

10

8-2-1926

K. 71. 10

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ. Γ. ΜΑΡΑΣΛΗ

ΘΑΝΑΤΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΕΡΑΥΝΟΥ
(СМЕРТЬ ΙΩΑΝΝΑ ΓΡΟЗНАГО)

(ΕΚ ΤΗΣ ΤΡΙΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ Κ. ΤΟΛΣΤΟΙ)

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΠΑΥΛΟΥ Σ. ΛΕΦΑ

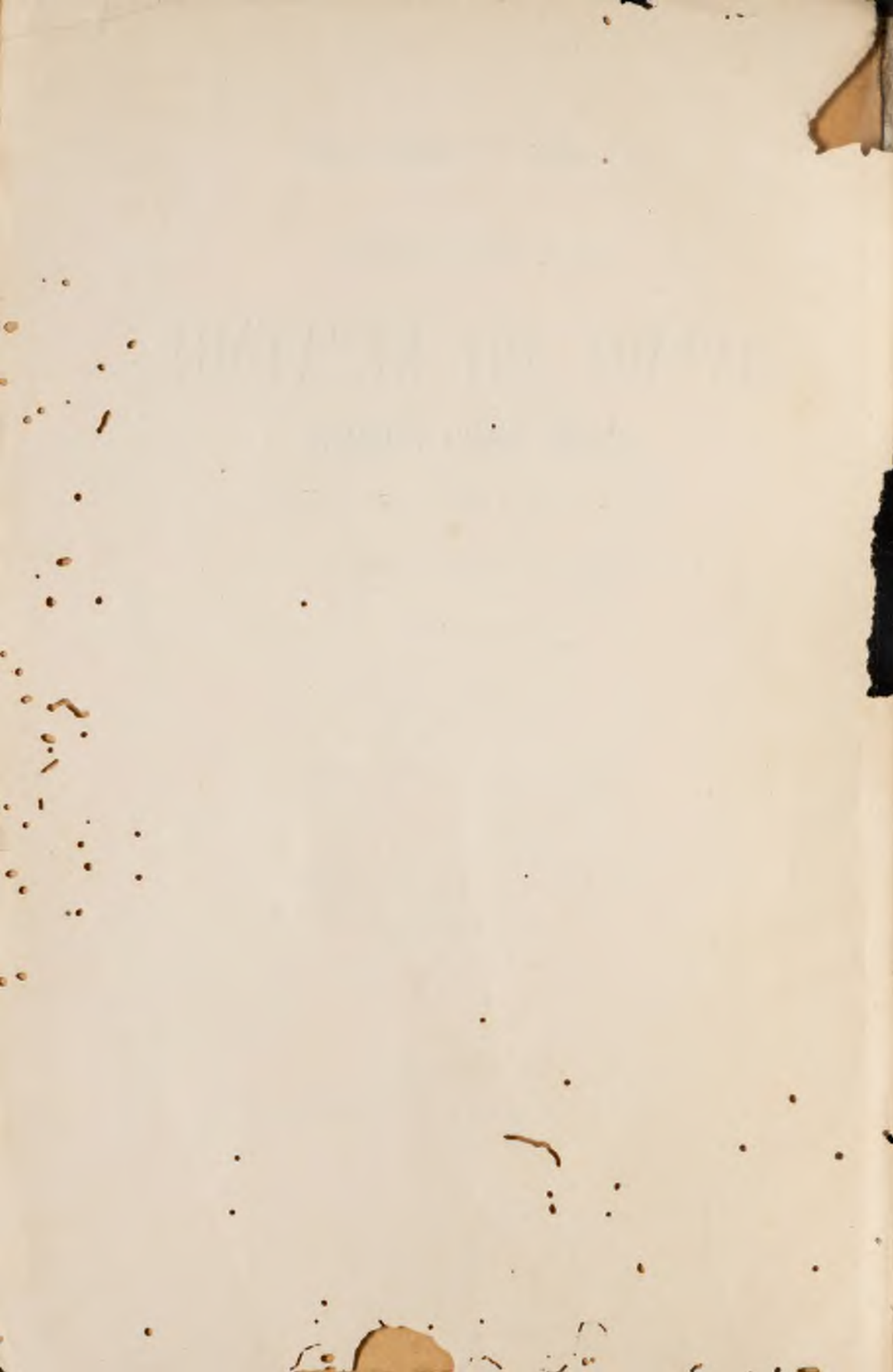
ΚΑΙ

ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

• ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1900

» Ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν· οὐχ αὕτη ἐστὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ᾤκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας, ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου ; ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως ὄντος φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐγένετο, σοὶ λέγουσα Ναβουχοδονόσορ βασιλεῦ, ἡ βασιλεία σου παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σὲ ἐκδιώκουσι καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων κατοικία σου. . .

Δανιὴλ Δ', 27-28.

Ἡ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία δὲν ἐπιτρέπεται ἄνευ ἀδείας τῶν
μεταφραστῶν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Πᾶσα μετάφρασις παρουσιάζει δυσχερείας ἀνυπερβλήτους, πολλῶ δὲ μᾶλλον μετάφρασις ἔργου, ἔχοντος ὑπόθεσιν ἐκ τοῦ βυζαντινοῦ ῥωσσικοῦ βίου, ἀγνώστου τοῖς Ἑλλησιν· ὁ μεταφράζων ὀφείλει νὰ διεισδύσῃ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ συγγραφέως, νὰ συναισθανθῇ τὰ αὐτὰ συναισθήματα, ἅτινα συνησθάνθη καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ ἀπεικονίσει· τῶν ἡρώων του, ὀφείλει νὰ συλλάβῃ τὰ αἰθέρια ἐκεῖνα νήματα, δι' ὧν ὕφανε τὸν ποιητικὸν χιτῶνα, δι' οὗ περιβάλλει τοὺς ἡρώας του, εἴτα δὲ ὅλον τοῦτο τὸ ὕλικόν νὰ πλάσῃ ὁ μεταφραστὴς οὕτως, ὥστε ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐντάσεως τοῦ πνεύματος νὰ καθίστανται εὐληπτοὶ πάντες οὗτοι οἱ τύποι ἀναγινωσκόμενοι ἢ ἀκουόμενοι ἀπὸ σκηνῆς.

Ὅπως δ' ἐπιτευχθῇ τὸ εὐληπτον καὶ παρουσιασθῶσι τὰ πρόσωπα ἅπτα καὶ ζωντανά, ὠδηγήθημεν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Θανάτου Ἰωάννου τοῦ Κεραυνοῦ», ὅστις λαμβάνει τὴν κατὰλληλον λέξιν ἐκ τοῦ συνόλου τῆς ῥωσσικῆς γλώσσης, τῆς τε καθαρευούσης καὶ τῆς λαλουμένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐκ τῶν ιδιωμάτων τῆς σλαβικῆς γλώσσης, ἀγνώστων τοῖς πολλοῖς. Ἐν πάσαις ταῖς γλώσσαις ὑπάρχουσιν ιδιώματα ἢ διάλεκτοι, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ μία γλῶσσα, ἣν ἐννοοῦσι πάντες. Ἐκτὸς τούτου εἶχομεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ καλλίτερον λεξικόν, τὰ καλλίτερα σχόλια, εἶναι αὐτὸς ὁ λαός, ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ὁποίου ἐγράφη τὸ πρωτότυπον, καὶ ὁ λαός, ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἡ μετάφρασις. Οὐδὲν λεξικόν, ὅσον σοφοὶ καὶ ἄν ᾤναι οἱ

συντάχται αὐτοῦ, δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ πάσας τὰς λεπτὰς ἀποχρώσεις μιᾶς λέξεως, ἢ φράσεως, παροιμιῶν ἢ γνωμικῶν. Οὕτω λ. χ. τοῦ ῥωστικοῦ τό-το οὐδὲν λεξικὸν δύναται ν' ἀποδώσῃ πάσας τὰς ἀποχρώσεις. Ὅταν ὁμῶς ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, πῶς ἀπαγγέλλει τοῦτο ὁ ῥωστικὸς λαός, πῶς κινεῖ ἀνεπαισθήτως τὴν κεφαλὴν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, τονίζων τὸ μὲν πρῶτον ὡς μακρόν, τὸ δὲ δεύτερον ὡς βραχύ, εὐθὺς γίνεται κατὰδηλον, ὅτι τὸ τοιοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἐλληνικὸν αὐτὸ-δᾶ, ὅπερ προσφέρων ὁ Ἕλλην ποιεῖται ἀντίθετον κίνησιν τῆς κεφαλῆς ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Ἐχόντες πάντοτε κατ' ὀφθαλμοὺς τὸ ἀρχαῖον· «ὅς δ' ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα» μετεχειρίσθημεν πάντοτε λέξιν ἐλληνικὴν καὶ ὄχι ξενικὴν. Οὕτω λ. χ. μετεφράσαμεν· «Κρημνίσου ἀπ' ἐδῶ, κρασοκανάτα!» καὶ οὐχὶ ζυθοπότα, ὡς ἀπῆται ἢ κατὰ λέξιν μετάφρασις, καθόσον ἡ λέξις «ζυθοπότης» εἶναι ξενικὴ, ἀφοῦ ἡ ἔννοια, ἡ εἰκὼν, ἡ παράστασις αὐτῆς εἶνε γερμανικὴ. Γερμανός, μεταφράζων, θὰ μεταχειρισθῇ βεβαίως τὴν λέξιν «ζυθοπότης», διότι ὁ γερμανὸς ἀναγνώστης διὰ τῆς λέξεως ταύτης λαμβάνει εὐθὺς ἀληθῆ καὶ ἀκριβῆ παράστασιν τοῦ πράγματος.

Ὁ Ἰωάννης ἐξ ἀγανακτήσεως ἀποκαλεῖ τὸν υἱὸν τοῦ «Κανδηλανάφτην». Ἡδυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν λέξιν «νεωκόρος», ἥτις εἶναι καθ' ὅλους τοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς καὶ γλυπτικῆς ἐξεσμένη καὶ ἐστιλβωμένη. Δὲν ἐπράξαμεν ὁμῶς τοῦτο, καθόσον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι καὶ αὕτη ξενικὴ, ὡς μὴ παραστατικὴ τοῦ πράγματος. Ἀπαγγελλομένη ὑπὸ τοῦ ἠθοποιοῦ θὰ μείνῃ ἐντὸς τῆς σκηνῆς καὶ δὲν θὰ ἠλεκτρίσῃ τοὺς θεατάς, ὡς θὰ ἠλεκτρίσῃ ἡ λέξις «Κανδηλανάφτης», δι' ἧς εὐθὺς θὰ παρουσιασθῇ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θεατοῦ ἡ ὅλη εἰκὼν τοῦ «Κανδηλανάφτου», ἥτοι ὀλίγον κορυζῶντος ἐμπλέου κηλίδων κηρίων καὶ ἀκτενίστου, ἥτοι ὅλη ἡ εἰκὼν τῆς περιφρονήσεως τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὴν μικρόνοιαν τοῦ υἱοῦ του. Ἄλλ' οὔτε καὶ «Κανδηλά-

π τ α » μετεχειρίσθημεν, διότι τὸ μὲν ἥμισυ, κανδηλά, εἶναι ἐλληνικόν, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ π τ α φαίνεται, ὡς ὑπεροργιατὸς τις πλόκαμος μανδαρίνου.

Ἡ μετάφρασις ἐγένετο πιστὴ καὶ ἀκριβὴς καὶ μόνον εἰς ἐλαχίστας περιστάσεις παρατηρεῖται ἐξαίρεσις· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα εἶχομεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ μὲν « γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ ». Ἡ κατὰ λέξιν μετάφρασις ἀπαιτεῖ ἐνίοτε δεκάδα τόμων σχόλια πρὸς κατανόησιν καὶ τὸ τοιοῦτο δὲν ἀρμόζει εἰς ὄραματα, διδασκόμενα ἐπὶ σκηνῆς καὶ προὑποθέτοντα ἡθοιοὺς καὶ θεατὰς, εἰς τοὺς ὁποίους πᾶσα ἰδέα καὶ ἔννοια ὀφείλει νὰ γίνεται εὐθύς, ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως καὶ τοῦ ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος, παραστατικὴ καὶ καταληπτὴ καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς λεπτότητας. Οὕτω τὸ μέρος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κούρπσκη πρὸς τὸν Ἰωάννην μετεφράσθη :

- » 'Απ' ὅσα σὺ μοῦ γράφεις τ' αὐτί μου δὲν ἰδρύνει
- » Παππᾶς δὲν εἶμ' ἐγὼ ν' ἀκούω τὸν ἐξάψαλμον.

Ἡ κατὰ λέξιν μετάφρασις ἔχει οὕτω :

- » τὴν δὲ σὴν ἀκλήτον ἐξομολόγησιν
- » οὐ πρέπει μοι καὶ ἄκρω ὥτι ἀκούειν
- » οὐκ εἰμὶ πρεσβύτερος.

Ἡ κατὰ λέξιν μετάφρασις θ' ἀπήτει καὶ ψυχιάτρὸν τινα ἐκ Κερκύρας.

Ἐνιαχοῦ ὁ συγγραφεὺς καταφεύγει εἰς τὸ σλαβονικόν καὶ ὁ στίχος ἐνέχει τι ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ρυθμοῦ, τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐμφαντικοῦ, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ῥωστικοῦ ἔπους. Ἐν τῷ ρυθμῷ καὶ τῇ ἀρμονίᾳ τοῦ λόγου προσεπαθήσαμεν νὰ μιμηθῶμεν τὸ πρωτότυπον.

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

ΤΣΑΡΟΣ ΙΒΑΝ ΒΑΣΙΛΕΙΕΒΙΤΣ ὁ Δ'.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ ΜΑΡΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΒΝΑ, ἐκ τοῦ γένους τῶν Ναγοῖ, ἐδδόμῃ σύζυγος αὐτοῦ.

ΤΣΑΡΕΒΙΤΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ, υἱὸς αὐτοῦ ἐκ τῆς πρώτης συζύγου αὐτοῦ.

ΤΣΑΡΕΒΝΑ ΕΙΡΗΝΗ, σύζυγος τοῦ Θεοδώρου, ἀδελφῇ τοῦ Βόριδος Γοδουνῶδ.

ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

ΖΑΧΑΡΙΝ ΠΟΥΡΙΕΒ, ἀδελφὸς τῆς πρώτης συζύγου αὐτοῦ.

ΠΡΙΓΚΗΨ ΣΟΥΪΣΚΗΣ

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

ΠΡΙΓΚΗΨ ΣΚΙΕΡΒΑΤΗΣ

ΠΡΙΓΚΗΨ ΓΑΛΙΤΣΙΝ

ΠΡΙΓΚΗΨ ΤΡΟΥΜΙΕΤΣΚΟΪ

ΠΡΙΓΚΗΨ ΣΙΤΣΚΗΣ

ΣΕΡΕΜΕΤΕΒ

ΤΑΤΙΣΚΙΕΒ

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

ΜΙΧΑΗΛ ΝΑΓΟΪ, ἀδελφὸς τῆς τσαρίτσας Μαρίας Θεοδωρόβνας.

ΒΟΡΙΣ ΓΟΔΟΥΝΩΒ, γυναικάδελφός τοῦ τσάρεβιτς Θεοδώρου.

ΑΓΓΕΛΟΣ ἐκ Πσκόδ.

ΜΑΡΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΕΒΝΑ, σύζυγος τοῦ Γοδουνῶδ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΟΔΟΥΝΩΒ, συγγενὴς τοῦ Βόριδος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΑΓΟΪ, δεύτερος ἀδελφὸς τῆς τσαρίτσας Μαρίας Θεοδωρόβνας.

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ, πρέσβυς τοῦ Στεφάνου Μπατωρίου.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

ΚΙΚΙΝ

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ.

ΤΡΟΦΟΣ τοῦ τσάρεβιτς Δημητρίου.

ΕΨΙΣΤΑΤΗΣ τοῦ προαστείου Ἀλεξάνδρου.

Συγκλητικοί.

Αὐλικοί.

Εὐγενεῖς.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ τοῦ Γοδουνώδ.

Α' }
Β' } Μάγοι

ΕΛΜΣ }
ΙΑΚΩΒΗΣ } Ἱερεῖς.

Α' }
Β' } Ἀστυνόμοι.

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΞ

ΑΡΧΗΓΟΣ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΡΧΟΣ } τῶν ἀκροβολιστῶν.

ΤΡΑΠΕΖΑΡΗΣ

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ

ΘΕΡΑΠΑΙΝΙΣ τῆς εἰσόδου.

ΘΕΡΑΠΩΝ τοῦ πρίγκηπος Σουΐσκη.

ΒΟΓΙΑΡΟΙ, αὐλικοί, σωματοφύλακες, ἀκροβολισταί, λαός, μῦμοι, θερά-
ποντες.

Ἡ σκηνὴ ἐν Μόσχᾳ τῷ 1584.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Πρὸ τῆς ἀναπετάσεως τῆς αὐλαίας ἀκούονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς θόρυβος καὶ ἔριδες. Αἰρεται ἡ αὐλαία. Ἡ Συγκλητος τῶν βογιάρων ἐπὶ ἐδωλίων κατα μῆκος τῶν τοίχων, ἐν σχήματι τοῦ γράμματος Π, κάθονται οἱ βογιάροι· ἐν τῷ μύσῳ ὁ πρίγκηψ **Μετισλάβσκις, Ζαχάριν-Γιούριεβ, Μπέλσκις** καὶ ἄλλοι τῶν πρεσβυτέρων βογιάροι· ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν τοίχων οἱ νεώτεροι· ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ δεξιοῦ πλαγίου ἐδωλίου, παρὰ τῷ προσκηνίῳ, ὁ Βόρις Γοδουνώβ. Ἀριστερᾷ, ἐναντι τοῦ Γοδουνώβ, ὁ Μιχαήλ Ναγούϊ, ὀραζάμενος τοῦ Σαλτικώβ ἐκ τοῦ περιλαιμίου, πειρᾶται νὰ ἐκτοπίσῃ αὐτόν.

ΝΑΓΟΥΪ

Τοῦ τσάρου ἐγώμαι γυναικάδελφος!
Καὶ δὲν ἀρμόζει εἰς ἐμὲ τῶν Σαλτικῶβ
νὰ φαίνωμαι κατώτερος!

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Κρημνίσου ἀπ' ἐδῶ, κρασοκανάτα!
ὁ πάππος μου τὸν πάππον σου, ὥς βοηθὸν
καὶ παραστάτην εἶχε!

ΝΑΓΟΥΪ

Δὲν εἶναι ἀληθές!
οὐδέποτε οἱ Σαλτικῶβ ἐτήρουν παραστάτας!
Βογιάρος μὴ ἔξεφύτρωσας, διότι τὴν Πολότσκιην
ὁμοῦ μὲ τὸν Γαλίτσιν ἴστον βασιλέα παρεδώσατε;

ΓΑΛΙΤΣΙΝ

Ψευδέστατον !

ἐγὼ εἰς τὰ περὶχωρα γενναίως ἐμαχόμεν,
ἐνῶ ἐντὸς τῆς πόλεως ἐκάθητ' ὁ Σκιερβάτης !

ΣΚΙΕΡΒΑΤΗΣ

Ὡραῖα ἐκαθήμην,
ἀφοῦ εἰς δώδεκα ἡμέρας ἑπτὰ ἀπέκρουσα ἐφόδους
ἐὰν εἰς τὰ περὶχωρα ἐκράτεις σὺ τὰς θέσεις σου,
ἐπικουρίαι θὰ κατέφθανον ἀπὸ τὸ Σόκολ
καὶ θὰ προσέβαλλον τὸν βασιλέα ἐκ τῶν νώτων.

ΓΑΛΙΤΣΙΝ

Καὶ κατὰ τὶ ἐγὼ σᾶς πταίω, ἂν αἱ ἐπικουρίαι
περὶ πρωτείων καὶ ἀρχῆς τρεῖς ἥριζον ἡμέρας ;

ΝΑΓΟΪ (ἐξακολουθεῖ ἐρίζων πρὸς τὸν Σαλτικώδ).

Τοῦ Τσάρου ἐγῶμαι γυναικάδελφος !
ἐν τῇ πομπῇ τοῦ γάμου, προπορευόμενος τῶν ἄλλων,
τὸν γαμήλιον ἐκράτουν ἄρτον !

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Ἐγὼ δέ, τὸ χρυσοῦν ἐπὶ τοῦ δίσκου κύπελλον !
ὀπλοθηκάριος δὲ ἦτον ὁ πατήρ μου !
ὁ δὲ πατήρ σου τίς ; Μεγάλη δὲ τιμὴ
τοῦ Τσάρου γυναικάδελφος ἐκ τῆς ἐβδόμης γυναικός.

ΝΑΓΟΪ

Δὲν πρέπει οὕτω νὰ προσβάλλης τὴν Τσαρίτσαν !

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Ἐγὼ δὲν τὴν προσβάλλω !

Τσαρίτσα βέβαια δὲν ἦτο πρώτη, ἀλλὰ ἐβδόμη!
Ἴδετ' ἐκεῖ, τοῦ Τσάρου γυναικάδελφος!
τοιούτους, ὡς καὶ σέ, ὁ Τσάρος εἶχε πλείστους!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Βογιάροι!
Τί κάμνετε; Συλλογισθῆτε, ποῦ εὐρίσκεσθε!
οὔτω νὰ φέρεσθε δὲν εἶναι πρέπον!

ΝΑΓΟΪ

Ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἱεραρχίᾳ
μόνον τὸν Τσάρον προσκυνῶ!

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Προσκύνει, ὅσον θέλεις! Ἀρκεῖ νὰ μοι χαρίῃ
τὴν κεφαλὴν σου μόνον!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἀρκεῖ, βογιάροι!
Ἴδου ἐγὼ κι' ὁ Σερεμέτεβ περὶ πρωτείων δὲν ἐρίζομεν,
ἐνῶ τῶν πάντων ὑπερέχομεν!

ΦΩΝΑΙ

Ἀνώτεροι ἡμῶν;
Καὶ κατὰ τὶ σεῖς ὑπερέχετε;

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ἀἰδώς, βογιάροι!

(Πρὸς τὸν Μστισλάβσκη)

Πρίγκηψ Ἰβάν Θεόδωρις! Ὡς πάντων ὁ πρεσβύτερος,
ἡσύχασον αὐτούς!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Πῶς νὰ τοὺς ἡσυχάσω,
 ἔξω φρενῶν ἀφοῦ τοὺς βλέπεις ἔγειναν;
 πρὸς τοὺς Μστισλάβσκεις νὰ ἐρίζωσι,
 γελοῖοι πόσον φαίνονται ! Τῆς εὐγενείας
 τὰς περγαμηνὰς ὁ γραμματεὺς ἄς φέρῃ !

ΖΑΧΑΡΙΝ

Περὶ χρυσῶν βιβλίων, πρίγκηψ,
 δὲν εἶναι τοῦ παρόντος.

(Προχωρεῖ).

Βογιάροι !

Μήπως ἐλησμονήσατε, πρὸς τὶ συνήλθομεν ἐνταῦθα;
 Πῶς εἶναι δυνατόν τοιαῦτα νὰ τελῶνται, ὅποτε
 ἢ μετάνοιμ τοῦ παιδοκτόνου Τσάρου τὰ μύχια
 σπαράττει; ὅπότε ἔγκαταλείψας τὰ ἐγκόσμια
 ὑπέδειξεν ἡμῖν ἀντὶ τοῦ ἀσθενοῦς υἱοῦ του
 Θεοδώρου, ὥς Τσάρον νὰ ἐκλέξωμεν τὸν ἄριστον,
 εἰς ὃν νὰ παραδώσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ σκῆπτρον;
 εἶναι καιρὸς περὶ πρωτείων νὰ ἐρίζετε, ὅποτε
 πανταχόθεν ἀμέτρητοι μᾶς κατακλύζουσιν ἐχθροὶ
 καὶ τὴν Ρωσσίαν ἀπηνῶς πανώλης καὶ λιμὸς
 καταμαστιζοῦσι; — Συνέλθετε, βογιάροι!
 εἶναι καιρὸς οἱ πάντες νὰ συνασπισθῶμεν!
 ἔστω ἡμῶν τὸ σύνθημα: « Αἰώνιον τὸ κράτος σου, Ρωσσία ! »
 τῆς εὐγενείας ἄς ἀφήσωμεν τὰς βίβλους καὶ περγαμηνὰς
 κ' εἰς ἐκλογὴν προβῶμεν τοῦ ἀρίστου !

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἄνευ πρωτείων, μάλιστα !

ΠΑΝΤΕΣ

Ἄνευ πρωτείων, ἄνευ πρωτείων !

ΖΑΧΑΡΙΝ

Βογιάρε, πρίγκηψ Μστισλάβσκη!
Καθὸ πρεσβύτερος τὴν ἔναρξιν τοῦ συμβουλίου
κήρυξον!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Βογιάροι!
Ὅλιγον πρὶν ἠκούσατε, τί εἶπε Νικήτας
ὁ Ρωμάνοβιτς; εἶναι τῷ ὄντι λυπηρόν.
Ἄλλ' ὅμως ὀφείλομεν ὑπακοῇν 'στὸ θέλημα
τοῦ Τσάρου! — Ἐμπρός, ψηφοφορία!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Παρακαλῶ, βογιάρε!
Ἡ τελευταία εἶν' αὕτη, ἡ θέλησις τοῦ Τσάρου;

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἡ τελευταία! Ματαίως ὄλ' ἡμεῖς καθικετεύσαμεν.
Ἀνένδοτος εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ὑπέδειξεν ἡμῖν
εἰς ἐκλογὴν ἀμέσως νὰ προβῶμεν καὶ μὲ τὸν νέον
Τσάρον νὰ παρουσιασθῶμεν εἰς αὐτόν.

ΤΡΟΥΜΠΕΤΣΚΟΪ

Φοβερόν!

ΓΑΛΙΤΣΙΝ

Ἀπίστευτον!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Κ' ἐγὼ δὲν τὸ ἐπίστευον!
Ἀλλὰ τὸν πόδα του κτυπήσας, τὴν σύγκλητον
εὐθύς νὰ συγκαλέσω μὲ διέταξε.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Τί νὰ πράξωμεν, ἀφοῦ τοιαύτην ἔλαβεν ἀπόφασιν ;

ΣΚΙΕΡΒΑΤΗΣ

Ἀφοῦ δὲ οὕτως ἔχει, ἀντίρρησιν νὰ φέρωμεν
δὲν εἶναι δυνατόν !

ΣΕΡΕΜΕΤΕΒ

Βεβαίως !

ΤΑΤΙΣΚΙΕΒ (γέρω)

Ἐδῶ κι' ἀπὸ τὸ Πάσχα θὰ ἦναι ἔτη εἴκοσιν,
ὁ μέγας ἡμῶν κύριος ἐσκέφθη τὸ αὐτό.
Καθὼς καὶ τώρα, ἤθελε τοῦ θρόνου νὰ παραιτηθῇ
καὶ εἰς Σλομπόδαν, μακρὰν τῆς Μόσχας, ἀπεχώρησεν.
Ἄλλ' ὁ λαὸς εἰς ταραχὰς προβαίνων ἤρξατο
καὶ ὥς ἐκ τούτου πρὸς αὐτὸν ἐν σώματι μετέβημεν,
ἐκλιπαροῦντες γνώμην νὰ ἀλλάξῃ.
Ἐξωργισμένος κατ' ἀρχάς, οὔτε ν' ἀκούσῃ ἠθέλεν.
Ἄλλὰ, καμφθεὶς, εἰσήκουσεν ἡμῶν τὰς ἱκεσίας
κι' ἐκ νέου τὰς ἡνίας ἀνέλαβε τοῦ κράτους.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ναί ! ἐνθυμούμεθα !
τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνέστη ἡ ὀπρίσνινα !

ΤΑΤΙΣΚΙΕΒ

Ὅποιοι χαλεποὶ καιροί ! Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ !
θὰ ἦσαν ἔτι χεῖρονες, εἰὰν τοῦ Τσάρου ἐστερούμεθα
ἀφεύκτως ἤθελ' ὁ λαὸς πάντας λιθοβολήσῃ
καὶ στάσις θὰ ἡγείρετο καθ' ὅλην τὴν Ρωσσίαν.
Ἐὰν δὲ μεταξὺ ἡμῶν ἡ σύμπνοια ἐκλείψῃ,

οἱ Γερμανοί, οἱ Πολωνοὶ καὶ Τάταροι
εὐκόλως θὰ κατέβαλλον ἡμᾶς!

ΣΙΤΣΚΗΣ

Οὔα τῷ ὄντι ζηλευτὴ δμόνοια ὑπάρχει!

ΣΟΓΪΣΚΗΣ (Πρὸς τὸν Τατίσκιεβ).

Πρὸς τί αἱ προτροπαὶ σου, μεγιστάν;

ΤΑΤΙΣΚΙΕΒ

Ἴσως καμφθῇ καὶ πάλιν ὁ αὐθέντης μας.

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Δὲν τὸ πιστεύω.

Τὴν σήμερον οἱ χρόνοι ἡλλοιώθησαν
καὶ μετ' αὐτῶν ὁ Τσάρος! καὶ κατεβλήθη
παντελῶς τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα!
Δὲν εἶναι λόγοι δυσμενείας καθ' ἡμῶν,
ὥς ἦτο πρότερον. Ἄλλ' ἡ μετάνοια
αὐτὸν ὥθει τοῦ θρόνου νὰ παραιτηθῇ!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἄλλ' οὔτε τρώγει, οὔτε πίνει, κι' ἀκόμη ὄμμα δὲν ἐκάμμυσε.
Τὰς μυστικὰς του διαπραγματεύσεις, ἅς διεξάγει μόνος
μετὰ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, ὀλοσχερῶς διέκοψεν·
εἰς μάτιν δὲ ὁ παρ' αὐτῆς ζητεῖ ἀπεσταλμένος
παρὰ τοῦ Τσάρου ἀκρόασιν.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ναί, καθ' ὅλα ἡλλοιώθη!

Δὲν εἶχον ἑβδομάδες τρεῖς συμπληρωθῇ,
ἀφότου διέπραξε τ' ἁμάρτημα, κι' ἐπιστολὴν

τραχεῖαν πρὸς Κούρπσκην τὸν προδότην ἔστειλεν.
 Ἀνέμενε δέ, τρέμων ὑπ' ὀργῆς, ἀπάντησιν
 ἐκ Λίτβης. Νῦν δέ, τὰ πάντα ἐλησμόνησεν,
 ὥς καὶ αὐτὸν τὸν Κούρπσκην, πρᾶος τὸ ἦθος
 καταστάς, τοὺς λόγους εὐπροσήγορος.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Νὰ ἐπικρίνωμεν τὸν Τσάρον δὲν εἶναι
 πρέπον εἰς ἡμᾶς. Παρὰ θεοῦ τὰ πάντα.
 — Τὸ ἔλεος καὶ ἡ ὀργή. Τί ἔτι ἀναμένομεν;
 Προβῶμεν εἰς τὴν ἐκλογὴν!

ΠΑΝΤΕΣ

Προβῶμεν!

(Σιγή).

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Τίνα δέ, βογιάροι;

ΝΑΓΟΪ

Καὶ τίνα ἄλλον βέβαια, παρὰ τὸν Τσάρεβιτς
 Δημήτριον, ἀφοῦ τὸν Θεόδωρον παραγκωνίζομεν;

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Τὸ νήπιον;

ΝΑΓΟΪ

Ἀλλὰ ἡ μήτηρ του; Ἀλλ' ἡ Τσαρίτσα;
 Ἐὰν δὲ μόνη ἡ Τσαρίτσα δὲν ἀρκῇ,
 συμβοηθὸν αὐτῇ ὀρίσατε.

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Ἴσως σέ;

ΝΑΓΟΪ

Ἐμέ, εἴτε τὸν ἀδελφόν μου, εἶνε ἀδιάφορον.
Ἀμφότεροι τοῦ Δημητρίου θεῖοι εἵμεθα!

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Μόνον ἡμῶν δὲν εἴσθε θεῖοι!

ΤΑΤΙΣΚΙΕΒ

Ἀπαγε! τοὺς παιδικοὺς τοῦ Τσάρου χρόνους
ἀκόμη ἐνθυμούμεθα κι' εὐχόμεθα
ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοιούτων θείων!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Νὰ μὴ τὸ δώση ὁ Κύριος!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Νὰ μὴ τὸ δώση! Ἡμεῖς ἀνάγκην ἔχομεν
μονάρχου κραταιοῦ κι' ὄχι τοῦ Τσάρου
κηδεμόνων!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἐννοεῖται!

Αὐτὸς ὁ Τσάρος Ἰωάννης ὑπέδειξεν ἡμῖν,
ὅποιον νὰ ἐκλέξωμεν.

ΣΕΡΕΜΕΤΕΒ

Ποῖον λοιπόν;

ΣΚΙΕΡΒΑΤΗΣ

Ὅστις κι' ἂν ᾔναι,
ἐκ περιδόξου γένους ὀφείλει νὰ κατάγεται,
ὅπως ἐνώπιον αὐτοῦ οἱ πάντες ὑποκύψωμεν.

ΣΙΤΣΚΗΣ

Ὅχι, πρίγκηψ,
 Ὁ βέλτιστος πάντων ἡμῶν νὰ βασιλεύσῃ πρέπει!
 Μακρὰν νὰ τὸν ζητήσωμεν δὲν ἔχομεν ἀνάγκην.
 Ἴδου αὐτὸς ἐνώπιον ἡμῶν — Ζαχάριν ὁ Ρωμάνοβιτς!

ΧΟΡΟΣ (βογιάρων)

Παρὰ τὸν μαιφόνον τῶν Τσάρων θρόνον
 ἰδὸν αὐτὸς ἀμόλυντος καὶ καθαρὸς
 τριακονταετίαν τώρα ἵσταται.
 Τῶν μισθοφόρων δ' ὅτε οἱ πελέκεις
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τόσων αἰθῶν ἔστιλβον,
 μόνος αὐτὸς διὰ τοῦ εὐθαρσοῦς του λόγου
 πολλοὺς πολλάκις ἔσωσεν, οὐδόλως ἑαυτοῦ
 φεισθεῖς. Καὶ θαῦμα, πῶς αὐτὸς τὸν θάνατον
 προσβλέπων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του αἰωρούμενον,
 νὰ παραμείνῃ ἀβλαβὴς καὶ σῶος μέχρι τοῦδε.
 Καὶ ἤδη, ὥς πεδιάς ἢ χιονοσκεπής, ὁ ἄμωμός του
 βίος, ἄνευ κηλίδος, ἐκτυλίσσεται ἐνώπιον ἡμῶν!

ΦΩΝΑΙ

Τὸν Ζαχάριν! τὸν Ζαχάριν! Νικήταν
 τὸν Ρωμάνοβιτς! Ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν Ζαχάριν!

ΤΡΟΥΜΠΕΤΣΚΟΪ (πρὸς τὸν Σίτσκην).

Οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων! Βογιάρος ἄμεμπτος!
 οὐδεὶς ὁ ψέγων! Πάντες σεβόμεθα τὰς ἐκδουλεύσεις του!
 Ἀλλὰ πριγκηπικοῦ δὲν εἶναι γένους καὶ δὲν ἐμπρέπει
 εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐπιγόνους Γεδημίν, τὴν κεφαλὴν
 νὰ κλίνωμεν!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Πολλῷ δὲ μᾶλλον εἰς ἡμᾶς τοῦ Ρούριχ ἐπιγόνους!

ΓΑΛΙΤΣΙΝ

Καὶ βέβαια δὲν πρέπει, ἀφοῦ δὲν εἶναι πρίγκηψ!

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Εἶν' ἀληθές, ὅτι δὲν εἶναι πρίγκηψ·
Ἀλλὰ τοῦ Τσάρου συγγενὴς ἐκ κηδεστίας εἶναι.

ΝΑΓΟΪ

Αὐτὸς δὲν εἶναι μόνος. Κι' ἡμεῖς ἐπίσης εἴμεθα!

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Σὺ ἀδελφὸς ἐβδόμης γυναικός, ὁ δὲ Ζαχάριν πρώτης!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Περὶ ἐμοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐρίζετε, βογιάροι!
Διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ τιμὴν σ' εὐχαριστῶ, ὦ Σίτσκη!
(Χαιρετᾷ τινας).

Ὡς καὶ ὑμᾶς, βογιάροι!

Ἀλλὰ καὶ πάντων θέλησις ἂν ἦτο, ἀδύνατον
νὰ τὸ δεχθῶ. Εἶμαι πολὺ ἀπλοῦς, βογιάροι!
Κι' ὁ Πλάστης δὲν μ' ἐπροίκισε μὲ δεξιότητα
τοῦ ἄρχειν. Ἐὰν δὲ συμβουλὴν καλὴν
ν' ἀποδεχῇτε θέλετε, ὑπάρχει εἰς! τὸ γένος
κι' ἐκδουλεύσεις ἀνώτερος τῶν πάντων.
Καὶ εἶναι οὗτος ὁ Σουίτσκης! Βογιάρος,
βοεβόδας πρίγκηψ, ὅστις πολιορκεῖται νῦν
ἐν Πσκῶβ ὑπὸ Μπατοῦρ τοῦ βασιλέως.
Αὐτὸν ἀρμόζει νὰ ἐκλέξητε. Οὐδεὶς
θα προσβληθῇ, τὸ γόνυ κλίνων πρὸ αὐτοῦ!

ΣΕΡΕΜΕΤΕΒ

Ἀδύνατον! Ἦδη τὸ Πσκῶβ ἐπὶ πεντάμηνον
ὁ βασιλεὺς πολιορκεῖ! Εἰς θάνατον δὲ βέβαιον

ἐντὸς αὐτοῦ ἐκλείσθη ὁ βοεβόδας πρίγκηψ
 Ἰβάν Πετρόβιτς, καὶ τὸν σταυρὸν
 ἡσπάσθη, μαχόμενος νὰ πέσῃ
 μετὰ τῶν συνεταίρων του. Κύριος οἶδεν,
 ὅπόσον ἐτι θὰ διαρκέσῃ ἡ πολιορκία.
 Ἄνευ δὲ Τσάρου καὶ μίαν ὥραν
 ἀδύνατον νὰ μείνωμεν !

ΣΟΪΪΣΚΗΣ

Τί λοιπὸν νὰ πράξωμεν ;

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Οὐκ οἶδα, βογιάροι !

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἀπάντησιν ὁ Τσάρος ἀναμένει
 τὴν ἐκλογὴν ἃς τελειώσωμεν !

ΖΑΧΑΡΙΝ (πρὸς τὸν Γοδουνῶδ).

Βόρις Θεόδωριτς ! Πῶς σιγᾷς καὶ οὔτε λέξιν λέγεις ;
 εἰς ὑποθέσεις δυσχερεῖς διέξοδον μᾶς εὔρισκες.
 Εἰπὲ καὶ νῦν, τί σκέπτεσαι ;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ (ἐγείρεται)

Ἐγώ, ὦ πάτερ προσφιλές, ἐγὼ νὰ ὁμιλήσω,
 ὅποτε μάτην ἐξ ὑμῶν διέξοδον ζητοῦσιν
 οἱ μᾶλλον συνετώτεροι ; Ἀλλ' ὅμως ἐπιμόνως
 ἀφοῦ τὴν γνώμην μου ζητεῖτε, ἰδοὺ αὐτή !

ΦΩΝΑΙ

Δυνατώτερα ! Δυνατώτερα ! Δὲν ἀκούομεν !

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Νομίζω, ὅτι ..

ΦΩΝΑΙ

Δυνατώτερα! Δὲν ἀκούομεν!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Πρὸς τί, ὦ Βόρις, τόσον μακρὰν ἐκάθισας;
ἢ δὲν γνωρίζεις, φαίνεται, τὴν θέσιν σου;
Διόλου δὲν ἀκούομεν! Πλησίασον, παρακαλῶ.

(Λαμβάνει ἐκ τῶν χειρῶν καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὸ μεσαῖον ἐδάλιον).

Ἐδῶ εἶναι ἡ θέσις σου!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ (— χαίρετᾶ δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ).

Βογιάροι! Προγόνων γόνοι μεγάλοι εἰσθε!
Καὶ σύ, πολύτιμέ μου πάτερ καὶ προσφιλὲς
διδάσκαλε, Νικήτα Ρωμανόβιτς!
Νὰ ἐκστομίσω λέξιν δὲν ἤθελον τολμήσει,
ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἀπηρεῖτε τοῦτο.

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Νοεῖτε, ποῦ τὸν λόγον στρέφει;

ΝΑΓΟΪ

Πῶς σαίνει τὴν οὐρὰν της ἡ ἀλώπηξ!

ΣΑΛΤΙΚΩΒ

Εἶχε δὲν εἶχε, ἠπετάχθη εἰς τὸ μέσον!

ΝΑΓΟΪ

Ἀπλῶς κι' ὥς ἔτυχε, δὲν ἠκάθισε στὴν ἄκρῃ!

ΦΩΝΑΙ

Σούτ! σιγά! ἡσυχία! τὸν Γοδουνῶβ ν' ἀκούσωμεν!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Γνωρίζετε, ὦ μεγιστάνες,
 Ὅποιοι χαλεποὶ καιροὶ μαστίζουν τώρα τὴν Ρωσσίαν.
 Ἴδου Μπατούρ ὁ βασιλεὺς τὰς πόλεις ἐκπορθεῖ
 καὶ ἤδη ἐκυρίευσε Βελίτζ, Οὐσβιάτ καὶ τὴν Πολότσκην.
 εἰς τὸν αἶρα τὰ τεῖχη τῶν Μεγάλων Λοὺκ ἐτίναξε
 καὶ τὴν ἀρχαίαν Πσκώβ, πόλιν ὁμαίμονα
 καὶ ρωσσικήν, μὲ ἀναρίθμητον στρατὸν πολιορκεῖ,
 ἐνῶ οἱ Σουηδοὶ εἰς Λιβονίαν εἰσβαλόντες,
 Ἰωαννούπολιν καὶ Κοπορὲ ἐπόρθησαν.
 Ἐκ νότου καὶ ἀνατολῆς ὁ Χάνης ἐξεγείρει τὰς ὁρδὰς του
 καὶ μυριάδες στρατιῶν τὴν Τούλαν καὶ Ραζάνην κατακλύζουσιν
 Ἀσθένειαι, λοιμὸς καὶ πείνα πανταχόθεν
 μᾶς θερίζουσι. Καὶ εἰς ἐπίμετρον αὐτῶν
 μὲ στάσιν ἀπειλοῦσιν οἱ Τσερέμσοι!
 Βογιάροι! Ὑπὸ τοιαύτας ἐπωδύνους περιστάσεις,
 ὅποτε τὴν Ρωσσίαν σύμπασαν κλονίζει ἀναστάτωσης,
 πῶς εἶναι δυνατὴ τοῦ Τσάρου ἀντικατάστασις;
 ὑποτεθείσθω πρὸς στιγμὴν, ὅτι τοιοῦτον εἴρομεν
 καὶ παμψηφεὶ ἡ σύγκλητος ἐνέκρινεν αὐτόν·
 τίς ἐξ ὑμῶν νὰ βεβαιώσῃ δύναται,
 πῶς θὰ ἀρέσ' εἰς τὸν λαὸν καὶ τὴν Ρωσσίαν ὅλην;
 Ἐὰν δέ, ὃ μὴ γένοιτο, συμβῇ τις ἀναστάτωσης,
 τί ποιητέον τότε; εἶναι τὰ πράγματα ἡμῶν
 καλῶς κατηρτισμένα, ὅπως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν,
 τοὺς ἔσω καὶ τοὺς ἔξω, ἀντεπεξέλθωμεν ἐπιτυχῶς
 καὶ ἐρρωμένως ἀποκρούσωμεν;
 Μεγάλ' ἡ τῶν ἐθίμων δύναμις,
 ἡ δ' ἔξις τοῖς ἀνθρώποις, ὡς μάστιξ τις καὶ χαλινός.
 Ὅποῖος καὶ ἂν ᾔναι ὁ ἄρχων ἐκ διαδοχῆς

προθύμως πάντες ὑπακούουσι!

Καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς θυελλώδεις χρόνους εἶν' οὗτος ἰσχυρότερος
ἢ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἄρχων, ὅς ἐξελέγη νεωστί.

Αἰῶνος ἡμιόλιον Ἰβάν ὁ Τσάρος βασιλεύει.

Τὸ ἔλεος καὶ ἡ ὀργὴ συχνάκις ἐνηλλάσσοντο

εἰς τοῦτο τὸ μακρὸν διάστημα. Ἀλλὰ—

τυφλῆς ὑπακοῆς ἢ ἔξις, ἐρριζοβόλησε, βαθέως,

κι' ἀπλῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνέσπειρε τὸν τρόμον.

Ἰσχὺς ἡμῶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ᾧ μεγιστάνες!

Καὶ μόνον δι' αὐτοῦ οἱ πάντες συγκρατούμεθα.

Ἡ αὐτενέργεια καὶ τὸ αὐτόβουλون ἀπὸ πολλοῦ

ἐξέλιπον ἡμῖν κι' ἐν ὅλον δὲν ἀποτελοῦμεν.

Ἐκεῖνη ἡ ἀρχή, ἣτις τοὺς πάντας ἐθρυμματίσεν,

αὐτὴ καὶ μόνῃ μᾶς συνέχει. Ἐὰν δ' ἐκλείψῃ ἡ ἀρχή,

τὸ πᾶν θὰ καταρρεύσῃ. Ἡ μόνῃ σωτηρία, μεγιστάνες,

νὰ μεταβῶμεν αὐθωρὲν ἐν σώματι παρὰ τῷ Τσάρῳ

καὶ εἰς αὐτοῦ τοὺς πόδας προσπίπτουσα ἡ σύγκλητος,

ᾧς ἱκετεύσῃ πάλιν τὸ στέμμα νὰ δεχθῇ

καὶ τὴν Ῥωσσίαν νὰ συμπήξῃ!

ΟΜΙΛΙΑΙ (Χορός).

Πολὺ ὀρθὰ ᾤμίλησε! Χωρὶς Ἰβάν τοῦ Τσάρου

ἀπωλέσθημεν! Κάλλιον πάντων εἶναι

νὰ μεταβῶμεν κατ' εὐθειᾶν παρ' αὐτῷ!

Νόμιμος ἄρχων εἶναι! Ὑπὸ αὐτὸν δὲν εἶναι αἶσχος!

Ναί! Νὰ μεταβῶμεν παρ' αὐτῷ!

Νὰ τὸν καθικετεύσωμεν! Νὰ τὸν καθικετεύσῃ

σύσσωμος ἡ σύγκλητος!

ΣΙΤΣΚΗΣ

Πῶς τὸν θεόν, βογιάροι, δὲν φοβεῖσθε;

Μήπως ἐλησμονήσατε, τίς ὁ Ἰβάν ὁ Τσάρος;

Καὶ τί σημαίνουν Γερμανοί, ἢ Πολωνοί

καὶ Τάταροι ἔμπρὸς εἰς τὸν Ἰβάν, τὸν Τσάρον;
Καὶ τί εἶν' ἢ πεῖνα κ' ὁ λοιμὸς ἔμπρὸς ἄστον Τσάρον
- τὸ θηρίον;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Τι ψάλλει οὗτος; Καλὲ αὐτὸς τὸν Τσάρον ἀτιμάζει!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Τί λέγεις, πρίγκηψ, Σίτσκη; Τὰς φρένας μὴ ἀπώλεσας;

ΣΙΤΣΚΗΣ

Οὐχὶ ἐγώ, ἀλλ' ὅλ' ὑμεῖς τὰς φρένας ἀπώλεσατε!
καὶ σύ, Μστισλάβσκη, ἐπίσης! Τίς ἐξ ὑμῶν, ἐνταῦθα,
δὲν εἶδε φονευθέντα στενόν του φίλον, ἀδελφόν,
πατέρα καὶ μητέρα; Τοιαύτη τις διαγωγὴ
τὴν λύπην τῆς καρδίας, βογιάροι, προκαλεῖ.
Δὲν θὰ διηγείρον ὑμᾶς, ἐὰν αὐτὸς ὁ Τσάρος
τὸ στέμμα δὲν κατέθετε Νομοταγῆς
καὶ νομιμόφρων εἶμαι· κ' ὑμᾶς εἰς στάσιν
δὲν καλῶ. Ἀλλὰ αὐτός, αὐτὸς ὁ ἴδιος
νὰ καταπαύσ' ἠθέλησε τοὺς φόνους καὶ τὸν ὄλεθρον.
Τὸ σχῆμα τὸ μοναχικὸν ἠθέλησε νὰ λάβῃ
καὶ τὴν Ρωσσίαν ἐπὶ τέλους τοῦ ἐφιάλτου
ν' ἀπαλλάξῃ. Καὶ ὅμως σεῖς, βογιάροι,
ἀκόμη ἐτοιμάζεσθε νὰ τὸν ἐκλιπαρήσητε
νὰ ἐξακολουθῇ φονεύων!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Περὶ τοῦ Τσάρου νὰ ἐκστομίζωμεν τοιαῦτα
δὲν εἶνε πρέπον. Ἐκ θέρμης, πρίγκηψ, παρεσύρθης.
Ἀλλὰ νομίζω παρ' ἡμῖν ὠτακουσταὶ δὲν εἶναι.
Σοὶ ἀπαντῶ ἀπλούστατα. Ἐπιβλαβὴς ἡ ἐκλογή!
Δύο κακῶν, ὦ πρίγκηψ, προκειμένων

τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον! Τὶ δὲ τὸ βέλτιστον;
 Νὰ πέσῃ ὑποχείριος ἢ σύμπασα Ρωσσία;
 Ἦ Μόσχα σκλάβα νὰ συρθῇ στὸν Χάνην
 τῆς Κριμαίας; Βεβηλωμένας νὰ ἴδωμεν
 τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ ἱερά; ἢ ἀγογγύστως
 ὑπομείνωμεν θεόδοτον δεσπότην; Ἦ μήπως
 ἡ ζωὴ ἡμῶν τιμιωτέρα τῆς πατρίδος εἶναι;
 ὁ μέγας ἡμῶν κύριος ὑπῆρξε σκληροκάρδιος.
 Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι! Ἀλλὰ οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι
 ἀντιπαρῆλθον ἤδη. Καὶ σύ, ὦ πρίγκηψ, ἤκουσας,
 πόσον ὁ Τσάρος ἐπραῖνθη καὶ ἡλλοιώθη παντελῶς,
 φιλεύσπλαγχος γενόμενος. Ἐὰν δὲ πάλιν τὰς ἡνίας
 τοῦ κράτους ἀναλάβῃ, οὐχὶ εἰς τὴν πατρίδα,
 ἀλλ' εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν θὰ ἀποβῇ τὸ φόβητρον!

ΦΩΝΑΙ

Σωστά! Σωστά! Ἔχει δίκαιον! Ὅμιλεῖ πολὺ ὀρθά!

ΣΙΤΣΚΗΣ

Εἶσαι μελίσσιντος, βογιάρε! Τὸ γνωρίζω!
 Ἦ δολοπλόκος γλῶσσά σου εἰξεύρει νὰ χρυσώνῃ
 πᾶν ὅ,τι σοὶ εἶναι ἀρεστόν! Τὸ ἐννοῶ καλῶς.
 Φοβεῖσαι, μήπως ἡ ἀρχὴ ἐκ τῶν χειρῶν σου ὀλισθήσῃ,
 ἐάν τις ἕτερος, ἀντὶ τοῦ Ἰωάννου, ἀνέλθῃ εἰς τὸν θρόνον!
 Προσέξατε, βογιάροι. Ὁ στρώνων μαλακά,
 εἰς τὰ σκληρὰ κοιμᾶται!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Πάντας ὑμᾶς ἐπιμαρτύρομαι, βογιάροι!
 Μομφὴν τοιαύτην ποτὲ δὲν ἐπερίμενον!
 Εἶναι γνωστόν, ὅτι ποτὲ ἀρχὴν δὲν ἐπεδίωξα.
 Καθ' ὑμετέραν αἴτησιν ὤμίλησα ἐνταῦθα.
 Ἀλλ' ἴσως ἔχω κι' ἄδικον, βογιάροι!

Πρεσβύτερος καὶ συνετώτερος ὁ Σίτσκης εἶναι.
 Πρὸς τὰς ἰδέας δὲ αὐτοῦ ἂν συμφωνῇτε πάντες,
 κι' ἐγὼ ἐπίσης πρόθυμος ν' ἀναγνωρίσω Τσάρον
 Νικήταν τὸν Ρωμάνοβιτς ἢ ἄλλον, ἀρεστὸν ὑμῖν.

ΦΩΝΑΙ

Ὅχι! Δὲν τὸν θέλομεν! Δὲν μᾶς χρειάζεται!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἄλλ' ἴσως τὸν Μστισλάβσκη;

ΦΩΝΑΙ

Οὔτε καὶ τὸν Μστισλάβσκη! Κι' ἡμεῖς
 κατώτεροι δὲν εἴμεθα!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἄλλ' ἴσως τὸν Σουίτσκη;

ΦΩΝΑΙ

Οὔτε καὶ τὸν Σουίτσκη! Δὲν ὑποκίπτομεν!
 Τὸν Τσάρον Ἰωάννην θέλομεν!

ΣΙΤΣΚΗΣ

Ὦρα σας καλή! Καλὸν σας κατευόδιον!
 Ἐμπρός, ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγὴν!...
 Ἀπὸ τοῦ νῦν παύω κι' ἐγὼ τὰς μεταξύ μας σχέσεις!
 (Ἀπέρχεται).

ΦΩΝΑΙ ΚΑΙ ΚΡΑΥΓΑΙ

Στασιαστής! ὅλην τὴν σύγκλητον προσέβαλε!
 Ἀντιστρατεύεται τοὺς πάντας! Εἶναι πρὸς πάντας ἀπεχθής.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Δὲν εἶνε πρέπον νὰ ὀργίζεσθῃ, βογιάροι, κατ' αὐτοῦ.
Ἀπλῶς τὰς σκέψεις του ἐξέφρασεν. Ἐὰν δ' ἐν τῇ σοφίᾳ σας
νὰ πορευθῶμεν πρὸς τὸν Τσάρον ἔδοξεν ὑμῖν,
ποσῶς δὲν πρέπει νὰ βραδύνωμεν!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ἄν ἡ πατρις δὲν ἐκλονίζετο, δὲν θὰ ἐνέκρινον
τὸ μέτρον. Νῦν ὅμως τρομερὸν νὰ σαλευθῇ
ὁ θρόνος! Ἄγωμεν πάντες πρὸς τὸν Τσάρον.
Διέξοδος ἑτέρα δὲν ὑπάρχει!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Καὶ τίς τὸν λόγον θ' ἀναλάβῃ;

ΖΑΧΑΡΙΝ

Βεβαίως σύ, βογιάρε.
Καὶ τίς ἀρμοδιώτερος; Σὺ μεταξὺ ἡμῶν γεραίτερος

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Κἄπως δὲν ἔρχετ' εἰς ἐμέ! Σήμερον κατ' ἐμοῦ
καὶ ἄνευ τούτου ὁ Τσάρος ἐξωργίσθη.

ΦΩΝΑΙ

Ἄς ὁμιλήσῃ ὁ Σουίτσκης!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Καὶ εἰς ἐμὲ δὲν ἔρχεται.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ἔστω! Ἐγὼ ἀναλαμβάνω.

Τοῦ Τσάρου τὴν δργὴν καθόλου δὲν φοβοῦμαι.
Εἰς τῆς πατρίδος μόνον τὸν ὄλεθρον τρομάζω!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὅχι, ὦ πάτερ προσφιλές!
Δὲν ἐπιτρέπω ὑπὸ δυσμένειαν νὰ πέσης!
Πρὸς τὸν αὐθέντην ἐπίτρεψον νὰ ὁμιλήσω
οὐδόλως κήδομ' ἑαυτοῦ!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἄγωμεν! ὁ Γοδουνῶβ ἅς ὁμιλήσῃ.
Εἶναι ὁ πάντων εὐφραδέστερος!

(Πάντες ἐγείρονται καὶ ἀκολουθοῦσι τὸν Μστισλάβσκη).

ΣΑΛΤΙΚΩΒ - ἀπερχόμενος - πρὸς τὸν Γαλίτσιν.

Καὶ πράγματι ὁ Σίτσκης εἶχε δίκαιον! Ὡς φαίνεται,
ὁ Γοδουνῶβ ἀναρριχᾶται ὑψηλά!

ΓΑΛΙΤΣΙΝ

Ἐσχατος ἦτον ἐν ἀρχῇ, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος πρῶτος!

ΣΕΡΕΜΕΤΕΒ

Καὶ ὅμως ἐφωνάζομεν νὰ λείψουν τὰ πρωτεῖα!

ΤΡΟΥΜΠΕΤΣΚΟΪ

Ἄς τῷ δοθῇ μόνον καιρός!
τοὺς πάντας θὰ ὑποσκελίσ' ὁ Ἰάταρος!

(Ἀπέρχονται).

ΑΝΑΠΑΥΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΤΣΑΡΟΥ

Ὁ Ἰωάννης ὠχρός, κεκμηκώς, περιβεβλημένος μαῦρον ῥάσον, κάθεται ἐπὶ ἑδρας, κρατῶν κομβολόγιον. Παρ' αὐτῷ, ἐπὶ τραπέζης, τὸ διάδημα τοῦ Μονομάχου. Ἐτέρωθεν, ἐπὶ ἑδράνου, ἡ πλήρης τῶν Τσάρων περιβολή. Ὁ Γρηγόριος Ναγόϊ ἐπιδίδει αὐτῷ κύπελλον.

ΝΑΓΟΪ

Οἶνου σταγόνα μίαν δοκίμασον, αὐθέντα!
 Τόσας ἡμέρας πλέον βασανίζεις ἑαυτόν.
 Τίποτε δὲν ἔβαλες ἀκόμη εἰς τὸ στόμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὸ σῶμα δὲν ζητεῖ τροφήν
 Ὅποταν ἡ ψυχὴ εἶν' ἀπὸ θλίψεις χορτασμένη.
 Ἀπὸ τοῦ νῦν τροφὴ μου ἡ μετάνοια!

ΝΑΓΟΪ

Μεγάλε κύριε! Ἀληθῶς νὰ μᾶς ἀφήσης
 θέλεις; Καὶ τί θὰ γείνη ἡ Τσαρίτσα;
 ὁ τσάρεβίτς σου—ὁ Δημήτριος;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Δὲν θὰ τοὺς ἀφήσῃ ὁ Θεός!

ΝΑΓΟΪ

Ἀλλὰ τὸ κράτος τίς θὰ διοικήσῃ ἄνευ σου;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐλκῶν ἐπλήσθη ὁ νοῦς μου.
 Ἐξηντλήθη ἡ καρδιά! Ἀνίκανοι αἱ χεῖρες
 νὰ κρατῶσι τὰς ἡνίας. Διὰ τὰς ἁμαρτίας μου
 βεβαίως νίκην τοῖς μισοῖς κατέπεμψεν

ὁ Κύριος! Εἰς ἐμὲ δέ, τοῦ θρόνου νὰ παραιτηθῶ
 ὑπέδειξεν! Αἱ ἀνομίαι μου ὑπὲρ τὴν ἄμμον
 τῆς θαλάσσης. Βασανιστὴς ἐγώ, καὶ ὠμοβόρος.
 Πόρονος ἐγώ, καὶ ὑβριστὴς τῆς ἐκκλησίας.
 Τῆς θείας μακροθυμίας τὸ πέλαγος ἐξήντησα
 διὰ τοῦ τελευταίου κακουργήματός μου!

ΝΑΓΟΪ

Αὐθέντα! Διὰ τῆς φαντασίας μεγαλοποιεῖς
 ἁμάρτημά σου τὸ ἀκούσιον! Ὑψων
 τὸν τσάρεβιτς ἐφόνευσας! Ἡ ῥάβδος σου
 τυχαίως τῷ κατέφερε τοιοῦτον πλήγμα!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ψεῦδος

ἔσκεμμένως, ἐκ προμελέτης, ἐκουσίως,
 ἐφόνευσα αὐτόν! Ὡς μὴ τὸ λογικὸν
 ἀπώλεσα καὶ δὲν ἐγίνωσκον, ποῦ ἔτυπτον;
 ὄχι! ἐκ προμελέτης τὸν ἐφόνευσα!
 Ὑπτιος ἔπεσε ὅτ' αἷμα κυλιόμενος·
 τὰς χεῖράς μου ἐφίλει καί, ἀποθνήσκων,
 συνεχώρει τὸ μέγα μου ἁμάρτημα
 ἐγ' ὅμως — δὲν θὰ συγχωρήσω ποτὲ
 τ' ἁμάρτημά μου!

(Παρακόπτει)

Τὴν νύκτα σήμερον τὸν εἶδον εἰς τὸν ὕπνον μου
 Μ' αἰμοσταγεῖς τὰς χεῖρας μ' ἔνευε. Τὸ σχῆμα
 τὸ μοναχικὸν μ' ἐδείκνυε Πλησίον τοῦ μ' ἐκάλει
 εἰς Λίμνην τὴν Λευκὴν, ὅπου Κυρίλλου
 τοῦ θαυματουργοῦ τὰ λείψαν' ἀναπαύονται.
 ἐκεῖ, καὶ πρότερον ἡγάπων ν' ἀποχωρίζωμαι
 ἐνίστε, μακρὰν τῆς τύρβης τῶν ἀνθρώπων.
 Πόσον τερπνὸν μοι ἦτο, μακρὰν τῆς ματαιότητος,

νὰ παραδίδωμαι εἰς ὄνειρα μελλούσης ἡρεμίας
 Κι' ἐκεῖ, νὰ λησμονῶ τὰς μεθοδείας τῶν ἐχθρῶν μου
 καὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀγνωμοσύνην!
 οἷα κατάνυξις, ἐκ τῆς μακρᾶς ὀρθοστασίας,
 ἐν τῷ κελλίῳ μου νὰ ἡσυχάζω. Καθ' ὥραν
 τὴν ἑσπερινὴν ν' ἀκολουθῶ τὰ νέφη,
 καὶ τῶν ἀνέμων τὴν βοήν, καὶ τὴν κλαγγὴν τῶν λάρων,
 καὶ τὸν μονότονον τῆς λίμνης ῥόθον νὰ ἀκούω.
 Μόνον ἐκεῖ, θὰ εὕρω ἡσυχίαν! Μόνον ἐκεῖ,
 τὰ πάθη λησμονοῦνται! Ἐκεῖ, τὸ σχῆμα
 τὸ μοναχικὸν θὰ λάβω. Κι' ἴσως ἐκεῖ,
 διὰ νηστείας, προσευχῆς καὶ συντριβῆς καρδίας
 ἀξιωθῶ ἀφέσεως τῶν ταλαιπωριῶν μου!

(Μετὰ τινα σιγὴν).

Ὑπαγε νὰ μάθης πρὸς τὶ τοσοῦτον διαρκεῖ
 ἡ συνδιάσκεψις των. Θὰ λάβωσιν ἀπόφασιν
 ταχέως τελεσιδίκον καὶ μὲ τὸν νέον τσάρον
 πρὸς ἐμὲ θὰ ἔλθωσι νὰ ἐπιθέσω ἐπ' αὐτοῦ
 τὸ στέμμα καὶ πορφύραν;

(ὁ Ναγὸς ἀπέρχεται).

τετέλεσται!

Ἴδου ποῦ μ' ἔφερεν ἡ ἀτραπὸς τοῦ μεγαλείου μου!
 —Τί δ' ἐν αὐτῇ ἀπήντησα; Μόνον δεινοπαθήματα!
 Ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας ποτὲ δὲν οἶδα ἡσυχίαν.
 ὅτε μὲν ἔφιππος ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς τῶν πολεμίων
 τοὺς ἐθνικοὺς ὑπέταττον· ὅτε δέ, πρὸς τὰς στάσεις
 τῶν βογιάρων ἐν τῇ συγκλήτῳ ἐπάλαιον.
 Καὶ τέλος τί ἀπέκτησα; τῶν ἡμερῶν
 τὰς τρικυμίας καὶ τῶν νυκτῶν τὰς αὔπνιας!
 Πρῶτος δὲν ἤμην βέβαια δεσπότης. Ὅχι!
 Δὲν ἤμην ἱκανὸς νὰ χαλιναγωγῶ τὰ πάθη μου!
 ὁ πάτερ-Σίλβεστρος, ὁ ἀγαθὸς διδάσκαλός μου,
 πάντοτε μοι ἔλεγε· « Πρόσεχε, τεκνίον μου!
 » ὁ σατανᾶς ἐντός σου νὰ σκηνώσῃ θέλει.

» τὴν ψυχὴν σου μὴ κολάζῃς, Ἰωάννη! »
 Ἄλλ' εἰς τοῦ γέροντος ἐγὼ ἐκώφευον τοὺς λόγους
 καὶ τὴν ψυχὴν μου τῷ σατανᾷ παρέδωκα!
 Ὅχι! δὲν εἶμαι τσάρως! ἀλλὰ λύκος!
 καὶ κύων ψωραλέος! Βασανιστὴς ἐγὼ
 καὶ παιδοκτόνος! Τὸν Κάϊν ὑπερέβην
 'στὸ κακούργημα! Λεπρὸς ἐγὼ τὸν νοῦν
 καὶ τὴν ψυχὴν! Μυρίαί αἱ τῆς καρδίας μου πληγαί!
 Θεέ μου καὶ Χριστέ μου! Ἰασόν με!
 Συγχώρησόν με! Ὡς τὸν ληστήν συγχώρησόν με Σύ!
 Ἐκ τῶν ἁρρήτων μου ἁνομιῶν καθάρισόν με
 καὶ ἐν σκηναῖς δικαίων κατὰτάξόν με!

(Ὁ Ναγὸὶ ἐπανέρχεται ἐν σπουδῇ).

ΝΑΓΟΪ

Μεγάλε Κύριε!
 Ἄγγελος ἀφίχθη μόλις ἐκ τοῦ Πσκώβ!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τσάρως δὲν εἶμαι πλέον
 καὶ εἰς τὸν νέον ἄς ἀποταθῇ!

ΝΑΓΟΪ

Μὲ ἀγγελίαν, λέγει, τὸν ἔστειλε χαροποιὰν
 ὁ πρίγκηψ Σουΐσκης!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἄς εἰσέλθῃ.

(Ὁ Ναγὸὶ εἰσάγει τὸν ἄγγελον).

ΑΓΓΕΛΟΣ

Μεγάλε Τσάρε! Ὁ βοεβόδας σου βογιάρως,
 πρίγκηψ Πετρόβιτς Σουΐσκης, μεθ' ὅλων

τῶν πολιορκουμένων Πσκοβιτῶν,
 σὲ προσκυνεῖ! Δι' εὐχῶν σου καὶ προστασίας
 τῶν ἁγίων καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ,
 τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων ἀπεκρούσαμεν
 καὶ μυριάδες ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ πεδῖον ἔπεσον
 Εἰς τὴν Βαρσάβαν πρὸς βοήθειαν ὁ βασιλεὺς
 ἐτράπη, τὴν δὲ πολιορκίαν τοῖς περὶ αὐτὸν
 ἀνέθηκεν!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εὐλογητὸς ὁ Κύριος! Πῶς τοῦτο ἔγεινεν;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Πέντ' ἑβδομάδας ὑπονόμους σκάπτοντες
 καὶ χαρακώματα, ἀκοίμητον κατόπιν
 ἤρχισαν τὸ πῦρ διὰ τῶν τηλεβύλων
 κατὰ τοῦ ἡμετέρου τείχους! Ἀνθυπονόμους
 τότε νὰ σκάψωσι διέταξεν ὁ πρίγκηψ Σουΐσκης
 καὶ συνηντήθησαν ὑπὸ τὴν γῆν, ἔνθα συνήφθη
 μάχη κρατερά. Ἐντὸς δὲ τῶν λεβήτων
 με πυρίτιδα, πῦρ οἱ ἡμέτεροι νὰ ρίψωσι
 κατώρθωσαν καὶ ἐν ῥιπῇ μετὰ τῶν Πολωνῶν
 εἰς τὸν αἶρα ἐτινάχθησαν! Πολλοὶ μὲν
 ἀπωλέσθησαν τῶν ἡμετέρων· ἀλλ' ὅμως
 — αἰνετὸν τὸ ὄνομα Κυρίου — ἄρδην τὰ ἔργα
 τῶν ἐχθρῶν συγκατεστράφησαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Περαιτέρω!

ΑΓΓΕΛΟΣ

Τῶν ὑπογείων διαδρόμων τὴν ἀποτυχίαν
 ἰδόντες τότε οἱ ἐχθροί, εἰς τὸν πλησίον λόφον

τὰ ρηξίτειχα μετέφερον ἑφόδια
καὶ πρὸς τὸ δειλινὸν νὰ διαρρήξωσι
κατῶρθωσαν τὸ τεῖχος. Εὐθὺς τὰ τηλεβόλα
— Μπάρσαν καὶ Τρεσκοτούχαν — πρὸς τὸ ρῆγμα
ἐκυλίσαμεν. Καὶ ὅτε οἱ ἐχθροὶ μ' ἀλαλαγμοὺς
ἐφώρμησαν, μὲ φονικὸν τὸ πῦρ τοὺς ὑπεδέχθημεν
καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἀνεχαιτίσαμεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Περαιτέρω !

ΑΓΓΕΛΟΣ

Περὶ τὸν ὄρθρον

Γενικὴν ὁ βασιλεὺς διέταξ' ἔφοδον.
Ἡμεῖς δέ, συναξιν διὰ τοῦ κώδωνος σημάναντες,
τὰς ἱεράς σημαίας ἐπετάσαμεν
κι' ἐν προσευχῇ, μὲ Βσεβολόδα λείψανα,
τ' ἀρχαῖα τεῖχη περιήλθομεν καὶ ἀνεμένομεν
τοὺς Πολωνούς ! Τοιαύτη δὲ ἀντήχησε βοή,
ὥς καταιγὶς τις νὰ ἐπέσκηψεν. Ἐξ ὅλων δὲ
τῶν ἀπορρώγων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐδέχθημεν.
Ἐκ τῶν πυργίσκων, τῶν τειχῶν, ἀντερεισμάτων,
πύργων καὶ ρηγμάτων ἐσφενδονίζομεν
λαγήνους τῆς πυρίτιδος, λίθους, ἔδοκους
καὶ ζέον ἔλαιον . . . Ἐκλινον ἤδη οἱ ἐχθροί.
Ἄλλ' αἰφνης ἐπὶ κεφαλῆς ὁ βασιλεὺς ἐφάνη
κι' ὥς κατακλύζων χεῖμαρρος κατὰ τοῦ τείχους
ῥωμήσεν. Εἰς μάτην ἡμυνόμεθα διὰ πελέκεων.
Κατὰ τοῦ πύργου δὲ τῶν ὑβοτῶν οἱ Πολωνοὶ
ὁρμήσαντες, ὥς μύρμηκες ἀνερριχίθησαν.
Ὑμεῖς δέ, συμπλακέντες ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων,
ἐπὶ μακρὸν ἀντείχομεν. Ἄλλ' εἰς τὰς νέας ἐνισχύσεις τῶν ἐχθρῶν ...
Ἐπὶ τέλους . . .

ΙΩΑΝΝΗΣ

Λοιπόν ;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐπὶ τέλους

διέσπασαν ἡμᾶς καὶ ἐκυρίευσαν τὸν πύργον !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Οὕτω λοιπὸν τὸν ὄρκον ἐτηρήσατε ;

Ἐπίορκοι ! Πωληταὶ τοῦ Χριστοῦ !

Τὶ ὁ Σουίσκης ἔπραττεν ;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὁ πρίγκηψ Ἰβὰν Πετρόβιτς,

ἄμα τὸν πύργον εἶδε πλήρη πολεμίων,

δαυλὸν ἀρπάσας ἀνημμένον, εἰς τὸ ὑπόγειον

κατέρριψεν. Ὁ πύργος μετὰ κρότου

εἰς τὸν αἶρα ἐτινάχθη καὶ βροχηδὸν

οἱ λίθοι τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον

κατέχωσαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Μόλις καὶ μετὰ βίας ! Περαιτέρω ;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἡ τελευταία αὕτη ἦτον ἔφοδος.

Ὁ βασιλεὺς ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ Πσκόβ,

εἰς τὸν Ζαμόσκην τὴν πολιορκίαν

παραδούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Αἰνετὸν τὸ ὄνομα Κυρίου !

Τὴν πανσθενῆ τοῦ θεοῦ πρόνοιαν βλέπω

ἔπ' ἐμέ! . . . Ἄ βασιλίσκε! Μὴ ἐφαντάσθης ἄρά γε,
ὅτι θὰ δυνηθῇς ποτε ἐμὲ νὰ καταβάλῃς,
ἐμέ, θεοῦ ἑλέφ Τσάρων, σὺ ὁ μεγιστάνων
Πολωνῶν ἑλέφ βασιλεύς; Θὰ ἴδωμεν,
πῶς σὺ μὲ κερασφόρον μέτωπον τὰ τεῖχη
τοῦ Πσκῶβ θὰ κερατίσης! Ἀλλὰ πόσοι
ἔπεσον Λιθουανοί;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Στρογγύλος ἀριθμός,
οἱ φονευμένοι θὰ ἦναι χιλιάδες πέντε·
οἱ πληγωμένοι θὰ ἦναι καὶ διπλάσιοι.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πῶς τὸ νομίζεις, βασιλεῦ;
ἱκανοποιημένος εἶσαι μὲ τῆς Πολότσκης καὶ Βελῖζ
τὴν πληρωμὴν;—Ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ τῆς πολιορκίας
πόσοι ἐφονεύθησαν;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Κατὰ τὰς πέντ' ἐφόδους θὰ ἦναι χιλιάδες εἴκοσιν,
ἔκ δὲ τῶν ἡμετέρων ἕως ἑπτά.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐξ ὑμῶν
ἄρκετοὶ ἀπέμειναν ἀκόμη. Θὰ φθάσουν
καὶ δι' ἄλλας πέντε!

(Εἰσέρχεται ὁ Τραπεζάρης)

ΤΡΑΠΕΖΑΡΗΣ

Μεγάλε Τσάρε . .

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τί; ἐτελείωσεν ἡ συνδιασκεψὶς των;

ΤΡΑΠΕΖΑΡΗΣ — ἐπιδίδων ἐπιστολήν.

Αἰχμάλωτός τις στρατιώτης μ' ἐπιστολήν
ἀφίχθη πρὸς τὸ ἑλεός σου.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Δὸς ἔδῳ!

(πρὸς τὸν Ναγόϊ).

Ἀνάγνωσον, Γρηγόριε.

(Ὁ Τραπεζάρης ἐξέρχεται).

ΝΑΓΟΪ — (ἐκτυλίσσει καὶ ἀναγινώσκει).

« Πρὸς τὸν Τσάρον πασῶν τῶν Ρωσσιῶν Ἰωάννην
» ὁ πρίγκηψ Ἀνδρέας τοῦ Μιχαὴλ υἱός... »

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τί; τί;

ΝΑΓΟΪ — παρατηρεῖ τὴν ἐπιστολήν.

» τοῦ Μιχαὴλ υἱὸς Κούρ . . . »

ΙΩΑΝΝΗΣ

Κούρπσκης! ὦ Α! Πῶς ἡ εὐγενεία του τὸ κατεδέχθη,
εἰς τὴν ἐπιστολήν μου ἀπόκρισιν νὰ στείλῃ!

(Πρὸς τὸν ἄγγελον).

Ἐξέλθε!

(Πρὸς τὸν Ναγόϊ).

ΝΑΓΟΪ

Ἀλλά, κύριε . .

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀναγίνωσκε!

ΝΑΓΟΪ — ἀναγινώσκει.

Κούρπσκη, ὁ πρῶν ταπεινός σου δοῦλος,
νῦν ὅμως τοῦ Κουβέλσκη, τοῦ πρίγκηπος,
Ἀρχιδουκὸς τοῦ στέμματος τῆς Πολωνίας,
Στέλλει προσκυνήματα ! Πρόσεξον τοῖς λόγοις μου! . . »

ΙΩΑΝΝΗΣ

Αἶ, λοιπόν :

ΝΑΓΟΪ

Δὲν τολμῶ, αὐθέντα !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀναγίνωσκε !

ΝΑΓΟΪ — ἐξακολουθεῖ ἀναγινώσκων·

» Τὸ κομπορῆμον καὶ παράλογον χαρτίον σου
» διέγνων. Ὑπὲρ τὰ ἄστρα τ' οὐρανοῦ
» διὰ τῆς σῆς ἀλαζονείας ὑπεραίρεσαι,
» ἀλλ' εἶτα πάλιν, ὥς φαρισαῖος, ταπεινοῦσαι.
» Δι' ἀνυπάρκτους προδοσίας κατηγορεῖς ἡμῶν.
» Οἱ λόγοι σου, ὦ Τσάρε, γέλωτος εἶναι ἄξιοι! . .
» Αἶ μομφαί σου . .

ΙΩΑΝΝΗΣ

Λοιπόν; Αἶ μομφαί σου; . .

ΝΑΓΟΪ

» Αἶ μομφαί σου — γραϊδίων κρονολήρων
» φληναφήματα ! Μὲ τόσην ἀγροικίαν
» καὶ ἀγραμματοσύνην πῶς δὲν ἠσχύνθης
» τοῦλάχιστον νὰ γράψῃς εἰς ξένας χώρας, ἔνθα

» δεινοὶ εἰς τὴν ρητορικὴν ὄχι ὀλίγ' ὑπάρχουν!
 » Ἀπ' ὅσα σὺ μοῦ γράφεις τ' αὐτί μου δὲν ἰδρόνει!
 » Παπᾶς δὲν εἶμ' ἐγὼ ν' ἀκούω τὸν ἐξαίπαλμον!
 » Ἀλλ' εἶμαι στρατιωτικὸς καὶ τὸν αὐθέντην μου
 » ὑπηρετῶ - τὸν ὑψηλότετον, τὸν μεγιστᾶνα,
 » Στέφανον, τὸν μέγαν πρίγκηπα
 » Λιθουανίας καὶ βασιλέα τῶν εὐγενῶν
 » τῆς Πολωνίας — Χάριτι θεῖα τὴν Βελίξ,
 » Οὐσβιάτ καὶ τὴν Πολότσκην ὑπετάξαμεν
 » κι' ἐλπίζομεν ἀκόμη καὶ τὸ Πσκῶβ νὰ κυριεύσωμεν.
 » Ποῦ τὰ παρελθόντα τρόπαιά σου;
 » Ποῦ οἱ σοφοὶ καὶ ἔνδοξοί σου ἄνδρες,
 » οἵτινες μὲ τὸ στήθος των τὰ φρούρια ἐπόρθουν
 » κι' ὑπὸ τοὺς πόδας σου Καζάνην κι' Ἀστραχάν
 » ὑπέταξαν; Ὅλους τοὺς ἐθανάτωσας, ἔσφαξας
 » κι' ἐβασάνισας! Αἱ στρατιαὶ σου, μὲ ἀναξίους
 » στρατηλάτας, εἰς τὴν ἐμφάνισιν ἡμῶν,
 » ὥς ποιμνιον, ἄνευ ποιμένος, εἰς ἄτακτον
 » τρέπονται φυγὴν! Τὸ ἐννοεῖς, ὦ Τσάρε,
 » πῶς ὅλοι σου οἱ μῖμοι καὶ γελωτοποιοί
 » δὲν δύνανται τοὺς ὑπὸ σοῦ βασανισθέντας
 » στρατηγούς ν' ἀναπληρώσωσι; Τὸ ἐννοεῖς, ὦ Τσάρε,
 » ὅτι τὰ ὄργια καὶ Ἀφροδίτης παίγνιά σου
 » πεδίων μάχης δὲν εἶναι; — Ἀλλὰ περὶ μαχῶν,
 » μοὶ φαίνεται πλέον δὲν συλλογίζεσαι!
 » τὸν στρατόν σου ἐγκατέλιπες...

ΙΩΑΝΝΗΣ

ἐξακολούθει!

ΝΑΓΟΪ

» τὸν στρατόν σου ἐγκατέλιπες.. ὥς δραπετὴς τις...
 » κι' ὥς τρωγλοδύτης μῦς ἐκρύβης ἐν τῷ οἴκῳ σου...
 » Σὲ βασανίζει, φαίνεται, τῆς συνειδήσεως

» ἡ τύψις καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν πράξεών σου
τῶν ἀλόγων... Γνωθὶ σαυτόν! 'Αλλ' ὅπως...

ΙΩΑΝΝΗΣ

Αἶ, λοιπόν; Περαιτέρω!

» 'Αλλ' ὅπως;... 'Αναγίνωσκε!

ΝΑΓΟΪ

» 'Αλλ' ὅπως τὰς ἀλογίας σου νοήσης
» κι' ἐν πνεύματι ταπεινωθῇς,
» δύο παρὰ Κικέρωνος σοὶ στέλλω
» ἐπιστολάς, ρωμαίου ρήτορος,
» πρὸς Κλαύδιον καὶ Μάρκον, τοὺς φίλους του.
» ἐν ὥρᾳ σχολῆς ἀνάγνωθι αὐτάς.
» Γένοιτό δέ σοι ἡ ταπεινὴ μου ἐπιστολή..

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τελείωνε!

ΝΑΓΟΪ

Αὐθέντα!

ΙΩΑΝΝΗΣ

» Γένοιτό δέ σοι ἡ ταπεινὴ μου ἐπιστολή...

ΝΑΓΟΪ

» 'Αμπελος ἀληθινή! 'Αμὴν!

(Εἰς τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ Ναγοῦ ὁ
'Ιωάννης ἀρπάζει τὴν ἐπιστολὴν ἐκ τῶν χει-
ρῶν αὐτοῦ, παρατηρεῖ αὐτὴν καὶ εἶτα ἀρχίζει
νὰ συνθλίβῃ αὐτὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν του.
Καταλαμβάνεται ὑπὸ σπασμῶν).

ΙΩΑΝΝΗΣ

» Ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς ἱστάμενος, ὡς κύων ὕλακτεῖς,

τοῦ φράκτου ὀπισθεν! Ἐκ τῶν χειρῶν μου, Πρίγκηπα,
δὲν εἶχες σὺ τὴν τύχην νὰ λάβῃς στέφανον
βασάνων τῆς στιγμῆς γηϊνῶν καὶ τὴν οὐράνιον
κληρονομίης βασιλείαν! Ἄλλ' εἰς τὴν Μόσχαν
δὲν ὀρίζ' ἡ εὐγενεΐα σου καὶ κατὰ πρόσωπον
αὐτὰ νὰ μου τὰ εἴπῃς.

(Στρέφει τὸ βλέμμα κύκλῳ).

Οὐδεὶς τῶν ὁμοφρόνων του ἔνταῦθα παρευρίσκεται!
Οὔτ' ἀδελφός, ἀλλ' οὔτε σύγγαμβρος!
Οὔτε γαμβρός, ἀλλ' οὔτε δοῦλος! Οὐδεὶς ὑπάρχει!
Ὅλους τοὺς ἐτελείωσα. Καὶ τώρα ἐν σιγῇ
νὰ καταπίω πρέπει τὰς ὕβρεις του αὐτάς!
Οὐδεὶς ἐν ἐφεδρίᾳ ἔμεινεν;

(Εἰσέρχεται ὁ Τραπεζάρης).

ΤΡΑΠΕΖΑΡΗΣ

Μεγάλε κύριε! ἐν σώματ' οἱ βογιάροι.
ἐκ τῆς συγκλήτου ἦλθον!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἄ!

Καλῶς νὰ ὀρίσωσι! Θὰ ἦλθον πρὸς ἀντικατάστασίν μου!
Θὰ ἦλθον βέβαια χαρούμενοι! Κάτω ὁ Γέρο-Τσάρος.
Καιρός του εἶναι πλέον νὰ πεταχθῇ, ὥς ράκος!
Καὶ πόσον θὰ χαίρωσιν, ὁπότεν συλλογίζωνται,
τὸ πῶς ἐγὼ τὰς κλίμακας τοῦ ἐρυθροῦ τῶν ἀνακτόρων
περιπτέρου μὲ τὸ δισάκκιον ἐπ' ὤμου, θὰ κατέρχωμαι!
Ἴσως, γὰρ ψυχικό, κανένα ράσο μ' ἀφήσωσι νὰ πάρω!
Ἀλλά, .. ἅς ἴδωμεν τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀντικαταστάτου μου.
Ἄς εἰσέλθωσι!

(Ὁ Τραπεζάρης ἐξέρχεται).

Καὶ ἀληθῶς! Τίς ἄρχων ἐγὼ τοῖς εἶμαι;
Ὑπὸ αὐτὸ τὸ ράσον πῶς δύνανται νὰ μὲ γνωρίσωσι;
Καὶ βέβαια ἀπὸ πολλοῦ ἀπέμαθον τὸν τρόπον
ἐνώπιον τοῦ ἐστεμμένου ἄρχοντος!

Τι γράφει ὁ Κούρσπκης; ἔγκατέλειψα, λέγει, τὸν στρατόν!
 Ἔγρινα παίγνιον! Γράφω ἁσύντακτα.
 Μωρολογῶ, ὥς γραῖά τις κρονόληρος! Οὕτως ἔχει;
 Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν τῶρα καὶ τὸν σοφόν των Τσάρων,
 Ὅστις ζῶντα ἀνέλαβε νὰ μὲ κληρονομήσῃ!

(Εἰσέρχονται οἱ βογιάροι).

Σᾶς προσκυνῶ, βογιάροι!

Πολὺ διήρκεσεν ἡ συνδιάσκεψίς σας! Ἐπὶ τέλους, βέβαια,
 θ' ἀπεφασίσατε διάδοχόν μου νὰ ὀρίσητε.
 Ἐννοεῖται, βέβαια, τοιοῦτον, εἰς ὃν νὰ παραδώσω
 δὲν θὰ αἰσχύνομαι τὸ σκῆπτρον! Ἀναντιρρήτως
 γόνου περιδόξου θὰ ἦναι οὗτος! ὄχι βέβαια
 κατώτερος ἡμῶν! τὸν νοῦν δέ, τὴν ὀρθοφροσύνην,
 τὴν εὐσέβειαν καὶ εὐσπλαγχνίαν θὰ ἦναι ἴσως
 καὶ καλλίτερος! Λοιπόν, βογιάροι!
 ἐνώπιον τίνος νὰ γονυπετήσω; ἐνώπιον τίνος
 τὴν κεφαλὴν νὰ κλίνω; Ἐνώπιόν σου, Σουίσκη;
 ἐνώπιόν σου, Μστισλάβσκη; Ἴσως ἐνώπιόν σου,
 ἡμέτερε βογιάρε, Νικήτα Ρωμανόβιτς,
 προστάτα τῶν ἐχθρῶν μου; Λέγετε!
 Περιμένω!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μεγάλε Τσάρε!

Στὴν ἱερὰν σου θέλησιν ὑπείκοντες,
 συνεδριάσαμεν κι' ἀπόφασιν ὁμόφωνον,
 ἀνέκκλητον καὶ ἄτρεπτον ἐλάβομεν.
 Ἄκουσον! Ἐκτὸς σοῦ ἄλλον κύριον
 οὐδεὶς ἀναγνωρίζει! Σὺ μέχρι τοῦδε.
 ἦσο κύριος ἡμῶν καὶ τοῦ λοιποῦ ὀφείλεις
 νὰ ἐξακολουθήσῃς βασιλεύων. Διὸ
 τὴν κεφαλὴν ἡμῶν σοὶ φέρομεν.
 Καρατόμησον ἢ ἐλέησον!

(Γονυπετεῖ καὶ μετ' αὐτόν πάντες οἱ λοιποὶ βογιάροι).

ΙΩΑΝΝΗΣ — (μετὰ μακρὰν σιγὴν).

Λοιπὸν νὰ μ' ἐκβιάσῃτ' ἐθεσπίσατε;
καὶ δέσαντές με, ὡς αἰχμάλωτον,
ζητεῖτ' ἐπὶ τοῦ θρόνου βία νὰ κρατήσητε;

ΒΟΓΙΑΡΟΙ.

Τσάρε κύριε! Σὲ ὁ Θεὸς ἐδώρησεν ἡμῖν!
Οὐδένα θέλομεν κυρίαρχον, ἐκτὸς σου μόνον!
Καρατόμησον ἢ ἐλέησον!

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Θὰ σᾶς ἐφάνη, φαίνεται, βαρεῖα ἢ πορφύρα μου.
Τὰ βάρη θέλετε τοῦ κράτους ἐκ νέου νὰ φορτώσῃτ'
ἐπ' ἐμοῦ; θὰ ἴηαι, βέβαια, τὸ προσφορώτερον.

ΣΟΥΙΣΚΗΣ

Αὐθέντα!

Μὴ μᾶς ἀφίνης! Λυπήσου μας!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὸν Κύριον ἐπιμαρτύρομαι!

Οὐδέποτε διενοήθην, ἀλλ' οὐτ' ἐκ νέου
τὸ ἀπεχθές μοι στέμμα νὰ ἐπιθέσω
ἤθελον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου τῆς βεβαρημένης!
Εἰς ὄνειρα ἄλλοῖα ἐπλανώμην καὶ ἡ ψυχὴ μου
ἄλλα ἐζήτει ἀγαθὰ! Ἀλλ' ὅμως ἄλλως ἔδοξεν ὑμῖν!
Εἰς σκάφος τὸ θραυσθὲν ὑπὸ βιωτικῶν κυμάτων
ἐθέσατε φραγμὸν νὰ προσορμίσῃ εἰς λιμένα.
Ἔστω! Γεννηθήτω τὸ θέλημα ὑμῶν!
Τοῖς δεδογμένοις ὑπέικω τῆς συγκλήτου!
Παρὰ τὴν ἄκραν θέλησίν μου, τὸ χρυσοῦν
τοῦτο διάδημα ἀναλαμβάνω πάλιν

κι' ἀναγορεύομ' ἐκ δευτέρου Τσάρος
τῆς Ρωσσίας καὶ κύριος ὑμῶν!

(Φορεῖ τὴν τιάραν τοῦ Μονομάχου).

ΒΟΓΙΑΡΟΙ — ἐγείρονται.

Ζήτω ὁ Τσάρος ἡμῶν Ἰβὰν Βασίλειεβιτς!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὴν πορφύραν!

(Περιβάλλεται τὴν βασιλικὴν στολὴν).

Πρόσελθε, Βόρις!

Εὐθαρσῶς ὠμίλησας. Ὑπὸ τὴν μάχαιραν τὴν κεφαλὴν σου
ἔβηκας χάριν τοῦ ἀγαθοῦ τῆς βασιλείας.

Τοὺς εὐθαρσεῖς μὲ εὐχαρίστησιν ἀκούω λόγους,
ἀπὸ καρδίας ἀπορρέοντας εἰλικρινοῦς!

(Ἀσπάζεται τὸν Γοδουνῶδ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
καὶ ἀποτείνεται πρὸς τοὺς βογιάρους).

Τὸ δεύτερον ἤδη ἐγώ, παρὰ τὴν θέλησίν μου,
ψηφίσματι συγκλήτου ἐπὶ τοῦ θρόνου
νὰ μείνω κατανεύω! Οὐαὶ δ' ὑμῖν
ἀπὸ τοῦ νῦν, ἂν διαλογισθῇ τις κακόν τι
κατ' ἐμοῦ, εἴτε πρὸς ἀποστάτας δεικνύῃ
οἰκειότητα, εἴτε καὶ κατ' ἰδίαν τὸ παρελθόν μου
κρίνῃ! Οὐδεὶς κριτῆς τῶν πράξεών μου εἶναι!
Ἡ ὑπερέχουσα ἀρχὴ ἀπὸ θεοῦ ἐστίν!

(Στρέφει κύκλῳ τὸ βλέμμα).

Ἀλλὰ τὸν Σίτσκην μεταξὺ ὑμῶν δὲν βλέπω.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μὴ ὀργίζεσαι, μεγάλη κύριε!
Συγχώρησον τὸν ἄφρονα!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τί ἔπραξεν ὁ Σίτσκης;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Δὲν ἤθελε νὰ σ' ἱκετεύσῃ.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Δὲν ἤθελεν; Ἴδες — τὸν δολοπλόκον!
Εἶδες, τὶ ἐμηχανεύθη! Ἐνῶ ἡ σύγκλητος
ἐν σώματι νὰ μ' ἱκετεύσῃ ἀπεφάσισεν,
αὐτὸς δὲν ἤθελε! Λοιπόν; Μετὰ τῶν Πολωνῶν
ἠνώθη; Μετὰ τοῦ Χάνου τῆς Κριμαίας;
Μετὰ τοῦ Κούρπσκη;
Τὴν κεφαλὴν του!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Τσάρε - κύριε!
Χάριν τοῦ χαρμοσύνου τῆς ἡμέρας
εὐδόκησον νὰ εἶπω μίαν λέξιν
ὑπὲρ τοῦ Σίτσκη!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐξώρας εἶναι, παλῆέ μου γυναικάδελφε!
Ἐὰν τῶν προδοτῶν σὺ ἤθελες νὰ φείδουσαι,
ἐπὶ τοῦ θρόνου νὰ καθίσῃς ἔπρεπεν ὁ ἴδιος!
Καὶ ἦτο δὲ κατάλληλος τὴν σήμερον περίστασις!
(Πρὸς τοὺς βογιάρους).

Τῷ πρεσβευτῇ τῆς ἀδελφῆς Ἐλισαβέτας ἀναγγείλατε,
ὅτι τὴν αὖριον ὁρίζω νὰ παρουσιασθῇ αὐτοπροσώπως.
Νῦν δέ, ἄγωμεν εἰς τὸν καθεδρικὸν ναόν,
Ὅπως τὸ γόνυ κλίνωμεν πρὸ τοῦ Ὑψίστου.

(Ἀπέρχεται μετὰ τῶν βογιάρων).

ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Θάλαμος ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Ἰωάννου.

ΖΑΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΓΟΔΟΥΝΩΒ

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὅλοκληρος παρῆλθεν ὥρα, ἀφότου μόνος κάθεται
μετὰ τοῦ ἄγγελου πρέσβεως· καὶ αὐστηρὰν ἐξέδωκε διαταγὴν,
ἀπαγορεύουσιν τὴν εἴσοδον εἰς πάντας.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Βόρις!

Μὴ ἐπλανήθημεν ἀμφοτέροι;
Οὐχὶ δεσπότης προῦτος ἀνῆλθ' ἐπὶ τοῦ θρόνου πάλιν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Πῶς ἄλλως ἔπρεπε νὰ πράξωμεν;

ΖΑΧΑΡΙΝ

ὦ Βόρις! Βόρις! Φοβοῦμαι μὴ συμβῇ τι χεῖρον.
Γνωρίζεις, περὶ τίνος διασκέπτονται;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ναί, πάτερ μου!

Ἄλλ' ἦτο κάλλιον νὰ μὴ γνωρίζω τοῦτο.
Μὲ τὴν Τσαρίτσαν νὰ διαζευχθῇ ὁ Τσάρος θέλει

καὶ ἐνεργεῖ διὰ τοῦ πρέσβεως νὰ μνηστευθῇ
τὴν δούκισσαν Χαστίνης, ἀνεψιὰν τῆς βασιλίσσης.

ZACHARIN

Ἰλεως γενοῦ θεέ!

Καὶ ὄγδοον ἀκόμη θέλει γάμον; Γνωρίζω, ὅτι πρότερον,
πρὶν διαπράξῃ τὸ κακούργημα, ἐσκέπτετο αὐτόν.
Νῦν ὅμως, νῦν, μόλις τὸ σχῆμα ἀπηρνήθη,
δὲν εἶναι δυνατόν! Βέβαιος εἶσαι περὶ τούτου;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὁ ἴδιος ἐδήλωσέ μοι σήμερον.

ZACHARIN

Καὶ τί ἀπήντησας;

Τῷ εἶπες, ὅτι διαπράττει μεγάλην ἁμαρτίαν;
Πῶς εἰς τὴν ἡλικίαν του, ὅτε τὸ κράτος μεγάλα
κατατρύχουσι δεινά, καθόλου δὲν ἀρμόζει
νὰ σκέπτηται περὶ τοῦ γάμου, ἀλλὰ πῶς
ἢ πατρὶς νὰ στηριχθῇ;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὁχι, πάτερ μου!

ZACHARIN

Πῶς; Δὲν εἶπες;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὁχι, πάτερ μου· περίστασις δὲν ἦτο.
Δὲν ἐλησμόνησεν, ὅτι τὸ στέμμα χθὲς νὰ καταθέσῃ ἤθελεν·
ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι τῆς ἀρχῆς νὰ στερηθῇ ἡδύνατο,
κατέστη νῦν αὐτῷ προσφιλεστέρα, καὶ δι' αὐτὸ
ζητεῖ ἀποζημιώσιν τινα νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῇ.
Ἐὰν δὲ δι' αὐτοῦ νὰ πράξωμέν τι θέλωμεν,

τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ κράτους χάριν, ὀφείλομεν νῦν
ἀπὸ αὐτοῦ νὰ κρύπτωμεν, καὶ τὰς ἰδέας μας
νὰ ἐνστερνίζωμεν αὐτῷ ἀνεπαισθήτως,
ὥστε οὐχὶ ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἰδίας, νὰ θεωρῇ αὐτάς.

ZACHARIN

Ἔχεις, ὦ Βόρις, δίκαιον.
Εἰς τὴν καρδίαν του σὺ κάλλιον εἰσέδυσας.
Πρᾶξον λοιπόν, ὅπως γνωρίζεις, νὰ ἀποτρέψῃς τοῦ σκοποῦ του.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἡμέρας καὶ νυκτὸς περὶ ἑνὸς καὶ μόνου σκέπτομαι.
Πῶς νὰ ἐξεύρω τρόπον, αὐτὸν νὰ ἀποτρέψω.
Ἀλλὰ μοχθῶ ἀνωφελῶς. Ἀπρόσιτος κατέστη!

ZACHARIN

Τότε, ὦ Βόρις, ἠπατήθημεν! Ἡ ἔπαρσις αὐτοῦ
κακὰς θὰ ἔχῃ συνεπείας, ἂν εἰς ὁδὸν εὐθύτητος
δὲν κατευθύνῃς ταύτην.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ζητῶ τὴν συμβουλὴν σου!

ZACHARIN

Δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ συμβουλευσω σέ, ὦ Βόρις!
Μ' ἀγχίνοιαν καὶ διαυγῇ διάνοιαν σ' ἐπροίκισεν ὁ Κύριος.
Ματαίως δὲν ἐφείλκυσας τὴν εὐνοίαν τοῦ Τσάρου,
χωρὶς ποσῶς νὰ μολυνθῇς ἐν μέσῳ τῶν ὀργίων του.
Ὅρθῶς φρονῶν, πειρῶ τὰ βέλτιστα νὰ πράττῃς.
Φοβοῦ δὲ μόνον ἓν: Μὴ λησμονῇς, πῶς τῆς πατρίδος
καὶ οὐχὶ τὸ ἴδιον ὑπηρετεῖς συμφέρον. Ὅτι ὁ νοῦς
μικρὸν ἀπέχει τῆς φιλοδοξίας τὴν δὲ ψυχὴν
πολλάκις εἰς κίνδυνον ὠθεῖ ἢ σκολιά ὁδός!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Πολὺν ἐπόθουν, πάτερ μου, ἄνευ τινὸς παρεκτροπῆς,
εὐθὺς νὰ κατευθύνω τὰ διαβήματά μου.
Ἄλλ' εἶναι τοῦτο δυνατόν; Γνωρίζεις τὸν Αὐθέντην
καὶ πῶς ζητοῦσιν οἱ ἐχθροί μου περίστασιν
νὰ εὗρωσιν, ὅπως μὲ ἐκτοπίσωσιν εἴτε δολοφονήσωσιν.
Οὐδέν μοι ὑπολείπεται, ἢ νὰ ἐπαγρυπνῶ, ἀκολουθῶν
τὰς μεθοδείας τῶν ἐχθρῶν μου καὶ εἰς τὴν πανουργίαν
νὰ ἀντιτάττω πανουργίαν ἢ τῆς ὑπηρεσίας ν' ἀπόσχω
τῆς πατρίδος.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ἄπαγε!

εἰς τὸν Θεὸν θὰ δώσης λόγον, Βόρις!
Αἱ τύχαι τῆς Ρωσσίας εἰς χεῖράς σου εὐρίσκονται!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Εἴθε νὰ ἦτο τοῦτο! ἐγὼ γνωρίζω, τί θὰ ἔπραττον!
Ἄς μοι ἐπέτρεπεν ὁ τσάρος νὰ διοικήσω μόνον μῆνα!
Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μῆνα θ' ἀπεδείκνυνον, ὅποιας
ἐγκρύπτει ἡ Ρωσσία δυνάμεις εἰς τοὺς κόλπους της!
Θὰ ἀπεδείκνυνον αὐτῷ, τί δύναται νὰ πράξῃ
ἡ ἐξουσία, ὅταν ἡ χάρις βασιλεύῃ καὶ ὄχι
αἱ κακώσεις! Ὅποσον εἶναι θλιβερά, ὦ πάτερ,
νὰ βλέπῃ τις τοιαῦτα. Καὶ ὅμως νὰ τηρῇ σιγὴν,
ὑπέικων εἰς ἀνάγκην!

(ὁ τραπεζάρης ἀνοίγει τὴν θύραν).

ΓΡΑΠΕΖΑΦΗΣ

Ὁ Τσάρος ἔρχεται!

ΙΩΑΝΝΗΣ — (εἰσέρχεται κρατῶν εἰς χεῖρας γράμματα).

Εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ βασιλέως — γράφει ὁ Σουΐσκης
στάσις ἠγέρθη καὶ πανώλης ἐκ τοῦ λιμοῦ ἐπέσκηψεν·

ὁ βασιλεὺς δέ, συνελθὼν, ὥς φαίνεται, ἀπεσταλμένον
ἐκ Βαρσάβας πρὸς ἐμὲ ἀπέστειλε.

ZACHARIN

Εἴθ' ὁ Θεὸς ὑγείαν νὰ χαρίῃ τῷ πρίγκηπι
Ἰβάν Πετρόβιτς!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Οἱ δὲ πολιορκούμενοι ὠρκίσθησαν ἐκ νέου,
κατὰ Θεὸν νὰ πράξωσι καὶ προτιμῶσι,
μαχόμενοι νὰ πέσωσιν ἢ νὰ παραδοθῶσι.
Τὸ κατ' ἐμέ, ὁ γείτων Στέφανος δὲν ἔχει
πλέον ὄρεξιν νὰ κυριεύῃ πόλεις. Ἄν ὅμως
ἐκστρατεύσῃ καθ' ἡμῶν ἐκ νέου, ὅτε λιμώτῃ ἡ χώρα,
μὲ πέτρας μόνον θὰ διώξωμεν!

(Πρὸς τὸν Ζαχάριν).

Εἰς τὴν Πλατεῖαν ὑπαγε κηρύττων δημοσίᾳ,
ὅτι εἰρήνην παρ' ἐμοῦ ὁ βασιλεὺς ἐκλιπαρεῖ!

ZACHARIN

Τσάρε Κύριε!

Ἐὰν δ' ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ εἰρήνης τὸν πρέσβυν δὲν ἀπέστειλεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Αὐτὸ μᾶς ἔμεινεν ἀκόμη: Νὰ μᾶς διδάσκ' ἡ εὐγενεΐα σου!
Φαίνεται, κατὰ λάθος, εἰς ἐμέ, καὶ ὄχι εἰς σὲ προσέφεραν
τὸ στέμμα τὸ ἡμέτερον! Ὑπαγε, γέρον!
καὶ κήρυξον εἰς τὸν λαόν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἰρήνην
παρ' ἐμοῦ ἐκλιπαρεῖ!

(Ὁ Ζαχάριν ἀπέρχεται).

ΙΩΑΝΝΗΣ — (πρὸς τὸν Γοδουνῶ)

Μετὰ τοῦ ἄγγελου πρέσβεως τὰς ὑποθέσεις ἐτελείωσα.
Ἄλλ' ὅμως λίαν εὐτελὴς κι' ἐλαστικὸς μοὶ φαίνεται.
Αἱ σκέψεις τῶν Ἀγγλων μόνον περὶ ἐλευθερίας

ἐμπορικὰς συστρέφονται. Ἀλλὰ καιρὸν δὲν ἔχω
περὶ τοιαῦτα ν' ἀσχολῶμαι. Προσκάλεσον αὐτὸν
εἰς γεῦμα καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα συζητήσον
σπουδαίως. Εἰς ποῖον δὲ σημεῖον θὰ καταλήξῃ
ἡ ὑπόθεσις, νὰ ἀναφέρῃς πρὸς ἐμέ.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μεγάλε Τσάρε! Μοὶ εἶπες χθές, ὅτι προθύμως
τοὺς εὐθαρσεῖς ἀκούεις λόγους, ἀπὸ καρδίας
ἀπορρέοντας εἰλικρινοῦς. Εὐδόκησον καὶ νῦν
νὰ ὁμιλήσω πάλιν εὐθαρσῶς! Φοβοῦμαι,
μήπως εἰς τὸν νοῦν τοῦ πρέσβεως ἐπέλθῃ, ὅτι πολύτιμος
σοὶ εἶναι ἡ συμμαχία τῆς ἀνάσσης καὶ μᾶλλον
ἀπαιτητικὸς θὰ καταστῇ ὁ ἄγγλος. Δὲν εἶναι κάλλιον
ν' ἀπέλθῃ οὗτος ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος;
ἐὰν δέ, παρ' ἐλπίδα, ἡ ἄνασσα ἐμμένῃ,
ἀπεσταλμένον δύνασαι νὰ πέμψῃς πρὸς αὐτήν,
ὁπόταν σὺ ἐγκρίνῃς.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἕλλησις λέξουσιν·

οὐδόλως ἄρεστὸν τῷ Βόριδι νὰ συγγενεύσῃ ὁ Τσάρος
μετὰ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας! Δὲν ἔχει οὕτως;
ὠμίλει! Σὲ βλέπω διαμπαξί!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Αὐθέντα!

Εἰς μάτην νὰ πονηρευθῶ ἠθέλησα.
Οὐδεὶς τοὺς λογισμοὺς τοῦ νὰ κρύψῃ ἀπὸ σοῦ
τοσαύτην ἔχει δεξιότητα ἐνώπιόν σου ἡμαρτον, Αὐθέντα
Διάταξον τὸν θάνατόν μου, ἀλλ' ὅμως ἄκουσόν μου.
Ὅχι εἰς ἐμέ, μεγάλε Τσάρε, ἀλλὰ εἰς τὴν Ρωσσίαν ὅλην
δὲν εἶναι ἄρεστός ὁ νέος γάμος σου. Σύμπασα ἡ Ρωσσία

μεγάλως τὴν Τσαρίτσαν ἀγαπᾷ διὰ τὴν πρὸς Θεὸν
 εὐσέβειάν της, καὶ ἔτι μᾶλλον, διότι μήτηρ εἶναι
 τοῦ Δημητρίου δευτεροτόκου διαδόχου σου,
 ὅστις προώρισταί ποτε νὰ βασιλεύσῃ. Ὑπὲρ σοῦ
 καὶ τῆς Τσαρίτσας καθ' ἑκάστην ὁ λαὸς ἐν ἐκκλησίαις
 δέεται. Τί δὲ θὰ εἴπῃ οὗτος; τί δ' ὁ κλῆρος; ὁπότεν
 νὰ διαζευχθῇς ζητεῖς τοῦ Δημητρίου τὴν μητέρα
 καὶ νέον γάμον νὰ συνάψῃς μετ' ἄλλοπίστου γυναικός;
 Ὅγδοος γάμος εἶναι οὗτος, μεγάλε κύριε!
 Μὴ δὲν θὰ εἴπωσι, πῶς ὅλα ἡμῶν τὰ ἀτυχήματα
 — καὶ ἴσως εἰς τὸ μέλλον πολλὰ ἐπιφυλάττονται —
 Σὺ ἐπεσώρευσας καθ' ὅλης τῆς πατρίδος;
 Αὐθέντα! Θανάτωσόν με, ἀλλ' εἰς τοὺς πόδας σου
 προσπίπτω.

(Γονυπετεῖ)

Σὲ ἱκετεύω· Μὴ ζῇται νῦν νὰ διασείσῃς
 τὴν πρὸς σὲ ἐμπιστοσύνην τῆς Ρωσσίας,
 ὁπότε αὕτη διὰ σοῦ καὶ μόνου συγκρατεῖται!
 Μὴ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ ἀπόστρεφε εἰς μάτην!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐτελείωσας ;

Πρὸς καλὸν σου, βλέπω, ἀπέβη ἡ ἐνθάρρυνσίς μου
 καὶ θρασύμυθος κατέστης οὐκ ὀλίγον! Παρατηρῶν
 τὴν πρὸς σε εὐνοϊάν μου, ἐνόμισας, ὅτι ἀνάγκην
 ἔχω σοῦ. Τί δέ; Μὴ ἐπεβλήθης εἰς ἐμὲ κριτὴς
 τῶν πράξεών μου; Μὴ θέλῃς νὰ μὲ κάμψῃς
 ὥς ἄνεμος τὸν κάλαμον; Χαρίεν, — ἀληθῶς,
 νὰ θέλῃτε νὰ παίξῃτε τὸ πρόσωπον τοῦ γέροντος
 Σιλβέστρου! Ἀκόμη δὲν εἶχε ξηρανθῇ τὸ γάλα
 εἰς τὰ χεῖλη σου, ὁπότεν ἴστον Ἀλέξιον καὶ Σίλβεστρον,
 κατέδειξα ἐμπράκτως, πῶς ὑποτακτικὸς αὐτῶν
 δὲν εἶμ' ἐγὼ καθόλου! Ἐκτοτε πάντοτ' ἐπραξα

πᾶν ὅ,τι συμφορώτερον διὰ τὸ κράτος μου ἐνόμισα,
χωρὶς νὰ δίδω προσοχὴν εἰς τὰς περὶ ἐμοῦ
παντοίας κρίσεις τῶν ἀνθρώπων! Οὐχὶ δι' ἡμέραν μίαν,
ἀλλ' οὔτε ἔτος ἓν, τὸν θρόνον τῆς Ρωσσίας καταρτίζω,
ἀλλ' εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων! Πᾶν ὅ,τι δὲ προβλέπη
ἢ ὀξυδέρεκά μου, εἶναι πολὺ μικρὸν τὸ ὄμμα σας
τ' ὀρνίθειον νὰ ἴδῃ! Ἐὰν δὲ μένης παρ' ἐμοί,
μόνον, διότι τὴν θέλησίν μου ἐκτελεῖς μετ' ἀκριβείας
πλήρους. Ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ ἔγκειται ἡ ἀρετὴ σου ὅλη!
Ἐγέρθητι! Αὐτὴν δὲ τὴν φορὰν σὲ συγχωρῶ. Ἄλλ' εἰς τὸ μέλλον
δὲν πρέπει νὰ μου χώνεσαι, ὥς συμβουλίσκος τις!
— Τὸν πρεσβευτὴν νὰ προσκαλέσης καὶ νὰ μοὶ φέρης
αὔριον τοὺς τελευταίους ὅρους του.

(Ἀπέρχεται διὰ τῆς ἐτέρας θύρας).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (μόνος)

Καὶ ὄντως ἔχει δίκαιον!

Καὶ τίς ἐγώ, εἰμὶ δοῦλος αὐτοῦ; — ὥφειλον τοῦτο νὰ προῖδω!
Μὴ δὲν ἐγνώριζον αὐτόν; — ὥς γυνή τις — ὥς παιδίον ἔπραξα!
Ὡς ἄκρων προσηνέχθην!..

Ἴδου λοιπὸν

τίς ἡ ὁδός σου ἡ εὐθεῖα, Νικήτα Ρωμανόβιτς!
εἰς βῆμά μου τὸ πρῶτον, ὥς τεῖχος, ἡ βασιλικὴ ἀρχὴ
μ' ἀνέκοιπε τὸν δρόμον! Ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ
συμπάσης τῆς πατρίδος τὴν Ἱσαρίτσαν ὑπερήσπιζον,
καὶ μετ' αὐτῆς διέσωζα καὶ τοὺς Ναγού, ἀδιαλλάκτους μου
ἐχθρούς, ἐνῶ τὴν ὥραν ταύτην, πῶς νὰ μὲ ἐξοντώσωσιν
ἀπὸ κοινοῦ συσκέπτονται. Ἐτοιμος ἦμην σήμερον
καὶ νὰ φρεισθῶ αὐτῶν, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐκλόνιζεν ὁ Τσάρος
τὴν Ρωσσίαν. Καὶ ὁμῶς ἴδου τὸ ἀποτέλεσμα!
Πόσον σοὶ εἶναι εὐχερές, Νικήτα Ρωμανόβιτς,
εὐθὺ νὰ κατευθύνῃς τὰ διαβήματά σου!
Οὐδένα σὺ σκοπὸν ἐπιδιώκων, μετ' ἀπαθείας
καὶ ψυχικῆς γαλήνης τὸν κόσμον τοῦτον βλέπεις!

Ὡς ἐν χειμῶνι ὁ ἥλιος φωτίζει μὲν τὴν γῆν, ἀλλὰ
δὲν τὴν θερμαίνει, οὕτω καὶ σὺ ἀμόλυντος βαδίζεις
πρὸς τὴν δύσιν σου! Ἄλλ' ἢ ἐμὴ ψυχὴ πάλην
ζητεῖ καὶ δρᾶσιν! Τὰς διχονοίας, τὰ μαρτύρια
καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν δὲν δύναμαι ἐγὼ
νὰ βλέπω ἀπαθῶς, κι' ὥς μόνην μου παραμυθίαν
νὰ ἔχω τὴν συναίσθησιν, ὅτι γενναῖόν τι κατώρθωσα,
διότι ἀκηλίδωτος καὶ καθαρὸς παρέμεινα,
ὥς στίλβον τι ἱμάτιον!

(ἀπέρχεται).

Οἶκος Σουτῶκη

Σουτῶκης, Μστισλάδσκης, Μιχαήλ Ναγού καὶ Γρηγόριος Ναγού κά-
θηνται περὶ τὴν τράπεζαν, ἔχοντες πρὸ αὐτῶν κύπελλα.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ --- (πληρῶν τὰ κύπελλα)

Παρακαλῶ τοὺς ἀκριβοὺς μοι ξένους
ὑπὲρ τοῦ Βόριδος νὰ πῶσι! Καὶ εἶναι πρέπον,
ἀφοῦ ἐν τῇ συγκλήτῳ τὸ ἔργον ἐτελείωσεν!

(οἱ προσκεκλημένοι πίνουν ἀπροθύμως· ὁ Μστισλάδσκης ἀρνεῖται).

τί τρέχει, πρίγκηψ, Ἰβὰν Θεόδωριτς;
ἢ μήπως δὲν σ' ἀρέσῃ ὁ οἶνός μου;
ἴσως ζωηρότερον νὰ πῶμεν;

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Σ' εὐχαριστῶ, ὦ πρίγκηψ. Οὐχὶ ὁ οἶνος,
ἀλλ' ἢ πρόποσις, τῇ ἀληθείᾳ, δὲν μ' ἀρέσει.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Καὶ πῶς αὐτό;

ὑπὲρ τοῦ Γοδουνώβ, ὦ πρίγκηψ, δὲν θέλεις νὰ προπῆς;
Ἄλλὰ — μορφάζοντας — βλέπω ὑμᾶς, Βογιάροι!
Μὴ κατ' αὐτοῦ δυσηρεστήθητε;

ΜΥΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Τὸν προπέτην! τὸν τάταρον!
Τώρα πολὺ μεγάλος μᾶς ἔγεινε κι' αὐτός!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἡμεῖς δέ, καθὼς φαίνεται, ἐγείναμεν μικροί!

Μ. ΝΑΓΟΪ

Γρήγορα θὰ μᾶς γείνη φόρτωμα.

Γ. ΝΑΓΟΪ

Δὲν θὰ μᾶς γείνη, ἀλλ' ἤδη ἔγεινε!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Πρὸς Θεοῦ, βογιάροι! Περὶ τοῦ Γοδουνῶβ τοιαῦτα;
ὑπὲρ ἡμᾶς διὰ τῆς βίας θέτουσιν, ἐνῶ αὐτὸς δυσαραστεῖται!
Πάντοτε τὸ προσῆκον σέβας ἔδειξεν ἡμῖν
κ' ἐν τῇ συγκλήτῳ πρόθυμος νὰ σιωπήσῃ ἢ νὰ συμφωνήσῃ.

Μ. ΝΑΓΟΪ

Καὶ ποῦ νὰ θίξῃς αὐτὸν τόν: μή μου ἄπτου!
Σοὶ λέγει πάντα, ναί, καὶ πάντας χαιρετᾷ ὁ κατεργάρας.
Καὶ ὅμως, ὅταν πρέπη, θὰ κάμῃ τὸ δικό του!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Καὶ ὅμως τὴν φορὰν αὐτὴν μεγάλη χάρις τῷ ὀφείλεται!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἄλλ' οὔτε πρώτη εἶναι, ἀλλ' οὔτε τελευταία.
Καλὰ τὸ ἔλεγεν ὁ μακαρίτης Σίτσκης·
πῶς ὅλους θὰ μᾶς χανδακώσῃ!

Μ. ΝΑΓΟΪ

Ναί.

Ἐν δὲν τὸν χανδακώσωμεν ἡμεῖς ἀρχήτερα!

Γ. ΝΑΓΟΪ

Καὶ πῶς νὰ χανδακώσωμεν αὐτόν;

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Κάτι νὰ διασπείρωμεν.

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἄλλ' εἰς ἡμᾶς καθόλου πίστιν δὲν θὰ δώσωσιν·
ἐνῶ αὐτός, καθὼς τὸν Σίτσκην, νὰ σφάξῃ ὅλους
δύναται, μ' ἓνα του λόγον μόνον.

Μ. ΝΑΓΟΪ

Δὲν πρέπει οὕτω. Ὑπῆρχε τρόπος ἕτερος,
ἐὰν ὁ πρίγκηψ Σουΐσκης ὑπὲρ αὐτοῦ δὲν ἦτο!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἐγώ; ὑπὲρ αὐτοῦ; Καὶ τί ἐγὼ τὸν ἔχω;
Ἄλλ' οὔτε σύντεκνός μου εἶναι, ἀλλ' οὔτε γυναικάδελφος,
ἀλλ' οὔτε σύγγαμβρος! Ἀπλῶς καὶ μόνον εἶπον,
ὅτι δὲν πρέπει δι' αὐτὸν νὰ σκοτιζώμεθα καὶ τόσον!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Τυφλὸς εἶσαι λοιπόν;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ὅχι! Τυφλὸς δὲν εἶμαι, ὦ Βογιάρου!
Ἄλλ' ἂν τὸ πρᾶγμα ἔφθανεν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον,
ἡμεῖς αὐτοὶ ἠθέλετε μετανοήσει.

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Νὰ μὴ φοβῆσαι περὶ τούτου.

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἄ! ὅσον δι' αὐτό, εἵμεθα ὅλοι ἀλληλέγγυοι!

Γ. ΝΑΓΟΪ

Καὶ τὸν σταυρὸν νὰ ἀσπασθῶμεν.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Πρὸς τὶ τοσαύτη ὀρεῖς νὰ ὀдῆτε τὴν ἀγχόνην;

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Μὲ συγχωρεῖς, ὦ πρίγκηψ, διὰ τὸν ἀπρεπῆ μου λόγον.
Εἶσαι τυφλός, ὥς ὁ ἀσπάλαξ! Δὲν βλέπεις, ὅτι πρῶτον σὲ
θέλει πατάξει ὁ τάταρος;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Οὕτω νομίζεις;

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Καὶ εἶναι βεβαιότατον!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἄ! Τὸ πράγμ' ἀλλάζει τότε!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Συμφωνεῖς;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Καὶ τὶ νὰ πράξω δύναμαι μόνος ἐγὼ καθ' ὅλων;
Ἔστω! Σύμφημι! Ἀλλὰ πῶς νὰ ἀρχίσωμεν;

Μ. ΝΑΓΟΪ

Ἴδου δὲ πῶς!

Ἡ σιτοδεία καὶ ἐπιδημῖαι μαστίζουσιν τώρα τὴν Ρωσσίαν
καὶ ἤδη ταραχαὶ συνέβησαν. Πέραν τοῦ Μόσχα ποταμοῦ
ἀνῆψαν δύο στάσεις. Καὶ εἰς τοιαύτην ἐποχὴν, ἐρεθισμένος
ὁ λαός, προθύμως θὰ ὀρμήσῃ κατὰ παντός, χωρὶς διαλογῆς!
Ἄρκεϊ μόνον ἡμεῖς τὸν εὐθετον νὰ εὕρωμεν καιρὸν
καὶ ἐρεθίσωμεν κατὰ τοῦ Βόριδος!

Γ. ΝΑΓΟΪ

Δὲν εἶναι ἄσχημον τὸ σχέδιον! Αὐτὸς ὁ ἴδιος λαὸς
δ' ἀπήλλαττεν ἡμᾶς. χωρὶς ἡμεῖς νὰ συμμετάσχωμεν.

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ναί! Νὰ συμμετάσχωμεν δὲν πρέπει! Πλὴν τίνι τρόπῳ
τὸν λαὸν θὰ ἐξεγείρωμεν; Εἰς τὴν πλατεῖαν βέβαια
ἡμεῖς αὐτοὶ νὰ πόρευθῶμεν, δὲν εἶναι δυνατόν!

Μ. ΝΑΓΟΪ

Ἀνάγκη, ἐννοεῖται, νὰ εὐρεθῇ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἔμπιστος!

ΜΗΕΛΣΚΗΣ

Εἴτε τοιοῦτος, ὅστις νὰ ᾔναι εἰς ἡμᾶς
δι' αἰωνίου τρόμου ὑποχείριος!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ποῦ δὲ νὰ εὕρωμεν αὐτόν;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ— (ἀνοίγων τὴν θύραν τοῦ ἐτέρου θαλάμου).

Εἴσελθε, Δανίλις!

(Εἰσέρχεται ὁ Βιτιαγόβσκις).

Ἴδου αὐτός, Βογιάροι, οὔτινος ἔχομεν ἀνάγκην τώρα!

Ἦδη συνενόηθην μετ' αὐτοῦ καὶ εἶναι προθύμος
εἰς τὰς διαταγὰς σας!

(Γενικὴ ἐκπληξίς).

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Πῶς; Σύ, ὦ πρίγκηψ; — Ὁμολογῶ, ἐξέπληξας ἡμᾶς.

Γ. ΝΑΓΟΪ

Τῇ ἀληθείᾳ, μᾶς ὑπερέβης εἰς τὴν πανουργίαν!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Καὶ ἔπινεν ἀκόμη ὑπὲρ τοῦ Γοδουνῶβ!

(Ὁ Σουΐσκης γελαῖ)

Μ. ΝΑΓΟΪ—(δεικνύων τὸν Βιτιαγόβσκη.)

Λοιπόν, ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον νὰ ἐξομαλύνῃ;
Ἀλλὰ τίς οὗτος; Πρέπει νὰ τὸν γνωρίζωμεν

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἐξ εὐγενῶν ὁ κύριος. Μιχαὴλ Βιτιαγόβσκης.
Καὶ συνιστῶ αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν σας.
Δὲν θέλει μᾶς προδώσῃ!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Τὴν πανουργίαν σου βεβαίως κατέδειξας ἡμῖν.
Καὶ πλήρη ἔχομεν εἰς σὲ ἐμπιστοσύνην.
Ἀλλὰ ἐπίτρεψον εἰς ἔργον τόσον ἐπικίνδυνον —
χωρὶς νὰ ὀργισθῇς, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς νὰ προσβληθῇ —
νὰ σ' ἐρωτήσω. Ἀναλαμβάνεις τὴν εὐθύνην;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἀπλούστατον τὸ πρᾶγμα· εἰς τοὺς πεσσοὺς καὶ χαρτοπαίγνιον
τὰ κτήματά του ἔχασε, καὶ τώρα χρεωστεῖ τὰ μαλλοκέφαλά του.

τὸν φοβερίζουν μὲ μαστίγωσιν. Δύο διέξοδοι ὑπάρχουν·
εἴαν φανῇ πιστός, πληρόνομεν τὰ χρέη του.

Ἐὰν μᾶς ἀπατήσῃ, τὸν τιμωροῦμεν μὲ μαστίγωσιν.
Δανίλις! οὕτως ἔχει ; Σαφὴς ἡ συμφωνία μας;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ναί, σαφής.

ΣΟΥΙΣΚΗΣ

Ἐὰν ἐξομαλύνῃς τὴν ὑπόθεσιν, θὰ σ' ἀνταμείψωμεν δεόντως.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ἐννοεῖται.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ὅχι νὰ σὲ προσβάλω, εἶπον ταῦτα. Ἄλλ' ὅπως οἱ βογιάροι
πεισθῶσιν ἔτι μᾶλλον. Κάθισον τώρα.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Δὲν πειράζει καὶ νὰ στέκωμαι.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἰδού! Πίε ἓν ποτήριον!

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Αὐτὸ μάλιστα.

(Πίνει, χαιρετᾷ καὶ θέτει τὸ κύπελλον ἐπὶ τῆς τραπέζης.)

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Θὰ κατορθώσῃς, πράγματι κατὰ τοῦ Βόριδος
νὰ ὑπεκκαύσῃς τὸν λαὸν καὶ ἐπαναστατήσῃς;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Θὰ κατορθώσω.

Μ. ΝΑΓΟΪ

Καὶ πόθεν θὰ ἀρχίσῃς ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ἐκ τῶν τάξεων τῶν φορολογουμένων.

Μ. ΝΑΓΟΪ

Θὰ ὁμιλήσῃς περὶ τίνος ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Περὶ λιμοῦ.

ΣΟΡΙΣΚΗΣ

Καὶ τί θὰ εἴπῃς ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ὅτι μοῦ κατέβη.

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἄλλ' ἐγγυᾶσαι τὴν ἐπιτυχίαν ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ἐγγυῶμαι.

Μ. ΝΑΓΟΪ

Εἰς ταραχὰς θέλει προβῇ σπουδαίας ὁ λαὸς
ἂν ἔξ ἀρχῆς κατήχησις ἢ δέουσα θὰ γείνη :
Πῶς τῆς ἀυξήσεως τῶν φόρων ὁ Βόρις εἶν' ὁ αἴτιος !
Ὅτι τὸν Τσάρον ἄγει καὶ φέρει ὅπως θέλει !
Πῶς ὅλα τὰ κακὰ ἀπὸ αὐτοῦ προέρχονται !
Πῶς εἶναι τοῦ Μαλιούτα ὁ γαμβρός !
Καὶ πῶς αὐτὸς ὑποκινεῖ τὸν Τσάρον εἰς κακώσεις !
Εἶτα, εἰς ὥραν εὐθιτον, εἰς ἐορτὴν τινα,
ὅτε ἐν ἐκκλησίαις ἀθροίζετ' ὁ λαός,

ἢ ἐξ αὐτῶν ἐξέρχεται, τὸν ὑπεκκαίεις κατ' αὐτοῦ.
 Ἄσχημον δὲν θὰ ἦτο καὶ βοηθόν τινα νὰ σ' εὔρωμεν.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Περιττόν.

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Κραυγαὶ καὶ θόρυβος ἐνταῦθα δὲν χρειάζονται.
 Τὸ μόνον τελεσφόρον: τὸν Γοδουνῶβ ὡς ἴδωσιν,
 ἁμέσως νὰ ὀρμήσωσι καὶ τὸν κατασπαράξωσι.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Καὶ βέβαια.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἔχετε πλήρη πίστιν, βογιάροι, εἰς αὐτόν!
 Αὐτὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς λόγους, ἀλλ' εἰς τὰ ἔργα
 — τετραπέρατος Καὶ ἔπειτα — δὲν εἶναι πρώτη.
 Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ προδιαθέσατε καὶ ἄλλους.
 Τότε θὰ ἦναι εὐχερέστερον νὰ τὸν ἐξαποστείλωμεν.

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, θαῦρω κι' ἐγὼ κανένα.
 Ἔχω ὑπ' ὅψιν μου ἐν ὑποκείμενον καλόν·
 τὸν εὐγενῆ Ριζάνης, Προκόπιον Κικίν.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἀφοῦ τὸν κρίνεις ἄξιον, δύνασαι νὰ τὸν στείλῃς;
 ἐκ δύο ἄκρων ἅς ἐγερεθῇ ἡ πόλις.
 Ἐὰν ὁ πρῶτος ἀποτύχη, θὰ ἐπιτύχη ὁ δεύτερος.

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἐκ τῶν χειλέων σου, ὦ πρίγκηψ, μέλι ἀποστάζει.

Μ. ΝΑΓΟΪ

Εὐνοϊκῶς τὰ πράγματα βαδίζουνσι!

Εὐλόγησον, Δέσποτα!

(Εἰσέρχεται ὁ θεράπων).

ΘΕΡΑΠΩΝ

Ὁ Βόρις Γοδουνώβ!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ — (καθ' ἑαυτόν).

Ἄχ, τὸν κατηραμένον!

(Εἰσέρχεται ὁ Γοδουνώβ. Οἱ προσκεκλημένοι ἐγείρονται τεταραγμένοι).

ΣΟΥΪΣΚΗΣ (προὔπαντ' ὧν Γοδουνώβ ἀνοικταῖς ἀγκάλαις).

Βόρις Θεόδωρις! Ἴδου ξένος προσφιλής!

Διὰ τὴν καλωσύνην σου ἐδαφιαίως προσκυνῶ!

(Ἐναγκαλίζονται)

Κάθισον, βογιάρε! — ἔνταῦθα — ὑπὸ τὰς εἰκόνας!

Τὸ πτωχικόν μου τίμησον! Τί νά σε φιλεύσω;

Ἴδου τῆς Βουργονδίας οἶνος! Ἴδου τοῦ Ρήνου!

Ἴδου τῆς Ἀλικάντης! Ἴδου τῶν Καναρίων!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (χαιρετᾷ).

Εὐχαριστῶ, βογιάρε, πρίγκηψ, Βασίλειε Ἰβάνις!

Ἴσως τὴν ἡσυχίαν σας ἐτάραξα; Ἴσως ὑπόθεσιν τινα μετὰ τῶν κεκλημένων εἶχες;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ὑπόθεσιν; Ὁχι, βογιάρε!

Ἀπλῶς ἐφλυαροῦμεν. — Κάθισον. — Παρακαλῶ θερμῶς!

Καταδέξου! Ἐνα μόνον ποτηράκι!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ (πίνει).

Εἰς ὑγείαν σου!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ (πλησιάζει τὸν Σουίσκην).

Εἶσαι πολὺ ὑποχρεωτικός· ἀνάγκη νὰ ἀπέλθω.
Συγγνώμην!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Κι' ἐγὼ ἐπίσης. Συγγνώμην!

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ ΟΙ ΝΑΓΟΪ

Καὶ ἡμεῖς! Συγγνώμην, πρίγκηψ, Βασίλειε Ἰβάνοβιτς.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Τί ἐπάθατε, ἀγαπητοί μου ξένοι;
Τόσον ἔνωρίς;

Μ. ΝΑΓΟΪ

Ἔχω ἐργασίαν ἐν τῷ οἴκῳ.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Συγγνώμην, βογιάρει! — Εὐχαριστῶ μεγάλως διὰ τὴν τιμὴν!
(Συνοδεύει τοὺς προσκεκλημένους καὶ εἶτα ἐπανέρχεται πρὸς τὸν Γοδουνῶδ).

Δόξα σοι, ὁ θεός!

Ἀνεχώρησαν! Σ' εὐχαριστῶ, βογιάρε,
ὅτι μὲ ἐπεσκέφθης. Νὰ φαντασθῇς δὲν δύνασαι,
ὅπόσον χαίρω, βλέπων σε! Γνωρίζεις, ὅτι πρὸ πολλοῦ
τὸ ἕνα εἴμεθα! Ὅ,τ' εἶσαι σύ, εἶμαι κι' ἐγώ.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Εὐχαριστῶ, πρίγκηψ Βασίλειε Ἰβάνοβιτς,
τὴν συμβουλὴν σου νὰ ζητήσω ἥλθον.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Εἰς τὰς διαταγὰς σου!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Γνωρίζεις, ὅτι τῆς συγκλήτου τὴν εὐνοίαν δὲν χαίρω.
Εἶμαι ἀκόμη νέος μεταξὺ αὐτῶν.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Καὶ τί σημαίνει τοῦτο;

Διὰ σέ, ὡς βράχος, ἐγὼ ἵσταμαι.

Ἔχομεν, εἶναι ἀληθές, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν!

Ἰδού, ἐν παραδείγματι, ὁ Μπέλσκης καὶ Μστισλάβσκης.

Τίς οἶδε; Διήγειρας αὐτῶν τὸν φθόνον,

διότι ὁ Τσάρος σ' εὐνοεῖ!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Οὐχὶ διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις μου ὁ Τσάρος μ' εὐνοεῖ.

Δι' ἀτραποῦ ὀλισθηρᾶς βαδίζω, πρίγκηψ.

Καὶ εἰς τὸν Τσάρον βέβαια θὰ ψιθυρίσωσί τι

κατ' ἐμοῦ· ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα ἡμῶν,

δὲν εἶναι δύσκολον νὰ πάθῃ τις, ὦ πρίγκηψ!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἐδῶ εἶμαι ἐγώ! Διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος

ἕτοιμος εἶμαι ὑπὲρ σοῦ! Ὡς ἀδελφός μου εἶσαι!

(Εἰσέρχεται ὁ Θεράπων).

ΘΕΡΑΠΩΝ (πρὸς τὸν Σουίσκην).

Πρίγκηψ!

Τὴν εὐγενεΐαν σου ὁ Τσάρος προσκαλεῖ.

ΣΟΥΪΣΚΗΣ (ἐγείρεται).

Ἐμέ! αὐτὴν τὴν ὥραν; Μὴ ἔχε ἀπαιτήσεις, φίλε μου.

Νὰ περιμένῃ δὲν δύναται ὁ Τσάρος!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μὴ ἐνοχλῆσαι, πρίγκηψ.

(Ὁ Σούτσκης ἀπέρχεται ἐν σπουδῇ. Ὁ Γοδουνῶβ μένει μετὰ τοῦ Βιτιαγόδσκη καὶ παρατηρεῖ αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτεῖ. Ὁ Βιτιαγόδσκης ταράττεται καὶ στρέφει τὸ πρόσωπον).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἐξ εὐγενῶν σύ, Μιχαήλ Βιτιαγόβσκη;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ναί, ἐξ εὐγενῶν.

(Ζητεῖ νὰ ἀπέλθῃ).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μὴ κινηθῆς. Στήθι καὶ ἄκουε!

Στὸ χαρτοπαίγνιον σὺ κατεστράφης

καὶ μὲ μαστίγῳσιν σὲ φοβερίζουν.

Κακὸν βεβαίως. Ἄλλ' ὅμως σὲ περιμένουν ἔτι χεῖρονα.

Εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Πολωνῶν σὺ ἔγραψας ἐπιστολήν, προτείνων τῷ Ζαμόσκη τὰς ἐκδουλεύσεις σου.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ὅχι! — ψεῦδος! — συκοφαντία!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Τὸ γράμμα σου κρατῶ. Ἴδου αὐτό!

(Ἐξάγει ἐκ τοῦ θυλακίου. Ὁ Βιτιαγόδσκης κλίνει καὶ χώνει τὴν χεῖρα εἰς τὸ ὑπόδημα).

Τὴν μάχαιραν νὰ ἐξαγάγῃς θέλεις; Μὴ χάνεσαι!

Ἐκεῖ ποῦναι κρυμμένο, δὲν τὸ εὗρίσκει οὔτ' ὁ διάβολος!

Μόνον ἀντίγραφον σοὶ ἔδειξα. Ἄκουσον, φίλε.

Ὁ πρίγκηψ Σούτσκης χθὲς εἰς συμφωνίας ἦλθε μετὰ σοῦ, νὰ διεγείρῃς κατ' ἐμοῦ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ. Σήμερον δέ,

μετὰ τῶν δύο Ναγοῖ, τοῦ Μπέλσκη καὶ Μστισλάβσκη,
ἀπὸ κοινοῦ τοῦτο συνεζητήσατε. Ἄρκει μόνον νὰ θέλω
καὶ μετὰ μίαν ὥραν αἱ σάρκες σου βορὰ
θὰ γείνουν τῶν κοράκων!

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Βογιάρε.. ἐγώ .. ἐγὼ δὲν ἤθελον ..

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Σίγα !

Νὰ ὑποκρίνεσαι ὀφείλεις τώρα,
ὅτ' εἶσαι τοῦ Σουΐσκη ἔμπιστος.
Ὑπαγε τώρα ἐδῶ κι' ἐκεῖ νὰ περιφέρεις,
εἰς τὰς πλατείας, ἀγορὰς καὶ τὰ πρατήρια,
τὴν φήμην διαδίδων, ὅτι ὁ Μπέλσκης καὶ Σουΐσκης
τὸν Τσάρον προσπαθοῦν νὰ δηλητηριάσωσι.
Τοὺς δύο Τσάρεβιτς, Θεόδωρον καὶ τὸν Δημήτριον,
νὰ καταστρέψωσι ζητοῦσιν· ὅτι τὴν γενεὰν
τῶν Τσάρων θὰ ἐξεργίζωνον, ἐὰν δὲν ἦτ' ὁ Γοδουνώβ!
καὶ ὅτι μόνον εἰς — ὁ Γοδουνώβ — τὸν Τσάρον ἐποπτεύει
καὶ φρουρεῖ τὴν δυναστείαν. Ἐνόησας;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ναί!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Διὰ τοῦ ὀπισθεν προθύρου νὰ ἔλθῃς σήμερον
εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὁπότεν σκοτεινιάσῃ.
Ἐκεῖθεν δὲ ὁ ἐπιστάτης θὰ σ' ὀδηγήσῃ περαιτέρω.
Καθ' ἐκάστην, τὸ ἑσπέρας, πρὸς ἐμὲ θὰ ἔρχεσαι.
Πᾶν ὅ,τι ὁ Σουΐσκης ἢ ὁ Μπέλσκης ἢ ἕτερός τις
σὲ διατάξωσι θὰ μοι τὸ μεταδίδῃς.
Ἐχε δ' ὅψιν σου, ὅτι παντοῦ ἀκολουθῶ
τὰ ἵχνη σου καὶ εἶν' ἀδύνατον νὰ δραπετεύσῃς.

Ἐπάρχει μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Σουίσκη διαφορὰ μεγάλη.
Ἐκεῖνος μὲν ἁπλῶς σὲ φοβερίζει μὲ μαστίγωσιν,
ἐγὼ δὲ μὲ ποινὴν τοιαύτην, οἷαν δὲν ἐφαντάσθη
κι' ὁ Μαλιούτας — Σκουράτωβ — Μπέλσκης —
ὁ μακαρίτης πενθερός μου !

(Ἀπέρχεται. Ὁ Βιτραγόβσκης μένει ἐνός.)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Θάλαμος τῆς Τσαρίτσας Μαρίας Θεοδωρόδνας.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ καὶ ΤΡΟΦΟΣ τοῦ Τσάρεβιτς Δημητρίου.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Τὶ ἔγεινεν, ὦ μάμμη; Τὸ ἔθεσας νὰ κοιμηθῇ;
Κοιμήθη τὸ πουλάκι μου, ὁ Τσάρεβιτς;

ΤΡΟΦΟΣ

Κοιμήθη, ἀρχόντισσα Τσαρίτσα, κοιμήθη.
Ἄχ, πόσον ἐλιμπίζουμουν νὰ τὸ κυττάζω εἰς τὰ μάτια.
Πῶς ἤσυχα κοιμᾶται μὲ κλειστὰ ματάκια
καὶ μὲ σφικτὰ χεράκια, ἔτσι δά, γροθάκια.
Ἄχ, τὸ χρυσό μου παραέτρεξε καὶ ἐκουράσθηκεν.
Ἄχ, τὶ ζωηρό! τὸν ἀδελφόν του τὸν μεγάλον
— Θεόδωρον Ἰβάνιτς — καθόλου δὲν ὁμοιάζει.
Ἐκεῖνος -- ταπεινὸς καὶ ἥσυχος, Τσάρεβιτς δὲν ὁμοίαζεν
οὔτε καθὼς τὸν ἀδελφόν του Ἰβάν Ἰβάνιτς!
Ἐκεῖνος — ποῦ νὰ τὸν ἀναπαύῃ ὁ Θεός!
νομίζεις κι' ἦτον ὁ πατέρας του. Ἄχ, ἄχ, ἄχ!
Σὰν τὸ συλλογισθῶ μονάχα πῶς τελείωσεν!
Ἄχ, ἡμαρτον, θεέ μου! Δὲν τὸ πιστεύω ἀκόμη!

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἀφήσωμεν τὴν ὁμιλίαν ταύτην, μάμμη.

μὴ ὁ αὐθέντης εἰδοποίησεν, ὅτι θὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίσκεψιν;
 Ἦ μήπως ἔστειλε νὰ μάθῃ, πῶς εἶν' ὁ Τσάρεβιτς;

ΤΡΟΦΟΣ

Ὁχι, ἀρχόντισσα, δὲν ἔστειλε.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἄλλοτε καθ' ἐκάστην ἤρχετο ὁ ἴδιος!

ΤΡΟΦΟΣ

Ὁχι, ἀρχόντισσα, δὲν ἔστειλεν. Δὲν εἶναι πολλὴ ὥρα,
 ποῦ εἴμεθα περίπατον κι' ὁ Γοδουνῶβ μᾶς ἐπλησίασε
 καὶ εἰς τὰ χέρια τὸν Τσάρεβιτς ἐπῆρε.
 Νὰ τὸν χαδεύῃ καὶ νὰ τὸν βλέπῃ ἐλιμπίζετο.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Πῶς; ἐπιτρέπεις νὰ θωπεύωσι τὸν Τσάρεβιτς;
 Οὐδεὶς αὐτὸν ὀφείλει νὰ θωπεύῃ. Ἦκουσας;

ΤΡΟΦΟΣ

Ναί, ἀρχόντισσα, καὶ ὁ βογιάρος Γοδουνῶβ
 τὸ ἴδιο μοῦ εἶπε. Κύτταξε, λέγει, καλὰ τὸν Τσάρεβιτς!
 Διὰ κάθε, λέγει, τριχίτσα του θὰ δώσῃς λόγον,
 παραμάνα, εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους!

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἦκουσον μάμμη. Δὲν πρέπει οὕτω
 νὰ φλυαρῇς μὲ τὸν τυχόντα. Δὲν πρέπει εἰς οὐδένα
 νὰ ἐπιτρέπῃς ἄλλοτε νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸ παιδίον!

ΤΡΟΦΟΣ

Τί νὰ κάμω, ἀρχόντισσα; Νά, πρὸ ὀλίγου

μᾶς ἐπλησίασε Νικήτας ὁ Ρωμανόβιτς.
Καὶ μὲ αὐτόν, λοιπόν, νὰ ὀμιλῶ δὲν πρέπει;

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ναί, γίνεται μὲ αὐτόν! Τὸν ἐμπιστεύομαι.
Τὸν ἔχω, ὥς πατέρα μου!

(Εἰσέρχεται ἡ θεραπαινὶς τοῦ προθαλάμου).

ΘΕΡΑΠΑΙΝΙΣ

Τσαρίτσα!

Ἐπιτρέπεται; — Νικήτας ὁ Ρωμανόβιτς, — Ζαχάριν Γιούριεβ.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἐνταῦθα εἶναι οὗτος; — Ταχέως κάλεσον αὐτόν!

(Εἰσέρχεται ὁ Ζαχάριν.)

ΖΑΧΑΡΙΝ

Τσαρίτσα, Μαρία Θεοδωρόβνα, ὑγιάινε!
Πῶς ἔχεις;

ΤΣΑΡΙΤΣΑ (προχωρεῖ πρὸς ὑπάντησίν του).

Ὑγιάινε, παππούλη μου, Νικήτα Ρωμανόβιτς.
Αὐτὸς ὁ θεὸς σὲ ἔστειλεν! Ἔχω νὰ ὀμιλήσω μετὰ σοῦ.
Ὑπαγε, μάμμη, πρὸς τὸν Τσάρεβιτς, καὶ ἄφες ἡμᾶς μόνους.
(Ἡ τροφὸς ἀπέρχεται.)

Ἔχω νὰ ὀμιλήσω μετὰ σοῦ, Νικήτα Ρωμανόβιτς!
Κάθισον — ἐνταῦθα — πλησιέστερον. Τὶ ἔχω, ἀγνοῶ τῇ ἀληθείᾳ.
Εἰς ὅλας ταύτας τὰς ἡμέρας βάρους αἰσθάνομαι εἰς τὴν καρδίαν,
ὥσεί νὰ προαισθάνωμαι ἀτύχημά τι μέγα.
Εἰπέ μοι· τίποτε δὲν ἤκουσας; Συνέβη τι;
Ὁ Τσάρος τὶ διανοεῖται;

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ἀρχόντισσα Τσαρίτσα! Ὅπως σὲ προφυλάξω, ἤλθον.

Ἄγνοῶ κι' ἐγὼ αὐτός, τὶ οὗτος ἔπαθε. Μεγάλη ἀτυχία!
 Ὡς ἵππος τις ἀτίθασσος, δακῶν ἐξαίφνης τὰ ἡνία
 ἢ ταῦρος ἐκμανεῖς, τὸ πᾶν ἐν τῇ ὁρμῇ του θρυμματίζει,
 οὕτω καὶ οὗτος νῦν ὀκράτητος χωρεῖ.
 Ὡς ποταμὸς ἢ ἑπαρσις αὐτοῦ ἐξεχειλίσθη,
 τὰ πάντα κύκλω καταστρέφων.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Εἰπέ μοι, τὶ διανοεῖται;

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ὁ Θεὸς νὰ τὸν κρίνῃ!

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων φοβερόν τι ψιθυρίζεται.
 Μετὰ τοῦ ἄγγλου πρέσβεως ἐπὶ μακρόν
 ἰδιαιτέρως συζητεῖ.. Γνωρίζω.. Μαντεύω..
 Νὰ νυμφευθῇ ζητεῖ ἄλλοδαπὴν, ἐμὲ δὲ
 νὰ ἀφήσῃ μετὰ τοῦ Δημητρίου μου!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Τὰ πάντα, τέκνον μου, νὰ περιμένῃς παρ' αὐτοῦ.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Κᾶτι αἰσθάνομαι συνθλίβον τὴν καρδίαν μου.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Σήμερον, τὴν πρωΐαν, νὰ σε ἐπισκεφθῇ ἐσκόπει.
 Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀποδείξῃς, πῶς περὶ τούτου ὠμλήσαμεν.
 Ἐγὼ θὰ παρευρίσκωμαι. Σὺ δ' ἐν ὑπομονῇ ν' ἀκούῃς πρέπει
 κι' εἰς τὰ λεγόμενά του μὴ ἀντίτεινε· ὥς ἀφωνὸς τις ἔσο!
 Εἰς μόνον φθόγγος σου, εἰς μόνον στόνος σου, κίνησις μία,
 ἀρκοῦν πρὸς ὄλεθρόν σου. Ἄφες τὴν θύελλαν νὰ ξεθυμάνῃ.

Ἴσως κοπάσῃ διὰ τῆς σῆς ὑπακοῆς. Ἐν ἐναντία περιπτώσει, ἐγὼ ἀναλαμβάνω τὴν εὐθύνην. Ἄνευ περιστροφῶν, θὰ εἴπω πρὸς αὐτόν, ὅτι ἀσυνειδήτως φέρεται.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Βογιάρε,

σῶσόν με. Οὐδέν μοι εἶναι φοβερόν,
ἀλλ' οὔτε, ὥς γνωρίζεις, περὶ ἐμοῦ φροντίζω·
ὁπόταν ὁ Ἰβάν Βασίλις μ' ἐνυμφεύθῃ,
καθόλου δὲν ἐχάρην ἐπὶ τῇ ὑψηλῇ τιμῇ.
Ἐὰν πρὸ τριετίας διαζύγιον μοὶ ἔδιδε,
θὰ εὐχαρίστουν τὸν Θεόν. Πλὴν τώρα—
δὲν εἶμαι μόνη! εἶμαι, βογιάρε, μήτηρ!
Ἐὰν δὲ ἄλλην λάβῃ σύζυγον, τότε τὸ τέκνον μου . . .
Μόνον νὰ τὸ σκεφθῶ, ὁ νοῦς μου συσκοτίζεται.
Ὁ μικρὸς μου Δημήτριος. Ἄχ, βογιάρε!
Τὶ λέγω; μόνη δὲν γνωρίζω. Διὰ τὶ φοβοῦμαι;
Ἄγνοῶ. Ἀλλ' ἀμυδρῶς πως προαισθάνομαι,
ὅτι κακόν τι θὰ πάθῃ ὁ Δημήτριος!
Πρότρεψον, συμβούλευσον τὸν Τσάρον! Σὲ σέβεται!
Ἄς συζητήσῃ πρότερον τὸ πρᾶγμα μετὰ σοῦ!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Τέκνον μου, Τσαρίτσα!
Καὶ ποῖον οὗτος σέβεται; Ἐνώπιόν του, ἀληθῶς,
πρὸς τὴν συνείδησίν μου ἀντιβαῖνόν τι δὲν ἔπραξα.
Καὶ ἄγνοῶ, πῶς σῶος μέχρι τοῦδε ἔμεινα!
Εἰς μόνον ἐν τῷ κόσμῳ μένει, εἰς ὃν ἐνίοτε ἀκούει,—
ὁ Γοδουνῶβ. Καὶ εἴθε ὁ θεὸς ὑγείαν νὰ χαρίξῃ!
Μόνος αὐτὸν νὰ συγκρατῇ ἀκόμη δύναται.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἄχ, παππούλη μου!
Τὸν Γοδουνῶβ μὴ ἐμπιστεύεσαι! Δὲν εἶναι, ὥς νομίζεις.

Ἡ ταπεινή του ὄψις, οἱ τακτικοί του τρόποι.
 Τὸ βλέμμα του ἐκεῖνο, τὸ ἀτάραχον,
 ἡ ὁμαλὴ φωνή του, μοὶ προξενοῦσι πάντοτε
 ἰδιαιτέραν ταραχήν! Δὲν δύναμαι νὰ βλέπω
 ἀπαθῶς, ὅποταν δαψιλεύῃ θωπείας εἰς τὸ τέκνον μου!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Πῶς; Τσαρίτσα;
 Ὁ Γοδουνώβ; Θεὸς μαζὺ σου!
 (Τρέχει ἀσθμαίνουσα ἡ θεραπαινίς)

ΘΕΡΑΠΛΙΝΙΣ

Ὁ Τσάρος ἔρχεται!
 Εἰς ἓν λεπτόν θὰ ἦν' ἔδῳ!

ΤΣΑΡΙΤΣΑ (ἐντρομος.)

Παπούλη μου! Φοβοῦμαι!
 Δὲν δύναμαι.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Διορθώσου τὸ ταχύτερον
 νὰ μὴ παρατηρήσῃ τίποτε. Ταχύτερον
 τοὺς ὀφθαλμούς σου σπόγγισον!

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἄχ, ἡ καρδιά μου παγώνει

ΖΑΧΑΡΙΝ

Ὑπαγε, μίαν στιγμὴν, παρακαλῶ. Στολίσου.
 Ἐγὼ δὲ θὰ δεχθῶ αὐτόν!

(Ἡ Τσαρίτσα ἀπέρχεται. Ὁ Ἰωάννης εἰσέρχεται,
 συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Γοδουνώβ).

ΙΩΑΝΝΗΣ (πρὸς τὸν Ζαχαρίαν)

Τὶ κάμνεις σὺ ἐνταῦθα;

ZACHARIN

Αὐθέντα!

Τὴν Τσαρίτσαν ἀναμένω.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Καὶ τὶ δοσοληψίας ἔχεις μετ' αὐτῆς;

ZACHARIN

Ἀπλῶς διηλθον νὰ τὴν ἴδω.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ποῦ εἶναι;

ZACHARIN

Ὡς τὴν φωνήν σου ἤκουσεν,
ἀπῆλθεν, ὅπως στολισθῇ.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Καὶ οὕτω νὰ μείνῃ ἡδύνατο. Στολιζομένη,
ἀρεστοτέρα δὲν θὰ γείνῃ!

(Πρὸς τὸν Γοδουνῶ — καθίζων)

Ἐξακολούθει!

Λέγεις, ὅτι τοὺς πρέσβεις εἶδες;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἀμφοτέρους, μεγάλε κύριε!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Λοιπόν, τί:

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλισάβετ Βάους
 βεβαιοῖ, ὅτι τὴν δούκισσαν Χαστίνης, ἀνεψιὴν αὐτῆς,
 νὰ δώσ' εἰς γάμον συναινεῖ ἡ ἀνασσα.
 Ἀλλὰ τὴν συμφωνίαν νὰ ὑπογράψῃ δῆθεν
 δὲν ἔχει ἐξουσίαν, ἐνόσω ἐπισήμως δὲν λάβῃς
 διαζύγιον. Ἐκτὸς δὲ τούτου, καθ' ὅλην τὴν Ρωσσίαν
 ν' ἀπαγορεύσῃς τὸ ἐμπόριον εἰς τὰ λοιπὰ τὰ κράτη,
 ἔκτὸς τοῦ ἀγγλικοῦ. Ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους ὑπόσχεται
 φιλίαν καὶ συμμαχίαν ἡ βασίλισσα, καὶ τότε
 θέλει πείσει τὸν καίσαρα τῶν γερμανῶν
 κατὰ τῆς Πολωνίας νὰ στείλῃ τοὺς στρατοὺς του.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εὐχαριστῶ τὴν ἀδελφὴν Ἑλισαβέταν,
 διότι τὴν φιλίαν καὶ ταπεινὴν ἡμῶν συγγένειαν
 μεγάλως ἐκτιμᾷ! Ἀλλὰ καὶ τόσον δὲν ἔχομεν
 ἀνάγκην τοῦ ἐλέους τῆς ἀλλ' οὔτε τὴν βοήθειαν
 τοῦ καίσαρος ζητοῦμεν. Ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἡμεῖς
 θὰ δυνηθῶμεν πέραν τῶν συνόρων νὰ ὀδηγήσωμεν
 τὰ τάγματα ἡμῶν. Ἀλλὰ τί ἔμαθες
 παρὰ τοῦ πρέσβεως τῶν πολωνῶν; Τίνας χώρας
 ὁ γείτων Στέφανος ὑπόσχεται ἡμῖν,
 ὅπως εἰρήνην ὑπογράψωμεν;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μεγάλε κύριε!

Μέχρι πρωίας οἰνοποτοῦντες παρεμείναμεν.
 Ἀλλὰ παρὰδοξον! Ἐνῶ ὁ Γαράμπουρδας
 γνήσιος δὲν εἶναι πολωνός, ἀλλ' ὅμως ἀντέχει
 εἰς τὸν πότον καὶ ἀγαπᾷ νὰ φλυαρῇ.
 Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξιχνιάσω τι.
 Μόνον εἰς σὲ τὰ πάντα θὰ ἀποκαλύψῃ.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐκ τῶν προτέρων φαίνεται, ὅτι δὲν ἔχει τι νὰ καυχηθῇ.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Τὴν δὲ πρωΐαν ἄγγελος
κατεσπευμένως ἔφθασε παρὰ τοῦ βασιλέως· εἰς μάτην
προσεπάθουν τοῦ γράμματος τὴν σημασίαν νὰ μαντεύσω
εἰς ὀφθαλμοὺς τοῦ πρέσβεως· ἀλλ' εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
οὐδεὶς ἐφάνη μορφασμός. Ὁ δ' ἄγγελος, ἀπηνδηγῶς,
ἐν μόλις ἔπιε ποτήριον καὶ αὐθωρεῖ, καταπεσών,
ἀπεκοιμήθη.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὡς ὑποθέτω, δὲν ἐκοιμήθη καθ' ὅλην τὴν ὁδόν.
Εἶχεν, ὥς φαίνεται, μεγάλην βίαν καὶ σπουδήν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μόνον....

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πω — ὥς;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Μόνον νὰ μὴ μᾶς φέρῃ εἰδήσεις λυπηράς!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εἰδήσεις λυπηρὰς ἐγὼ δὲν ἔλαβον· καὶ δὲν ὑπάρχουσι
τοιαῦται, ἀφοῦ ἐγὼ δὲν ἔχω γνῶσιν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἔσο προσεκτικός, αὐθέντα!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Βοριδίσκε!

Ἦρχισας πάλιν νά μοι δίδης συμβουλάς ;
 Σοὶ λέγω, ἐδειλίασεν ὁ γείτων Στέφανος
 καὶ νέας ἔστειλε παραχωρήσεις
 πρὸς ὁδηγίαν τοῦ Γαράμπουρδα!
 Αἶ! Μαρία!

(κτυπᾷ τὸ δάπεδον διὰ τῆς πατερίτσας)

Πολὺν καιρὸν ἀκόμη θὰ στρεφογυρίζῃς ἐκεῖ πέρα ;

(Εἰσέρχεται ἡ Τσαρίτσα ἐν μεγάλῃ στολῇ καὶ χαιρε-
 τήσασα τὸν Ἰωάννην, ἐστάθῃ πρὸ αὐτοῦ σιγῶσα.)

ΙΩΑΝΝΗΣ — (Παρατηρῶν αὐτὴν ἀσκαρδαμυκτεῖ)

Πρὸς τὶ δακρύβρεκτοι οἱ ὀφθαλμοί σου ;

(ἡ Τσαρίτσα σιωπᾷ, καταβιάσασα τὸ βλέμμα)

Ἀκούεις, ἢ ὄχι; τί σοι συνέβη;

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Συγγνώμην, κύριέ μου... ἐγώ...

ΙΩΑΝΝΗΣ

Λοιπὸν ;

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ἀσχημὸν εἶδον ὄνειρον.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὅποῖον;

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Εἶδον, Κύριε... εἶδον... ὅτι... σὲ ἀποχωρίζομαι!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀληθές τὸ ὄνειρόν σου!

Μοὶ εἶσαι πλέον ἄχρηστος. Νά σε εἰδοποιήσω ἤλθον,

ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν δὲν εἶσαι πλέον σύζυγός μου.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Λοιπὸν δὲν εἶναι ψεῦδος; εἶναι ἀληθές;
Θέλεις ἐμὲ καὶ τὸν Δημήτριον ν' ἀφήσης;
τὸν Δημήτριόν μου; θέλεις . .

ΙΩΑΝΝΗΣ

Σίγα!

Τὰ δάκρυα καὶ τὰς φωνὰς τῶν γυναικῶν
δὲν ἀγαπῶ ἐγώ!

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Ὅχι, Κύριέ μου! — Δὲν κλαίω — ὄχι —
Βλέπεις — Δὲν κλαίω — Ἀλλ' εἰπέ μοι,
πῶς θέλεις με διαξενυχῇ; Τοῖς ἱεράρχαις τὶ θὰ εἴπῃς;
Ποίαν αἰτίαν θὰ εὔρῃς κατ' ἐμοῦ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τί εἶναι πάλιν τοῦτο;
ὥς φαίνεται, ὑπὸ ἀνάγκῃσιν μὲ ὑποβάλλεις!
Ποία εἶσαι; Τίνος αὐθέντου κόρη;
Πρὸς ποῖον διὰ σὲ νὰ δώσω λόγον;
ἢ μᾶλλον ἐρασμία κι' ὠραιότερα εἶσαι
τῶν ἄλλων γυναικῶν, διὰ παντὸς νὰ σὲ φυλάττω,
ὥς κειμήλιον; ἢ ἐν τῷ οἴκῳ μου δὲν ἔχω ἐξουσίαν;
ἢ εἶσαι σὺ τσαρίτσα αὐτεξούσιος;

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Συγγνώμην, Κύριέ μου! Συγγνώμην! Δὲν γογγύζω,
ἀλλ' οὐδὲ ἔλεος ζητῶ· τὰ πάντα ἔλαβον ὑπ' ὄψιν.
Ἀλλὰ τὶ πταίει ὁ ἀτυχὴς Δημήτριός μου;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Περὶ αὐτοῦ νὰ μὴ σε μέλη
εἰς τὸν υἱόν μου θὰ δωρήσω τὴν πόλιν Οὐγγλits.
Αἰτίαν κατὰ σοῦ ἀνάγκην δὲν ἔχω νὰ εὔρω·
εἰς μοναστήριον θὰ διατάξω νὰ σε στείλωσι
καὶ οὕτω τελειώνει τὸ πανηγύρι ὅλον!
Τοὺς δ' ἱεράρχας, δόξα τῷ θεῷ, δὲν εἴθισα
νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰ τοῦ οἴκου μου
καὶ ν' ἀπαιτῶσι λόγον παρ' ἐμοῦ!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Τσάρε — κύριε! Εὐδόκησον νὰ εἶπω ἓνα λόγον!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Γέρον! Βλέπω, τὶ θέλεις νὰ μοι εἴπῃς!
"Ὅ,τι καὶ ἂν ἔπραττον, δὲν σοι ἀρέσκη!
Σᾶς γνωρίζω.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Μεγάλε Κύριε...

ΙΩΑΝΝΗΣ

Σᾶς γνωρίζω! Μεγάλως θὰ ἐχαίρετε τὰς χειρὰς μου
καὶ πάλιν νὰ δεσμεύσητε, καθὼς ἐπὶ Σιλβέστρου
καὶ Ἀδάσεβ! Σὺ ἦσο φίλος των!
"Ὅποταν προεκήρυξα τὴν προγραφὴν αὐτῶν,
ὁποίας μόνον ἀτυχίας κατ' ἐμοῦ δὲν προεφήτευσας!
"Εάν τις ἤθελε σ' ἀκούσει, θὰ ἐνόμιζεν,
ὅτι ἡ βασιλεία κατεστράφη πλέον!
Καὶ ὅμως; ἔκτοτε παρῆλθον ἔτη εἴκοσι!
Ποῦ εἶναι ὁ Ἀδάσεβ σου; Ποῦ δὲ ὁ Σίλβεστρός σου;
"Ἡμεῖς δέ, θείᾳ χάριτι, οὐδόλως ἐμειώσαμεν
τὰς ἡμετέρας κτήσεις! "Ἄνευ νουθεσιῶν τῶν ὑμετέρων,
ἡμεῖς, σιγά, σιγά, μὲ τὸν μικρόν μας νοῦν, ἰδοὺ

ποῦ ψωμοζῶμεν καὶ δὲν ζητοῦμεν, γέρον,
τὺς ὁδηγίας σου!

ZACHARIN

Μεγάλε κύριε!

ὅ,τι διὰ τοῦ ξίφους κατεκτήσαμεν,
διὰ τοῦ ξίφους ν' ἀπολέσωμεν δυνάμεθα·
τὸ πᾶν εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα ἀπόκειται, αὐθέντα!
Εὐλογεῖ δὲ ὁ Θεὸς μόνον τὰ ἔργα τὰ καλὰ.
Σὺ δέ, αὐθέντα, ἀνιέρων τι ἔπραξας!
ἐνώπιόν σου ἴστατ' ἡ Τσαρίτσα σου,
ὥς ἡ ἡμέρα καθαρὰ! Μεγάλη ἁμαρτία,
νὰ θέλῃς τὴν Τσαρίτσαν ν' ἀνταλλάξῃς διὰ συζύγου
νέας! Ἀντὶ δεσμοὺς ν' ἀναζητῇς μὲ τὴν Ἀγγλίαν,
στρέψον τὸ βλέμμα κάλλιον πρὸς τὴν Ρωσσίαν!
Ποία ἡ μοῖρ' αὐτῆς; Ἀπεριφράστως θά σοι ὁμιλήσω, Κύριε
Ἐκ νεαρᾶς σου ἡλικίας, ὑπὸ τὸν τρόμον τῆς ἐπαναστάσεως,
καθ' ὅλον σου τὸν βίον ἀναστατώσεις ἐφοβεῖσο
ἀνυπάρχτους, καὶ τὴν πατρίδα διὰ βασάνων
σὺ κατέπνιξας. Κατέθραυσας πᾶν ὅ,τι εἶχεν
εὖρωστον. Πᾶσαν διάνοιαν αὐτῆς σὺ κατεπάτησας.
Ἀφώνους τοὺς ἀνθρώπους σὺ κατέστησας.
Καὶ τώρα, ὥς δρῦς, ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου, ἴστασαι,
ἐπ' οὐδενὸς νὰ στηριχθῇς δυνάμενος. Ἐὰν δέ, ἄπαγε!
ἡ εὐτυχία σὲ ἀφήσῃ, γυμνὸς καὶ πένης θέλεις μείνει
ἐνώπιον τῆς ἀτυχίας. Ἡ ἀτυχία δὲν εἶναι μακράν, Αὐθέντα!
Μὴ χαίρῃς, διότι τὸν Μπατοῦρ ἐνίκησας·
ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι περισπασμοὶ ἐν τῇ Ρωσσίᾳ!
Ὅρδαὶ καὶ Σουηδοὶ ἡμᾶς ἐπαπειλοῦσιν,
ἔσωθεν δέ, ἡ ἀδικία, ἡ ἀκαταστασία καὶ ἡ πεῖνα!
Μὲ συμμαχίαν σου τὴν ἀγγλικὴν αὐτὰ δὲν διορθοῦνται!
Γέρων εἰμί, μέγαλε Κύριε, καὶ πλησιάζω εἰς τὸν τάφον,
οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος νὰ ἀντιπράττω κατὰ σοῦ!
Νέος δὲν εἶσαι δὰ καὶ σύ, μέγαλε κύριε!

καὶ περὶ νέου γάμου νὰ σκέπτεσαι ἀκόμη
καὶ ἁμαρτία εἶναι κι' ἀπρεπές. Θὰ ἦτο κάλλιον,
ἐὰν διὰ τὴν ἀγαθὴν Τσαρίτσαν τὸν Θεὸν
σὺ εὐχαρίστεις, καὶ ὄχι ἄλλην νὰ ζητῇς!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Γερόντιον!

Σὲ ἄφησα τὸν λόγον σου νὰ τελειώσῃς.
Πλησιέστερον, ἢ ὅσον σὺ νομίζεις, εἶσαι εἰς τὸν τάφον·
ἐβαρύνθην πλέον νὰ σε φείδωμαι· εὐκόλως
εἰς τὰς φλυαρίας σου νὰ ἀπαντήσω ἡδυνάμην·
ἀλλ' ἡ ἀπάντησίς μου σύντομος: οὕτω θέλω!
Ἄρκεϊ! καὶ οὔτε λέξιν!—Καιρὸς τὸν πρέσβυν
νὰ δεχθῶμεν τοῦ Μπατούρ. Ἀκολουθεῖ με!

(πρὸς τὴν Τσαρίτσαν)

Σὺ δέ — ἐτοιμάσου διὰ τὸ μοναστήριον!

(Ἐπέρχεται μετὰ τοῦ Ζαχάριν).

Ἀνάκτορα τοῦ Θρόνου.

Ἄπαντα ἡ αὐλή, ἐν πλουσίᾳ στολῇ, εἰσέρχεται καὶ τοποθετεῖται κατὰ
μῆκος τῶν τοίχων. Παρὰ ταῖς θύραις καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τοποθε-
τοῦνται δορυφόροι μετὰ πελέκεων ἐπ' ὤμου. Σάλπιγγες καὶ κώδωνες
ἀναγγέλλουσι τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἰωάννου, ὅστις εἰσέρχεται διὰ τῶν
ἐσωτερικῶν θαλάμων μετὰ τοῦ Ζαχάριν.

ΙΩΑΝΝΗΣ (πρὸς τὸν Ζαχάριν)

Ὁ πρέσβυς ἄς εἰσέλθῃ· ἀλλ' ἄνευ τιμῶν ἰδιαιτέρων!
Σκοπὸν δὲν ἔχω νὰ θωπεύω ἔτι πλέον τὸν Μπατούρ!

(Ὁ Ζαχάριν ἀπέρχεται· ὁ Ἰωάννης κάθεται ἐπὶ
τοῦ θρόνου. Διὰ τῆς θύρας τῆς ὑποδοχῆς εἰσέρχε-
ται ὁ Γαράμπουρδας καὶ ἑδαφιαίως χαιρετῶν, στα-
ματᾷ πρὸ τοῦ Ἰωάννου).

ΙΩΑΝΝΗΣ (μετρῶν αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματός του)

Τὸ πρῶτον δὲν σε βλέπω, κύρ Γαράμπουρδα

ἐνώπιον τοῦ θρόνου μου. Μετὰ τὸν θάνατον
τοῦ Σιγισμόνδου βασιλέως ἀπεστάλης πρὸς ἐμέ,
μὲ ἐντολὴν ἐκ τῆς διαίτης;

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Οὕτω, μεγάλε κύριε;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὡς ἐνθυμοῦμαι, οἱ εὐγενεῖς τῶν πολλωνῶν τὸ στέμμα
μοῖ προέτειναν.

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Οὕτως ἔχει.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀλλὰ νὰ γείνω βασιλεὺς ὑμῶν, χωρὶς ἢ βασιλεία
νὰ ἦναι κληρονομική, δὲν ἔκρινον καλόν·
ὑμεῖς δὲ τοὺς ὄρους νὰ δεχθῆτε, δὲν συνηνέσατε.

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Μεγάλε Τσάρε! Νὰ παραβῶμεν τῆς δημοκρατίας
τὰ προνόμια δὲν ἦτο δυνατόν! Κατὰ τὸν νόμον,
τὸν ἡμέτερον, μόν' ἢ βουλὴ τὸν βασιλέα
ἐκάστοτε ἐκλέγει.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὡραῖος νόμος!

Αὐθέντην ἄξιον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἑρρίκου
ἐχορήγησεν ὑμῖν!

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Ἄ, ποῦ νὰ τὸν πάρῃ ὁ ἔξω ἀπ' ἐδῶ!

Ὅλως διόλου σκουπίδι βασιλεύς!

ὁπότεν τῷστριψ' ἀπὸ 'μας, ἐφασκελώσαμεν κ' ἡμεῖς,
καὶ ἄλλον ἐξελέξαμεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ναί! τὸν Μπατούρ.
Ἐκεῖνον, ὅστις φόρον εἰς τὸν Σουλτάνον ἔδιδεν,
ὁπότεν ἦτο πρίγκηψ Σεμιγράτσκης.
Λοιπὸν. Τί θέλει οὗτος; Διατί σὲ ἔστειλε;

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Ὁ ὑψηλότητός μου, μέγας κύριος τῆς Πολωνίας
βασιλεὺς, πρίγκηψ Σεμιγράτσκης, μέγας δοῦξ
Λιθουανίας...

ΙΩΑΝΝΗΣ

Σὲ διακόπτω!
εἶσαι ὀρθόδοξος; Μοὶ εἶπον, πῶς ἐφοίτας
ἐν ὥρᾳ λειτουργίας εἰς τὴν μητρόπολιν ἡμῶν.

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Οὕτω, κύριε.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πρὸς τί λοιπὸν καλεῖς σὺ κύριον
σχισματικὸν λατῖνον;

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Διότι, μεγάλε τσάρε, τῆς Οὐκραΐνας τὰς ἐλευθερίας
ἐβεβαίωσε, καὶ τὴν ἁγίαν ἡμῶν ἐκκλησίαν σέβεται,
τοὺς δὲ κατηραμένους λατίνους ἱερεῖς νὰ ἐκδιώξωμεν
ἐπέτρεψεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὅλ' αἱ θρησκεῖαι εἶναι ἴσαι δι' αὐτόν, ὥς ἤκουσα,

ὥς καὶ αὐτὴν τῶν μουσουλμάνων σέβεται.
 Λοιπόν, εἰπέ, παράκλησιν ὁποίαν παρ' ἡμῶν αἰτεῖ.
 Τὶ θέλει νὰ ζητήσῃ ὁ γείτων Στέφανος;

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Ἄρχον τσάρε!

Ζητεῖ νὰ μὴ καλῆς αὐτὸν γείτονα εἰς τὸ μέλλον.
 Ἄλλὰ ν' ἀνταποδίδῃς, προφορικῶς κι' ἐγγράφως,
 τὸ σέβας, τοὺς βαθμούς, τοὺς τίτλους καὶ τιμάς,
 ἅτινα τῇ ὑψηλῇ αὐτοῦ μεγαλειότητι προσήκουσιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἄ, τὶ γελοῖος φαίνεται! τώρα; Αὐτὴν τὴν ὥραν,
 ὁπότεν ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὸ Πσκώβ;
 Χαρίεν, ἀληθῶς! . . . Περαιτέρω!

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Περαιτέρω ἀπαιτεῖ,
 ἄνευ ἀναβολῆς, ἀπὸ τῆς Λιβονίας τὰ τάγματά σου
 ν' ἀποσύρῃς καὶ εἰς τὸ στέμμα τὸ πολωνικὸν
 νὰ ἐκχωρήσῃς Σμολένσκην καὶ Πολότσκην,
 Νόβγοροδ καὶ Πσκώβ.

(Γογγυσμός ἐν τῇ συνελεύσει).

Ἐπὶ τοιούτους ὅρους νὰ συνάψ' εἰρήνην συναινεῖ.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀπεσταλμένε!

Πολλὰς λαγήνους οἴνου ἔπιες; Καὶ πῶς ἐτόλμησας
 ἐνώπιόν μου κραιπαλῶν νὰ παρουσιασθῇς!

(Πρὸς τοὺς τραπεζάρηδες).

Τίς ἐξ ὑμῶν ἐτόλμησεν εἰς τὰ ἀνάκτορά μου
 νὰ εἰσαγάγῃ μὴ νηφάλιον;

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Ἄφου τὸ ἔλεος ὑμῶν, ὦ ἄρχον τσάρε,
 ὄρους δὲν δέχεται τοιούτους, ὁ βασιλεὺς μου Στέφανος
 διέταξε νὰ σ' εἴπω: « Ἄντὶ τὸ αἶμα τῶν λαῶν ἡμῶν
 νὰ χύνωμεν εἰς μάτην, κάλλιον ἄς ἱππεύσωμεν
 τοὺς ἡμετέρους ἵππους καὶ διὰ ξίφους,
 μέχρι θανάτου, ἄς μονομαχήσωμεν,
 καθὼς ἐμπρέπει εἰς ἱππότηας εὐγενεῖς! »
 Πρὸς τοῦτο δὲ ὁ βασιλεὺς σου ῥίπτει τὸ χειρόκτιον.
 (Ῥίπτει πρὸ τοῦ Ἰωάννου σιδηροῦν χειρόκτιον).

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὶς ἐξ ὑμῶν τῶν δύο παρεφρόνησε; Σὺ ἢ ὁ βασιλεὺς;
 Πρὸς τί δὲ τοῦτο τὸ χειρόκτιον; Διὰ νὰ τὸ κτυπήσω
 εἰς τὸ πρόσωπόν σου; Μὴ ἐλησμόνησας, μανδρόσκυλε,
 ὅτι ἐνώπιόν σου ἵσταται οὐχὶ ἐκλέξιμός τις βασιλεὺς;
 Τὸν κεχρισμένον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ πεδῖον σὺ καλεῖς;
 Ἀμέσως θὰ σοι δείξω τὸ πεδῖον; εἰς ἄρκτου δέμα
 θὰ διατάξω νὰ σε ῥάψωσι κι' εἰς πεδιάδα
 νὰ σὲ ῥάψωσι βορὰν τῶν σκύλων.

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Ἄ! ἄρχον Τσάρε, δὲν εἶναι πρέπον τοῦτο

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πῶς;
 Ν' ἀστερευθῇ ἄρα γε θέλει οὗτος μετ' ἐμοῦ!
 Βογιάροι! Μὴ ἄρα γε γελοῖος φαίνομαι;

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Ὅχι, ὄχι!
 ἐντὸς δερμάτων οὐδέποτε τὸν πρέσβυν ῥάπτουσιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Κρημνίσου ἅπ' ἔδῳ νὰ μὴ σε βλέπω.
Μὲ μάστιγα αὐτὸν — καὶ ἔξω ἅπ' ἔδῳ!
Μὲ μάστιγα αὐτὸν — κι' ὀπίσω πρὸς τὸν βασιλέα!
ἔξω τῶν ἀνακτόρων! ἔξω, σκύλε! ἔξω!

(Ἀρπάζει παρὰ τοῦ δορυφόρου τὸν πέλεκυν
καὶ καταφέρει αὐτὸν κατὰ τοῦ Γαράμπουρδα.)

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ — (ἀποκρούων τὸ κτύπημα).

Ἄλλ' ἐβιάσθης, ἄρχον Τσάρε· ὡς φαίνεται,
δὲν ἤκουσας καὶ τοῦτο, ἄρχον Τσάρε,
ὅτι μὲ νέαν στρατιὰν ἐκ τῆς Βαρσάβας ἔφθασεν
ὁ βασιλεὺς μου Στέφανος; ὅτι ἐπέφερεν
εἰς τοὺς στρατοὺς σου πανωλεθρίαν εἰς τὰ σύνορα;
Ὡς φαίνεται, δὲν ἤκουσας, ὅτι οἱ σουηδοὶ
τὴν Νάροβαν ἐπόρθησαν; Καὶ ἤδη
μετὰ τοῦ βασιλέως παρασκευάζονται κατὰ τοῦ Νόβγοροδ;
Οὐτιδανοί, ὡς φαίνεται, εἶναι οἱ βοεβόδαί σου,
ἀφοῦ τοιοῦτόν τι δὲν σοι ἀνήγγειλαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ—(ἐγειρόμενος ἐκ τοῦ θρόνου)

Ψεύδεσαι, κακοῦργε!

ΓΑΡΑΜΠΟΥΡΔΑΣ

Ἄ, μὰ τὸν θεόν, οὕτως ἔχει.
Πρὸς τὶ νὰ θέλω νὰ ψευσθῶ; Ὅχι! Καλὸν τὸ ψεῦδεσθαι δὲν εἶναι!
Ἀφοῦ δέ, ἄρχον Τσάρε, τὴν ἔντιμον δὲν δέχεσαι μονομαχίαν,
κατὰ τῆς Μόσχας, ἑναντίον σου, θὰ ἐκστρατεύῃ
ὁ βασιλεὺς αὐτός. Νῦν δέ, ὑγίαινε!

(Ἀπέρχεται. Γενικὸς θόρυβος).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (προστρέχων).

Μεγάλε Κύριε! Τί ἔπραξας;
τὸν πρέσβυν τοῦ Μπατοῦρ προσέβαλες;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὡς κύων ψεύδεται!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὅχι, Κύριε! εἶναι ἀληθές!

Ἄγγελοι μόλις ἐκ τοῦ στρατοῦ κατέφθασαν·
εἶδον αὐτούς. Τὴν Νάροβαν οἱ σουηδοὶ ἐπόρθησαν.
Τὰ τάγματα ἡμῶν ἠττήθησαν!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ψεύδονται οἱ ἄγγελοι!

Εἰς τὴν ἀγχόνην! Θάνατος εἰς πάντα, ὅστις εἶπη
ὅτι ἐγὼ ἠττήθην! Οὐδέποτε οἱ ἐμοὶ
στρατοὶ νὰ ἠττηθῶσι δύνανται! Περὶ τῆς νίκης
τῆς ἐμῆς θὰ ἔλθῃ ἀγγελία! Νῦν δέ,
ἐν ἐκκλησίαις, ἅς ψαλῶσι νικητήρια!

(Καταπίπτει ἐξηντλημένος ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ θρόνου).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Πλατεῖα πέραν τοῦ Μόσχα ποταμοῦ.

Ἡ πλατεῖα κατάμεστος φορτηγίδων. Παράμερα σιταποθῆκαι. Πέραν τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τὸ Κρεμλῖνον. Ἀρχίζει τὸ ἔσπερινὸν λυκόφως. Ὁ ὄχλος θορυβεῖ πρὸ τῆς σιταποθήκης.

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ

Μακράν, σᾶς λέγω. Τὶ πάλιν σπρώχνεσθε;
Τὶ θέλετε; Σᾶς εἶπα τὴν τιμὴν. Ἑπτὰ τριώβολα
ἢ ψάθα ἢ μισή!

Εἰς ἐκ τοῦ λαοῦ

Κάμε, πατέρα, ἔλεος!
Τριώβολον τοῦλάχιστον κατέβασε.

Ἄλλος

Τέσσαρας δὲν ἐφάγομεν ἡμέρας!

Ἄλλος

Φοβήσου τὸν Θεόν!

Ἄλλος

Εὐσπλαγχνίσου μας, νά σε χαρῶ!
Τοῦλάχιστον μὲ προθεσμίαν ἄφησέ τα.
Τὸ πάσχα σὲ πληρώνω.
Μάρτυς μου ὁ Θεός!

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ

Κρημνίσου με τὸ Πάσχα σου!
 Ἄλλο δὲν ἔμεινε παρὰ με πίστωσιν τὸ ἔχειν
 τοῦ οἰκοκύρη νὰ σᾶς δίδωμεν.
 Μακράν, σᾶς λέγω!

(Διαπληκτίζεται.).

Ο ΠΡΩΤΟΣ

Τι ζητεῖς, ἀνθρωποφάγε;
 Τι θέλεις; Νὰ ψοφήσωμεν;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Καλλίτερα νὰ μᾶς σκοτώσης!

ΤΡΙΤΟΣ

Ληστά! ψυχοφθόρε!

ΤΕΤΑΡΤΟΣ

Παληοεβραῖε! Καὶ μήπως μόνος
 νὰ φάγῃς εἰμπορεῖς τὰ τόσα ἀγαθὰ;
 Μόνος! Δὲν ὑποφέρεται.

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ

Βοήθεια!

Θραύουν τὴν ἀποθήκην μου!

(Πλησιάζουσι δύο ἀστυνόμοι.).

Α' ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Τι φωνάζετε;

Ποῖος ἐνταῦθα θορυβεῖ;

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ

Βοήθεια! Στάσις!

Θραύουσι τὰς θύρας!

ΕΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ἐπεμβῆτε, κύριοι!

ΕΤΕΡΟΣ

Διατάξατε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν τιμὴν!

ΤΡΙΤΟΣ

Μὴ μᾶς ἀφήσητε τῆς πείνης ν' ἀποθάνωμεν

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ

Νά με ληστεύσωσι συνήχθησαν!

ΠΡΩΤΟΣ

Ψεύδεται!

Μόνος του κτυπᾷ σχεδὸν μᾶς κατεσκότωσε.

Α΄ ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ — (πρὸς τὸν ἀποθηκάριον).

Πῶς τὸν λαὸν τολμᾷς σὺ νὰ κτυπᾷς; Αἶ!

Β΄ ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Εἰς τὴν ἀστυνομίαν! εἰς τὴν ἀνάκρισιν!

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ

Καὶ διὰ τί, παρακαλῶ;

τὸ ἔχειν ὑπερήσπιζον τοῦ οἰκοκύρη!

(Τῷ ἐμδάλλει μυστικῶς χροῖματα)

Α΄ ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Ἄ, τότε ἀλλάζει.

Β΄ ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Διὰ τί δὲν εἶπες τοῦτο ἐξ ἀρχῆς;

Α΄ ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ (πρὸς τὸν λαόν)

Διαλυθῆτε! Κακοῦργοι! Τώρα βλέπετε!

Β΄ ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Εἰς τὸ βασανιστήριον! εἰς τὸ ἀνακριτήριον!

ὅλους ὑπὸ ἀνάκρισιν!

(Ὁ λαὸς ὑποχωρεῖ)

Αὐτὸ — δά!

(Οἱ ἀστυνόμοι χωροῦσι περαιτέρω)

ΣΙΤΑΠΟΘΗΚΑΡΙΟΣ — (παρακολουθεῖ αὐτοὺς διὰ τοῦ βλέμματος).

Ἄχ! σταυρωτῆδες! Πηγαίνουν τώρα νὰ γυρίσουν,
μήπως καὶ εὔρωσι κανένα ἀκόμη νὰ ἐκδάρωσιν.

Εἰς ἐκ τοῦ λαοῦ

Καλὰ νὰ πάθης!

ΕΤΕΡΟΣ

Νὰ σκάσης σὺ καὶ τ' ἀγαθὰ σου!

ΤΡΙΤΟΣ

Ἡμεῖς ἐκ πείνης ἀποθνήσκομεν,
κι' αὐτός, ὥς ποντικὸς χορεῦει εἰς τὴν τρώγλην του!
Κι' ἀκόμη τὸν φουσκωμένον κάμνει!

(Ὁ σιταποθηκάριος ἀπέργεται)

ΤΕΤΑΡΤΟΣ

Οἱ δ' ἀστυνόμοι νὰ πλουτίζωσι!

ΠΡΩΤΟΣ

Ὡρίσθησαν, ὥς βλέπεις, τῆς τάξεως ἐπόπται!

ΤΕΤΑΡΤΟΣ

Ἄ! τάξις δὲ ξεχωριστή!

Ἄς τὸ ἐγνώριζεν ὁ Τσάρος!

ΠΡΩΤΟΣ

Αὐτάς των τὰς δωροληψίας μὲ θάνατον τὸ πάλαι
ὁ Τσάρος κατεδίκαζε. Μόνος μου εἶδον,
δέκα νὰ κρέμονται κατὰ σειρὰν
κι' ἐκ τοῦ λαιμοῦ νὰ ἔξαρτῶνται
γραμμέν' αἱ καταχρήσεις των!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Νὰ ἀδικήσουν τὸν λαὸν ὁ Τσάρος δὲν ἐπέτρεπε.
Πολλάκις εἰς τὸ πρόθυρον ἐξήρχετο,
τῶν πάντων τὰς ἀναφορὰς ἐδέχετο,
καὶ δικαστήριον κατήρτιζεν· εὐθὺς δὲ κι' ἡ ἀπόφασις·
εἴτε δὲ πρίγκηψ εἴτε βοεβόδας ἦτον ὁ κατηγορούμενος,
ἀρκεῖ νὰ ἦτο ἔνοχος· εὐθὺς τὴν κεφαλὴν του!

(Πλησιάζει ὁ Κικίν, μετημφιεσμένος εἰς ὁδοι-
πὸρον, μὲ μαῦρον ποδήρη, κρατῶν ξάβδον
καὶ κομβολόγιον εἰς χεῖρας!)

ΚΙΚΙΝ

Αὐτὰ ἐγίνοντο, τεκνία μου, τοὺς παλαιοὺς καιροὺς!
τώρα οἱ χρόνοι ἤλλαξαν! τώρα διὰ τὰς ἁμαρτίας μας,
ὁ πειρασμὸς ἐσκότισε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Τσάρου.
Τώρα δὲν διοικεῖ ὁ Τσάρος, ἀλλὰ ὁ Γοδουνώβ.
Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Γοδουνώβ παρατηρεῖ ὁ Τσάρος.

(Ὁ λαὸς συνωστίζεται περὶ τὸν Κικίν)

Ἦκούσατε, τὶ ἔλεγεν ὁ σιταποθηκάρχης;
τοῦ οἰκοκύρη, λέγει, καὶ ὄχι ἰδικόν του!
Καὶ τίς ὁ οἰκοκύρης;—Αὐτὸς ὁ Γοδουνώβ!
Καὶ τίς ὑψώνει τὰς τιμὰς; Αὐτὸς ὁ Γοδουνώβ!
Μικρὸν δὲν εἶναι πρᾶγμα, δέκα καὶ τέσσαρα
τριώβολα ἢ σίκαλις, ἢ ψάθα· εἴαν δὲν ἦτο
ὁ Γοδουνώβ, δύο τριώβολα θὰ πῆγαινε!

(Γογγυσμὸς ἐν τῷ λαῷ)

Ἄχ, ἀδελφοί! Μεγάλως ἐξωργίσσαμεν τὸν Κύριον!

Διὰ τὰς πράξεις μας αὐτὰς τώρα βασανιζόμεθα!
 Μ' ἐσταυρωμένας χεῖρας τὴν ἁμαρτίαν βλέπομεν,
 ἐνῶ τὸν Τσάρον ν' ἀπατᾷ δὲν παύει ὁλοὲν
 ἑκεῖνος ὁ αἰρετικός!

(Ὁ γογγυσμὸς ἐπιτείνεται)

Δωρεὰν δὲν ἔδειξεν ὁ Κύριος σημεῖον
 μ' αἱματωμένην τὴν οὐρὰν ἀστέρα·
 ἐλπίζω νὰ τὸν ἴδετε!

ΕΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Καὶ πῶς νὰ μὴ τὸν ἴδωμεν!

ΕΤΕΡΟΣ

Ὅστις τὴν νύκτα φαίνεται ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ πύργου!

ΤΡΙΤΟΣ

Νά, τώρα καὶ πάλιν θὰ φανῇ,
 εὐθὺς ὥς σκοτεινιάσῃ!

ΚΙΚΙΝ

Μεγάλην ὁ Κύριος ὀργὴν δεικνύει δι' αὐτοῦ!
 Ἐκεῖν' ἡ πύριος ῥομφαία ἄνω ἡμῶν ὑψώθη,
 διότι συγχωροῦμεν εἰς ἄπιστον αἰρετικὸν
 νὰ κατασχύνη οὗτος τὸν Τσάρον καὶ πατρίδα

ΠΡΩΤΟΣ

Καὶ πόθεν τὸ γνωρίζεις;

ΚΙΚΙΝ

Τεκνία μου, ἐγύρισα εἰς τοὺς ἁγίους τόπους.
 Εἰς τὴν Σολόβκαν ἤμην καὶ εἰς τὸ ὄρος Ἄθω.
 Ἦμην εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἤκουσα πολλά.
 Διέπλευσα θαλάσσας καὶ χώρας διεξήλθον
 Εἶδον τὸ κῆτος τῆς θαλάσσης καὶ τὸ πτηνὸν

τὴν Στρουθοκάμηλον. Εἶδον τὸ Ἀλατίρ,
λίθον λευκὸν πυρίπνουν. Ἐκ τοῦ Κιέβου
ἔρχομαι καὶ θαῦμα μέγα εἶδον·
Φωνὴ μεγάλ' ἠκούσθη ἐκ τοῦ σταυροῦ
τῆς μητροπόλεως Σοφίας· τὸν ὄλεθρον
προεῖπε τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ, διότι μέχρι τοῦδε
τὸν Γοδουνῶβ ἀνέχεται.

ΠΡΩΤΟΣ

Ἀκούετε, τὶ λέγει ὁ ὁδοιπόρος, ἀδελφοί ;

ΚΙΚΙΝ

Καὶ ἡ φωνὴ προέλεγεν· ἐγέρθητε, χριστιανοί!
Κατὰ τοῦ Γοδουνῶβ ζωσθῆτε τὴν ὁσφὺν ὑμῶν,
διότι τῆς Ρωσσίας αἱ ἀτυχίαι ὅλαι προέρχοντ' ἐξ αὐτοῦ!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Ἀκούεις; ἐμβῆκες εἰς τὸ νόημα;
Ὁ αἴτιος ὅλου τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ Γοδουνῶβ!

ΚΙΚΙΝ

Ἀληθινά, τεκνία μου, ἀληθινά!
ὁ αἴτιος ὅλου τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ Γοδουνῶβ!
Αὐτὸς κρατεῖ τὰ σιτηρά. Αὐτὸς αὐξάνει τὰς πληγὰς
καὶ κατὰ τῆς Ρωσσίας τὸν βασιλέα προσεκάλεσεν.
Αὐτὸς καὶ ἐκαυχήθη, ὅτι κατὰ τῆς Μόσχας θέλει
τὸν Χάνην ἐξεγείρει!

ΤΡΙΤΟΣ

Αἶ, ἀδέλφια!

Τὶ ἀναμένομεν πραγματικῶς; Ἄν, ἀληθῶς,
εἰς ὅλα εἶναι αἴτιος, πρέπει νὰ τὸν αποφασίσωμεν!

ΤΕΤΑΡΤΟΣ

Ἀλλ' εἶναι ἀληθῆ;

ΚΙΚΙΝ

Καὶ βέβαια ἀληθινά!

Κολάζεσθε, τεκνία μου, πίστιν νὰ μὴ ἔχετε
εἰς τοῦ Ὑψίστου τὴν φωνήν!

ΠΕΜΠΤΟΣ

Ὁ ἴδιος τὸ ἤκουσας, ὦ πάτερ ὁδοιπόρε;

ΚΙΚΙΝ

Αὐτὸς ὁ ἴδιος!

Ὅτε τῆς ἐκκλησίας ἐξήρχετ' ὁ λαός, ἐκ τῆς ὁλονυκτίας,
πύρινος ὕλος ὁ σταυρὸς ἐφάνη τῆς Σοφίας
καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀντήχησε φωνή. Δὲν ἦμην μόνος,
ἀλλ' ὅλος τοῦ Κιέβου ὁ λαὸς προσήλωσε τὸ βλέμμα του
κι' ἐπὶ τὰ πρόσωπα κατέπεσαν πάντες ἐκ τοῦ φόβου!

ΤΡΙΤΟΣ

Παιδιά! Τί ἄλλο θέλομεν;
'Αφοῦ ὅλον τὸ Κίεβον ἤκουσε τὴν φωνήν,
θὰ ἦναι ἀληθέστατον!

ΟΜΙΛΙΑΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΛΛΟΥ

Καὶ βέβαια! Λοιπόν, ὁ Γοδουνῶβ
προδότης εἶναι! Ναί! Μάγος καὶ προδότης!
Αὐτὸς βεβαίως καθ' ἡμῶν καὶ τοῦ Ὑψίστου
τὴν ὀργὴν ἐκάλεσε! — Τὸν ἀντίχριστον!

Εἰς ἐκ τοῦ ΛΛΟΥ

Αἶ, τὶ λέγετ' ἀδελφοί; Ἀρκεῖ.
Εἶν' ἁμαρτία νὰ τὸν ἀτιμάζετε!

ΕΤΕΡΟΣ

Βεβαίως, ἁμαρτία!

Πάντοτε τὸ καλὸν τοῦ Γοδουνῶβ ἀκούομεν!

ΚΡΑΥΓΑΙ ΕΝ Τῷ ΛΑῳ

Ἀγριόγινδα!

Τὶ τοὺς ἀκούετε; Τὸν γόητα ὑπερασπίζονται!
 Δυνατὰ εἶναι τὰ πλευρά των; Κτυπᾶτε τοὺς τολμῶντας
 τὸν κλέπτην νὰ ὑπερασπίζωνται! Αὐτὸς
 τὸν σῖτόν μας κρατεῖ! — Τὸν ἀντίχριστον!
 Αὐτὸς μᾶς ἔφερε τὰς δυστυχίας ὅλας!
 Τὶ τὸν φυλάττομεν; Τὶ περιμένομεν ἀκόμη;
 (Ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ Βιτιαγόδσκη, ἄδοντος βλκχικόν τι ἄσμα)

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ — (ἄδει ὀπισθεν τῆς σκηνῆς).

Ἄχ, μεθύστακα-σουρτούκη!
 Τὶ ᾖναι ἔκεῖ ποῦχεις κρυμμένο,
 ποῦ κρατεῖς εἰς τὴν μασχάλην
 στὸ μανδῆλι τυλιγμένο;

ΠΡΩΤΟΣ

Ποῖος ἐκεῖ ξελαρηνγίζεται;
 Πρὸς περιέγλων, αὐτὸς τὴν ὥραν ταύτην ἠῦρε
 νὰ μᾶς κορδίση τὸ τραγούδι του;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ — (παρουσιάζεται, φορῶν λοξῶς τὸν πῖλόν
 του καὶ τὸν ἐπενδύτην ἀκόμωτον).

Ἄπ' τὴν ταβέρναν ἔρχομαι
 καὶ φέρω ὅτὸ μανδῆλι
 τὴν λύραν μου τὴν λιγερὴν
 νὰ παίξουνε οἱ φίλοι!

ΚΙΚΙΝ — (πρὸς τὸν Βιτιαγόδσκη).

Μεγάλην ἁμαρτίαν, τεκνίον μου, τελεῖς·
 ὁπότεν καθ' ἡμῶν ἐξωργισμένος εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν.
 ὁπότεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς δεικνύη τὰ σημεῖά του,
 ἐπὶ τῆς γῆς δὲ πεῖναν καὶ θλίψεις καταπέμψη.
 Μεγάλην ἁμαρτίαν τελοῦμεν ἀδελφοί.

δοῦλοι τῆς ματαιότητος νὰ θέλωμεν νὰ γείνωμεν
καὶ νὰ παραδιδώμεθα εἰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου.
Μὲ τὰ τραγούδια, ἀδελφοί, καὶ ματαιολογίας
ὁ Σατανᾶς ὑπὸ χαρᾶς ἐν ᾗ θὰ σκιρτᾷ!

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ἐξαίσια ὠμίησας! Ἀλλὰ λυποῦμαι, φίλε,
ὅτι ἡστόχησας πολὺ! Καὶ πότε ἄλλοτε, ἂν ὅχι τώρα,
θὰ εὐθυμήσωμεν, ἀδελφια; Ἦ μήπως δὲν ἡκούσατε,
πῶς ἐφανερώσεν ἡμῖν τὴν χάριν του ὁ Κύριος;

ΟΜΙΛΙΑΙ

Ποῖαν; λέγε! ποῖαν χάριν;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ἀκούσατε, λοιπόν, παιδιὰ!
Ὁ πρίγκηψ Σουΐσκης μετὰ τοῦ Μπέλσκη —
— Ποῦ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ ὁ Θεός! — Ἐσκέφθησαν —
— Ποῦ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον νὰ βράζουν εἰς τὴν πίσσαν! —
— Ἐσκέφθησαν τὸν Τσάρον νὰ δηλητηριάσουν!

ΟΜΙΛΙΑΙ

Ἀκούετε; Ἀκούετε, παιδιὰ;

(Ὁ Κικὶν νεύει εἰς τὸν Βιτιαγόβσκη).

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ — (μὴ δίδων προσοχήν).

Ὁ Κύριος δὲν ἄφησε νὰ γείνῃ ἁμαρτία!
Ὁ Γοδουνῶβ ἐνόησε τὸ μέγα των κακούργημα,
κι' ἐκεῖνο τὸ πλακούντιον, ποῦ εἶχαν ἐτοιμάσει
νὰ δώσουν εἰς τὸν Τσάρον, τὸ ἔρριψε 'στὸν σκύλον.
Ὁ σκύλος ἅμα τῷφαγεν, ἀμέσως τὰ κακάρωσε!

ΛΑΟΣ

Ἄ! τοὺς κακούργους! Τοὺς ἀφωρισμένους!

Ποῖος, εἶπες, ποῖος τὸν Τσάρον ἔσωσε;
Ποῖος τὸ πλακούντιον ἔρριπεν εἰς τὸν σκύλον;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Θέλει κι' ἐρώτημα; - Ὁ Γοδουνώβ!
Τίς ἄλλος; - Αὐτὸς ἡμέρας καὶ νυκτὸς
τὸν Τσάρον ἐποπτεύει! Ἄνευ αὐτοῦ
ὁ Μπέλσκης καὶ Σουΐσκης τὴν γενεὰν
τῶν Τσάρων θὰ ἐξεργίζωναν!

Εἰς ἐκ τοῦ λαοῦ — (πρὸς τὸν Κικίν).

Καὶ πῶς τὸν Γοδουνώβ προδότην ἀπεκάλεις;

ΚΙΚΙΝ

Ναί, προδότης!
Ἦ μήπως ἐξ αἰτίας του ὁ Κύριος δὲν στέλλει
σημεῖα καὶ λιμόν;
(Ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Βιτιαγόβσκη)

Τρελλάθης ἢ μεθυσμένος εἶσαι;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ — (πρὸς τὸν Κικίν).

Καὶ πῶς προδότης εἶναι, ἀφοῦ τὸν Τσάρον ἔσωσε;

ΤΡΙΤΟΣ — (πρὸς τὸν Βιτιαγόβσκη).

Ἄλλ' ἀδελφέ μου τί συμβαίνει;
Ὁ ὁδοιπόρος ἤκουσε, πῶς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ
ἢ τοῦ θεοῦ φωνὴ τὸν Γοδουνώβ ἐξήλεγξε!

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ὁδοιπόρος;

Ποῖος; Αὐτὸς ἐδῶ; Χά, χά, χά!
Ὡραῖος ὁδοιπόρος! Αὐτὸς εἶν' ὁ Προκόπιος Κικίν,
Ῥιζάνης εὐγενής! Πόσας φορὰς μ' αὐτὸν ἐδῶ
δὲν ἐξενύκτησα ἐγὼ εἰς τὰ οἶνοπωλεῖα!

Ἐκ τῆς Ῥιζάνης ὥς τὴν Μόσχαν δὲν ᾔπῃγε
παραπέρα !

(Κτυπᾷ ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν Κικίν).

|Προκόπιε Σίλιτς !

Τίνος τὴν κεφαλὴν σκοτίζεις ;
Ὡσὰν κανέννας Λάζαρος μᾶς ἐστολίσθης, φίλε !

ΚΙΚΙΝ — (σιγηλῶς πρὸς τὸν Βιτιαγόδσκη).

Χαμένα τάχεις ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ — (σιγηλῶς πρὸς τὸν Κικίν).

Ὑπὲρ τίνος εἶσαι ;

ΚΙΚΙΝ — (σιγηλῶς πρὸς τὸν Βιτιαγόδσκη).

Πῶς, ὑπὲρ τίνος ; - Ὑπὲρ τοῦ Μπέλσκη !
Μήπως ὁ Μπέλσκης δὲν συνεφώνησεν ἡμᾶς ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ — (περιφρονητικῶς).

Ἄργα ἐξύπνησας !

ΚΙΚΙΝ

Ἔτσι λοιπόν, Ἰούδα ! Στάσου δὰ καὶ βλέπεις !
Θὰ τὰ εἰπῶ 'στὸν Μπέλσκη !

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Δὲν πᾶς νὰ τὰ πῆς !
Δέσατέ τον, παιδιά ! Ὁ Μπέλσκης καὶ Σουΐσκης
τὸν ἔχουσι σταλμένον !

ΚΙΚΙΝ

Ψεύδεται !
Αὐτὸν νὰ δέσητε ! Αὐτὸς εἶναι σταλμένος
Παρὰ τοῦ Γοδουνώβ !

ΛΑΟΣ

Πήγαινε τώρα νὰ καταλάβῃς, τὶ συμβαίνει !
 Εἷς ἐκ τῶν δύο τούτων βεβαίως μᾶς σκοτίζει !
 Πρὸς τί, παιδιά, νὰ πονοκεφαλῶμεν ! Δὲν σπῶμεν
 τὰ κεφάλιά των ; — Καὶ τοὺς δύο, διὰ τί ;
 — Ἀρκεῖ τὸν ἓνα ! Ποῖον ; τὸν πρῶτον !
 Ὅχι, τὸν δεύτερον ! Ἄ, ὄχι ! — Τὸν πρῶτον !

(Ἀκούεται ἤχος τυμπάνων. Ὁ Γρη-
 γόριος Γοδουνῶδ φαίνεται ἔφιππος μετὰ
 δύο κηρύκων. Κατόπιν αὐτῶν συνω-
 θεῖται νέος ὄχλος).

ΛΑΟΣ

Σταθῆτε, παιδιά ! σιγά.
 Μετὰ κυρῆκων ὁ βογιάρος ἔρχεται ! Προσοχή !
 Νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς ἡμᾶς ζητεῖ. Σιγά. Ν' ἀκούσωμεν !
 Ὅμιλεῖ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (ὁμιλεῖ ἔφιππος).

Φορολογούμενοι τῆς Μόσχας καὶ τῶν περιχώρων !
 Ὁ ποθητὸς τοῦ Τσάρου καὶ δοῦλός του βογιάρος,
 ὁ Βόρις Γοδουνῶβ, σᾶς στέλλει προσκυνήματα !
 Θλιβόμενος πολὺ δι' ὅσα ὑποφέρετε
 ἐκ τῶν ἀσθενειῶν, καὶ βλέπων τῆς σικάλεως
 μεγάλην ὑπερτίμησιν, τὰ ἐν ταῖς ἀποθήκαις
 τῆς Μόσχας σιτηρὰ ἠγόρασεν ἐκεῖνός, καὶ δωρεὰν
 διέταξε νὰ διανείμωσιν ὑμῖν. Παρακαλεῖ δ' ὑμᾶς
 νὰ δέησθε ὑπὲρ αὐτοῦ.

ΛΑΟΣ

Αὐτὸς εἶναι πατήρ μας ! Ὁ Θεὸς ὑγείαν νὰ τῷ δίδῃ !
 Ὁ εὐεργέτης μας ! Ἀκούετε ; ὁ Γοδουνῶβ
 τὰ σιτηρὰ θέλει μοιράσει δωρεάν.
 Σῶσον, Κύριε, αὐτόν ! Δὸς ἑκατονταπλασίονα !

Νὰ ζήσῃ ὁ βογιάρως Γοδουνώβ !
 Καὶ ποῖος εἶπεν, ὅτι ἐχθρὸς εἶναι ἡμῶν ;
 Ποῖος μᾶς ὑπεκίνει κατὰ τοῦ Γοδουνώβ ;
 Ποῦ εἶναι ! ὁ ληστής ! ὁ σκύλος ! Κομμάτια
 θὰ τὸν κάμωμεν !

(Ὁ Κιλν θέλει νὰ δραπετεύσῃ. Ὁ λαὸς ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ μετὰ κραυγῶν).

Δὸς του ! δὸς του ! Συλλάβετε αὐτόν !

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ — (ἐνθέτων τὰς χεῖρας εἰς τὴν ζώνην).

Αἶ, ἀνόητε, τῆς ἔφαγες ;

Ἄλλοτε ἔσο προμηθεὺς καὶ ὄχι ἐπιμηθεὺς !

Ἑσωτερικοὶ θάλαμοι τοῦ Τσάρου.

Νύξ. Τσαρίτσα Μαρία Θεοδωρόβνα. Τσαρέβνα Εἰρήνη Θεοδωρόβνα καὶ Μαρία Γρηγόριεβνα παρατηροῦσιν ἐκ τοῦ παραθύρου. Εἰς τὸν ἑναστρον οὐρανὸν ὑψοῦνται οἱ πύργοι τοῦ Κρεμλίνου καὶ οἱ θόλοι τῶν ἐκκλησιῶν. Μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ τοῦ Μεγάλου Ἰωάννου, φαίνεται κομήτης.

ΜΑΡΙΑ ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (πρὸς τὴν Εἰρήνην).

Καλὴ μου ἀνδραδέλφη ! Ἴδὲ πόσον μακρὰν
 Ἐξήπλωσε τὸ ἄστρον τὴν οὐρὰν του ! Ἀκριβῶς
 Ὑπὲρ τὴν πόλιν τὸ ἥμισυ ἐκάλυψε τοῦ οὐρανοῦ !

ΕΙΡΗΝΗ

Καὶ καθ' ἐκάστην νύκτα φαίνεται
 Λαμπρότερον καὶ μεγαλείτερον.

(Εἰσέρχεται ὁ Τσάρεβιτς Θεόδωρος Ἰωάννοβιτς).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (σύρων ἐκ τῆς χειρὶδος τὴν Εἰρήνην)

Ἄφησε, Εἰρηνούλα ! Ἀπομακρύνθητι !
 Καλὸν δὲν εἶναι νὰ παρατηρῇς πολὺ.
 Καλὸς δὲν εἶναι οἶωνός !

ΤΣΑΡΙΤΣΑ — (πρὸς τὸν Θεόδωρον)

Ποῦ εἶναι ὁ αὐθέντης ;
Ἀκόμη τὸ σημεῖον βλέπει ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ναί, μητερίτσα. Πρὸ τοῦ προθύρου ἵσταται
καὶ τὸν ἄστέρα βλέπει. Νὰ τῷ ἀνοίξω
ὁμιλίαν ἤθελον, ἀλλ' ἦτο φοβερόν. Τηρῶν
βαθεῖαν σιωπὴν, παρατηρεῖ, οἱ δὲ βογιάροι
κύκλω δὲν ἔχουσι τὴν τόλμην τὸ ὄμμα
νὰ ὑψώσωσι.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ — (κατηφής).

Τόσας ἡμέρας πλέον παρατηρεῖ τὸ ἄστρον !

ΕΙΡΗΝΗ

Καὶ μᾶλλον κατηφής καθίσταται ἐκάστοτε
καὶ οὔτε λέξιν λέγει !

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἀπαίσια μηνύματα ταράττουσιν αὐτόν.

ΕΙΡΗΝΗ

Εἶν' ἀληθές, ὅτι ὁ Χάνης
πλησίον ἔφθασε τῆς Ὁκας ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ὁ Βόρις τοῦτο βεβαιοῖ. Φρικτὸν νὰ τὸ σκεφθῇ τις !
Πῶς ἤθελον πεζῇ εἰς τὴν Τριάδα νὰ ὑπάγω,
παράκλησιν νὰ κάμω. Ἀλλά, πῶς
νὰ ζητήσω τὴν ἄδειαν αὐτοῦ ;

ΕΙΡΗΝΗ

Ἄχ, Θεέ μου ! Πανταχόθεν ἀτυχίαι !
Καί, εἰς ἐπίμετρον αὐτῶν, ἐφάνη ὁ ἀστήρ !

ΜΑΡΙΑ ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Κύριος οἶδε ! Πρό τινων ἐνταῦθα
μάγους καὶ μάντις προσεκάλεσαν,
διαταγῇ τοῦ Τσάρου, ἵνα τῆς ἐμφανίσεως
τοῦ ἄστρου τὴν σημασίαν ἐξηγήσωσι.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Μάγους ; Κύριε ἐλέησον ! Εἶδεν αὐτοὺς ὁ Τσάρος ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ὅχι, μητερίτσα ! Ἀλλὰ ὁ Βόρις εἶπεν,
ὅτι ἀπὸ κοινοῦ ἐμάντευσαν κι' εἰς τὸν πατέρα
σήμερον ἀπάντησιν θὰ φέρωσι.

ΕΙΡΗΝΗ

Ἀσκητὴν τινα, ὥς λέγουσι,
νὰ προσκαλέσωσι διέταξε ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ναί, Εἰρήνη.

Κι' ἐγὼ τὸ ἤκουσα παρὰ τοῦ Βόριδος.
Ἀνὴρ, τῷ ὄντι, ἅγιος. Τριακονταετῇ
μονήρῃ βίον ἀριθμεῖ. Ὁ Τσάρος
τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ ζητεῖ.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Εἴθε ὁ μεγαλόσχημος νὰ δώσῃ
συμβουλὴν αὐτῷ.

ΕΙΡΗΝΗ

Εἴθε νὰ δώσῃ ὁ Κύριος! Πρὸς τὶ τοὺς μάγους
νὰ καλέσῃ καὶ τὴν ψυχὴν του νὰ κολάσῃ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (παρατηρῶν κύκλῳ).

Εἰρήνη, σούτ! Εἰς τὸν προθάλαμον,
ὥσει ἀκούω τοῦ πατρὸς τὰ βήματα.

ΤΡΑΠΕΖΑΡΗΣ — (ἐν σπουδῇ ἀνοίγει τὴν θύραν
καὶ λέγει σιγῆλῳς).

Ὁ Τσάρος ἔρχεται!

(Ὁ Ἰωάννης εἰσέρχεται, ἐρειδόμενος διὰ τῆς
μιας χειρὸς ἐπὶ τῆς πατερίτσας, διὰ δὲ τῆς
ἐτέρας ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Βόριδος Γοδουνῶδ·
κατόπιν αὐτῶν οἱ βογιάροι!)

ΙΩΑΝΝΗΣ — (πρὸς τὸν Θεόδωρον καὶ τὰς γυναῖκας)

Προσέλθετε ἐνταῦθα πάντες! Πάντες πλησιάσατε!

Τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐντείνετε!

(Κάθεται).

Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ σημείου ἐγὼ μόνος ἔγνων!

Οἱ συνελθόντες μάγοι δὲν δύνανταί τι νέον

νὰ μοι εἴπωσιν. Ἐγὼ αὐτὸς ἐνόησα!

(Σιγῇ. Ὁ Θεόδωρος ἐλαφρῶς ὠθεῖ τὴν Εἰρήνην).

ΕΙΡΗΝΗ -- (δειλῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην).

Τσάρε, πάτερ!

Εὐδόκησον νὰ σ' ἐρωτήσω, τὶ ἐνόησας;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἴδετε τὸν ἀστέρα;

Τὸν θάνατόν μου προαγγέλλει!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (γονυπετῶν).

Πρὸς Θεοῦ, ὦ πάτερ! Ποῖον τὸν λόγον εἶπας;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγέρθητι καὶ μὴ κλαυθμύριζε.
 Ἐχεις καιρὸν ἀκόμη νὰ θρηνηλογήσης.
 Ὅφείλεις πρῶτον τὰς ἡνίας τοῦ κράτους
 ν' ἀναλάβῃς. Ἐγέρθητι, σοὶ λέγω.

(Δί' γυναῖκες ὀλοφύρονται).

Σιγᾶτε, γυναῖα !

Καιρὸν ἀκόμη ἔχετε. Τὸν ἱατρὸν
 νὰ προσκαλέσητε ! Ἑσαρίτσα Μαρία !
 Ἀπρεπῶς πρὸς σέ, ὀλίγον πρὶν, ὠμίλησα.
 Παράδος εἰς τὴν λήθην. Θεόδωρε, νίε μου !
 Εἰς χρόνους δυσχερεῖς καὶ χαλεποὺς
 τὸ στέμμι' ἀναλαμβάνεις ! Ἐσκέφθης,
 τί θὰ πράξῃς, ὅταν ἐγὼ δὲν θὰ ὑπάρχω πλέον ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Τσάρε - πάτερ ! Ὅταν ἡμᾶς ἐγκαταλείψῃς,
 ἄγνοῶ, ὅποιαν νὰ τραπῶ ὁδόν !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὅφείλεις νὰ γινώσκῃς !
 Ἐντὸς ὀλίγου εἶσαι Τσάρος. Καὶ αἰωνίως
 δὲν θὰ κάθῃσαι εἰς τὸ κωδωνοστάσιον
 τοὺς κώδωνας νὰ κρούῃς. Θὰ συνεχίσῃς
 ἄρᾳ γε τὸν πόλεμον ἢ μετὰ τοῦ Μπατοῦρ
 εἰρήνην θὰ συνάψῃς ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Καθὼς μὲ διατάξῃς, πάτερ μου !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Διὰ τὰς ἁμαρτίας μου ὁ Κύριος μὲ τιμωρεῖ !
 Ἰβάν, Ἰβάν ! Υἱέ μου πρεσβύτερε, Ἰβάν !

Σὺ οὕτω δὲν ἤθελες μοι ἀπαντήσῃ! — Τὸν ἱατρόν!

(Εἰσέρχεται ὁ ἱατρός Ἰακωβός)

Ἄ! Ἴδου καὶ σύ! Λοιπὸν; Εἰς τί ὠφέλησεν ἐμὲ
ἡ ἐπιστήμη σου; Ὅφείλω νὰ ἀποθάνω!
Εἰπέ μοι, πότε θ' ἀποθάνω! Λέγε!
Νὰ τὸ γνωρίζω θέλω!

ΙΑΚΩΒΗΣ — (παρατηρῶν τὸν σφυγμὸν).

Μεγάλε Τσάρε, εἶσαι ἀσθενής,
ἀλλὰ νὰ ἀποθάνῃς αἰτία δὲν ὑπάρχει!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ψεῦδος! Θὰ ἀποθάνω! Εἶμαι βέβαιος!
Ἴδου τὸ ἄστρον τὸ καθημαγμένον!
Τυφλὸς δὲν εἶμαι! Τὰ πάντα ἐγὼ ἔγνων!

ΙΑΚΩΒΗΣ

Μεγάλε Τσάρε!
Ἐὰν διὰ τῆς φαντασίας δὲν βλάβῃς σεαυτόν,
θὰ ἀναρρώσῃς παντελῶς. Διὰ τῆς κεφαλῆς μου
ἐγγυῶμαι!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ψεύδῃσαι!
Ὡνιον εἶσαι τῶν βογιάρων ὄργανον!
Ὁ Κούρπσκη καὶ πάντες οἱ ἐχθροί μου
σ' ἐξηγόρασαν, ὅπως ἀμετανόητος τὸν βίον
καταστρέψω. Αἶ, τίς σ' ἐξηγόρασεν;

ΙΑΚΩΒΗΣ

Ἐκ τῶν μακρῶν ἀγρυπνιῶν ἐξηρεθίσθη
ὁ ἐγκέφαλός σου, τὸ δ' αἷμά σου ἀνῆψεν!

Εὐδόκησον, ποτόν τι διὰ σὲ νὰ ἐτοιμάσω,
ὅπερ θά σε ζωογονήσῃ.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Δὲν θ' ἀποθάνω ἄνευ μετανοίας ! Ἀκούεις ;
Ἔχω καιρὸν ἀκόμῃ πρὸς μετάνοιαν !

(Πρὸς τοὺς βογιάρους).

Καὶ θὰ προφθάσω, πρὸς τὸ πεῖσμά σας !
Τοὺς μάγους προσκαλέσατε ! Θὰ μάθω παρ' αὐτῶν
τὴν τελευταίαν ὥραν μου ! Ἔως τότε,
Τσάρος ἀκόμῃ εἶμαι ! Νὰ τιμωρήσω
δύναμαι ἐκεῖνον, ὅστις θέλει ἀμετανόητος
νὰ ἀποθάνω, ὥς τις κύων !

(Εἰσέρχονται δύο μάγοι).

Ἴδου αὐτοί !

Πῶς δύο μόνον ; Ποῦ οἱ ἄλλοι ;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Πάντες ἡμεῖς, ὦ Τσάρε, ἐν Ῥάφλαις καὶ Ζοδαίῃ
ἡμέρας τρεῖς ἀνεγινώσκομεν ! Ἡ ὀλομέλεια δ' ἡμῶν
ἡμᾶς τοὺς δύο μόνον μετ' ἀπαντήσεως πρὸς σὲ
ἐξαποστέλλει.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Λοιπόν, τί ;

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Τσάρε ! Φρικτὸν εἰπεῖν !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὰ πάντα ἐγὼ γινώσκω. Νὰ ἀποθάνω πρέπει !
Ἀπεριφράστως εἴπατε !

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Οὕτως, αὐθέντα !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πότε ;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Τοῦ Κυρίλλου τὴν ἡμέραν.

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Εἰς τοῦ Κυρίλλου τὴν ἡμέραν — δεκαοκτὼ Μαρτίου.

ΙΩΑΝΝΗΣ — (καθ' ἑαυτόν).

Δεκαοκτὼ Μαρτίου ! Πολὺ γρήγορα !
Ἐνόμιζον ἀργότερον ! Δὲν ἐπερίμενα
καὶ τόσον γρήγορα !

(Πρὸς τοὺς μάγους).

Πόθεν εἴσθε ;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Ἐγὼ μὲν, ἐκ Κορέλ

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Ἐγὼ δέ, ἐκ Λιθουανίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Καὶ τίς ὑμᾶς τὴν μαντικὴν ἐδίδαξε
καὶ τὴν ἀστρολογίαν ;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Παρὰ προγόνων μετεδόθη ἐκ διαδοχῆς.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εἴσθε χριστιανοί ;

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Ἐβάπτισαν ἡμᾶς, ὦ Τσάρε.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀφωρισμένοι ! Καὶ δὲν γνωρίζετε,
 πῶς ἡ ἁγία Ἐκκλησία ἀπαγορεύει τὰς μαγείας ;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Διαταγῇ τῇ ὑμετέροια ὑπείκομεν ἡμεῖς.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Καὶ κατ' ἐμὴν διαταγὴν τοὺς μάγους τιμωροῦσι.
 Διὰ τὰ χεῖλη τὰ δυσοίωνα ζῶντας θὰ διατάξω
 νὰ θιάψωσιν ὑμᾶς.

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Δὲν πταίομεν ἡμεῖς, ὦ Τσάρε. Ἑτέρα ἔξουσία
 διὰ χειλέων ἡμετέρων σοὶ ἀναγγέλλει ταῦτα

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὶς αὕτη ;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Μὴ ἐρώτα

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Μὴ ἐρώτα, Τσάρε. Σὺ αὐτὸς γνωρίζεις

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὅχι ! Μάρτυς μου ὁ Θεός ! Τὴν ἀρχὴν
 ἐκείνην ἀπαρνοῦμαι ! Τοὺς ἀποστάτας δὲ ὑμᾶς
 τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδίδω. Δεσμίους καὶ τοὺς δύο
 καθείρξατε μετὰ τῶν ἄλλων !

(Ἀπάγουσι τοὺς μάγους).

Δεκαοκτῶ Μαρτίου !

Ὀλίγαι ἔτι μοὶ ὑπολείπονται ἡμέραι.

Ἡ ὥρα ἤγγικε πρὸ τοῦ Κριτοῦ νὰ παρουσιασθῶ.

Ἄλλ' ὅμως δὲν θ' ἀφήσω νὰ θριαμβεύσουν οἱ ἐχθροί μου

ἂν δὲν ἐκκαθαρίσω τοὺς λογαριασμοὺς μου πάντας
μετὰ τοῦ κόσμου τούτου !

(Πρὸς τὸν Γοδουνῶδ).

Βόρις ! Εἰς τὸν κοιτῶνα ὕπαγε. Εἰς τὸ εἰκονοστάσιον,
κάτωθι τῶν εἰκόνων, τὸ ὑπ' ἑμοῦ ἀρξάμενον
συνοδικὸν εὐρίσκεται. Φέρε αὐτὸ ἐνταῦθα.

(Ὁ Γοδουνῶδ ἀπερχεται. Ὁ Ἰωάννης ἐξακολουθεῖ
ὑποβλέπων τοὺς βογιάρους).

Οὐδένα τῶν θανατωθέντων διὰ προδοσίαν
θ' ἀφήσω ἀμνημόνευτον. Οὐδένα !
Πρὸς μνημόσυνον, καὶ εἰς τὸν τελευταῖον εἴλωτα
ποσόν τι θὰ ἀφήσω ! Τί ἔπαθον !

(Ὁ Γοδουνῶδ ἐπανέρχεται μετὰ βιβλίου).

Πρόσελθε. Ναί. Τοῦτο εἶναι.

Εὐκρινῶς ἀνάγνωσον. Λάβε καὶ γραφίδα

ἐάν τινος ἀναμνησθῶ εἰσέτι, ἔγγραψον αὐτόν !

(Ὁ Γοδουνῶδ λαμβάνει γραφίδα καὶ ἀναγιγνώσκει).

« Ἀνάπαυσον, Κύριε,

« Τοὺς δούλους σου. Τὸν βογιάρον Μιχαήλ·

« τοὺς αὐλικοὺς Ἰβὰν καὶ Πέτρον. Τὸν βογιάρον

« Βασίλειον, τὴν σύζυγον καὶ τοὺς τριάκοντα αὐτῶν

« εἴλωτας. Ἐλέησον τὸν βοεβόδαν, πρίγκηπα,

« Γρηγόριον μετὰ τῆς πριγκηπίσεως καὶ τῶν δύο

« αὐτῶν θυγατέρων καὶ τοῦ μικροῦ αὐτῶν υἱοῦ,

« ὥς καὶ τοὺς εἴλωτας αὐτῶν, ἑκατὸν εἴκοσι τὸν ἀριθμόν.

« Τὸν βογιάρον, πρίγκηπα Ἰάκωβον μετὰ τῆς πριγκηπίσεως

« Μαρίας, τῆς πριγκηπίσεως Ἐλισάβετ, τῶν μικρῶν πριγκήπων

« Νικήτα καὶ Ἰβὰν καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτῶν,

« τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμόν. Τοὺς ἡγουμένους,

« Κορνήλιον, Βασιανόν. Τὸν ἀρχιερέα Λεωνίδα

« καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς δεκαπέντε μοναχοὺς, ...

ΙΩΑΝΝΗΣ

Στάσου ! Δεκαπέντε ;

* Ἦσαν περισσότεροι. Γράψον εἴκοσι !

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (γράφει καὶ ἐξακολουθεῖ).

« Ἐλέησον, Κύριε, καὶ ἀνάπαυσον
 « τοὺς ἐξορισθέντας χωρικοὺς τῶν κομποπόλεων
 « καὶ τῶν χωρίων τοῦ βογιαρίου Μερόζωβ,
 « τὸν ἀριθμὸν διακοσίας χιλιάδας! Τρεῖς
 « γέροντας ἐπαίτας, ὑπ' ἄρκτου σπαραχθέντας.
 « Ἐννέα γυναῖκας, αἷς ἔφερον ἀπὸ τὸ Πισκόβ.
 « Ὅλους τοὺς πολιορκουμένους, παραδοθέντας
 « εἰς τὸν βασιλέα, οὓς εἶτα ἡλευθέρωσε,
 « τὸν ἀριθμὸν δύο χιλιάδας. Τοὺς Νοβογοροδίους,
 « πνιγέντας καὶ θανατωθέντας, δώδεκα χιλιάδας.
 « Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν σὺ οἶδας, Κύριε! . . .

ΙΩΑΝΝΗΣ

Στάσου! — Τῆς θύρας ὀπισθεν
 ψιθυρισμοὶ ἀκούονται.

(Ὁ Μπέλσκης ἐξέρχεται καὶ ἐπανέρχεται εὐθύς).

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ὁ ἐπιστάτης σου ἀφίχθη ἐκ τοῦ προαστείου, Κύριε.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τοιαύτην ὥραν; Νύκτα; Τὶ συνέβη;
 Κάλεσον αὐτόν!

(Εἰσέρχεται ὁ ἐπιστάτης).

Διὰ τί ἦλθες;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Αὐθέντα Τσάρε! Ὁργὴ Θεοῦ ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς.
 Εἰς ὑπερῶν τὸ βασιλικὸν χθὲς τὴν πρωΐαν
 κεραυνὸς κατέπεσε καὶ ἀπετέφρωσεν αὐτό!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τώρα; Ἐν χειμῶνος ὥρᾳ;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ὁργὴ Θεοῦ, αὐθέντα !

Εἰς παγετώδη καὶ ἀνέφελον πρωΐαν, καταπεσὼν
ὁ κεραυνός, τὸν σὸν διέρρηξε κοιτῶνα μετὰ κρότου
καὶ ἐν ῥιπῇ τ' ἀνάκτορ' ἀνεφλέγησαν.
Οὐδείς ἐκ τῶν γερόντων ἐνθυμεῖται
νὰ καταπέση κεραυνὸς εἰς ἐποχὴν χειμῶνος !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ναί ! Ὁργὴ Θεοῦ !

Ἐντὸς τοῦ δόματος ἐκείνου ἔχω φρονέσει τὸν υἱόν μου.
Ἐκεῖ κατέπεσε, μέσον τῆς θύρας καὶ τοῦ παραθύρου.
Ἄπαξ μόνον ἔρρηξε φωνὴν καὶ αὐθωρεὶ κατέπεσε.
Νὰ δρᾷξῃ τοῦ παραπετάσματος ἡθέλῃσεν.
Ἄλλὰ μὴ δυνηθεὶς κατέπεσεν ἐξαίφνης,
τὸ δ' αἷμα ἐκ τοῦ τραύματος τὸ παραπέτασμα ἐρράντισε
(Ριγίσας).

Τὶ ἦτο ἐκεῖνο ;

Βόρις ! Ἄφησον, ἄφησον τώρα τὸ συνοδικόν.
Κατόπιν τελειόνομεν ! Ἀκούετε ; Ποῖος
βρυγμὸς ἐν τοῖς καταχθονίοις ; Ἀκούετε ;
Ἀκόμα ! Ἀκόμα ! Πλησιάζει ὅλονέν !
Ἀναστήτω ὁ Θεός ! Τσάρος ἀκόμα εἶμαι !
Ἡ ὥρα μου δὲν ἔφθασεν ἀκόμα !
Τσάρος ἀκόμα εἶμαι ! Ἀκόμα ἔχω ἐξουσίαν
νὰ μετανοήσω ! Εἰρήνη, Θεόδωρε. Μαρία !
Σταθῆτ' ἐδῶ, ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον. Πλησιέστερον.
οὔτω, βογιάρτοι ! Πάντες, κατὰ σειράν,
σταθῆτ' ἐδῶ ἐνώπιόν μου ! Τὶ φοβεῖσθε ;
Πλησιέστερον ! Παρ' ὅλων . . .

(Προσκυνεῖ ἐδαφιαίως).

Παρ' ὅλων συγχώρησιν αἰτοῦμαι !

ΜΗΕΛΣΚΗΣ — (σιγγλῶς πρὸς τὸν Σουλσκήν).

Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε !

ΣΟΥΪΣΚΗΣ — (σιγηλῶς πρὸς τὸν Μπέλσκη).

Φυλαχθῶμεν.

Ἴσως δοκιμάζ' ἡμᾶς!

ΙΩΑΝΝΗΣ — (γονυπετεῖ).

Θεράποντες καὶ δοῦλοί μου πιστοί!
Οὐδεὶς ὑπάρχει ἐν ὑμῖν, ὃν λόγῳ τε
καὶ ἔργῳ δέν προσέβαλον! Συγχώρησιν
αἰτοῦμαι! Σύ, Μπέλσκη, — σύ, Ζαχάριν —
Σύ, πρίγκηψ Μστισλάβσκη — σύ, πρίγκηψ Σουΐσκη,
Σύ...

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἴλεως γενοῦ κύριε!

Σὺ παρ' ἡμῶν συγχώρησιν αἰτεῖσαι;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Σίγα, ἀνδράποδον!

Αὐτεξούσιος εἰμὶ καὶ νὰ μετανοήσω καὶ νὰ ταπεινωθῶ
ἐνώπιον παντός, ὃν ἤθελον ἐγκρίνει! Σίγα καὶ ἄκουε!
Μετανοῶ! Ἀμαρτημάτων τῶν ἐμῶν
οὐκ ἔστι μέτρον, οὔτε ἀριθμός! Ἀπεκτηνώθη
ἡ ψυχὴ μου! Παρέλυσε τὸ λογικόν μου!
Ὑπὸ τῆς αἵγλης τῆς πορφύρας διεφθάρην!
Ἐκ τῆς ἐπάρσεως τὴν κεφαλὴν μου κατερρύπανα.
Τὰ χεῖλη μου — διὰ τῶν ὄρκων! τὴν γλῶσσάν μου —
διὰ τῆς βλασφημίας! Τὰς χεῖράς μου — διὰ τῶν φόνων
καὶ ληστείας τοῦ χρυσοῦ! Τὴν γαστέρα μου
διὰ τῆς λαιμαργίας καὶ κραιπάλης! Τὴν δὲ ὀσφύν μου
δι' ἀφράστου ἁμαρτίας! Βογιάροι πάντες!
Ἐκλιπαρῶ ὑμᾶς. Συγχωρήσατέ με!
Συγχωρήσατε τὸν Τσάρον τὸν ὑμέτερον!

(Προσκυνεῖ ἐδαφιαίως).

ΖΑΧΑΡΙΝ

Αὐθέντα — Τσάρε !

Ἄν ἦναι τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα νὰ μεταστῇς
εἰς τὴν αἰωνιότητα, ὀφείλεις τώρα νὰ σκεφθῇς
περὶ τῶν ὑποθέσεων καὶ τοῦ πολέμου, ὃν
θὰ ἀφήσης κληρονομίαν τῷ υἱῷ σου.
Τὰς δ' ἁμαρτίας σου πάντες ἡμεῖς ἀπὸ καρδίας
συγχωροῦμεν καὶ τοῦ Κυρίου ὑπὲρ σοῦ δεόμεθα !

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἐγειρόμενος).

Δίκαιον ἔχεις, γέρον. Θεόδωρε, υἱέ μου, πλησίασον,
Ὀλίγον ἔτι κι' ἐπὶ τοῦ θρόνου θὰ ἀνέλθῃς !
Ἄκουσον τώρα τὴν τελευταίαν μου ἐπιταγὴν.

(Κάθεται).

Βασίλευε ἐν ἀγάπῃ, εὐσεβείᾳ καὶ πραότητι.
Ἄνευ αἰτίας μὴ τίνα τιμῶρει, μηδ' ἐξόριζε.
Μὴ τοὺς ἐχθρούς μου, οἵτινες τῆς βασιλείας μ' ἐξεδίωξαν,
καὶ ἀνὰ τὴν Ρωσσίαν, ὥς πένης ὁδοιπόρος,
ἄσυλον ἐζήτουν, μὴ ἐκδικήσης δι' ἐμέ.
Ὁ Ὑψιστος ἡμᾶς ἄς κρίνῃ ! Τὴν ἐμὴν Τσαρίτσαν,
μητριάν σου, περιποιοῦ κι' ἐλέει.
Μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου Δημητρίου ὁμονόει.
Μὴ ἐπιθυμήσης τὴν νόμιμον κληρονομίαν του,
διότι καὶ ὁ Κάϊν τὸν ἀδελφόν του μὲν ἐφόνευσεν,
ἀλλ' ὁ ἀδελφοκτόνος οὐδὲν ἐκληρονόμησε
Τὸν πρὸς τὴν Λίτβαν πόλεμον νὰ τελειώσῃς
ἐν εἰρήνῃ καὶ πάσας τὰς δυνάμεις σου
κατὰ τοῦ Χάνου στρέψον. Μετὰ τοῦ Βόριδος
συσκέπτου. Ἐμπιστοσύνην ἔχε πρὸς αὐτόν.
Καλῶς γινώσκει τοὺς σκοπούς μου καὶ εἰς τὰ τῆς συγκλήτου
ἐδιδάχθη παρ' ἐμοῦ ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας.
Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν θὰ σοι ἦναι συνεργάτης δεξιός.
Ἐν τῷ κατόπιν χρόνῳ εἰς τὰ πρεσβευτικά, δικαστικά,
καὶ στρατιωτικά αὐτὸς ἐμβάθυνον, ὅπως μὴ ἄλλοι,

ἀλλ' αὐτὸς τοῖς ἄλλοις δεικνύης τὰ προσήκοντα ἐν πᾶσιν.
 Εἴτε ἐκ νέου τὴν Ὀπρίσιναν ἰδρύσης,
 εἴτε τὸ κράτος ἅπαν μόνος διοικήσης,
 τοῦτο ἀπόκειται σοι. Σὺ μόνος θέλεις κρίνει
 τί τὸ συμφορώτερόν σοι καὶ τῷ ἀδελφῷ σου.
 Ὑπόδειγμα δ' ὑμῶν ἔχετε ἤδη ἑτοιμον.
 Ἐνόησας τὰ πάντα ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Θεῖα συνάρσει δὲν θ' ἀποθάνης, πάτερ !
 Θὰ εἰσακούσῃ ὁ Θεὸς τὰς προσευχάς μου
 καὶ περισσότερον ἐμοῦ ἀκόμη θέλεις ζήσει !
 Πῶς νὰ βαστάξω τῆς βασιλείας τὸ φορτίον ;
 Σὺ αὐτὸς γινώσκεις, ὅτι ἀνέτοιμος πρὸς τοῦτο εἶμαι !

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ὀργίλως).

Θεόδωρε !

Οὐδεὶς σέ ἐρωτᾷ, εἰς σοὶ ἦναι ἀρεστὸν ἢ ὄχι.
 Καθῆκον ἔχεις ἀντ' ἐμοῦ τὸ σκῆπτρον ν' ἀναλάβῃς,
 ὅταν ἐγὼ ἐν τῇ ζωῇ δὲν θὰ ὑπάρχω πλέον !

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Μὴ ὀργίζου, πάτερ !

Σὲ ἱκετεύω ἄλλον νὰ διορίσης ! Ὑπάρχουν
 τόσοι ἐν Ῥωσσίᾳ κρείττονες ἐμοῦ καὶ ἀξιώτεροι.
 Ἐγὼ δ' ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαύομαι !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Κανδηλανάφτη !

Ἐγὼ πρὸς σέ, καθὼς πρὸς ἄνδρα, ὁμιλῶ.
 Σὺ δέ, ὥς γυναιὸν τι ἀποκρίνεσαι !
 Φεῦ, τῶν ἐμῶν δεινῶν ! Τὸν παιδοκτόνον
 ἐκδικεῖται ἀδελφὸς διὰ τὸν ἀδελφόν του.

Ἰβάν, υἱέ μου! Υἱέ μου, ὑπ' ἐμοῦ θανατωθεῖς!
 Μὴ δι' αὐτὸ τὸν βίον μου διῆλθον, πρὸς τὴν ὀφρὺν
 παλαίων τῶν βογιάρων καὶ τὴν ἀπειθείαν πατάσσω;
 Μὴ δι' αὐτὸ κατέπνιξα τοὺς κύκλω μου προδότας;
 Μὴ δι' αὐτὸ τὸν θρόνον μου, τὸν κληρονομικόν,
 ἐπὶ τοῦ αἵματος ἀνύψωσα τοσοῦτον, ὥπως ἐξαίρνης
 μετ' ἐμοῦ τὸ πᾶν συγκαταρρεύσῃ;

(Ὁ Γρηγόριος Ναγὸς εἰσέρχεται
 κρατῶν ἔγγραφα).

ΓΡ. ΝΑΓΟΪ

Μεγάλε Τσάρε!

Δύο γράμματα πρὸς σέ!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τῷ Βόριδι μετάδος.

Ἄς ἀναγνώσῃ οὗτος ταῦτα!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (παρατηρήσας ἀμφότερα τὰ γράμματα).

Μεγάλε Κύριε!

Ἐκ Σερπουχόβης γράφουσιν, ὅτι τὴν Ὅκαν
 ἔτοιμάζεται νὰ διαβῇ ὁ Χάνης. Ἐκ τῆς Καζάνης δέ,
 ὅτ' ἡ Λουγάβα Τσερεμίσα, ὁμοῦ μὲ τοὺς Νάγοι,
 ἐξανέστησαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὅχι! Διὰ μιᾶς τοσαῦτα ἀτυχήματα
 δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταπέσωσιν ἐπὶ μιᾶς
 καὶ μόνῃς κεφαλῇ! Δὲν πιστεύω! Δὸς τὰ χαρτία!

(Ὁ Γοδουνῶς ἐπιδίδει αὐτῷ τὰ γράμ-
 ματα. Ἐκείνος ἐπὶ μακρόν παρατηρεῖ
 ταῦτα, ἅτινα καταπίπτουσιν. Μένει
 ἀκίνητος. Σιγῇ. Εἰσέρχεται ὁ τραπε-
 ζάρης καὶ ψιθυρίζει εἰς τὸ ὠτίον τοῦ
 Μπέλσκη).

ΜΠΕΛΑΣΚΗΣ — (πρὸς τὸν Ἰωάννην).

Μεγάλε Τσάρε!

Ὁ μεγαλόσχημος ἐκεῖνος, κατὰ διαταγὴν σου, ἦλθεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ῥιγίσας).

Ἄς εἰσέλθῃ. Πάντες ὑμεῖς ἐξέλθετε.

Θέλω νὰ μείνω μόνος μετ' αὐτοῦ.

(Ἐξέρχονται πάντες).

ΙΩΑΝΝΗΣ — (μόνος).

Ὑψιστε θεέ! Τὴν διάνοιάν μου, φώτισον!

(Βυθίζεται εἰς σκέψεις Μετ' ὀλίγον
εἰσέρχεται ὁ μεγαλόσχημος. Ὁ
Ἰωάννης ἐγείρεται καὶ ὑποκλίνεται.

Εὐλόγησόν με, πάτερ.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ — (εὐλογεῖ αὐτόν).

Εἰς τὸ ὄνομα

τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

ΙΩΑΝΝΗΣ — (καθήμενος).

Περὶ σοῦ, ὦ πάτερ, ἤκουσα πολλά.

Ἐπὶ μακρὸν διάγεις ἀσκητεύων.

Ἐν τῷ βαθεῖ κελλίῳ ἀπὸ τῆς τύρβης τῶν ἀνθρώπων

τὰ ὦτα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἔβυσας

Εἰς τοὺς τοιούτους ἄνδρας, οἷος σύ, θαυματουργὸν

ὁ Κύριος δωρεῖται διορατικότητα

καὶ διὰ τῶν χειλέων των κηρύττει τὴν ἀλήθειαν!

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ναί, τέκνον μου.

Τοιαῦτα παραδείγματα τὰ Μηνιαῖα ἀναφέρουσιν.

Ἐκείνων ὅμως τῶν ἀνδρῶν πολὺ ἐγὼ ἀπέχω.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀπὸ πολλοῦ τὸ σχῆμα ἔλαβες ;

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ἐκεῖνο, κύριε, τὸ ἔτος, καθ' ὃ σὺ τὴν Καζάνην
καθυπέταξας. Οὐκ οἶδα δέ, πόσα παρῆλθον ἔτη.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τριάκοντα παρῆλθον ἤδη ἔτη.
Καὶ ἔκτοτε τοῦ κόσμου ἀπεκλείσθης ;

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Πρώτην φορὰν τὸν εἶδον σήμερον ἐκ νέου.
Ἐκ τοῦ ὑποχθονίου μου κελλίου διὰ τῆς βίας
μὲ ἐξήγαγον.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Συγχώρησόν με, πάτερ ἅγιε, διότι διετάραξα
τὴν μόνωσίν σου καὶ τὰς προσευχάς.
Ἀλλὰ, ἀνάγκην εἶχον τῆς συμβουλῆς σου, πάτερ.
Εἰπέ μοι, δίδαξόν με, πῶς τὸν προκείμενον
νὰ ἀποκρούσω ὄλεθρον τοῦ θρόνου καὶ πατρίδος.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ὁλεθρον ;

Ποῖον ὄλεθρον ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πῶς; Δὲν γνωρίζεις ;

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Οὐκ οἶδα, τέκνον μου.

Τοιαύτην εἶδησιν δὲν ἔμαθον.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πάτερ !

Διὰ τὰς ἁμαρτίας μου μὲ τιμωρεῖ ὁ Κύριος
καὶ νίκην κατ' ἑμοῦ κατέπεμψε τῷ βασιλεῖ.
Τὴν Λιβονίαν ἐκυρίευσαν οἱ σουηδοί.
Κατὰ τῆς Μόσχας ἔρχεται μὲ τὴν ὁρδὴν του ὁ Χάνης,
οἱ δὲ Νάγοι καὶ Τσερέμισοι μὲ στάσιν ἀπειλοῦσι.
Τὶ νὰ πράξω ;

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Μεγάλαι ἔκτοτε μεταβολαὶ ἐπῆλθον !
Φόβητρον ἦσο τότε τῶν ἐχθρῶν.
Ίστασο τότε ὑψηλά. Οὐδεὶς δὲ κατὰ σοῦ
νὰ ἐγερεθῇ ἐτόλμα. Πολλάκις ἀνεμνήσθημεν,
ὅσα, κατὰ τὴν γέννησίν σου, συνέβησαν
σημεῖα. Καθ' ἣν σὺ ὦραν ἐγεννήθης,
βροντὴ ἠκούσθη ἄνωθεν. Ἐβρόντα
ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐνῶ κατηύγαζεν ὁ ἥλιος.
Καθ' ὅλην τὴν Ρωσσίαν συνέβη τὸ αὐτό.
Πολλοὶ δὲ ἀναχωρεταὶ συνῆλθον πανταχόθεν
τὸ μεγαλεῖόν σου νὰ προαγγείλῃσι
καὶ εὐλογήσωσι τὸ λίκνον σου.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ναί, πάτερ μου. Ἐπὶ μακρὸν ὁ Κύριος
εὐσπλαγχνος ἦτο πρὸς ἐμέ. Νῦν ὅμως ἀπ' ἑμοῦ
τὴν δεξιὰν Αὐτοῦ ἀφείλεν. Ὁ θρόνος μου
κλονίζεται, οἱ δὲ ἐχθροί μου πανταχόθεν
μὲ συνθλίβουσι.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Τοὺς στρατηγούς σου πέμψον κατ' αὐτῶν.
Πολλοὺς σὺ ἔχεις στρατηλάτας. Οὗτοι συνείθισαν

τοὺς ἐθνικοὺς εἰς σὲ νὰ ὑποτάττωσιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἄγιε πάτερ !

Οἱ στρατηγοὶ ἐκεῖνοι, οὓς ἐγνώριζες,
ἀπὸ πολλοῦ ἐξέλιπον.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Οὐδεὶς ὑπάρχει ; Ποῦ ὁ Γορβάτης-Σουΐσκης ;
Ὁ πρίγκηψ Ἀλέξανδρος Βορίσοβιτς, ὅστις
κατὰ κράτος τὸν πρίγκηπα Γιαπάντσην !
ἐνίκησεν ἐν Βόλγα ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Προδότης ἀπεδείχθη κι' εἰς θάνατον κατεδικάσθη.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ὁ Γορβάτης ;
Ἦτο πιστός σου δοῦλος. Ποῦ δὲ ὁ πρίγκηψ
Ραπολόβσκης, ὅστις περιφανεῖς
κατὰ τοῦ Χάνου νίκας ἤρατο ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐθανατώθη.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ὁ δὲ Θεόδωρος, ὁ ἱπποκόμος σου, ὅστις
ἐν Ραζάνη τὴν ὄρδην συνέτριψε
καὶ καθυπέταξε τὸν τσάρεβιτς Μαμαῖν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐφονεύθη ὑπ' ἐμοῦ, διότι ν' ἀρπάσῃ
ἤθελε τὸν θρόνον παρ' ἐμοῦ.

ΜΑΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Τὴν ἀλήθειαν, ὦ Τσάρε, δὲν ἀκούω ἐν τοῖς λόγοις σου !
 Πάντες ἐκεῖν' οἱ ἄνδρες πιστῶς σε ὑπηρετοῦν.
 Πάντας αὐτοὺς ἐγνώρισα. Ἀλλὰ μένει παρὰ σοὶ
 ὁ βοεβόδας, πρίγκηψ Μιχαὴλ Βοροτίνσκις ;
 Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Καζάνης πρῶτος
 τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ τείχους ἔπηξε τῶν πολεμίων.
 Εἶνε γνωστὸς εἰς τοὺς ἐχθρούς !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐν τοῖς βασάνοις ἐτελεύτησε.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ὁ πρίγκηψ Βοροτίνσκις ! — Τσάρε !
 Ποῦ δὲ ὁ Πρόνσκις, πρίγκηψ Τουρουντάϊ,
 ὅστις εἰς μάχην ἔνδοξον, πλησίον τῆς Πολότσκις,
 τὴν Λίτβαν κατετρόπωσεν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐπνίγη.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ἰλεως γένοιτό σοι ὁ Κύριος !
 Ἄλλ' ὁ Κούρπσκις, Ἀνδρέας Μιχάηλις,
 περικλεῆς ἀγωνιστὴς σου κατὰ τὴν ἔνδοξον
 ἡμέραν τῆς Καζάνης ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Μὴ ἐρώτα, πάτερ. — Μὲ ἐγκατέλιπε.
 Προδότης ἀνεφάνη καὶ εἰς τὴν Λίτβαν
 ἐδραπέτευσε, πρὸς τοὺς ἐχθρούς μου.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Τὸ πάλαι ἐνθυμοῦμαι, σὲ ἡγάπων.

Οὐδεὶς σὲ ἐγκατέλειπεν. Συνέρρεον
ἐκ τῶν περάτων, ἵνα σὲ ὑπηρετήσωσιν.
Ἄλλὰ ποῦ εἶναι οἱ πρίγκηπες : Σκερβάτης ;
Σκενιάτεβ ; Ὀμπολένσκης ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πάτερ μου !
Μὴ τούτους ἀναφέρης. Δὲν ὑπάρχουσι.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ἄλλ' ὁ Κάσιν ; Ἄλλ' ὁ Μπουτούρλιν ;
Ὁ Σερεμπράνης ; Ὁ Μορόζωβ ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πάντες ἐθανατώθησαν.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Πῶς ; Μέχρις ἑνός ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πάντες, πάτερ, πάντες.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Πάντας ἀπώλεσας ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πάντας.

(Συγῆ).

Μετενόησα, πάτερ μου. Ὀλίγον ἔτι ἔμεινε
νὰ ζήσω. Ὁφείλω ν' ἀποθάνω. Ἡ ὥρα μου
ὠρίσθη ἤδη.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Τίς σοὶ ὥρισε τὴν ὥραν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Μὴ ἐρώτα, πάτερ μου !

Μὴ ἐρώτα. Ἀλλὰ συνέτισόν με,
 πῶς τὴν βασιλείαν μου νὰ σώσω.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ἄν ἀσθενὴς καὶ ἄρρωστος δὲν ἦσο,
 θά σοι ἔλεγον· ἐγέρθητι, αὐθέντα !
 Εἰς τὸ πεδῖον τῶν μαχῶν ὁδήγησον
 τὰ τάγματά σου ὑπὲρ ἔργου ἱεροῦ !
 Ἀλλ' ἐκυρτώθης ὑπὸ νόσου καὶ δὲν ἀναγνωρίζω
 τὸν μαχητὴν τῆς πόλεως Καζάνης. Τὴν στρατηγίαν σου
 εἰς ἕτερον νὰ ἐγχειρίσης πρέπει. Ἀλλ' εἰς τοιοῦτον,
 ὅστις τὴν σύμπασαν Ρωσσίαν νὰ ἐμψυχώσῃ
 δυνηθῇ. Ὁ Ἰωάννης, ὁ υἱός σου, θὰ ἦναι
 πλέον τώρα στρατιώτης τέλειος. — Πέμψον αὐτόν !

ΙΩΑΝΝΗΣ (ἀνασκιρτήσας).

Καλόγηρε !

Μὴ ἀναφέρῃς τοῦτον, ἵνα με χλευάσῃς ;
 Πῶς ἐτόλμησας νὰ ὀνομάσῃς τὸν Ἰβάν ;
 Τὴν γλῶσσάν σου νὰ ἐκριζώσωσι θὰ διατάξω !

ΜΑΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Τσάρε !

Δὲν μ' ἐκφοβίζει ἡ ἀνεξήγητος ὀργή σου.
 Ἀπὸ πολλοῦ τὸν θάνατον προσμένω, τέκνον μου !

ΙΩΑΝΝΗΣ — (καθήμενος).

Συγχώρησόν με ! Συγχώρησον ! Πάτερ ἅγιε !
 Ἀλλ' ἄρα γε οὐδὲν σὺ ἤκουσας ; Οὐδὲν τι
 περὶ τούτων εἰς τὸ κελλίον σου εἰσέδυσε ;

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Μέχρι τῆς σήμερον φραγμέν' ἦτο ἡ θύρα
τοῦ κελλίου μου καὶ εἰς τὸ βάθος διεισέδυε
τοῦ ὑπογείου μόνον ἡ ἄνωθεν βοῇ
τῶν καταιγίδων τοῦ Κυρίου καὶ ὁ ἀσθενὴς
τῶν ἱερῶν κωδῶνων ἦχος.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὴν συμβουλὴν σου δὲν δύναμαι νὰ ἐκπληρώσω, πάτερ.
Ὁ υἱός μου Ἰωάννης μετήλλαξε τὸν βίον !

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Τίς δὲ ὁ διάδοχος σου νῦν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὁ δεύτερος υἱός μου, ὁ Θεόδωρος.
Ἀλλ' ἀσθενεῖ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα.
Οὐδέν τι παρ' αὐτοῦ νὰ ἀναμένη τις.

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Αἴτησον τότε τὴν τοῦ Θεοῦ ἀντίληψιν !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Οὐδεμίαν νουθεσίαν δὲν μοι δίδεις πλέον ;

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Τσάρε !

Διάταξον ὀπίσω νὰ με ὁδηγήσωσιν
εἰς τὸ κελλίον μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἐγείρομενος).

Ἄγιε πάτερ ! Δέου ὑπὲρ ἐμοῦ !

ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ

Ὁ πανοικτίρμων Κύριος ἅς καταπέμψῃ
τῇ συνειδήσει σου εἰρήνην !

ΙΩΑΝΝΗΣ — (συνοδεύει τὸν μεγαλόσχημον καὶ
ἀνοίξας τὴν θύραν λέγει) :

Τὸν ἅγιον γέροντα εἰς τὸ κελλίον του νὰ ὀδηγήσητε !
Ὑμεῖς δὲ πάντες νὰ εἰσέλθῃτε !

(Ὁ Θεόδωρος καὶ οἱ βογιάροι εἰσέρχονται).

ΙΩΑΝΝΗΣ — (κάθεται μετὰ τινὰ σιγὴν λέγει).

Μστισλάβσκη ! Μπέλσκη ! Ζαχάριν ! Γοδουνώβ !
Ἀσπασθῆτε τὸν σταυρόν, ὅτι εἰς τὸν Θεόδωρον
μέχρι θανάτου κι' αἵματος θὰ μένητε πιστοί !
Σὺ δέ, Θεόδωρε, τούτους τοὺς τέσσαρας
νὰ ἐμπιστεύεσαι. Μὴ πράττε τι
ἄνευ τῆς συμβουλῆς αὐτῶν. Ἐὰν δὲ εὐδοκήσῃ
ὁ Κύριος, ὅπως σωθῇ ἐν Πσκώβ ὁ πρίγκηψ
Ἰβάν Πετρόβιτς Σουΐσκης, θὰ ᾔναι
οὗτος πέμπτος. Μετὰ σοῦ ἐντέλλομαι
ἀπὸ κοινοῦ νὰ διοικῶσι τὴν Ρωσσίαν :

(Ἐπιδίδει αὐτοῖς τὸν ἐγκόλπιον σταυρόν πρὸς ἀσπασμόν).

Ἀσπασθῆτε τὸν σταυρόν !

(ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ, ΖΑΧΑΡΙΝ, ΜΠΕΛΣΚΗΣ καὶ ΓΟΔΟΥΝΩΒ

(ἀσπαζόμενοι τὸν σταυρόν).

Ἀσπαζόμεθα αὐθέντα !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πρέσβεις τὴν νύκτα ταύτην εἰς Λίτβαν
ν' ἀποστείλῃτε κι' ἐπωφελῇ εἰρήνην,
ἔστω καὶ προσωρινήν. μετὰ Μπατοῦρ
τοῦ βασιλέως νὰ συνάψῃτε. « Προσκυνῶ δὲ
« τὸν προσφιλῆ μου ἀδελφόν, τὸν βασιλέα

« Στέφανον ». Νῶ ἀναγραφῇ πλήρης αὐτοῦ
 ὁ τίτλος, ἐν τέλει δὲ κυρίαρχος τῆς Λιβονίας
 νὰ κληθῇ, ὥς οὗτος θέλει. « Προσκυνῶ
 « τὸν προσφιλῇ μου ἀδελφὸν μετὰ τῆς Λιβονίας
 « γῆς. Παρακαλῶ δὲ μόνον τὴν πόλιν Γιούριεβ
 « ν' ἀφήσῃ εἰς ἐμέ, τῶν δὲ λοιπῶν ἔστω
 « αὐτὸς κύριος ! » Παραχωρῶ δὲ εἰς αὐτὸν τὰς πόλεις
 Βελίτς, Οὐσβιάτ, Ὁξέρισκιε, Πολότσκιη,
 Ἰζβορκ, Σεβέζ, Χόλμ, Ὁστροβ καὶ Ζαβολότσιε
 Γβόδ, Νέβελ, Λούκ, Κράσνι καὶ πάσας
 τὰς πόλεις, αἷς οὗτος ἐκυρίευσε !

(Γογγυσμὸς μεταξὺ τῶν Βογιάρων.)

ЗАХАРІН

Πρὸς Θεοῦ, αὐθέντα ! Ἐπαίσχυντον τοιαύτην
 νὰ ὑπογράψωμεν εἰρήνην ;

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Αὐθέντα !

Πάντας ἡμᾶς διάταξον κατὰ Μπατοῦρ
 νὰ ἐκστρατεύσωμεν· ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν
 καταισχύνην μὴ διάταττε !

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Εὐδόκησον, μεγάλε Ἰσάρε, νὰ θυσιάσωμεν
 πᾶν ὅ,τι ἔχομεν !

ΠΑΝΤΕΣ ΟΙ ΒΟΓΙΑΡΟΙ — (ὁμιλοῦσιν ἐξ ὑπαμοιβῆς).

Ἔτοιμοι πάντες ὑπὲρ σοῦ νὰ ἀποθάνωμεν !
 Τὰ πάντα θὰ πωλήσωμεν ! Τὴν γῆν μας θὰ ὑποθηκεύσωμεν !
 Μέχρι θανάτου ἡ' ἀμυνθῶμεν ! Μέχρι ξανίδος
 τὸ αἷμά μας θὰ χύσωμεν ! Μέχρις ἐνὸς
 θὰ ἀποθάνωμεν ! Ἀλλὰ μὴ διατάξῃς

τὰς πόλεις μας, τὰς ρωσσικὰς κι' ὁμαίμονας,
νὰ ἐκχωρήσωμεν !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Σιγήσατε !

Μὴ ἀρεστὸν μοὶ εἶναι τοῦτο ; 'Αλλ' ἀδύνατον
νὰ γείνη ἄλλως. Ἐλισμονήσατε, πῶς εἰς τὴν Μόσχαν
ὁ Χάνης πλησιάζει ; Πῶς ἐπανέστησαν οἱ Τσερεμίσοι ;
"Οτι τὸ Νόβγοροδ οἱ σουηδοὶ ἐπαπειλοῦσιν ;

ΖΑΧΑΡΙΝ

'Αλλ' ὅμως, Τσάρε,
ἡμέτερον τὸ Πσκῶβ ἀκόμη εἶναι !
Ἐνόσω δὲν παραδοῦν, δὲν δύνατ' ἐκ τῶν νώτων
νὰ προελάσῃ ὁ Μπατούρ. Τοὺς λεγεῶνάς του
μαστίζει στάσις καὶ λοιμός, ἀχρηματία καὶ λιμός.
Ἀνάμεινον εἰσέτι. Ἀνάμεινον καὶ τὴν πολιορκίαν
ἐν βραχεῖ θὰ ἄρῃ οὗτος, τὰς δὲ κατακτηθεῖσας
χώρας θὰ παραδώσῃ εἰς ἡμᾶς !

ΙΩΑΝΝΗΣ

'Αδύνατον !

'Αδύνατον νὰ ἀναμείνω ! Τὸ ἄστρον,
τὸ αἰμόφυρτον, ἔμὲ καλεῖ ! Ὁ δὲ Μπατούρ
πλείονα ἔτι θ' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ Θεοδώρου !
'Αδύνατον !

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

'Αλλ' ἤκουσας, αὐθέντα·
Στάσις, λοιμός καὶ πείνα θερίζει
τὸν στρατὸν αὐτοῦ ! Τώρα λοιπόν, τώρα,
ὁπότε δι' ἐφόδου ἐρρωμένης νὰ θρυμματίσωμεν
αὐτὸν δυνάμεθα, νὰ παραδώσωμεν αὐτοῖς
τοσαύτας κτήσεις ρωσσικὰς ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Δὲν θὰ νικήσωμεν !

Ἐλπισμονήσατε, πῶς ὁ ἀστὴρ ἐκεῖνος,
οὐχὶ αὐτῷ, ἀλλὰ ἐμοὶ ὄλεθρον ἀναγγέλλει ;

ΖΑΧΑΡΙΝ

Τσάρε - Κύριε !

Ἐὰν τῷ ὄντι πέπρωται μόνος ν' ἀπωλεσθῇς,
πρὸς τὶ καὶ τὴν Ρωσσίαν νὰ καταστρέψῃς μετὰ σοῦ ;

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Πρὸς τὶ νὰ ταπεινώσῃς τιμὴν τὴν ἡμετέραν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ὑπερηφάνως).

Ὅποταν,

Τὰς ἁμαρτίας μου λυτρούμενος πρὸ τοῦ θανάτου,
ἐγὼ ἐταπεινώθην — ἐγὼ ὁ κύριος ἡμῶν,
τότε περὶ τιμῆς τῆς ὑμετέρας νὰ σκέπτησθε
δὲν πρέπει ! Οὔτε λέξιν πλέον ! Σουΐσκι !
Περὶ τὸν ὄρθρον ἐτοίμασον τὸ γράμμα μου
πρὸς τὸν Μπατούρ Εἰς δὲ τὸν Πούσκιν διατάττεις,
μετὰ τοῦ συνοδοῦ του νὰ ἀναχωρήσωσιν
ἅμα τῇ χαρανγῇ. Διαλλακτικῶς, πράως,
ἱλαρῶς νὰ διεξάγωσι τὰς διαπραγματεύσεις των
Τὰς ἔριδας καὶ προσβολὰς νὰ ὑπομένωσιν
ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου γογγυσμοῦ. Πάντα
νὰ ὑπομένωσι. — Τὰ πάντα !

ΒΟΓΙΑΡΟΙ

Οὐδαμῶς, αὐθέντα ! Οὐδαμῶς ! — Ἀδύνατον !
Ἐπὶ τῶν πάντων ἔχεις ἐξουσίαν — τῆς κεφαλῆς ἡμῶν
καὶ τῆς περιουσίας ! Ἀλλὰ τῆς πατριωτικῆς
τιμῆς ἡμῶν δὲν ἔχεις ἐξουσίαν ! Ἀδύνατον, αὐθέντα !
Ἐπιταγὴν τοιαύτην οὐδεὶς θὰ ὑπογράψῃ !

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἐγειρόμενος).

Οὕτω λοιπὸν τὸν ὄρκον σας τηρεῖτε;
 Οὕτω τηρεῖτε τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς;
 Ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν τοῦ θρόνου
 νὰ παραιτηθῶ ἠθέλησα, πρὸς τὶ ἐν σώματι
 ἔμὲ καθικετεύσατε τὸ στέμμα πάλιν νὰ δεχθῶ;
 Ἦ μὴ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὑφ' ὅρους τὴν ἀρχὴν
 ἀνέλαβον; Ἦ μὴ δὲν εἶμαι Τσάρος ὁ αὐτός,
 ὃς δέδοται παρὰ θεοῦ καὶ παρ' ἡμῶν
 ἐκ νέου ἐξελέγη; Πῶς ἄλλως θ' ἀπαντήσητε
 ἢ δι' ὑποταγῆς; Ἦ μήπως τόσον ὀλίγα
 μ' ἔμειναν ζωῆς ἡμέραι, ὥστε δὲν εἶναι
 ἀξιοπρεπὲς νὰ ὑπακούσῃτ' εἰς ἐμέ; — Ἐπίορκοι!
 Ἦ ὥρα μου ἄκόμα δὲν ἐσήμανε!
 Ἀκόμα εἶμαι Τσάρος! Τίς θὰ τολμήσῃ
 ν' ἀντιτείνῃ, ὅτι δὲν εἶμαι Τσάρος; — Γονυπετήσατε!
 Σποδὸς ὑμεῖς ἐνώπιόν μου! Κύριος ὑμῶν — ἐγώ...

(Κλονίζεται).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — ὑποστηρίζων αὐτόν.

Καλὰ δὲν εἶναι ὁ αὐθέντης.

Τοὺς ἰατροὺς καλέσατε!

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ Γοδουνώδ).

ὑπὸ τὴν φοβερὰν θανατικὴν ποινὴν
 ἄνευ ἀναβολῆς τοὺς πρέσβεις ἀποστείλατε!
 Ν' ἀνέχωνται τὰ πάντα, διατάξατε!
 Νὰ ὑπομένωσι τὰ πάντα! Τὰ πάντα!
 Καὶ τὰ ῥαπίσματα αὐτά!

(Οἱ βογιάροι ἀπομακρύνονται).

Παντοδύναμε Θεέ!

Ἐπίβλεπον, ὁπόσον νῦν ὁ κεχρισμένος σου
 ἐξουδενίσθη!

ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Οἰκία Γοδουνώδ.

Ὁ Γοδουνώδ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ συνοδεύουσι μεθ' ὑποκλίσεων
τὸν Τσάρεβιτς Θεόδωρον.

ΓΟΔΟΥΝΩΔ.

Συγγνώμην Τσάρεβιτς! Πολὺν σ' εὐχαριστοῦμεν
'Επὶ τῇ τιμῇ! Δὲν πρέπει πλέον νὰ μελαγχολῇς!
Βλέπεις, ὅτι ἔφθασεν ἡ τοῦ Κυρίλλου ἡμέρα.
Καὶ ὅμως οὐδὲν αὐτόχημα ἐπέφερεν.
'Απ' ἐναντίας σήμερον ἐπὶ τὰ κρεῖττω ἐτράπη
ἡ τοῦ αὐθέντου ὑγεία κι' εὐάρεστα
μηνύματα ἐλάβομεν. Ὁ ἄγγελος τοῦ Τσάρου
κατέφθασε τοὺς πρέσβεις καὶ ἤδη ἐπανέρχονται,
ἡ δὲ πλημμύρα τὸν χάνην ἐμποδίζει νὰ διαβῇ
τὴν Ὁκαν. Ἡ δ' ἄγγελία, πῶς τὴν πολιορκίαν
τῆς Πσκοβῆς ὁ βασιλεὺς διέλυσε, τοῦ Τσάρου
τὴν ὑγείαν ἀποκατέστησε πολὺ! Ἀνάμεινον
ὀλίγον κι' ἐντὸς βραχέος θὰ ἀναρρώσῃ παντελῶς.

ΜΑΡΙΑ ΓΟΔΟΥΝΩΔ

Αὐθέντα!

Ποῦ τόσον σπεύδεις; Μὲ πρόγευμα μικρὸν
νά σε φιλοξενήσω δὲν ἐπρόφθασα!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Μή με κρατῇς, νυμφούλα! Ἄν κι' ὁ πατήρ, ὁ Τσάρος
κάλλιον ἔχῃ σήμερον, ἀλλ' ὅμως κάπως

δὲν ἔχω ἡσυχίαν. Ἡ μόνη μου ἐλπίς
 σὺ εἶσαι, γυναικάδελφε. Μὴ ἀρνηθῇς
 τὸν λόγον σου. Ἐὰν δέ, ὃ μὴ γένοιτο,
 συμβῇ τι ἀπευκταῖον, θὰ εὖρεθῶ ἐν μέσῳ
 δάσους μόνος! Νὰ μοὶ ὑποδεικνύης τὰ δέοντα
 ὁφείλεις!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Δουλὸς σου εἶμαι, Τσάρεβιτς, κι' ἀνδράποδον
 πιστόν. Ἄλλ' ὅμως πρόσεχε, ἐὰν συμβῇ τι ἀπευκταῖον,
 θὰ παρεμβάλλωσι προσκόμματα νά σε ὑπηρετήσω.
 Πάντες θὰ με συκοφαντῶσι!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Δὲν θὰ τοῖς πιστεῦω!
 Νά σε ἀκούω μὲ διέταξ' ὁ πατήρ μου
 καὶ πρὸς σὲ ἐμπιστοσύνην ἔχω πλήρη.
 Συγγνώμην, Βόρις! Συγγνώμην, ἀκριβή
 νυμφούλα! Παρακαλῶ νὰ μὴ με συνοδεύσητε!

(Ἀπέρχεται, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Γοδουνώβ.)

ΜΑΡΙΑ — (μόνη).

Θεέ μου! πότε θὰ παρέλθ' ἡ ἡμέρα αὕτη!
 Ὅ,τι κι' ἂν λέγῃ ὁ σύζυγός μου, ἀλλ' ὅμως φαίνεται
 ἀνήσυχος. Ὅλην τὴν νύκτα σήμερον
 ὄνειρευόμην λίθους τιμαλφεῖς
 καὶ μέγαν μαργαρίτην, ὃν διὰ τῶν χειρῶν
 περιειργάζετο ὁ Τσάρος, καὶ μ' ὑακίνθους,
 χαίρων, μὲ ἐπέπασσε. Πρὸς κακόν,
 καὶ ὄχι πρὸς καλόν, τοιαῦτα ὄνειρα!

(Καθίσταται κατηφής).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — ἐπανέρχεται καὶ παρατηρεῖ αὐτήν.

Μαρία! Τί συμβαίνει;

MARIA

Συγγνώμην ! Φοβερὰ μοι εἶναι
ἢ ἡμέρα αὕτη! Οἱ μάντεις...

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἐψεύσθησαν οἱ μάντεις.
Φαιδρότερος ὁ Τσάρος ἔγεινεν. Εἶδον αὐτόν.

MARIA

Καὶ ὅμως, ἐάν... Ἐὰν οἱ μάντεις δὲν ἔψεύσθησαν;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (ταπεινῶν τὴν φωνήν).

Ἐὰν τοῦτο συνέβαινεν... εἰπέ, Μαρία...
μόνοι τώρα εἵμεθα... ἄρα γε;...

MARIA

Ὅχι, Κύριέ μου, ὄχι!
Διὰ σέ, καὶ ὄχι δι' αὐτόν, φοβοῦμαι!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Πῶς; Δι' ἐμέ;

MARIA

Μὴ ὁ Θεόδωρος δὲν ἔλεγε, πῶς ἂν συμβῇ τι,
δὲν γνωρίζει, τὶ νὰ πράξῃ; Ὅτι ὀφείλεις αὐτόν
νὰ ὀδηγῇς εἰς πάντα; Βόρις! τὶ θὰ ἔπραττες,
ἐὰν ἐξαίφνης, σήμερον τοῦ κράτους τὸ φορτίον
θὰ πέσῃ ἐπὶ σοῦ! ἐὰν διὰ τὰς στάσεις, τὸν λιμόν,
τὸν πόλεμον κ' ἐν γένει διὰ πάντα
πρὸ τῆς πατρίδος ὑπεύθυνος θὰ ᾔσαι σύ;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἄν ὄντως ἤθελε συμβῇ τι, ὅπερ φοβεῖσαι σύ,

διὰ χειρὸς στιβαροτάτης θὰ ἐδραττόμην τῶν ἡνίων!
 Τὴν ἐξουσίαν δὲν τρομάζω. Αἰσθάνομαι ἐν ἑαυτῷ
 δυνάμεις ἱκανάς, ὅπως εἰς χαλεποὺς καιροὺς
 στηρίζω τὴν Ρωσσίαν! Φοβοῦμαι μόνον, μὴ ἐλλιπὴς
 προώρισται ἡ ἐξουσία εἰς ἐμέ. Τοῦ βασιλείου
 ὁ ἰθύντωρ, οἷος πότ' ἂν ἦ, ἀπλῇ σκιᾷ
 τ' αὐθέντου εἶναι. Κατὰ τοῦ φθόνου τῶν λοιπῶν
 ὀφείλει νὰ παλαίῃ καὶ τὴν ἰδέαν του, τὴν ἱεράν,
 δὲν δύναται νὰ ἐνσαρκώσῃ αὐτοτελῶς καὶ ἀβλαβῶς,
 καθὼς θὰ ἔπραττον ἐγώ, ἐὰν οὐχὶ ὑπήκοος,
 ἀλλ' ἐν τῷ θρόνῳ ἐγεννώμην!

ΜΑΡΙΑ

Εὐχαριστήσωμεν τὸν Κύριον, διότι γόνου περιδόξου
 δὲν ἐγεννήθημεν ἡμεῖς. Ὅποσον ἡ εὐθύνη
 τῶν Τσάρων εἶναι φοβερά!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Τοῦ Τσάρου τούτου ἡ εὐθύνη θὰ ἦναι
 μᾶλλον φοβερά. Ἀλλὰ ματαίως σὺ ἀνησυχεῖς.
 Ἡ νόσος του παρῆλθε. Καὶ ἴσως θὰ παρέλθωσι
 πολλὰ ἀκόμη, ὅπως ἐκτίσῃ τὸν φόρον, τὸν κοινόν.

ΜΑΡΙΑ

Σὺ αὐτὸς ἀνησυχεῖς!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἦρεμος ἐγώ. Τύχη ἀγαθῇ ἐψεύσθησαν οἱ μάντιες.
 Ὑπαγε, Μαρία. Ἄφες με μόνον· ἔχω ἐργασίαν.

Ἡ Μαρία ἀπέρχεται. Ὁ Γοδουνώβ ἀνοίγει τὴν
 πλαγίαν θύραν καὶ εἰσάγει τοὺς δεσμίους μάγους.
 Εἴτα κάθεται καὶ παρατηρεῖ αὐτοὺς ἐν σιγῇ.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — μετ' ἐμφάσεως.

Σήμερον,

Ἡμέρα τοῦ Κυρίλλου, δεκαοκτὼ Μαρτίου.

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Οὕτως, αὐθέντα.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Κάλλιον ἔχει ὁ Τσάρος σήμερον.

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Σῶσον, Κύριε, αὐτόν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἦπατήθητε λοιπόν, ἀφοῦ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ
προεφητεύσατε τὴν σήμερον;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Πᾶν ὅτι ἐν τοῖς ἀστροῖς ἀνέγνωμεν ἡμεῖς,
αὐτὸ καὶ εἶπομεν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Διὰ τί τόσον ταχέως ἡ νόσος του παρήλθε;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Ἀγνοοῦμεν!

Ἀλλὰ μεγάλη ἡ ἡμέρα, ὁ δ' ἥλιος δὲν ἔδυσσε.

(Σιγή).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἄλλ' ἐμαντεύσατε περὶ ἐμοῦ, καθὼς
ὑπέδειξα ὑμῖν;

Α΄ ΜΑΓΟΣ — (Παρατηρῶν κύκλω).

Ἐμαντεύσαμεν, αὐθέντα.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Δύνασθε ἑνταῦθα νὰ ὁμιλήσητ' ἑλευθέρως
Δὲν θὰ ἀκούσωσιν ἡμᾶς. Τὶ οἶδατε;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Συμπλέκονται οἱ σοὶ ἀστερισμοὶ
μὲ τοὺς ἀστερισμοὺς τῶν ἑστεμμένων αὐθεντῶν.
Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος τρεῖς ἀστέρες ἐπισκοτίζουσι
τὸ μεγαλεῖόν σου. Ὁ εἰς ἑντὸς ὀλίγου σβέννυται.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

ὦμίλει εὐκρινέστερον!

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Ὅσον περαιτέρω ἡ ὁδός σου προχωρεῖ, τοσοῦτον
εὐρύτερα καὶ φωτεινότερα ἀποβαίνει.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ποῦ δ' ἄγει;

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Ὅ,τ' ἡ ψυχὴ σου ἐπεθύμει,
Πᾶν ὅ,τι σὺ αὐτὸς νὰ ἐκδηλώσης δὲν ἐτόλμας,
θέλει πληρωθῇ.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ.

Μάγοι! εἶπατ' ἑλευθέρως,
τί με περιμένει εἰς τὸ μέλλον;

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ ΟΙ ΜΑΓΟΙ (—γονυπετοῦσι.)

Ἐπὶ τοῦ θρόνου ὅταν τῶν τσάρων θὰ καθίσῃς,
τῶν ἀνδραπόδων σου, βογιάρε, μνήσθητι!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ (—ἐγειρόμενος).

Εἰσθε εἰς τὰς φρένας σας;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Οὕτω λέγ' ἡ μαντική.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Σούτ! Σιγά! Σιγά! οἱ τοῖχοι μᾶς ἀκούουσι.

(Πλησιάζει πρὸς τὴν θύραν. Παρατηρεῖ αὐ-
τὴν καὶ σταματᾷ πρὸ τῶν μάγων).

Γόητες! Ἄν ἡδυνάμην νὰ μαντεύσω,
ὅτι μὲ ἡπατᾶτε τώρα, κάλλιον θὰ ἦτο,
ἐὰν δὲν ἐγεννᾶσθε!

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Λέγομεν ὅ,τι βλέπομεν. Εἰς τὰ σημεῖα
τ' οὐρανοῦ ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, οἱ δὲ λοιποὶ
ἐπὶ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ καπνοῦ ἐμάντευσαν
κι' ἐν ζόφῳ ὁμιχλώδει σὲ εἶδον πάντες, καθήμενον
ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ φέροντα τῶν Τσάρων
τὸ διάδημα καὶ τὴν πορφύραν...

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Σιγά! Σιγά!

Καὶ πότε τοῦτο θὰ συμβῇ;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Ἀγνοοῦμεν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Πολλὰ δὲ ἔτη νὰ βασιλεύσω πέπρωται;

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Ἡ βασιλεία σου ἑπτὰ θὰ διαρκέσῃ ἔτη.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἐστω κ' ἑπτὰ μόνον ἡμέρας.

Τίνι δὲ τρόπῳ τῆς ἀνωτάτης θὰ τύχῃ ἐξουσίας;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Οὐκ οἶδαμεν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Τίνα δὲ πρέπει νὰ φοβοῦμαι.

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Μὴ ἐρώτα.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Θέλω νὰ γνωρίζω, τίς ὁ δεινότερος
ἀντίπαλός μου;

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Ζοφερὰ τὰ σήματά του εἶναι.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Εἴπατε ταῦτα.

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Ἀσθενής, ἀλλ' ἰσχυρός.

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Μόνος, ἀλλ' ὄχι μόνος.

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Πρὸς πάντας εἶν' ἀθῶος.

Β΄ ΜΑΓΟΣ

Εχθρὸς συμπάσης τῆς πατρίδος.
καὶ αἷτιος πολλῶν ἀτυχιῶν.

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Φονευμένος, ἀλλὰ ζῶν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Δὲν ἔχουν νόημα οἱ λόγοι οὗτοι!

Α΄ ΜΑΓΟΣ

Οὕτω λέγει ἡ μαντεία. Πλείονα δὲν γνωρίζομεν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἀρκοῦσι ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Εἰς τὴν εἰρκτὴν θὰ ὀδηγήσωσιν ἡμᾶς ὀπίσω,
ἐγὼ δὲ ἐν καιρῷ θὰ διατάξω ν' ἀπολύσωσιν,
κι' ὑμᾶς βασιλικῶς θὰ ἀνταμείψω.

Ἀλλὰ προσέξατε! Δίδω ὑμῖν διαταγὴν,
ὑπὸ ποιήν θανάτου, ἡμεῖς αὐτοὶ νὰ λησμονήσητε
ὅτι μοὶ εἶπατε ἐνταῦθα!

(Ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ οἱ μάγοι ἀπέρχονται).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (μόνος).

»Ὁ, τ' ἡ ψυχὴ μου ἐπεθύμησεν ἀπὸ πολλοῦ,
»Πᾶν ὅ, τι ἐγὼ αὐτὸς νὰ ἐκδηλώσω δὲν ἐτόλμων!»
Ναί! οὕτως ἔχει! Νῦν βλέπω εὐκρινῶς,
τὶς πάντοτε μ' ἐφώτιζε σκοπός! ἔμπρὸς
ἀπὸ τοῦ νῦν! ἔμπρὸς νὰ προχωρήσω πρέπει,
καὶ τότε τὴν προφητείαν των θὰ πραγματοποιήσω.
Ἐπεὶ τὰ πλήθη δὲν ὑψοῖ ἡμᾶς ἡ τύχη·
μόνον περίστασιν παρέχει εἰς ἡμᾶς·
ὁ δ' εὐσταθὴς ἀνὴρ δὲν ἀδρανεῖ ματαίως,
ὅπως θαυματουργός τις δύναμις ὑψώσῃ
πρὸς τὰ ἄνω. Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει·
ἐδόθη ἡ περίστασις. Ἀνάγκη τώρα δράσεως!

Κτυπᾷ τὸν πόδα· εἰσέρχεται ὁ ἐπιστάτης.

προσκάλεσον ἔνταῦθα οἶονδῆποτε
τῶν ἱατρῶν τοῦ τσάρου!

(ὁ ἐπιστάτης ἐξέρχεται)

Ἐπὶ ἔτη!

Ἐπὶ μόνον ἔτη! Καὶ ἄγνοῶ,
ἀπέχει ἐκείνη ἢ ἡμέρα ἢ ἐγγίζει;
Ἄλλ' ὅμως σπεύδουσιν αἱ ὥραι.
Διὰ τῆς ἀφροσύνης του ὁ Ἰωάννης τὸ πᾶν
θὰ καταστρέψῃ. Διὰ τὴν βασιλείαν μου
μόνον ἐρείπια παρασκευάζονται.
» Ἀλλὰ ὁ Ἥλιος δὲν ἔδυσεν εἰσέτι»,
εἶπον οἱ μάγοι πρὸ ὀλίγου... Τίς οἶδεν...
Ἴσως... Ἄν τὸ θηρίον τοῦτο σήμερον
ἀποθάνῃ, σήμερον ὁ μικρόψυχος
γαμβρός μου παραδίδει τὴν ἐξουσίαν
εἰς ἐμέ. Ἐγὼ θὰ ᾔμαι ὁ κύριος!...
Ἄλλ' ἄρά γε αὐτὸ μοι ἔταξαν οἱ μάγοι;
Ὅχι! Μὲ τὴν πορφύραν καὶ τὸ στέμμα
ἐπὶ τοῦ θρόνου... Μὲ τὴν πορφύραν
καὶ τὸ στέμμα μὲ εἶδον οὗτοι!...
» Ἀστέρες ἐπὶ τοῦ παρόντος τρεῖς τὸ μεγαλεῖόν μου
» θαμβοῦσι! Τρεῖς! » Ὁ πρῶτος—Ἰωάννης.
Ὁ δεύτερος—ὁ Τσάρεβιτς Θεόδωρος. Ὁ τρίτος—
τίς ἄλλος ἢ ὁ Δημήτριος; Ἀντίπαλός μου
ἰσχυρός. Νὰ τὸν φοβοῦμαι πρέπει.
Τίς ἄλλος βέβαια ἢ ὁ Δημήτριος αὐτός;
Αὐτός, αὐτὸς φραγμὸς μοι εἶναι!
« Ἀσθενής, ἀλλ' ἰσχυρός. Ἀθῶος, ἀλλὰ αἷτιος.
« Μόνος, ἀλλ' ὄχι μόνος ». Αὐτὸ πρὸς τὸν Δημήτριον
ἄρμόζει ἀκριβῶς! Ἀλλὰ τὶ νὰ σημαίνει
« Φονευμένος, ἀλλὰ ζῶν; » Ὅπόσον δύσυχον
ἦχε ὁ λόγος οὗτος ὁ δυσοίωνος! Πόσον
προβληματώδης εἶναι ὁ λόγος οὗτος:
« Φονευμένος, ἀλλὰ ζῶν » ὑπὸ τίνος

θέλει φονευθῆ ; Δὲν εἶναι δυνατόν !
 Ἐὰν δὲ πράγματι ἐτόλμα τις νὰ θανατώσῃ,
 πῶς τότε φονευμένος θ' ἀναστηθῇ ἐκ νέου ;
 Εἰς ζοφεράν προσβλέπω ἄβυσσον !
 Οἱ ὀφθαλμοὶ θολοῦνται. Σκοτίζεται ὁ νοῦς . . .
 Ἄρχεῖ ! Μακρὰν ἀνωφελῇ μαντεύματα !
 « Φονευμένος εἶτε ζῶν » ἀπόκειτ' ἐν τῷ μέλλοντι.
 Ἐμοὶ πολὺτιμος ἡ τωρινὴ στιγμή !
 (Εἰσέρχεται ὁ ἐπιστάτης).

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ἦλθε πρὸς σὲ ὁ ἱατρὸς τοῦ Τσάρου.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἄς εἰσέλθῃ.
 (Εἰσέρχεται ὁ Ἰακωβῆς).

Ρωμάν' Ἐλεαζάροβιτς,
 Σ' ἐκάλεσα, ἵνα λεπτομερῶς μοὶ εἴπῃς,
 πῶς ἔχει σήμερον ὁ κύριος. Ὑπάρχει τις
 ἑλπίς τοῦ νὰ παρέλθῃ ὁ κίνδυνος ;

ΙΑΚΩΒΗΣ

Ἡ νόσος του, βογιάρε, πολυσύνθετος.
 Ἡ σὰρξ δὲν πάσχει μόνον· πάσχει καὶ τὸ πνεῦμα.
 Ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας συνειθίσας τὰ πάντα
 πρὸ αὐτοῦ νὰ κάμπτονται, τὴν τελευταίαν του
 ταπείνωσιν νὰ ἀνεχθῇ δὲν ἠδυνήθη
 Ἀλλ' αἱ χαροποιαὶ εἰδήσεις ἐνίσχυσαν
 καὶ ἐφραίδρυναν αὐτὸν καὶ θ' ἀναρρώσῃ,
 ἐὰν θὰ δυνηθῶμεν νὰ τὸν προφυλάξωμεν
 ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἐὰν δέ, ὅ μὴ γένοιτο, ἐρεθισθῇ διὰ τι ;

ΙΑΚΩΒΗΣ

Πᾶσαν εὐθύνην ἀποβάλλομεν. Τ' ἀγγεῖα,

ἅτινα τὸ αἷμα ἐκ τῆς καρδίας εἰς τὴν καρδίαν
ἐπανάγουσι, τοσοῦτον εἶναι τεταμένα,
ὥστε ἐλάχιστος ἔρεθισμὸς νὰ ἐπιφέρῃ
δύναται ἐξαίφνης συγκοπὴν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Τίνι δὲ τρόπῳ ν' ἄρωμεν πᾶν ὅ,τι προκαλεῖ
ἐρεθισμόν;

ΙΑΚΩΒΗΣ

Πάσας τὰς ταραχὰς καὶ τὰς δυσαρεσκείας
παντοίοις τρόποις ν' ἀπομακρύνωμεν ὀφείλομεν.
Ἄς βλέπῃ μόνον καὶ ἀκούῃ πᾶν ὅ,τι προκαλεῖ
τὴν εὐθυμίαν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Πῶς τοῦτον ἄφησας;

ΙΑΚΩΒΗΣ

Κατακλιθεὶς μετὰ λουτρόν, διέταξε τὸν σκευοφύλακα,
εἰς τὴν παρακειμένην αἵθουσαν ἐκ τοῦ μεγάλου
σκευοφυλακίου νὰ μεταφέρῃ τὰ κειμήλια,
ὅπως μετὰ τὴν ἔγερσίν του ἐπιθεωρήσῃ
ταῦτα· ὁ δὲ συνάδελφός μου Ριχάρδος Ἔλμς,
παρέμεινε πλησίον του.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Βαρεῖαν δίαιταν πρὸς θεραπείαν τοῦ Τσάρου
ἐπεβάλετε. Καλῶς γινώσκετε τὸν Τσάρον!

ΙΑΚΩΒΗΣ

Ὅπως μακρὰν τῶν μεριμνῶν καὶ τῶν ἀσχολιῶν
ἐλκύσῃ αὐτὸν ὁ Μπέλσκης, πλείστους τῶν μίμων

καὶ τῶν γελωτοποιῶν συνήθροισεν ἐκεῖ.
Κακὴ δὲν εἶναι ἡ ἰδέα. Ἄς διέλθῃ
τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς παίγνια καὶ γέλωτας.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (ἐγείρεται).

Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐκτελέσωμεν
τὰς συμβουλὰς σου, ἱατρέ.

ΙΑΚΩΒΗΣ

Συγγνώμην, βογιάρε.

(Ἀπέρχεται. Ὁ Γοδουνώβ κτυπᾷ τὸν πόδα. Εἰσέρχεται ὁ ἐπιστάτης.)

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Εἶναι ἐδῶ ὁ Βιτιαγόβσκης ;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ἐδῶ, αὐθέντα.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Στείλέ τον ἐδῶ.

(Ὁ ἐπιστάτης ἀπέρχεται καὶ ἐντὸς ὀλίγου εἰσάγει τὸν Βιτὶ αγόβσκην).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Τὶ γίνεται εἰς τὸν λαόν ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Δόξα τῷ θεῷ.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Κατὰ τοῦ Μπέλσκη καὶ Σουΐσκη
εἶναι ὥς πρέπει, ὠργισμένοι ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Μόλις συγκατοῦνται.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Θὰ ἐγερωθῶσι κατ' αὐτῶν, ὅταν θελήσωμεν ;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Ἄν ὄχι κι' ἐνωρίτερον.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὅφείλεις ἕτοιμος νὰ ἦσαι ἐνώπιον τοῦ Τσάρου
νὰ παρουσιασθῇς, ὥς μάρτυς, ὅτι τὰς ταραχὰς
ὑποκινοῦσιν οἱ Ναγοῖ.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Δύναμαι

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ὡς καὶ νὰ ὀρκισθῇς, ὅτι ἰδίους ἤκουσας ὡσί,
πῶς μυστικῶς εἰς τὸν λαὸν τοὺς δούλους τῶν
ἀπέστελλον.

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ

Τὸ μόνον εὐκόλον!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Νὰ ἦσαι δι' ἐμὲ ἐλεύθερος τὴν σήμερον·
Ἴσως ἀνάγκην σου θὰ λάβω.
Ὑπαγε τώρα!

(Ὁ Βιτιαγόβσκης ἀπέρχεται).

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (μόνος).

Ἡ ἀπατῶμαι παντελῶς ἢ τὴν ἡμέραν ταύτην
πολλὰ θὰ τελεσιθῶσι!

(Ἀπέρχεται).

Μεγαλοπρεπὴς αἴθουσα τῶν ἀνακτόρων.

Οἱ θεράποντες ψέρουσι καὶ τοποθετοῦσι τὰ τιμαλφῆ ὀκεῦν. Τούτους
ἐποπτεύουσιν ὁ ἐπιστάτης καὶ σκευοψύλαξ.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ — (πρὸς τοὺς θεράποντας).

Ζωηρότερα! Ζωηρότερα! Τελειώνετε γρηγορότερα!
ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐξυπνήσῃ ὁ αὐθέντης!

ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΞ — (πρὸς τὸν ἐπιστάτην).

Παρακαλῶ, εἰπέ μοι, πρὸς τί νὰ ἴδῃ
θέλει ὅλα αὐτὰ τὰ σκύβαλα;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Τίς οἶδε; Λέγουσι,
Πῶς θέλει πέραν τῆς θαλάσσης, δῶρα
εἰς τὴν νύμφην ν' ἀποστείλῃ

ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΞ

Πῶς; Μήπως δὲν μετενόησε νὰ νυμφευθῇ αὐτήν;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ναί, εἶχε μετανοήσει.
Ἄλλ' ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια, ὥς φαίνεται,
τὴν σήμερον. Εἶναι πολὺ καλλίτερα.
Τὸ ἑλεός του σήμερον!

ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΞ

Τι νὰ εἶπω. Ἄς πράξῃ ὥς γνωρίζει!
Λυποῦμαι μόνον τὴν Τσαρίτσαν,
Μαρίαν Θεοδωρόβαν! Ἀγαθὴ Τσαρίτσα!

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ — (παρατηρεῖ εἰς τὸ παράθυρον).

Τι πληθος κόσμου! Τι πληθος κόσμου!
Πατεῖς με, πατῶ σε.

ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΞ

Τόσας ἡμέρας πλέον, τῶν ὑπερώων κάτωθεν,
ἀπὸ πρωΐας συνωστίζονται καὶ περὶ τῆς ὑγείας
τοῦ Τσάρου ἐρωτῶσιν!

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Δόξα τῷ Θεῷ! Ὡς φαίνεται, οἱ μάγοι ἠπατήθησαν!

Ἦ τοῦ Κυρίλλου ἔφθασεν ἡμέρα, ἀλλ' ὅμως
καλλίτερα πηγαίνει ὁ αὐθέντης !

(Πρὸς τοὺς θεράποντας)

Τί ; ἔτοιμα ;

ΣΚΕΤΟΦΥΛΛΕ — (παρατηρεῖ τὴν καταγραφὴν).

Ὅλα ἐν τάξει !

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ — (πρὸς τοὺς θεράποντας).

Μεθ' ὑμῶν ὁ θεός ! Ὑπάγετε.

(Οἱ θεράποντες ἀπέρχονται).

Πῶς εἶναι τοποθετημένα κατὰ τάξιν ! . .
Τὶ μόνον δὲν ὑπάρχει ! Λίθοι αὐτανγεῖς,
χρυσός, μέταξα καὶ χρυσοῦφанта !
Σοῦ φαίνεται κι' ἀστράπτει ὅλ' ἡ αἴθουσα !

ΣΚΕΤΟΦΥΛΛΕ

Σοῦτ' Κᾶποιος ἔρχεται !

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ἀχ, θεέ μου ! Μήπως ὁ Τσάρος ;

(Εἰσέρχεται ὁ Μπέλσκης)

ΣΚΕΤΟΦΥΛΛΕ

Ὅχι, εἶναι ὁ Μπέλσκης !

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἔτοιμα εἶναι ;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ἔτοιμα, αὐθέντα.

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἐντὸς ὀλίγου ἔρχεται ὁ Τσάρος. Κυττάξατε

νὰ μείνη εὐχαριστημένος. Δὲν πρέπει τι
νὰ τὸν δυσαραεστήση. Θεὸς φυλάξῃ,
σήμερον νὰ ὀργισθῇ κατὰ τι !

(Ἀκούονται γέλωτες).

Τὶς γελᾷ ἐκεῖ ;

(Εἰσέρχεται ὁ γελωτοποιός, ὃν ἀκολουθεῖ πλῆθος
μύμων, ἐν παραδόξοις στολαῖς, μετὰ τριχώρων,
ἀσκαύλων, τηγάνων καὶ διαφόρων ἡχητικῶν
σκευῶν).

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ — (πρὸς τὸν Μπέλσκη).

Παππούλη Μπόγδαν !

Χορείαν σ' ἔφερα. Ἀκουσον !

ΜΙΜΟΙ — (χορεύοντες).

Βαί, βαί, βαί !

Ἄπ' τὰ κέρατα γρηά,

Τράβα τὸ κριάρι

Βαί, βαί, βαί !

Νά σου δὰ καὶ τὴν γρηά

μὲ τὸ τρίτο ποδάρι !

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Λοιπόν, τί; πῶς; σ' ἄρέσει;

ΜΠΕΛΣΚΗΣ — (παρατηρεῖ τοὺς μίμους)

Περίφημα !

Κυττάξατε καλὰ, ξόανα ! Τὰς πτέρνας σας μὴ λυπηθῇτε !

Ὡς σβούραις νὰ σβουρίζετε ἐνώπιον τοῦ Τσάρου !

Προσωρινῶς τώρα πηγαίνετε εἰς τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο.

Κρυφθῇτ' ἐκεῖ. Εἰς τὴν φωνὴν μου, « ἄνθρωποι » !

εὐθὺς νὰ τρέξῃτ' ὅλοι καὶ ζωντανὰ τραβάτε

τὸ τραγούδι.

(Οἱ μῖμοι διέρχονται διὰ τῆς σκηνῆς εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον).

ΜΠΕΛΣΚΗΣ — (πρὸς τὸν γελωτοποιόν).

Πλησίον τοῦ Τσάρου πάντοτε νὰ ᾔσαι.
 Στὰ ῥάτια κύτταξέ τον. Εὐθὺς συνοφρουούμενον
 ὥς ἴδῃς, πετᾶς καμμίαν ἀστειότητα,
 τὸν γέλωτα νὰ τοῦ κινήσῃ!

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Ναί! Πέταξε! Δὲν δοκιμάζεις
 νὰ πετάξῃς σὺ ὁ ἴδιος; ἔξω τοῦ παραθύρου
 εὐθὺς θὰ σε πετάξῃ.

Ἡ θύρα ἀνοίγεται.

Ἴδου αὐτός!

Δὲν πᾶς ν' ἀστειευθῇς;

Τὸν Ἰωάννην εἰσάγουσιν ἐπὶ ἔδρας. Φέρει
 τὸν κοιτωνίτην. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐξην-
 τλημένον ἐκ τῆς νόσου, ἀλλὰ μεγαλοπρε-
 πῶς ἐκφραστικόν. Αἱ ἔδραι τοποθετοῦνται
 ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης καὶ πρὸ αὐτοῦ τί-
 θεται μικρὰ τρίγωνος τράπεζα. Κατόπιν τοῦ
 Ἰωάννου εἰσέρχονται ὁ Γοδουνῶδ, Μστισλὰδ-
 σκης, Σουίσκης καὶ ἄλλοι βογιάροι, ἐκτὸς
 τοῦ Ζαχάριν.

ΙΩΑΝΝΗΣ — καθήμενος ἐπὶ τῆς ἔδρας, πρὸς
 τὸν Γοδουνῶδ.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδωμεν ἀκόμη σήμερον
 τὸν πρέσβυν τῆς ἀνάσσης; Ἄς ἔλθῃ αὖριον
 νὰ ἀποχαιρετήσῃ, ἄνευ τοῦ ξίφους καὶ τοῦ ἀκινάκου.
 Ἄνευ τινὸς ἐπισημότητος ἐν τῷ κοιτῶνι θὰ δεχθῶμεν.
 Ἰδωμεν νῦν, ὅποια δῶρα θὰ δωρήσωμεν
 τῇ ἀδελφῇ Ἑλισαβέτῃ καὶ τῇ ἀνεψιᾷ αὐτῆς,
 τῇ ἡμετέρᾳ νύμφῃ!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἴδου ἐκ τῆς Περσίας, μεγάλη Κύριε,
 διάφορα ὑφάσματα. Ἴσως
 θ' ἀρέσωσιν εἰς τὴν βασιλίσαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Δὲν ἔπιπάζεται με ῥάκη. Αἱ ἔξεις της
δὲν εἶναι γυναικεῖαι. Ὡς γράφει ὁ Πισέμπσκης
ἐκ Λονδίνου, ἐντὸς δασῶν ἀρέσκεται
νὰ κυνηγῇ ἐλάφους. Ὡσαύτως ἀγαπᾷ
τὰ τῶν ὀρνίθων παίγνια καὶ θηριομαχίας.
Ἐφοδιάσωμεν αὐτὴν μὲ δῶρα τῆς ὀρέξεώς της.
Δότε ἐκείνην τὴν ἱπποσκευὴν, πεποικιλμένην
Ζωολίθοις καὶ περιάπτοις ἐκ μαργαριτῶν.
Ἴδου ἐκεῖνο τὸ ἐρίππιον ἐπίστρωμα,
τὸ ὀργυιαῖον, κεκοσμημένον ὑακίνθους.

(Ἐπιδίδουσι τῷ Ἰωάννῃ τὰ ἀνωτέρω ἀντι-
κειμένα. Παρατηρεῖ ταῦτα καὶ νεύει νὰ θέ-
σωσι κατὰ μέρος).

Ἄς στείλωμεν αὐτῇ δύο εἰσέτι ζώσας ἄρκτους
μετὰ χρυσῶν ἀλύσεων καὶ ἑξ ἱέρακας
τῆς Σιβηρίας. Ἄς εὐφρανθῇ ἡ ἀδελφοῦλα,
ἔχουσα ταῦτα, ὥς ἐνθύμιον! τῇ δὲ δονκίσση
τῆς Χαστίνης ἀλλοιόν τι ἄς δώσωμεν!
Δι' αὐτὴν ἀρμόζει κόσμημά τι.
Δότε ἐνταῦθα τοὺς δακτυλίους καὶ τοὺς ὄρμους.

(Τῷ Ἰωάννῃ ἐπιδίδουσι διάφορα τιμαλφῇ ἀν-
τικείμενα. Λαμβάνει ταῦτα εἰς χεῖρας καὶ
παρατηρεῖ κατὰ σειράν).

Ἴδου αὐτὸ τὸ περιδέριον, ἑξ ἀδαμάντων
καὶ ὑακίνθων κυανῶν καὶ μετὰ κόκκων
στέλλομεν πρὸς τὴν δούκισσαν. Ὁ βαθυκύανος
ὑακίνθο, ὁπότεν εἰς τὸ βάθος του παρατηρῆς,
καταπραῖνει τὴν ψυχὴν καὶ διαλύει
τὰς ὁδύνας. Ὁ κόκκος δέ, τὴν γυναικεῖαν πίστιν
συμβολίζει, διότι ὁμοιάζει τὸ αἷμα τῆς καρδίας.
Ἐκ δὲ τῶν δακτυλίων, ἰδου αὐτὸν ἃς στείλωμεν αὐτῇ.
Τῶν πάντων εἶναι τιμιώτατος. Ἀνθραξ δὲ
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐξ Ἰνδιῶν δὲ φέρεται ἡμῖν

μετὰ πολλῶν δυσχερειῶν· διότι τέρατα
φυλάττουσιν αὐτὸν καὶ κένταυροι. Τὰ δῆγματα
τῶν ὄφρων νὰ θεραπεύη δύναται. Εἰς τὸν μικρὸν της
δάκτυλον ἢ νύμφη ἄς φορέσῃ, ὥς γαμήλιον!
Εἰς τὰ ὑφάσματα δὲν εἶμ' ἐγὼ εἰδήμων.
Τὰ περὶ τούτων τὴν Τσαρίτσαν ἐρωτᾷτε.
Εἰς αὐτὰ δὰ αἱ γυναῖκες εἶναι εἰδικώταται.
Ὅτι θ' ἀρέσ' εἰς τὴν Τσαρίτσαν, τοῦτο
καὶ ἀποστέλλετε.

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Τσάρε - Πάτερ!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τί;

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Πότε ἐτοιμάζεσαι νὰ νυμφευθῇς;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Καὶ τί σε μέλει;

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Ἀπλῶς ἠρώτησα.

(Δεικνύων τὸν Μιχαὴλ Ναγόι).

Νὰ κάμω θέλω ἐκδούλευσιν τοῦ Μιχαλάκη.
Τῶν Ναγόι ὁ καιρὸς ἐν τῇ αὐτῇ παρῆλθεν.
Αὐτὸν ἐδῶ τὸν δυστυχῇ θέλω νὰ βοηθήσω.

(Περιφέρεται μὲ τὸν πῖλον καὶ ζητεῖ ἐλεημο-
σύνην).

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τι κάμνεις γελωτοποιεῖ;

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Λίγα λεπτὰ συνάζω, Τσάρε, δι' αὐτὸν ἐδῶ,
τὸν ξετραχλισμένον καὶ γυμνὸν Ναγόι.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Χά, χά! Νά, γελωτοποιός σωστός!
Μὴ ἀνησυχῇς. Εἰς τοιαύτην δὲ κατάστασιν
δὲν θὰ ἴλθουν οἱ Ναγόι.

(Πρὸς τοὺς Ναγόι).

Αἶ, σεῖς!

Ἐὰν πιστῶς μ' ὑπηρετήσατε, ἐγὼ δὲν σᾶς ἀφίνω!

(Στρέφει τὸ βλέμμα πρὸς τοὺς θηταυρούς).

Ἔχω, δόξα τῷ Θεῷ, ἀγαθὰ πολλά.

Δύναμαι ν' ἀνταμείψω, οἷον θέλω,

καὶ νὰ μοι μείνωσιν ἀκόμῃ!

(Ἀκούονται κραυγαὶ ἐν τῇ πλατείᾳ)

Τὶ κραυγαὶ εἶναι ἐκεῖ;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Θορυβεῖ, μεγάλε Τσάρε, ὁ λαὸς
καὶ διὰ τὴν ὑγίαν σου διασκεδάζει!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἄς διασκεδάζωσι! Κυλίσατε εἰς τὴν πλατεῖαν
βυτίων οἰνομέλιτος καὶ οἴνου ἑκατοντάδα
δι' αὐτούς! Αὔριον τὴν πρωΐαν, θέλει τοῖς δοθῇ
νέα διασκέδασις. — Πάντες οἱ μάγοι
κι' ἄστρολόγοι, οἵτινες ψευδῶς τὸν θάνατόν μου
προεφήτευσαν τὴν σήμερον, νὰ ἐψηθῶσιν
ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Βόρις! Ὑπαγε καὶ κήρυξον
αὐτοῖς τὴν καταδίκην. Ἐπάνελθε δὲ κατόπιν
νὰ μοι ἀνακοινώσης, πῶς ἔξύνισαν τὰ μοῦτρα των!

(Ὁ Γοδουνώβ ἀπέρχεται).

Τοὺς εἶδες;

Νὰ παῖξωσι μ' ἐμὲ ἠθέλησαν!

Μὲ τοῦ Κυρίλλου τὴν ἡμέραν νὰ μ' ἐκφοβίσωσιν
ἠθέλησαν. Οὐδεὶς ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζει

τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς ἡμῶν! Οὐδεὶς!
 Αἶ σεις! Ἀκούετε;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ἀκούομεν, ἀνθέντα.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὶ σιωπᾶτε; Μήπως ἐκ τῶν προτέρων
 δύναται νὰ εἴπῃ τις· ἐγὼ θὰ ζήσω τόσον;
 ἢ οὔτω πως τὸν βίον μου θὰ τελειώσω;

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ὅχι, κύριε!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Αὐτὸ δά! Τὶ σιωπᾶτε σεις ἐκεῖ;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Μεγάλε Τσάρε!
 Ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπὲρ ὑγείας σου δεόμεθα!

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Ἄς σὲ θεραπεύσῃ ταχύτερον ὁ Κύριος!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Μήπως ἀκόμη δὲν ἐθεραπεύθην;
 Τὶ θέλετε νὰ εἴπητε; Μήπως εἶμαι ἀσθενής;
 Ὁ ἥλιος βαίνει πρὸς τὴν δύσιν του,
 Ἐγὼ δὲ τώρα φαιδρότερος, ἢ τὴν πρωΐαν, εἶμαι.
 Καὶ ἱκανὰ θὰ ζήσω ἔτη, ὅπως τὴν βασιλείαν
 ἐκ νέου καταρτίσω! Κατὰ τὴν ὥραν
 τοῦ θανάτου μου, ὅποταν ὁ μητροπολίτης
 θέλει προσεύχεσθαι παρὰ τὸν κράββατόν μου
 μετὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου, θὰ εἴπω εἰς αὐτούς.

Μὴ κλαίετε! Εὖρον παραμυθίαν,
διότι κοῦφον θὰ δεχθῇ τὸ σκῆπτρον
ὁ υἱός μου ἐκ τῶν ἐμῶν χειρῶν.
Οὕτω θ' ἀπέλθω πρὸς τὸν Κύριον!

(Ὁ Μπέλακχος νεύει πρὸς τὸν γελωτο-
ποιόν, ὅστις παρατηρεῖ τὰ διάφορα ἐπὶ
τῆς τραπέζης ἀντικείμενα. Ὁ γελωτο-
ποιὸς λαμβάνει τὸ κυτίον τοῦ ζατρκίου
καὶ προτείνει αὐτὸ τῷ Ἰωάννῃ).

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Ἐλπίς - Τσάρε; - Τὶ ὥραϊα παιγνιδάκια!

ΙΩΑΝΝΗΣ — (πρὸς τοὺς βογιάρους).

Εἰς θάνατον τοὺς μάγους κατεδίκασα
διὰ τὰ ψεύδη των. Ἄδικος εἶναι, καθ' ἡμᾶς,
ἢ κρίσις μου;

ΒΟΓΙΑΡΟΙ

Δικαίᾳ, Τσάρε!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἄφοῦ λοιπὸν εἶναι δικαίᾳ, πρὸς τὶ
ἡμῶν αἱ γλῶσσαι ἐδεσμεύθησαν;

ΒΟΓΙΑΡΟΙ

Μεγάλε Κύριε!

Ἦλεως γενοῦ! Ἀγνοοῦμεν, τὶ νὰ εἴπωμεν!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἀγνοεῖτε; Κατεδίκασα λοιπὸν αἰθώους:
Δὲν ψεύδονται λοιπὸν οἱ μάντις;

ΒΟΓΙΑΡΟΙ

Ἐψεύσθησαν, αὐθέντα!

Ἐψεύσθησαν! Κατὰ τὸ ἔγκλημά των,
κι' ὁ θάνατος ὀλίγος εἶναι!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Μόλις καὶ μετὰ βίας! Ἀκοῦς ἐκεῖ
τὸ στόμα των ν' ἀνοιξῶσι φοβοῦνται!
« Μὲ τὰ τσιγκέλια πρέπει νὰ τραβᾷ
« κανεῖς τὰ λόγια των! » — Τὶ ψιθυρίζετε ἐκεῖ;

(Σιγή).

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ὅχι, αὐθέντα, δὲν ψιθυρίζομεν!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Φαίνεσθε, ὥσάν νὰ περιμένητέ τι σήμερον,
Αἶ, τί περιμένετε;

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Ἦλιέ μου, Τσάρε! Κύτταξ' ἐδῶ νηνιά!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Τὶ οὗτος ἔχει;

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Εἶναι ζατρίκιον, αὐθέντα.
Σοὶ ἔστειλεν, ὥς δῶρον, ὁ τσάρος τῆς Περσίας.

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ — (παρατηρῶν τὸς πεσσούς).

Τὶ ὥραϊα παιγνιδάκια!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ — (λαμβάνει ἐκ τῆς τραπέζης
τὸ ἀβάκιον).

Ἴδου καὶ τὸ ἀβάκιον αὐτοῦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Δεῖξον ἐδῶ!
(Παρατηρεῖ τὸ ζατρίκιον).

Ἀπὸ πολλοῦ δὲν ἔπαιξα ζατρίκιον.
Κάθισον, Μπόγδαν. Ἰδωμεν, τίς εἶναι
ἰσχυρότερος!

(Οἱ θεράποντες φέρουσι κηρία. Ὁ Ἰωάννης
κατατάττει τοὺς πεσσούς. Ὁ Μπέλσκης κά-
θηται ἔναντι αὐτοῦ ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης καὶ
κατατάττει καὶ αὐτός).

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ — (πρὸς τὸν Ἰωάννην δεικνύων τοὺς
πεσσούς).

Ἀκριβῶς, ὥς οἱ βογιάροι σου! Εἰξεύρεις τί;
Τοὺς ζωντανούς, μὴ κ' ἔξω ἅπ' ἐδῶ!
Αὐτοὺς δ' ἐδῶ στήν σύγκλητον διώρισε.
Αἱ ὑποθέσεις δὲν θὰ πᾶν χειρότερα
Αὐτοὶ τοῦλάχιστον νὰ φάγουν δὲν ζητοῦν!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Χά, χά! Ὁ τρελλὸς δὲν εἶναι σήμερον εὐήθης!

(Μετακινεῖ τὸν πεζόν. Τὸ παιγνίδιον ἀρχίζει.
Πάντες ἵστανται ἐν ἡμικυλίῳ, ὅπισθεν τῆς
ἑδρας τοῦ Τσάρου καὶ παρατηροῦσι).

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Εἴτε ἀντ' αὐτῶν κάμει ἐμὲ βογιάρον!
Μόνος ἐν τῇ συγκλήτῳ θὰ συνεδριάζω
καὶ διαφωνίας δὲν θὰ ἔχω! Εἴτε πρέσβυν
στεῖλέ με εἰς Λιβονίαν νὰ συγχαρῶ τὸν βασιλέα!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐπὶ τίνι, γελωτοποιεῖ;

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Ἐπὶ τῷ ὅτι εἰς τοῦ Πσκῶβ τὰ τεῖχη
τὸ μέτωπον συνέτρυψε!

ΙΩΑΝΝΗΣ

Σὲ νὰ στείλω, δὲν θὰ ἦτο ἄσχημον,

ἀφοῦ ἐκεῖνος πρὸς ἐμὲ ἔστειλε τὸν Γαράμπουρδαν
μετὰ τοῦ χειροκτίου του. Ἐλπίζω,
ὅτι τώρα μετενόησαν νὰ ἐκστρατεύσωσι
κατὰ τοῦ Νόβγοροδ!

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Ποῦ νὰ τολμῆσωσι ;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐν τῇ βουλῇ ἠρνήθησαν τὴν αἰτουμένην
πίστωσιν ! Χαρίεν, ἀληθῶς ! Χρήματα
νὰ μὴ δίδωσι πρὸς τὸν αὐθέντην των
οἱ ἄνθρωποι του !

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

Παρ' ἡμῖν δὲν ἔχει οὕτω ;
Ἐχρειάσθη τί ; Χάπ ! Χάπ ! καὶ εἶναι ἔτοιμα !

ΜΠΕΛΣΚΗΣ — (κινῶν τὴν βασίλισσαν).

Ἐπαῖξα, αὐθέντα !

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἀμύνεται διὰ τοῦ ἐλέφαντος).

Τὴν βασίλισσαν σου — ὁ βασιλεὺς !

ΣΟΥΪΣΚΗΣ — (πρὸς τὸν Μπέλσκη, γελῶν).

Τὴν ἔπαθες, βογιάρε ! Ἐχάθη ἡ βασίλισσά σου !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Μοὶ φαίνεται !

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Ἐχάθη κατὰ κράτος !

ΙΩΑΝΝΗΣ

Μᾶς πηγαίνει. Ἀκόμη δὲν ἐλησμονήσαμεν

νὰ παίζωμεν ! Ἡ νόσος μας ἀκόμῃ
δὲν ἀφῆρεσε τὸν νοῦν μας καθ' ὁλοκληρίαν !
Ἡμέρα Κυρίλλου ! Ἴδεν' ἐκεῖ, τὶ ἐπενόησαν ;
οἱ ἀφωρισμένοι ! Ἀλλὰ ὁ Βόρις ποῦ ἐχάθη ;
Διὰ τὶ δὲν ἔρχεται ἀπάντησιν νὰ φέρῃ ;

(Ὁ Μπέλσκη λαμβάνει τὸν ἐλέφαντα τοῦ
Τσάρου. Ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ λάβῃ τὴν
βασίλισσαν αὐτοῦ διὰ τοῦ τσάρου (βασιλέως),
ἀλλὰ πίπτει οὗτος ἐκ τῶν χειρῶν του ἐπὶ τοῦ
ἐδάφους).

ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ — (τρέχων νὰ ἐγείρῃ αὐτόν).

Βαῖ, βαῖ !

Ἐβούτηξεν ὁ Τσάρος !

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἐξαφθείς).

Γελωτοποιέ ! Ψεύδον, ἀλλὰ μέτρον γίνωσκε !

(Πρὸς τὸν Μπέλσκη).

Ἡ σειρά σου !

(Τὸ παγνίδιον ἐξακολουθεῖ. Ὁ Γοδουνῶς
ἀναφαίνεται ἐν τῇ θύρᾳ).

ΓΟΔΟΥΝΩΣ — (σιγηλῶς, δεικνύων τὸν Ἰωάννην
εἰς τινὰ βογιάρον, ἱστάμενον ὁ-
πισθεν τῶν ἄλλων).

Πῶς εἶναι ;

ΒΟΓΙΑΡΟΣ — (σιγηλῶς πρὸς τὸν Γοδουνῶς).

Μανιώδης !

Δύο φορές ὠργίσθη πλέον.

(Ὁ Γοδουνῶς πλησιάζει καὶ ἱσταται πρὸ
τοῦ Ἰωάννου).

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἐγείρων τὴν κεφαλὴν).

Ἐδῶ εἶσαι ; Λοιπὸν τί ; Εἶδες τοὺς τερατουργούς ;
Τὶ ἀπήντησαν ; Διὰ τὶ σιωπᾶς ;
Διὰ τὶ δὲν ὁμιλεῖς ;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Αἶ, αὐθέντα;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Διὰ τὶ οὕτω μὲ παρατηρεῖς;

(Ἀπομακρύνεται τοῦ Γοδουνώβ).

Πῶς τολμᾷς σὺ οὕτω νὰ παρατηρῇς;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Οἱ μάγοι νὰ σοι ἀπαντήσωσι διέταξαν,
ὅτ' εἶναι ἀξιόπιστος ἡ ἐπιστήμη των.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πῶς;!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Ἀδύνατον εἶναι νὰ ψευσιῶσιν.

Ἀκόμη δὲν παρῆλθε τοῦ Κυρίλλου ἡ ἡμέρα!

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἐγείρεται ταλαντευόμενος).

Δὲν παρῆλθε; τοῦ Κυρίλλου ἡ ἡμέρα;

Τολμᾷς, τολμᾷς σὺ κατὰ πρόσωπόν μου;

Κακοῦργε! Σὺ, Σὺ! — Ἐνόησα τὸ βλέμμα σου!

Νά με φονεύσης — νά με φονεύσης ἤλθες!

Προδότα! — Τοὺς δημίους! Θεόδωρε!

Τέκνον μου! Μὴ τὸν πιστεύης!

Εἶναι κλέπτης! Μὴ τὸν πιστεύης — ᾐ!

(Πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὕπτιος),

ΣΟΥΪΣΚΗΣ — (τρέχει καὶ ὑποστηρίζει τὴν κεφαλὴν του).

Θεέ! Ἐκπνέει!

ΜΗΕΛΣΚΗΣ

Καλέσατε τοὺς ἰατροὺς! Γρήγορα

καλέσατε τοὺς ἰατροὺς!

ΙΩΑΝΝΗΣ — (ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμούς).

Τὸν πνευματικόν !

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Διὰ τὸν ἱερέα τρέξατε !

Γρήγορα τρέξατε ! « Ἄνθρωποι ! Ἄνθρωποι ! »

(Τρέχουσιν ἄδοντες οἱ μῖμοι, συρίζοντες καὶ χορεύοντες).

ΜΙΜΟΙ

Βαί, βαί, βαί !

Ἄπ' τὰ κέρατα, γρηά,

τράβα τὸ κριάρι !

ΒΟΓΙΑΡΟΙ

Τὶ εἶναι ; τί ; ὀπίσω ! Φοβηθῆτε τὸν θεόν.

ΜΠΕΛΣΚΗΣ — (ὁρᾷ πρὸς τοὺς μίμους).

Ὅπίσω ! Ὅπίσω ! Ἀθεόφοβοι ! Ὅπίσω !

Ὁ Τσάρος ἀποθνήσκει !

ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Τὸν ἱατρὸν καλέσατε !

(Ὁ Ἰωάννης ἀποθνήσκει. Τινὲς τῶν βο-
γιάρων φεύγουσιν ἐκ τῆς αἰθούσης. Οἱ μῖμοι
διασκορπίζονται. Εἰσέρχονται ὁ Ἑλμς καὶ
Ἰακωβῆς).

ΙΑΚΩΒΗΣ

Ποῦ εἶναι ὁ αὐθέντης ;

ΜΠΕΛΣΚΗΣ — (δεκνύων τὸ πτώμα).

Ἴδου αὐτός !

ΙΑΚΩΒΗΣ — (Κλίνων ἄπτεται τοῦ σφυγμοῦ του).

Λὲν κτυπᾷ ὁ σφυγμός !

ΕΛΜΣ — (λαμβάνει τὴν ἑτέραν χεῖρα).

Δὲν κτυπᾷ! Ὁχι!

ΙΑΚΩΒΗΣ — (καρδιοσκοπεῖ).

Δὲν πᾶλλει ἡ καρδιά.

ΕΛΜΣ

Ἀπέθανεν!

ΙΑΚΩΒΗΣ

Ἀπεβίωσε!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (πλησιάζει καὶ ἐπιθέτει τὴν χεῖρα
ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Ἰωάννου.)

Μετέστη!

(Ἀνοίγει τὸ παράθυρον καὶ φωνάζει πρὸς τὴν πλατεῖαν).

Μόσχα!

Ὁ τσάρος Ἰωάννης Βασίλειεβιτς ἐτελεύτησεν!

(Ὁ χλοδοὴ ἐν τῇ πλατεῖᾳ. Ὁ Γοδουνώβ ἐξέρ-
χεται τῆς αἰθούσης. Οἱ βογιάροι περικυκλοῦσι
τὸν Ἰωάννην καὶ προσβλέπουσιν αὐτὸν ἐν σι-
γῇ. Εἰσέρχεται ὁ Ζαχάριν καὶ σταματᾷ πρὸ
τοῦ πτώματος).

ZACHARIN

Τετέλεσται! Ἴδου λοιπὸν σύ, Τσάρε Ἰωάννη,
πρὸ τοῦ ὁποίου ἔτρεμε τοσοῦτον χρόνον ἡ Ρωσσία!
Ἀσθενὴς — ἔρημος — ἀκίνητος κεῖσαι τώρα!
Πτωχὸς ἐν μέσῳ τῶν τόσων θησαυρῶν σου!
Τί δὲ ἡμεῖς ἱστάμεθα καὶ ἀναμένομεν, βογιάροι;
Ὡς σποδὸς ἐνώπιον ἡμῶν νὰ ἴσταται ἔκεῖνος,
πρὸ τοῦ ὁποίου αἰῶνος ἡμιόλιον ἱστάμεθα σποδός!
Ἦ τρέμετε νὰ θίξητε αὐτόν; Μὴ φοβεῖσθε!
τοὺς ὀφθαλμούς του δὲν θ' ἀνοίξῃ πλέον!
Τῆς ράβδου τῆς ὀξείας πλέον δὲν θὰ δρᾷξῃ
ἡ ἀσθενὴς παλάμη του καὶ τὰ ψυχρά του χεῖλη
δὲν θὰ ἐκφωνήσωσι θανατικὰς ποινάς!

(Ἐγείρουσι τὸν Ἰωάννην καὶ θέτουσιν ἐπὶ ἔδωλίου. Ὑποβάλλουσι προσκεφάλαιον καὶ καλύπτουσι διὰ μεταξωτοῦ. Καταφθάνουσιν ὁ Θεόδωρος, ἡ Τσαρίτσα καὶ ἡ Τσαρέδνα Εἰρήνη).

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (ρίπτόμενος πρὸς τὸ πτώμα).

Τσάρε-Πάτερ!

ΤΣΑΡΙΤΣΑ

Κύριε ἐλέησον!

ΕΙΡΗΝΗ

Θεέ μου!

(Καὶ οἱ τρεῖς φωνάζουσι καὶ ὀλολύζουσιν. Αἱ κραυγαὶ ἐν τῇ πλατείᾳ ἐπιτείνονται. Εἰσέρχεται ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀκροβολιστῶν).

ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΩΝ - πρὸς τὸν Θεόδωρον.

Μεγάλε Κύριε!

Ὁ λαὸς στασιάζει! Εἰς τὸ πρόθυρον εἰσβάλλουσι!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (περιδεγής).

Τί ζητοῦσι;

ΑΡΧΗΓΟΣ

Φωνάζουσι, πῶς τὸν αὐθέντην ὁ Μπέλσκης καὶ Σουΐσκης ἐδηλητηρίασαν!

(Τρέχει ὁ ἐκατόνταρχος).

ΕΚΑΤΟΝΤΑΡΧΟΣ

Τὸ τηλεβόλον — Τσάρων ὁ λαὸς κατέλαβε

Τ' ἀνάκτορα νὰ διαρρήξωσι ζητοῦσι!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ — (πρὸς τὸν Θεόδωρον).

Νὰ πυροβολήσωσι διάταξον!

ΘΕΟΔΩΡΙΟΣ

Ποῦ εἶν' ὁ γυναικάδελφός μου;

Βόρις! Βόρις! τί νὰ πράξω;

(εἰσέρχεται ὁ Γοδουνῶδ)

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (μετ' ἐμφάσεως πρὸς τὸν Θεόδωρον)
(Γονυπετεῖ).

Μεγάλε Τσάρε!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (σπεύδων πρὸς αὐτόν).

Ἦλθες ἐπὶ τέλους!

(Κραυγαὶ ἐν τῇ πλατείᾳ, μεταξὺ τῶν ὑποῖων
ἀκούονται τὰ ὀνόματα Σουίσκη καὶ Μπέλσκη).

ΣΟΥΙΣΚΗΣ — (πρὸς τὸν Θεόδωρον.)

Ἀποφάσισον, αὐθέντα!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (δεικνύων τὸν Γοδουνῶδ).

Ἴδού, τίς πρέπει τώρα νὰ αποφασίσῃ!

Ἀπὸ τοῦ νῦν τὴν ἐξουσίαν μου

εἰς τοῦτον ἀναθέτω!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (ὑποκλιθεὶς τῇ Θεοδώρῳ, πλησιάζει
εἰς τὸ παράθυρον).

Λαὲ τῆς Μόσχας!

Ὁ Θεόδωρος Ἰωάννις, θελήματι θεοῦ,
Μέγας δούξ καὶ Τσάρος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν,
διέταξεν ὑμῖν ν' ἀνακοινώσω, ὅτι ἐκ νόσου
ἀπέθανεν ὁ Τσάρος Ἰωάννης. Αἷτιος τοῦ θανάτου του
οὐδεὶς ὑπάρχει. Ἄλλ' ὁ Σουίσκης καὶ ὁ Μπέλσκης
ἐπὶ πολὺ ἐπίεζον ὑμᾶς. Τοῦτο μαθὼν
Θεόδωρος ὁ Τσάρος μακρὰν τῆς Μόσχας ἐξορίζει.

(Ὁ χλοδοὴ ἐν τῇ πλατείᾳ.)

— ΣΟΥΙΣΚΗΣ

Βόρις Θεόδωρις! Πρὸς Θεοῦ! Διὰ τί:

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Διὰ τί εἰς ἐξορίαν;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Εἰσθε ἐλεύθεροι νὰ μείνητε.
Θέλετε νὰ φανῆτε εἰς τὸ πρόθυρον;

ΣΟΥΪΣΚΗΣ

Πρὸς Θεοῦ!
Θὰ σπαραξωσιν ἡμᾶς!

ΜΠΕΛΣΚΗΣ

Θὰ θρυμματίσωσιν ἡμᾶς!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Τὸ πιστεύω.

(Πρὸς τὸν ἀρχηγόν τῶν ἀκροβολιστῶν).

Ὑπὸ ἰσχυρὰν φρουρὰν
νὰ συνοδεύσητε ἐκ Μόσχας τοὺς βογιάρους.
Ἐν Ποκροβᾶ θὰ λάβητε διαταγὴν,
ποῦ νὰ τοὺς διευθύνητε.

(Τὸν Σουΐσκην καὶ Μπέλσκην περικυκλοῦσιν οἱ ἀκροβολισταί).

ΖΑΧΑΡΙΝ — (πρὸς τὸν Γοδουνώδ).

Σπεύδεις, βογιάρε. Ἀκόμη δὲν γνωρίζομεν,
τίς ὑπεκίνησε τὴν στάσιν.

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Οἱ Ναγοῦ ὁμοῦ μὲ τὸν Μστισλάβσκην.

(Δεικνύων τὸν Βιτιαγόδσκην, ὅστις εἰσέρχεται
νήφων καὶ ἐν εὐπρεπεῖ ἀμφιέσει).

Ἴδου καὶ μάρτυς

ΝΑΓΟΪ ΚΑΙ ΜΣΤΙΣΛΑΒΣΚΗΣ

Πῶς; αὐτός;

ΒΙΤΙΑΓΟΒΣΚΗΣ — (προπετῶς).

Ναί, ἐγώ!

ΓΟΔΟΥΝΩΒ — (πρὸς τὸν Μστισλάδσκη).

Πρίγκηψ ! Θανάτου εἶσαι ἄξιος.

Ἄλλὰ ὁ Τσάρος εἰς μοναστήριον σὲ στέλλει μόνον.

(Πρὸς τοὺς Ναγοί).

Ὑμᾶς δὲ καὶ τοὺς δύο, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Τσαρίτσαν,
συγχωρεῖ καὶ διαττάει εἰς Οὐγλιτς ν' ἀποστείλωσι
μετὰ τοῦ Τσάρεβιτς καὶ μετ' αὐτῆς.

(Πρὸς τὴν Τσαρίτσαν - δεικνύων τὸν Βιτιαγόδσκη).

Ὑμᾶς νὰ ἐποπτεύῃ ὠρίσθη οὗτος !

ΤΣΑΡΙΤΣΑ — (πρὸς τὸν Θεόδωρον).

Θεόδωρε ! Μὴ τὸν πιστεύης ! Μὴ τὸν πιστεύης !

Μὴ μᾶς ἐξορίζης, Τσάρε !

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (πρὸς τὸν Γοδουνώβ).

Δὲν εἶναι δυνατόν ἐνταῦθα, γυναικάδελφε,
νὰ μέινῃ ἡ Τσαρίτσα ;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Κύριε,

Κάλλιον ἔκεῖ.

ΖΑΧΑΡΙΝ

Βογιάρε Γοδουνώβ !

Βλέπω, τεχνίτης εἶσαι διαταγὰς νὰ δίδης !

Ἡῦρες εἰς ὅλους θέσιν. Μόνον ἐμὲ σὺ ἐλησμόνησας

Λέγε, ποῦ νὰ πορευθῶ ; Εἰς ἐξορίαν ;

Εἰς μοναστήριον ; Εἰς τὴν εἰρκτήν ;

Εἴτε εἰς τὸν κλοιόν ;

ΓΟΔΟΥΝΩΒ

Πάτερ μου !

Παρακαλεῖ ὁ Τσάρος νὰ μέινῃς μετ' αὐτοῦ.

ΤΣΑΡΙΤΣΑ — (πρὸς τὸν Ζαχαρίν).

Σῶσόν με! Σῶσόν με, βογιάρε!
Ἀπολέσθημεν!

ΖΑΧΑΡΙΝ

Εἴθε νὰ δώσῃ ὁ Θεός, Τσαρίτσα,
νὰ μὴ ἀπολεσθῇ τὸ πᾶν. Σπόρον κακὸν
ἐσπειρας σύ, Βογιάρε Γοδουνόβ!
Καὶ θερισμὸν καλὸν δὲν θὰ θερίσῃς,
ὥς ἐλπίζω.

(Στρέφεται πρὸς τὸ πτώμα τοῦ Ἰωάννου).

ὦ, Τσάρε Ἰωάννη! Ἄς σὲ συγχωρήσῃ ὁ Κύριος!
Συγχώρησον πάντας ἡμᾶς! Ἴδου τῆς αὐταρχίας
ἡ ποινὴ! Ἴδου τῆς πτώσεως ἡμῶν ἡ ἔξοδος!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ — (πρὸς τὴν Τσαρίτσαν μετὰ δακρύων).

Μὴ κλαίῃς, τσαρίτσα - μητερίτσα!
Τί νὰ πράξωμεν; Εἶναι ἀνάγκη, φαίνεται,
τοιαύτη!

ΓΟΥΔΟΥΝΩΒ — (πλησιάζει πρὸς τὸ παράθυρον).

Λαὲ τῆς Μόσχας!

Ὁ μέγας Τσάρος, Θεόδωρος Ἰωάννιτις,
συγχωρεῖ ὑμᾶς! Ὑπάγετε πάντες νὰ προσευχηθῇτε
ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Τσάρου Ἰωάννου.

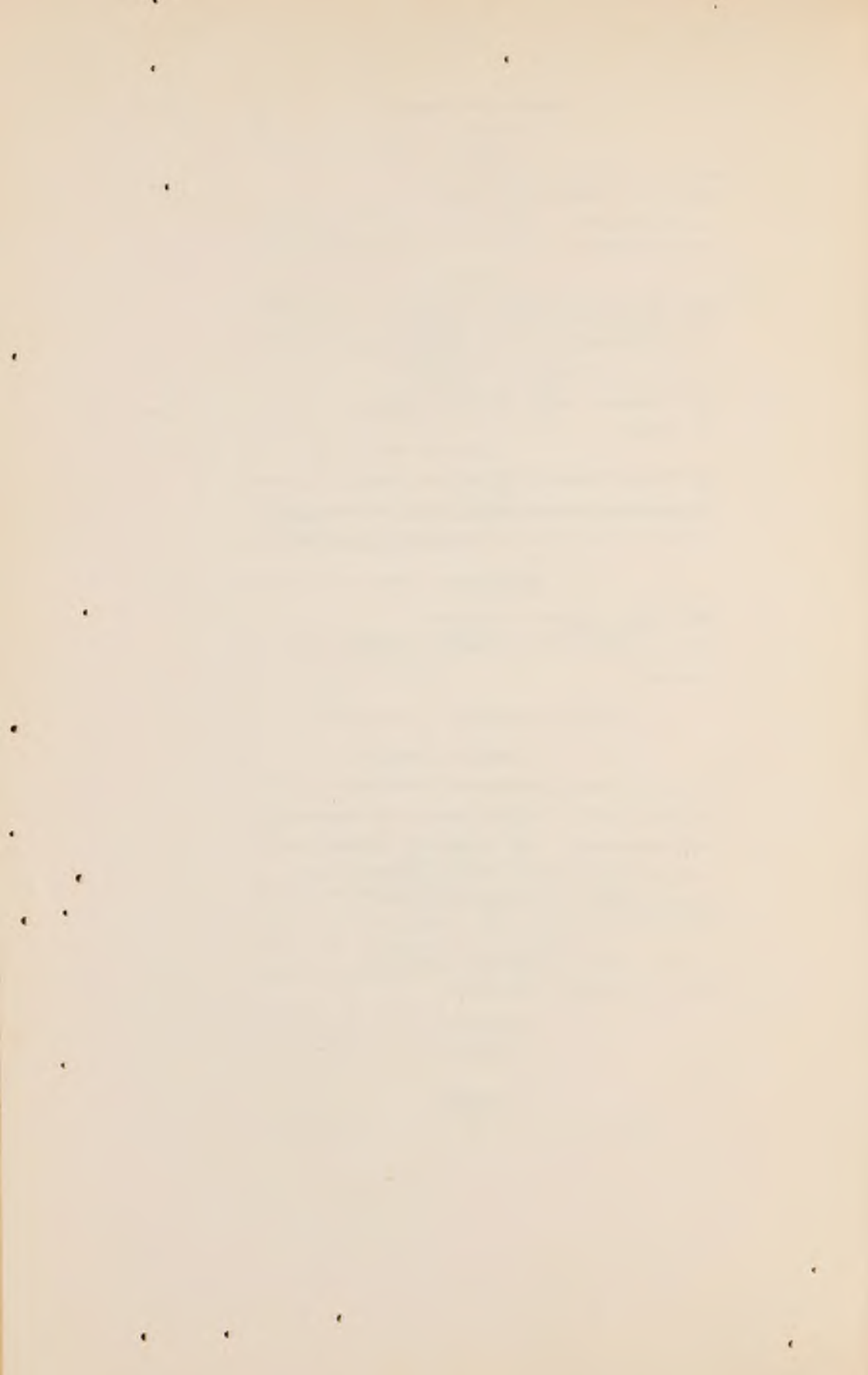
Αὔριον δὲ τὸ πρωτὶ, ἀνὰ τὴν Μόσχαν ὅλην,
ἄρτος καὶ οἶνος θὰ διανεμηθῇ ὑμῖν!

(Κραυγαὶ ἐν τῇ πλατείᾳ).

Ζήτω ὁ Τσάρος Θεόδωρος Ἰωάννης!
Ζήτω ὁ βογιάρος Γοδουνόβ!

(Ὁ Θεόδωρος μετὰ λυγμῶν ῥίπτεται εἰς τὸν τράχηλον
τοῦ Γουδουνόβ. Ἰστανται ἐνηγκαλισμένοι.)

ΤΕΛΟΣ

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ

Α. Κ. ΤΟΛΣΤΟΪ¹⁾

Μεντόνα. — 4 Μαρτίου 1874.

Ἑπαυλις « Pare Tranquille ».

... Ἐγεννήθην ἐν Πετροπόλει τῇ 24 Αὐγούστου 1817, ἀλλὰ μετὰ ἕξ ἐβδομάδας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς μου μετηνέχθην εἰς Μικράν Ρωσσίαν ὑπὸ τῆς μητρός μου καὶ τοῦ μητροθέου θείου μου Ἀλεξίου Ἀλεξιέβιτς Περόδσκη, χρηματίσαντος ἀργότερον ἐπιμελητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Χαρκόβου καὶ γνωστοῦ ἐν τῇ ῥωσικῇ φιλολογίᾳ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον « Ἀντωνίου Πογορέλσκη » ὅστις καὶ με ἀνέθρεψε. Διελθὼν τὰ πρῶτά μου ἔτη ἐν τῷ κτήματι αὐτοῦ, θεωρῶ τὴν Μικράν Ρωσσίαν, ὡς τὴν ἀληθῆ μου γενέτειραν Ἡ παιδική μου ἡλικία ὑπῆρξε λίαν εὐτυχῆς καὶ κατέλειπεν ἐν ἐμοὶ τὰς λαμπροτέρας ἀναμνήσεις. Ὡς μονογενὴς υἱός, ἄνευ παιδικῶν παιδιῶν, καὶ διὰ ζωντανῆς φαντασίας πεπροικισμένος, λίαν ἐνωρὶς εἴθισα εἰς τὸ ὀνειροπολεῖν, τοῦθ' ὅπερ μετετρέπη μετ' ὀλίγον εἰς διακαῇ πόθον πρὸς τὴν ποίησιν. Ἡ ἐγγύχωριος φύσις, ἔνθα διέτριβον, συνέτεινε τὰ μάλα πρὸς τοῦτο. Ὁ ἀήρ καὶ ἡ θέα

¹⁾ Σημ. Παρακληθεὶς ὁ ποιητὴς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Δε-Γουβερνάτη, ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ βιογραφικὰς τινὰς σημειώσεις, ἐπέστειλεν αὐτῷ ἐπιστολήν, καταχωρηθεῖσαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1875 ἐν « Rivista Europa » ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « Autographia di Alessio Tolstoi » ἧς καὶ μεταφέρομεν ἑνταῦθα περικοπὰς τινὰς.

τῶν μεγάλων ἡμῶν δασῶν, ἅτινα ἡγάπων ἐμμανῶς, κατέλιπον ἐν ἔμοι βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἣτις ἔσχεν ἐπιδράσιν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ βίου μου καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Ἡ ἀγωγή μου ἐξηκολούθει οἴκοι.

Ὀκταετῆς ἢ ἐννεαετῆς τὴν ἡλικίαν μετέβην μετὰ τῶν γονέων μου εἰς Πετρούπολιν, ἔνθα συνεστήθην τῷ Τσεσαρέβιτς, νῦν αὐτοκράτορι (Ἀλεξάνδρῳ Β'), καὶ εἰσήχθην ἐν τῷ ὀμίλῳ τῶν παίδων, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν συναναστροφὴν Αὐτοῦ, κατὰ τὰς κυριακάς. Ἐκτοτε ἡ πρὸς ἐμὲ εὐμένεια Αὐτοῦ οὐδέποτε μὲ ἐγκατέλειπε. Τὸ ἐπὶ ἔτος μετέβην μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ θείου μου εἰς Γερμανίαν. Ἐν Βεῖμάρ μὲ ἔλαβεν ὁ θεὸς μου πρὸς τὸν Γκαίτε, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁρμεμφύτως ἠσθάνομην μέγα σέβας, διότι ἤκουσα πολλὰ περὶ αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης διευτυώθησαν ἐν τῇ μνήμῃ μου τὰ μεγαλοπρεπῆ χαρακτηριστικὰ τοῦ Γκαίτε, ὡς καὶ ἡ περίστασις, καθ' ἣν μὲ ἔλαβεν ἐπὶ τῶν γονάτων του. Ἐκτοτε καὶ μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας μου, καθ' ἣν ὑπέστην τὰς ἀποφοιτηρίους ἐξετάσεις μου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Μόσχας, ἀδιαλείπτως περιηγούμενη μετὰ τῶν γονέων μου, ὅτε μὲν ἀνὰ τὴν Ρωσίαν, ὅτε δὲ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπανηρχόμην εἰς τὸ κτῆμα ἡμῶν, ἔνθα διήλθον τὰ παιδικὰ μου ἔτη· εἰς ἐκάστην δὲ νέαν ἐπίσκεψιν ἔβλεπον τὰ τοπεῖα ἐκεῖνα μετὰ τινος ἰδιαιτέρας ψυχικῆς ταραχῆς. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ θείου μου, καταστήσαντός με κληρονόμον του, τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς μητρὸς μου, προσεκολλήθην τῷ 1836 ἐν τῇ ρωσικῇ πρεσβείᾳ ἐν τῇ γερμανικῇ διαίτῃ τῆς Φραγκφούρτης. Ἀργότερον, μετέβην εἰς τὸ β' τμήμα τοῦ ἰδιαιτέρου γραφείου τῆς Α. Μ. τὸ συντάττον τοὺς νόμους. Ἐν ἔτει 1855 κατετάχθην ἐθελοντῆς εἰς τὸ σύνταγμα τῶν ἀκροβολιστῶν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Οἰκογενείας, ὅπως συμμετάσχῃ ἐν τῷ Κριμαϊκῷ πολέμῳ. Ἀλλὰ τὸ σύνταγμα ἡμῶν δὲν ἔλαβε μέρος. Ἀφίκετο μόνον μέχρις Ὀδησσοῦ, ἔνθα ἐτελεύτησαν ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἐκ τύφου, ὑφ' οὗ προσεβλήθην καὶ ἐγώ. Κατὰ τὰς ἐορτάς τῆς στέψεως ἐν Μόσχᾳ,

ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Β' ηὐδόκησε νὰ με διορίσῃ ὑπασπιστὴν του. Ἐπειδὴ ὅμως οὐδέποτε ἐπεθύμησα τὸ στρατιωτικὸν στάδιον καὶ ἐσχόπουν μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου νὰ ζητήσω τὴν ἄφεσίν μου, διὰ τοῦτο ἀνηνέχθην πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν Αὐτοκράτορα, ὅστις ἐδέχθη μετὰ τῆς συνήθους Αὐτῷ εὐμενείας τὴν αἰτησίαν μου, διορίσας με ἀρχικυνηγὸν τῆς Αὐλῆς. Τὸν τίτλον τοῦτον φέρω καὶ μέχρι τοῦδε. Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἐξωτερικοῦ μου βίου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ψυχῆς μου, θέλω προσπαθῆσαι ν' ἀφηγηθῶ ὑμῖν, ὡς δύναμαι, ταύτην.

Ἐξαετῆς τὴν ἡλικίαν ἤρχισα νὰ ρωπογραφῶ καὶ νὰ γράφω στίχους· τόσον εἶχεν ἐξαφθῇ ἡ φαντασία μου ὑπὸ τινων ἔργων τῶν καλλιτέρων ποιητῶν ἡμῶν, τὰ ὅποια εὗρον ἐν τινι συλλογῇ, κακῶς τυπωμένη καὶ κακῶς δεμένη μετὰ περικαλύμματος ἐρυθροῦ καὶ ρυπαροῦ. Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ βιβλιαρίου τούτου ἐνετυπώθη ἐν τῇ μνήμῃ μου καὶ νῦν ἔτι ἤθελεν αἰσθανθῇ παλμοὺς ἡ καρδιά μου, ἔάν περιήρχετο εἰς χεῖράς μου. Ἐφερον τοῦτο πολλάκις μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐκρυπτόμην ἐν τῷ κήπῳ ἢ τῷ δάσει, ἐνθα κατεκλινόμην ὑπὸ τὰ δένδρα καὶ ἀνεγίνωσκον ὁλοκλήρους ὥρας· ἐντὸς βραχείος διαστήματος ἀπεστήθισα αὐτό. Κατεκίλει τὴν ψυχὴν μου ἡ ἀρμονία τῶν παντοειδῶν ρυθμῶν καὶ ἐξωκειώθην πρὸς τὴν ρυθμικὴν αὐτῶν τέχνην. Καίτοι αἱ πρῶταί μου ἀπόπειραι ἦσαν μηδαμιναί, οὐδὲν ἦττον ὀφείλω νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὡς πρὸς τὸ μέτρον ἦσαν ἄμεμπτοι. Ἐξηκολοῦθουν νὰ ἐκγυμνάζωμαι οὕτω ἐπὶ πολλὰ ἔτη, τελειοποιούμενος, ὅση μοι δύναμις, ἀλλ' ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ ἀνεφάνην μόνον ἐν ἔτει 1842, ὅτε ἐδημοσίευσα οὐχὶ στίχους, ἀλλὰ διηγήματά τινα ἐν πεζῷ. Ἐν ἔτει 1855 ἐδημοσίευμα τὸ πρῶτον τὰ λυρικά καὶ ἐπικά μου στιχουργήματα ἐν διαφόροις περιοδικοῖς, ἀργότερον δέ, κατ' ἔτος, ἐν τῷ « Ἀγγελιοφόρῳ τῆς Εὐρώπης » ἢ τῷ « Ρωσσικῷ Ἀγγελιοφόρῳ ».

Ἐπειδὴ δὲ ἐπιθυμεῖτε νὰ ἔχητε τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἡθικοῦ μου βίου, παρατηρῶ, ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς ποιήσεως, ἦσθαι νόμην ἀείποτε ἀκαταγώνιστον ἔλξιν πρὸς τὴν τέχνην ἐν γένει,

ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς ἐκφάνσεις. Εἰκὼν τις ἢ ἄγαλμα ἢ μουσικὴ ἐναρμόνιος παρήγαγον ἐν ἐμοὶ τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε ἀνωροῦντο αἱ τρίχες μου. Κατὰ τὸ δέκατον τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας μου ἐπεσκέσθην μετὰ τῶν γονέων μου τὴν Ἰταλίαν. Ν' ἀπεικονίσω ὑμῖν ὅλην τὴν δύναμιν τῶν ἐντυπώσεων μου καὶ οἷα ἐπῆλθεν ἐν ἐμοὶ ἀνατροπὴ, ὅτε ἠνοιχθήσαν πρὸ ἐμοῦ οἱ θησαυροὶ τῆς τέχνης, ἣν ἀμυδρῶς καὶ πρότερον ἔτι συνησθάνομην — εἶναι ἀδύνατον. Ἦρχισαμεν ἐξ Ἑνετίας, ἔνθα ὁ θεὸς μου ἠγόρασε παντοῖα ἀντικείμενα τοῦ ἀρχαίου μεγάρου Γριμάνη, ἐν οἷς ἦν ἡ προτομὴ Φαύνου τινὸς (Πανὸς) ἀποδιδομένη εἰς τὸν Μιχαὴλ Ἀγγελον, ἔργον ἔξοχον ἐξ ὅσων εἶδον. Ἡ προτομὴ αὕτη εὐρίσκεται νῦν ἐν Πετροπόλει καὶ ἀνήκει τῷ Παύλῳ Σεργίεβετς Στρόγανωβ. Ὅτε μετεκομίσθη ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, ἔνθα παρεμείναμεν, δὲν ἀπεμακρυνόμην αὐτῆς. Ἠγειρόμην ἐν καιρῷ νυκτός, ἵνα θεωρῶ ταύτην, καὶ κατελήφθην ὑπὸ τινος μωρᾶς ἀνησυχίας. Μοὶ ἐπῆρχετο τὸ ζήτημα· τί θὰ ἔπραττον πρὸς σωτηρίαν τῆς προτομῆς ἐν ἣ περιπτώσει συνέβαινε πυρκαϊὰ τις; θὰ ἠδυνάμην ἄρά γε νὰ μεταφέρω ταύτην ἐπὶ τῶν χειρῶν μου; Ἐξ Ἑνετίας ἀπήλθομεν εἰς Μιλάνον, Φλωρεντίαν, Ρώμην καὶ Νεάπολιν καὶ ἐκάστοτε ἀνεπτύσσετο ὁ ἐνθουσιασμός μου καὶ ἔρως πρὸς τὴν τέχνην οὕτως, ὥστε μετὰ τὴν ἐπάνοδόν μου εἰς Ρωσσίαν, ἔπαθον «νοσταλγίαν» μετατραπεῖσαν εἰς εἰδὸς τι ἀπελπισίας, ἧς ἕνεκα τὴν μὲν ἡμέραν δὲν ἔτρωγον, τὴν δὲ νύκτα ἔκλαιον. Τὰ ὄνειρά μου μ' ἔφερον πάντοτε εἰς τὸν ἀπολεσθέντα παράδεισον. Μετὰ τοῦ πάθους τούτου πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἀνεπτύχθη καὶ ἕτερον, ὅπερ ἀπετέλει φοβεράν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ πρῶτον. Ἦτο δὲ τοῦτο τὸ πρὸς τὸ κυνήγιον πάθος. Κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τὸ πάθος τοῦτο ἐκορυφώθη καὶ μετὰ τοσαύτης θέρμης παρεδόθην εἰς τοῦτο, ὥστε ἀφιέρουν ἅπαντα τὸν διαθέσιμόν μου χρόνον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤμην προσκεκολλημένος ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου καὶ διῆγον βίον ματαιόσχολον, μεθ' ὅλων τῶν θελγῆτρων τοῦ κόσμου, ἅτινα ὁμως πολλάκις ἀπέφευγον, ὅπως διέλθω

ἐβδομάδας ὁλοκλήρους ἐντὸς δασῶν, ἐνίοτε μετὰ φίλων, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μόνος. Μεταξὺ τῶν διακεκριμένων κυνηγῶν ἀπέκτησα φήμην καλοῦ κυνηγοῦ τῶν ἄρκτων καὶ ἀλκῶν καὶ ἐβυθίστην ὁλοσχερῶς ἐντὸς στοιχείου, ὅπερ ἀπῆδε τοσοῦτον καὶ πρὸς τὸ καλλιτεχνικόν μου ὁρμέμφυτον καὶ πρὸς τοὺς ὄρους τῆς ἐπιστήμου κοινωνικῆς μου θέσεως. Ὁ κυνηγετικὸς οὗτος βίος ἐπέδρασε πολὺ ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ μου ταλάντου καὶ ὑποθέτω, ὅτι ἔνεκα τούτου ἅπαντα τὰ ποιητικά μου προϊόντα ἐγράφησαν ἐν τόνῳ μεΐζονι, ἐνῶ τὰ τῶν συμπατριωτῶν μου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἶναι συντεταγμένα ἐν τόνῳ ἐλάττονι. Σκοπεύω κατὰ τὰ γηρατειά μου νὰ περιγράψω πολλὰ συγκινητικὰ ἐπεισόδια τοῦ βίου τούτου τῶν δασῶν, ἐν οἷς διῆλθον τὰ καλλίτερα ἔτη τοῦ βίου μου καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου μὲ διέκοψεν ἴσως διὰ παντὸς ἡ παροῦσά μου ἀσθένεια. Ἐνταῦθα ἐπιπροσθέτω μόνον, ὅτι ὁ ἔρως μου πρὸς τὴν ἀγρίαν τῆς πατρίδος μου φύσιν ἀναφαίνεται εἰς τὰ ποιητικά μου προϊόντα τόσον ἰσχυρῶς ἴσως, ὅσον καὶ τὸ πρὸς πλαστικὸν κάλλος αἰσθημά μου. . . . Τὸ πρῶτόν μου ἐκτενὲς ἔργον ἦτο ἱστορικὸν μυθιστόρημα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Πρίγκηψ Σερεμπριάνι» ὅπερ ἔσχε τρεῖς ἐκδόσεις. . . . Μετεφράσθη ἐν τῇ γαλλικῇ, γερμανικῇ, ἀγγλικῇ, πολωνικῇ καὶ ἰταλικῇ γλώσσῃ. Ἡ τελευταία αὕτη μετάφρασις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἐν Βερώνῃ καθηγητοῦ Πατούτση τῇ συνεργασίᾳ τοῦ συμπατριώτου ἡμῶν Ζάδλερ καὶ ἐδημοσιεύθη πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐν τῇ ἐφημερίδι τοῦ Μιλάνου «la Perseveranza». . . . Κατόπιν ἔγραψα τριλογίαν «Βόρις Γοδουνῶβ» ἐν τρισὶν ἰδιαιτέροις δράμασιν· ἐξ αὐτῶν τὸ μὲν πρῶτον «Θάνατος Ἰωάννου τοῦ Κεραυνοῦ» ἐδιδάχθη ἐν Πετροπόλει. . . . ἐπίσης ἐν Βέιμαρ κατὰ λαμπρὰν μετάφρασιν ἐν τῇ γερμανικῇ ὑπὸ τῆς κ. Παύλοβας. Τοῦ δράματος τούτου ὑπάρχει μετάφρασις ἐπίσης γαλλικὴ, ἀγγλικὴ καὶ πολωνικὴ. Τὸ δεύτερον δράμα τῆς τριλογίας «Τσάρος Θεόδωρος» μεταφρασθὲν γερμανιστὶ καὶ πολωνιστί, ἀπηγορεύθη νὰ διδασθῇ ἐπὶ σκηνῆς ἅμα τῇ ἐμφανίσει του ἐν τῷ τύπῳ. Ἐκ πάντων, ὅσα ἔγραψα ἐμμέτρως καὶ πεζῶς, εἶναι τὸ

κάλλιστον πάντων . . . ¹⁾ ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ἀναιρῶ πάντα τὰ διδόμενα τῆς ἀπαγορεύσεως . . . Τὸ τρίτον μέρος τῆς τριλογίας φέρει τὴν ἐπιγραφὴν. « Τσάρος Βόρις » ὅπερ ἐπίσης ἀπηγορεύθη . . .

Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ ἑτέρα συλλογὴ τῶν λυρικῶν καὶ ἐπικῶν μου προϊόντων, ἐν οἷς συμπεριελήφθη καὶ τὸ δρᾶμα « Δὸν-Ζουάν » μεταφρασθὲν γερμανιστὶ ὑπὸ τῆς κ. Παύλοβας. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐκδόσεως ταύτης (1867) ἔγραψα πολλὰ ἑτερα, ραψωδίας καὶ λυρικά, ἅτινα εἶναι ἐγκατεσπαρμένα τῇδε κάκεισε· μάλιστα δὲ ἐν τῷ « Ἀγγελιαφόρῳ τῆς Εὐρώπης » καὶ τῷ « Ρωσικῷ Ἀγγελιοφόρῳ » ἅτινα ἔχω σκοπὸν νὰ συλλέξω ἐν νέᾳ ἐκδόσει . . .

¹⁾ Ἴσως ὑπὸ ρωσικὴν ἔποψιν Σ. Μ

ΑΛΕΞΙΟΣ ΤΟΛΣΤΟΪ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΕΡΑΥΝΟΣ

Ὁ Ἰωάννης Βασιλείεβιτς, Τσάρος καὶ μέγας δοῦξ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, ὁ ἐπικληθεὶς Κεραυνός, καλεῖται συνήθως Δ' ἐν τῇ τάξει τῶν μεγάλων δουκῶν, οἵτινες φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο· ἐνίοτε καλεῖται Α'. Ὁ Ἰωάννης, υἱὸς τοῦ μεγάλου δουκὸς Βασιλείου Ἰωάννοβιτς ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ συζύγου Ἑλένης Βασιλείεβνας Γλίνσκη, ἐγεννήθη τῷ 1530 Αὐγούστου 25, ἐτελεύτησε δὲ τῷ 1580 τῇ 16 Μαρτίου. Τριετὴς ὢν, ἀνερρήθη μέγας δοῦξ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ἐν ἔτει 1533. Κυβερνήτρια ἐγένετο ἡ μήτηρ αὐτοῦ, μεγάλη δούκισσα Ἑλένη, ὡς διελάμβανεν ἡ διαθήκη τοῦ πατρός του. Οἱ θεῖοι τοῦ πατρός του, Γούριι καὶ Ἀνδρέας, καθείρχθησαν ὑπ' αὐτῆς, ἐπειδὴ ἦσαν δυσηρεστημένοι ἐπὶ τῇ διοικήσει αὐτῆς. Αὐτὸ τοῦτο ἔπαθε καὶ ὁ θεῖος τῆς Ἑλένης, δοῦξ Μιχαὴλ Γλίνσκης. Πολλοὶ τῶν βογιάρων δὲν ἠγάπων αὐτήν, διότι ὁ μέγας δοῦξ διεζεύχθη τὴν πρώτην του σύζυγον καὶ ἐνυμφεύθη ἀλλοδαπήν, ἐν μέρει δὲ καὶ διότι ἐτίμα μέγालως τὸν πρίγκηπα Ι. Θ. Ὅφτσιν-Τελέπνεβ-Ὀμπολένσκη. Κατὰ τὸν Ἑρβερστέιν, ἡ Ἑλένη ἐδηλητηριάσθη, ἀλλ' ὁ Κεραυνὸς οὐδαμοῦ ἀναφέρει τὸ τοιοῦτον. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ἑλένης (1538), ἀφέθη ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὰς στάσεις τῶν βογιάρων· τὴν ἀρχὴν κατέλαβεν ὁ δραστήριος πρίγκηψ Β. Β. Σουΐσκης. Μετὰ 6 ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς Ἑλένης συνελήφθη ὁ Ὀμπολένσκης καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, ἡ τροφὸς τοῦ μεγάλου δουκὸς Τσελιαδνίνου· ὁ ἀπαλλαγεὶς τῆς εἰρκτῆς πρίγκηψ Μπέλσκης, ἐξ ὑπονοίας, ἐτι ἠθέλησε νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ μεγάλου δουκάτου, καθείρχει ἐκ νέου, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Β. Σουΐσκη ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωάννης καθήρσε τὸν μητροπολί-

τὴν Δανιήλ, εὐνοοῦντα τὸν Μπέλσκη. Ἡ ἀρχὴ τῶν Σουΐσκη ὑπῆρξε τυραννικὴ διὰ τὴν Ρωσίαν. Αὐτὸς ὁ μέγας δοῦξ ἀργότερον, ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Κούρπσκη, μετὰ πικρίας ἀναφέρει τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν, ὅτι ὁ πρίγκηψ Ι. Σουΐσκης ἔθετεν ἐνώπιόν του τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ πατρός του, δὲν ἔδιδεν αὐτῷ ἐν καιρῷ τροφὴν, διήρπασε τὰ σκεύη τοῦ σκευοφυλακίου, καθὼς καὶ τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ὁ πρίγκηψ Κούρπσκης διηγεῖται, ὅτι οἱ κυβερνῶντες παρημέλησαν τὴν ἀγωγὴν τοῦ μεγάλου δουκός, εἴθισαν αὐτὸν εἰς ὠμότητας καὶ δὲν ἐκώλυν αὐτόν, ὅταν ἔρριπτεν ἐκ τοῦ ἐξώστου τὰ ζῶα. Δεκαπενταετῆς τὴν ἡλικίαν ἔπνιγεν ἀνθρώπους ἐν τοῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ θεαταὶ ἐθαύμαζον τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ. Περὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ Ἰωάννου οὐδεὶς ἔλαβε πρόνοιαν. Οἱ Σουΐσκαὶ καὶ οἱ Γλίνσκαὶ ἐσκέπτοντο μόνον περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Τὸ τοιοῦτο ἀνέπτυξε παρὰ τῷ Ἰωάννῃ τὸ φιλόποτον καὶ τὴν περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς τὸ χαλιναγωγεῖν τὰς ἑαυτοῦ ὁρμάς. Τῷ 1540 ὁ πρίγκηψ Ἰωάννης Μπέλσκης ἠλευθερώθη καὶ ἀντικατέστησε τὸν Σουΐσκη. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἀνέπνευσεν ἐλευθέρως ἡ Ρωσία. Εἰς τοὺς Πσχωβίτας ἐδόθη ποινικὸν δικαστήριον, ἠλευθερώθη τῆς εἰρκτῆς ὁ ἐξάδελφος τοῦ μεγάλου δουκὸς Βλαδὴμίρος Ἀνδρέεβιτς. Ὁ Σουΐσκης ἐξωρίσθη ὑπὸ συνοδείαν εἰς Βλαδημίρ. Ἡ ἐξουσία τοῦ Μπέλσκη ὑπῆρξε βραχυχρόνιος· τῷ 1542 ὁ Σουΐσκης, μετακληθεὶς ὑπὸ τῶν ὁμοφρόνων ἐκ τοῦ Βλαδημίρ (ἐν τῇ συνωμοσίᾳ ἔλαβον μέρος περὶ τοὺς 300), καθεῖρξε τὸν Μπέλσκη, φονευθέντα μετ' ὀλίγον· τὸν μητροπολίτην καθήρεσαν καὶ ὀλίγου δεῖν νὰ φονεύσωσι. Μητροπολίτης ἐγένετο τότε ὁ διάσημος Μακάριος, διατελέσας μέχρι τοῦδε ἀρχιεπίσκοπος Νοβγορόδιου. Ὁ σοφὸς οὗτος ἱεράρχης ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου, ἀναπτύξας ἐν αὐτῷ τὴν φιλομάθειαν καὶ πολυμάθειαν, ἐφ' ἣ ἐν τῷ κατόπιν χρόνῳ διεκρίθη. Μετὰ βραχυχρόνιον διοίκησιν τοῦ πρίγκηπος Ἰωάννου Σουΐσκη, ἀνέλαβον τὴν ἀρχὴν οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας Μιχάηλοβιτς καὶ Θεόδω-

ρος Ἰωάννοβιτς Σκόπιν. Αἱ πρότερον βιαιοπραγίαι ἐξηκολούθουν, ἐκ τῶν ἀνακτορικῶν θαλάμων ἀφήρπασαν τὸν Βοροντσώβ, ὃν ὑπερῆγάπα ὁ Κεραυνός, τὸν ἐρράπιζον καὶ θὰ τὸν ἐφόνευον, ἐὰν δὲν ἐπενέβαιναν ὁ Ἰωάννης. Ἐξωρίσθη ὁμοῦ εἰς Κοστρομάν. Εἰς ἐκ τῶν θιασωτῶν τοῦ Σουίσκη, ἐπάτησε τὸν μανδῦαν τοῦ μητροπολίτου καὶ κατέσχιεν αὐτόν. Ἡ νέα ἐμφρόνισις τοῦ Σουίσκη ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἐνίσχυσε τὴν ἐξουσίαν τῶν τοποτηρητῶν. Ἡ θέσις τῶν πραγμάτων κατέστη ἀφόρητος. Διὸ ἐγένετο συνωμοσία, καθ' ἣν προεξῆρχον οἱ συγγενεῖς τοῦ Κεραυνοῦ, οἱ Γλίνσκαϊ. Ἡ συνωμοσία παρεσκευάζετο ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ ἐπὶ τέλους, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1843, ὁ Κεραυνός συνεκάλεσε τοὺς βογιάρους καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς, ὅτι καλῶς γνωρίζει τοὺς ἄρπαγας καὶ ἀδικοῦντας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος τιμωρεῖ μόνον τὸν Σουίσκην, διατάξας τοὺς κυνηγέτας νὰ συλλάβωσιν αὐτόν καὶ ρίψωσιν εἰς τοὺς κύνας, οἵτινες κατεσπάραξαν αὐτόν. Τὴν διοίκησιν ὁμοῦ δὲν ἀνέλαβεν, ἀλλ' ἐνεπιστεύθη ταύτην τοῖς Γλίνσκαϊς καὶ τῷ γραμματεῖ Ζαχάρωβ, ὅστις ἦτο, κατὰ τὸν Ε. Α. Μπέλωβ, εἰς τῶν σημαινόντων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Οἱ νέοι κυβερνῆται ἤρξαντο καταδιώκοντες τοὺς μὴ φίλα αὐτοῖς φρονούντας. Τῷ 1844 ὁ πρίγκηψ Κυθένσκης ἐξωρίσθη καὶ εἶτα ἔλαθε χάριν. Τῷ 1845 ἀπεκόπη ἡ γλῶσσα τοῦ Βουτουρλίν καὶ ἐξωρίσθη ὁ Βοροντσώβ, ὁ πρῶτος ἀγαπητὸς τοῦ Τσάρου. Ὁ δεκαεξαετής Ἰωάννης διεσκέδαζε, οὐδόλως μεριμνῶν περὶ τοῦ κράτους. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1846 συνεκάλεσε τὸν Μητροπολίτην καὶ τοὺς βογιάρους καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ νυμφευθῇ καὶ νὰ στεφθῇ εἰς Τσάρον. Δὲν ἠθέλησε νὰ νυμφευθῇ ἄλλοδαπὴν, διότι, «ἔχει ἄλλοις ἦθη καὶ θὰ προκύψωσιν ἔριδες». Ἡ στέφισ τοῦ Τσάρου δὲν ἦτο νέον τι· ὁ πάππος αὐτοῦ εἶχεν ἤδη στέφει τὸν ἐγγονὸν αὐτοῦ, τὸν ἀτυχῆ Δημήτριον. Αὐτὸς ὁ τίτλος «Τσάρος» ἀπαντᾷ ἤδη ἐν τοῖς γράμμασι, καίτοι ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς σχέσεσιν παρελίπετο. Ὁ Μέγας δούξ Βασίλειος Ἰωάννοβιτς εἶχεν ἐν χρήσει σφραγίδα μετὰ τοῦ Τσαρικοῦ τίτλου.

υπάρχουσι καὶ νομίσματα μετὰ τοῦ τίτλου τούτου. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Μόσχα εἶναι τρίτη Ρώμη, ὁ δὲ ρῶστος ἄρχων — κληρονόμος τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Ἑλλήνων, εἶχε ριζοβολήσῃ παρὰ τοῖς λογίοις. Ἡ στέψις ἐτελέσθη τῇ 16 Ἰανουαρίου 1547. Ἀργότερον, τῷ 1561 ἔπεμψεν ἀπεσταλμένους ἵνα ἐξαιτήσωνται τὴν εὐλογίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, οὗτινος ἔλαβε τὴν συγκατάθεσιν. Ἐντεῦθεν γίνεται κατὰδῆλον, οἷαν ἀπέδιδε σημασίαν εἰς τὸ γεγονός τῆς στέψεως. Πρὸ τῆς στέψεως ἐστάλησαν ἀνὰ τὴν Ρωσσίαν διαγγέλματα, προσκαλοῦντα τοὺς κατοίκους ν' ἀποστείλωσιν εἰς Μόσχαν παρθένους πρὸς ἐκλογὴν νύμφης· ὡς τοιαύτη δὲ ἐξελέγη ἡ Ἀναστασία Ρωμάνοβνα Ζαχάριν — Γιούριν. Τὸ γένος τοῦ Ζαχάριν, ἔχον τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ Θεοδώρου Κόσκη, ἀνῆκεν εἰς τὰς ὀλίγας ἐκείνας τῶν ἀρχαίων βογιάρων γενεάς, αἵτινες ἐτήρησαν τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν θέσιν ἐν μέσῳ τῆς πληθώρας τῶν πριγκήπων, τῶν ὑπηρετούντων τοὺς αὐθέντας τῆς Μόσχας. Καίτοι ἤρᾳτο τῆς τσαρίτσας ὁ Ἰωάννης, οὐδὲν ἤττον δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ τῆς ἰδέας τῆς εἰρηνοποιήσεως. Μεγάλην ἐπίδρασιν ἔσχεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ τῇ 12 Ἀπριλίου ἐπισυμβᾶσα πυρκαϊά, ἣτις ἀπετέφρωσε τὴν Μόσχαν ἅπασαν. Ὁ στασιάσας λαὸς ἀπήτησε τὴν ἐκδοσιν τῆς προμήτορος τοῦ Τσάρου, τῆς δουκίσσης Γλίνσκη, εἰς τὰς γοητείας τῆς ὁποίας ἀπέδιδε τὴν πυρκαϊάν. Εἰς τὰ ἐν τοῖς λόφοις Βορομπιέβ ἀνάκτορα, ἔνθα εὐρίσκετο ὁ Τσάρος, ἐπαρουσιάσθη ὁ ἱερεὺς Σίλβεστρος, ὅστις, καθ' ἃ γράφει ὁ Κούρπσκης, ἀπήγγειλε κατὰ τοῦ Τσάρου λόγον ἀπειλητικόν, ἐξορκίζων αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιβεβαιῶν τοὺς λόγους του διὰ τοῦ κειμένου τῆς Γραφῆς. Ὁ Σίλβεστρος ἦτο ἱερεὺς τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οὗτινος ὁ πρωθιερεὺς ἦτο πνευματικὸς τοῦ Τσάρου. Ἦτο ἐπομένως γνωστὸς τῷ Τσάρῳ καὶ ὡς καταγόμενος ἐκ Νοβογοροδίου ἀπῆλαυε τῆς προστασίας τοῦ Μακαρίου, ὅστις ἐγένετο μητροπολίτης Μόσχας τῷ 1542. Εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν δύο τούτων, καὶ ἰδίᾳ τοῦ Μακαρίου ἀποδίδεται ἡ

συγκράτησις τῆς ἐξημμένης φύσεως τοῦ Κεραυνοῦ. Ἄλλ' οἱ τρέποι τοῦ Σιλβέστρου, ἐνεργοῦντος διὰ παιδικῶν μορμολυκειῶν, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Τσάρος, δὲν ἠδύναντο ἐπὶ πολὺ νὰ διαρκέσωσιν. Εἰκοσαετῆς γενόμενος, ἠθέλησε νὰ δηλώσῃ, πῶς διανοεῖται νὰ διοικήσῃ, καὶ πανηγυρικῶς ἐδήλωσε τοὺς αἰτίους τῶν ταραχῶν. Πρὸς τοῦτο συνεκρότησε τὴν πρώτην νομαρχιακὴν σύνοδον, εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς ὁποίας προέτεινε νέον δικαστικὸν κώδικα. Ἐν τῇ συνόδῳ ἀπήγγειλεν εὐφραδῇ λόγον. « Τὸ παρελθὸν κακόν, εἶπεν ἀδύνατον νὰ διορθωθῇ. Δύναμαι μόνον νὰ σώσω ὑμᾶς ἀπὸ παρνομίων βιαιοτήτων καὶ ληστειῶν. Λησμονήσατε πᾶν ὅ,τι δὲν ὑπάρχει πλέον καὶ οὐδέποτε θὰ συμβῇ! ἐγκαταλείψατε τὸν φόβον καὶ τὰ μίσῃ. Ἐνωθῶμεν πάντες ἐν ἀγάπῃ χριστιανικῇ ». Τὴν λῆψιν τῶν ἀναφορῶν ἀνέθηκεν εἰς τὸν Ἀλ. Ἀδάσεβ, ὃν ἐξέλεξεν ἐξ ἀσήμεων ἀνδρῶν. Ἡθέλησε ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῶν σημαινόντων προσώπων, ἅτινα ἐφάνησαν τοσοῦτον ἐπαχθῇ καὶ αὐτῷ καὶ τῷ λαῷ. Τῷ 1851, ἐν συνόδῳ τῶν ἱερατικῶν ἀρχῶν κατὰ ἐρωτήσεις δοθείσας ὑπὸ τοῦ Τσάρου, ἐγένοντο ἀποκρίσεις περὶ τῆς ἐκριζώσεως τῶν καταχρήσεων, αἵτινες ὑπεισέδυσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τὰ θεσπίσματα τῆς συνόδου ταύτης εἶναι γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα « Ἐκατὸν Κεφάλαια » ὡς δοθέντων ἐκατὸν ζητημάτων. Ὁ Ἰ. Ν. Ζδάνωβ ἐδημοσίευσε τὸν κατάλογον τῶν ζητημάτων τούτων, ἅτινα ἄπτονται τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς διοικήσεως. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ κυβέρνησις δεικνύει μεγάλην ὀρᾶσιν. Οἱ τοποτηρηταὶ ἀντικαθίστανται διὰ τῆς νομαρχιακῆς αὐτοδιοικήσεως. Ἐν γένει παρατηρεῖται πνεῦμα μεταρρυθμιστικόν. Πάντα ταῦτα, κατὰ τὸν Κούρπσκη, τὸν Καραμζῖνον, τὸν Πολεβόι, τὸν Κостоμάρωβ, τὸν Ἰλοβάισκη, τὸν ἀρχαιολόγον Λεωνίδαν καὶ ἄλλους ἱστορικούς, ἀποδίδονται εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν συμβούλους, οὓς ἐξέλεξεν ὁ Σίλβεστρος καὶ Ἀδάσεβ. Ἄλλ' ὅμως δὲν εἶναι παραδεκτὸν τὸ τοιοῦτον ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπακολουθήσῃ μεταρρύθμισις τις, ἐὰν πληρέστατα δὲν ἦτο πεπεισμένος ὁ Τσάρος.

Ἐξωτερικῶς ἡ ἐποχὴ αὕτη διακρίνεται ἐπὶ τῇ κατοχῇ τῆς Καζάνης. Ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Σαφᾶ-Γιρέι (1548), κατατροπώσαντος τὸν Μπέλσκη, οἱ κάτοικοι τῆς Καζάνης ἀνέβιβασαν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν παῖδα ἔτι ὄντα υἱὸν αὐτοῦ Οὔτεμις-Γιρέι, ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σιουγιούνμπεκ. Αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Καζάνης, ἀλλ' αἱ ἐπιχειρήσεις ἀνησυχίαι δὲν ἐπέτρεψαν αὐτῷ νὰ προχωρήσῃ πέραν τῆς Σβιάτης. Ἐκεῖ ιδρύθη φρούριον, ἐν ᾧ ἐγκατέστη στρατιωτικὴ ρωσικὴ φρουρά. Οἱ ὀρεινοὶ Ὅσερέμισοι ἦσαν τότε ὑποτεταγμένοι τῇ Ρωσσίᾳ, οὗ ἕνεκα οἱ κάτοικοι τῆς Καζάνης παρεκάλεσαν τὸν Ἰωάννην νὰ δώσῃ αὐτοῖς τσάρον καὶ ὡς τοιοῦτος ἀπεστάλη αὐτοῖς ὁ Σάχ-Ἀλῆς, ὅστις ἠναγκάσθη μετ' ὀλίγον νὰ καταλείπῃ τὴν Καζάνην, ἐν ᾗ ἐγκατέστη τσάρος ὁ πρίγκηψ τῶν Νογαί Ἐδιγερ. Τότε ὁ Ἰωάννης ἐξεστράτευσεν αὐτοπροσώπως κατὰ τῆς Καζάνης. Κατ' ἀρχὰς ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων κατὰ τῆς Τούλας τατάρων τῆς Κριμαίας, οἵτινες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Μέρος τοῦ στρατοῦ τοῦ ὠδήγησεν ὁ ἴδιος εἰς Βλαδὴμιρ, Μουρὸμ καὶ Νίζνι. Ἐν Σούρ συνηνώθησαν καὶ τὰ ἄλλα ρωσικὰ τάγματα. Εἰς Σβιάσκαν ἀφίκοντο τῇ 13 Αὐγούστου. Ἡ πολιορκία τῆς Καζάνης διήρκεσε μέχρι τῆς 2 Ὀκτωβρίου, ὅτε δι' ὑπονόμου, ὃν ὥρυξε γερμανὸς μηχανικός, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν οἱ Ρῶσοι, ὁ τσάρος αὐτῶν, συλληφθεὶς αἰχμάλωτος, ἐβαπτίσθη κατόπιν. Μετὰ τὴν Καζάνην ἐπετάγησαν οἱ Μπασκίραι. Αἱ ἔριδες τῶν Νογαί ἐπίνεγκον τὴν κατοχὴν τῆς Ἀστραχάνης. Ἐξ ἀνατολῶν ἐστράφη πρὸς τὴν δύσιν. Ἡρξάτο ὁ πόλεμος τῆς Λιβονίας, ὅστις ὑπὸ πολλῶν θεωρεῖται πολιτικὸν σφάλμα τοῦ Ἰωάννου. Κατὰ τὸν Κοστομάρωβ, ὁ πόλεμος οὗτος ἦτο κατακτητικὸς. Καὶ ὅμως ἦτο ἱστορικὴ ἀνάγκη, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Φόρστεν. Ἡ Ρωσσία, ἀρχαίῳθεν, ἔτεινε πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὑπὲρ τοῦ Νευᾶ ἐμάχοντο οἱ Νοβγορόδιοι πρὸς τοὺς Σουηδοὺς. Ἡ Μοσχοβιτικὴ κυβέρνησις, ὑποτάξασα τὸ Νόβγοροδ, ἐκληρονόμησε καὶ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ σχέσεις πρὸς τὴν Βαλτικὴν, οἱ δὲ Λιβόνιοι κατέθλιβον

παντοειδῶς τὸ ρωσικὸν ἐμπόριον, ὅπερ ἠνοιχθῇ τῷ 1553. Ἀγγλικὴ ἐμπορικὴ ἐταιρία, ἀναζητοῦσα ὁδὸν πρὸς τὴν Κίναν, ἐξ-
απέστειλεν ἐκδρομὴν, ἣν ὁ βασιλεὺς Ἐδουάρδος Γ' ἐφωδίασε
δι' ἐγγράφων πρὸς τοὺς ἄρχοντας βορρᾶ καὶ ἀνατολῆς. Μέρος
τῆς ἐκδρομῆς ταύτης ἀπώλετο καθ' ὁδόν, ἀλλ' ὁ Τσένδλερ ἀρίχθη
εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Δβὶν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μόσχαν, ἐνθα
ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου. Τῷ 1553 ἐπαρουσιάσθη ὡς ἀπε-
σταλμένος παρὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τῆς Μαρίας· οἱ Ἀγγλοὶ ἔλα-
βον προνόμια ἐμπορικά, νὰ ᾤναι ἀσύδοτοι, νὰ ἔχωσιν οἰκίας εἰς
τὰς ρωσικὰς πόλεις κτλ. Αὐτὰ ταῦτα τὰ προνόμια παρεχωρή-
θησαν καὶ ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας τοῖς Ρώστοις τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἰωάν-
νου Νεπί. Τοὺς Ἀγγλοὺς ἐμιμήθησαν καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ· οὕτω
δὲ συνήφθησαν ἐμπορικαὶ σχέσεις μετὰ τῆς Εὐρώπης παρὰ τὰς
ἀπαγορεύσεις τῶν γειτόνων.

Πρῶτον πάντων συνεκρούσθη μετὰ τοῦ σουηδοῦ Γουσταύου
Βάζου, ὅστις ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ συνάψῃ εἰρήνην. Σπου-
δαιότερος ἀπέβη ὁ πρὸς τὸ τάγμα τῆς Λιβονίας πόλεμος. Τὸ
τάγμα τοῦτο ἦτο ἀσθενές, ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἦτο ἐπίφοδον πρὸς τὴν
κυβέρνησιν τῆς Μόσχας, καθόσον ἠδύνατο ἕνεκα τῆς ἀσθενείας του
νὰ ὑπαχθῇ ὑπὸ τὴν Δανίαν ἢ Πολωνίαν ἢ Σουηδίαν καὶ τὸ τοι-
οῦτον ἦτο ἀσύμφορον· ὁ πόλεμος οὗτος ἀπέβη ὀλέθριος διὰ τὴν
Λιβονίαν· ἐνῷ δ' ἐν Λιβονίᾳ συνέβαινον τὰ γεγονότα ταῦτα, ἐν
Μόσχᾳ ἐπῆλθε μετατροπὴ ἐν ταῖς σκέψεσι τοῦ Κεραυνοῦ.

Ἐχων παρ' ἑαυτῷ τὸν Σίλβεστρον καὶ Ἀδάσεβ ἐνόμισεν, ὅτι
θα εὖρη ἀσφαλὲς ἔρεισμα. Ἡ ἐπιρροή τοῦ Σιλβέστρου διήρκασε
μέχρι τοῦ 1833· ὁ Σίλβεστρος ἐνόμισεν, ὅτι θα ᾤναι εἰς θέσιν νὰ
διοικήσῃ, ἀλλὰ νὰ διευθύνῃ τοιοῦτον ἄνδρα, οἷος ὁ Κεραυνός, ἦτο
δυσχερἔστατον. Ἡ πρὸς τὸν Σίλβεστρον δυσμένεια τοῦ Ἰωάννου
ἐξεδηλώθη, ὅτε ἀσθενήσας ἀπήτησε παρὰ τῶν Βογιάρων πίστιν
πρὸς τὸν υἱὸν του Δημήτριον, νήπιον ἔτι ὄντα. Τὸ πλεῖστον τῶν
Βογιάρων ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ Βλαδμηρίου Βασιλείεβιτς, υἱοῦ τοῦ
Ἀνδρέου Ἰωάννοβιτς, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἐκηρύχθη καὶ ὁ Σίλβε-

σπρος. Τὸ τοιοῦτο ἐξηρέθισε τὸν Κεραυνόν, ἀλλὰ συνεκρατήθη μέχρις εὐθέτου χρόνου. Ὑποπτευόμενος τὸν Σιλβέστρον, προσεπάθησε νὰ προσελκύσῃ περὶ ἑαυτὸν ἄνδρας ἐν παντὶ πειθηνίους αὐτῷ· εἰθισμένος νὰ περιφρονῇ τοὺς ἀνθρώπους, ἐφῆπλωσε τὴν περιφρόνησίν του καὶ ἐπὶ τοῦ λαοῦ, πρὸς ὃν ἔπαυσεν ἔχων ἐμπιστοσύνην. Τῷ 1560 ἀπεβίωσεν ἡ Ἀναστασία· ἐν καιρῷ τῆς ἀσθενείας αὐτῆς ὁ Ἰωάννης συνεκρούσθη πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν Βογιάρους διὰ τὸ πρὸς τοὺς Ζαχάριν μίσος των. Γενομένης ἀνακρίσεως, ὁ μὲν Σιλβέστρος ἐξωρίσθη εἰς Σολόβκαν, ὁ δὲ Ἀδόσεβ εἰς Δέρπτην, ἔνθα ἐτελεύτησε.

Κατ' ἀρχὰς δὲν ἐλάμβανον χώραν βιαιοπραγίαι καὶ θανατικαὶ ποιναί, ἀλλ' εἰτα συλλαβὼν ὑπονοίας, ὅτι ἡ καθαιρεθεῖσα μερὶς πειρᾶται νὰ λάβῃ τὴν προτέραν ἐπιρροήν, ἐσκληρύνθη παντάπασιν. Κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἰακίνσκη, αἱ ποιναὶ αὗται ἦσαν φοβεραὶ καὶ ἄπειροι. Ἀπαιτοῦνται ὅμως πολλὰ ἔτι νὰ διαφωτισθῶσιν, κατὰ τὸν Μπέλωβ, ὅπως λάβωμεν πλήρη καὶ σαφῆ ἰδέαν τούτων, καθόσον ὁ Κούρπσκης δυσμενῶς διέκειτο πρὸς τὸν Κεραυνόν, οἱ ξένοι ἱστορικοὶ ἔγραψαν ταῦτα ἐξ ἀκοῆς, τὰ δὲ συνοδικά, ἀγνοοῦμεν, πότε συνετάχθησαν. Κατ' ἀρχὰς αἱ ποιναὶ περιωρίζοντο εἰς ποινὴν τινα ἢ ἐξορίαν· ὁ Κούρπσκης, καταφυγὼν εἰς Λιθούην (Λιθουανίαν, Λίτβαν), ἀπέστειλε δριμεῖαν κατὰ τοῦ τσάρου ἐπιστολὴν, ἐλέγχων αὐτόν. Ὑπερασπίζων τὰ δικαιώματα τῶν Βογιάρων, δὲν ἠδύνατο, ὡς καὶ ἄλλοι πρίγκηπες, νὰ ἀνεχθῇ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μόσχας· ὁ Μπέλσκης καὶ Μστισλάβσκης, θεωροῦνται ἀπόγονοι τοῦ Σιγισμόνδου-Αὐγούστου· ὁ πρίγκηψ Σουΐσκης, ἐπιβαίνων τοῦ θρόνου, δηλοῖ, ὅτι θεωρεῖ τὴν γραμμὴν τῆς εὐγενείας του ἀνωτέραν τῶν μεγάλων δουκῶν τῆς Μόσχας· οἱ δοῦκες δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνεχθῶσι τὸν τίτλον « τσάρος », διότι δὲν ἐτηρήθησαν τὰ δικαιώματα αὐτῶν εἰς τὸ νὰ συμμετάσχωσιν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους. Εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ἀπογόνου τῶν δουκῶν Ἰαροσλάβ ὁ ἔγγονος τῆς ἐλληνίδος βασιλόπαιδος ἅπαντα δι' ἰδίας θεωρίας. Κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἡ βασιλικὴ

ἐξουσία ἐδόθη παρὰ Θεοῦ· ὁ προορισμὸς τοῦ Τσάρου εἶναι νὰ προστατεύῃ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ νὰ τιμωρῇ τοὺς κακοὺς. Ἐν τῇ ἐκτενεῖ ἀπαντῇ τοῦ Κεραυνοῦ παρατηρεῖται ἡ ἀξιοσημεῖωτος παρατήρησις, ὅτι τὸ ἱερατεῖον δὲν πρέπει ν' ἀναμιγνύηται εἰς τὰ τῆς πολιτείας, ὅπερ ἀναιρεῖ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Κούρπσκη περὶ τῶν ἀγαθῶν συμβουλῶν τοῦ Σιλβέστρου· ὁ Κεραυνὸς προητοιμάσθη νὰ δώσῃ τραῦμα ἀποτελεσματικὸν κατὰ παντὸς θεωρουμένου ἐχθροῦ του. Πρὸς τοῦτο, παραλαβὼν τῇ 3 Δεκεμβρίου 1864 τὴν Τσαρίτσαν Μαρίαν Τεμριουκῶδ (ἣν ἐνυμφεύθη τῷ 1861), τοὺς τσάρεβιτς, πολλοὺς βογιάρους, εὐγενεῖς, ἔνοπλον σωματοφυλακὴν, τὸ ταμεῖον καὶ τὰ ἀνακτορικὰ ἱερά, περιῆλθε τὰ διάφορα μοναστήρια καὶ τελευταῖον ἐγκατέστη ἐν τῇ Σλομποδᾷ Ἀλεξάνδρου τοῦ κυβερνεῖου Βλαδήμιρ. Ἡ κατάπληξις τῶν Μοσχοβιτῶν διήρκεσε μέχρι τῆς 3 Ἰανουαρίου 1865, ὅτε ὁ μητροπολίτης Ἀθανάσιος ἔλαβε γράμμα παρὰ τοῦ Τσάρου, ἐν ᾧ ἀπηρρίθμει τὰς ἀνομίας τῶν Βογιάρων ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ἐλέγχων τὴν πλεονεξίαν, τὴν ἀκηδίαν, τὴν προδοσίαν αὐτῶν, κατηγορῶν τὸ ἱερατεῖον, ὡς ὑπερασπιζόμενον τοὺς προδότας, ἀνεκοίνου δέ, ὅτι δὲν ἀνέχεται ἐπὶ πλέον τοὺς προδότας καὶ διὰ τοῦτο ἐγκαταλίπει τὸ κράτος του καὶ ἐγκαθίσταται, ὅπου ὁ Θεὸς θελήσῃ. Συγχρόνως δὲ ἐν ἐτέρῳ γράμματι πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς Μόσχας διακηρύττει, ὅτι οὐδὲν ἔχει κατ' αὐτοῦ παράπονον. Ἡ παράδοξος αὕτη ἀνακοίνωσις κατέπληξε πάντας. Τὸ ἱερατεῖον, οἱ Βογιάροι καὶ πολῖται ἀνηνέχθησαν πρὸς τὸν μητροπολίτην, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ καθικετεύσῃ τὸν Τσάρον νὰ μὴ παραιτηθῇ τοῦ θρόνου, καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ τοὺς πολίτας εἰς τὴν διάθεσιν τῶν λύκων. Πάντες δέ, ἱερατεῖον, Βογιάροι καὶ πολῖται, ἐξέφρασαν τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ Τσάρος εἶναι ἐλεύθερος νὰ τιμωρῇ τοὺς προδότας, ὅπως αὐτὸς ἐγκρίνει. Ἐν τοιαύτῃ πληρεξουσιότητι ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων, ἡγουμένου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νοβγοροδίου Ποιμένος· ὁ Τσάρος συγκατετέθη ν' ἀνέλθῃ ἐκ δευτέρου ἐπὶ τοῦ θρόνου

ἐπὶ τῷ ὄρω, ὅτι εἶναι ἐλεύθερος νὰ τιμωρῇ τοὺς προδότας. Συγχρόνως δὲ ἐδήλωσεν, ὅτι ἐκχωρεῖ μέρος τοῦ κράτους καὶ τῆς Αὐλῆς, ὅπερ ἐκάλεισεν Ὀπρίσνιναν, ὁρίσας κατόπιν τὰς ἐπαρχίας, τὰς πόλεις καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς Μόσχας, αἵτινες ἐξεχωρήθησαν τῇ Ὀσπρίσνινᾳ. Τέλος ἐξέλεξε χιλίους πρίγκηπας, εὐγενεῖς καὶ τέκνα τῶν Βογιάρων, οἵτινες ὤφειλον νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν ταῖς ἐκχωρηθείσαις ἐπαρχίαις· τὸ λοιπὸν κράτος ἀπεκάλυψε νομαρχίας, ἃς ὑπέγραγεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν νομαρχιακῶν Βογιάρων.

Τὸ φιλύποπτον τοῦ Ἰωάννου ἐνίσχυσεν ἔτι μᾶλλον τὸ ἐξῆς γεγονός. Ἀγγλὸς ἐκ Λιθούης ἔφερε γράμματα παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ Γέτμαν πρὸς τοὺς Βογιάρους τῆς Μόσχας. Ἡ ἀλληλογραφία αὕτη κατεσχέθη, ὁ δὲ Τσελιάδην καίτινες φίλοι τοῦ ἐθανατώθησαν. Αἱ κατὰ τοῦ ἱερατείου αἰτιάσεις τοῦ Ἰωάννου δὲν ἔπαυσαν, ἦλθον εἰς διενέξεις μετὰ τοῦ μητροπολίτου Φιλίππου, ἐπεμβάινοντος ὑπὲρ τῶν ἐξορίστων. Τοῦτου ἕνεκα ὁ μητροπολίτης ἀπεσύρθη εἰς τὸ μοναστήριον Νικολάου, τανῦν ἐλληνικὸν ἐν τῇ ὁδῷ Νικολάου. Ἐν τινὶ ἑορτῇ, παρατηρήσας ὁ μητροπολίτης ἕνα ἐκ τῶν τῆς Ὀπρίσνινας φέροντα σκοῦρον, ἐπετίμησεν αὐτόν. Τὸ τοιοῦτο ἐξώργισε τὸν Τσάρον. Τῇ 8 Νοεμβρίου 1568 ἐν καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας συλληφθεὶς ὑπὸ φρουρᾶς Ὀσπρίσνινας καθήρεθαι, ἀποσταλθεὶς εἰς Ὀτροτς, ἔνθα τῷ 1569 ἐπνίγη. Αὐτὸ τοῦτο ὑπέστη καὶ ὁ ἐξάδελφος τοῦ Τσάρου Βλαδὴμιρος Ἀνδρέεβιτς. Μυρίας κακώσεις ὑπέστησαν αἱ πόλεις Τβέρ, Κλίνα καὶ Νόβγορονδ, ἐν Μόσχᾳ ἐθανατώθησαν πλεῖστοι Βογιάροι, ἐν αἷς καὶ οἱ εὐνοούμενοι τοῦ Τσάρου Μπασμάνωφ, πατὴρ καὶ υἱός, ὁ δὲ πρίγκηψ Βιαζέμσκις ἐτελεύτησεν ἐν τοῖς βασιανιστηρίοις. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι τῶν Βογιάρων ὑπέστησαν τὴν αὐτὴν τύχην. Ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ, γενομένη τῷ 1572, παραπονεῖται κατὰ τῶν Βογιάρων, οἵτινες ἀνταπέδωκαν αὐτῷ κακὸν ἀντὶ καλοῦ. Τὸ φιλύποπτον αὐτοῦ διῆκε μέχρι τοῦ σημείου νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ἐξόριστον καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτει καταφύγιον εἰς Ἀγγλίαν, ἐν περιπτώσει ἐξορίας. Τῷ 1581, καθ' ὃν χρόνον ἠττήθησαν τὰ ρωσσικὰ στρατεύ-

ματτα, ἐρίσας πρὸς τὸν ἀγαπητόν του υἱόν, τὸν Τσάρεβιτς, ἔπληξε θανασίμως αὐτὸν διὰ τῆς ράβδου του. Ἀπεδίωτε δὲ ὁ Τσάρεβιτς μετὰ 4 ἡμέρας.

Ἡ πτώσις τοῦ τάγματος τῆς Λιβονίας ἔφερεν εἰς σύγκρουσιν τὰς ἐνδιαφερομένας δυνάμεις. Ἡ Σουηδία, συνάψατα συνθήκην μετὰ τῆς Ρωσσίας, ἐπετέθη κατὰ τῆς Δανίας, ἡ δὲ Ρωσσία συνεκρούσθη πρὸς τὴν Πολωνίαν. Ὁ Σιγισμοῦνδος-Αὔγουστος, καταλαβὼν τὴν Λιβονίαν, ἀπήτησε τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ρωσικῶν καὶ Λιθουανικῶν στρατευμάτων ἐκ τῆς Λιφλανδίας. Ἐκ τῆς Μόσχας ἀπεστάλη ἀπάντησις ἀρνητικὴ. Οἱ βογιάροι μάλιστα τῆς Μόσχας ἀπήντησαν, ὅτι οἱ ἡγεμόνες τῆς Μόσχας εἰσὶν « αὐτόχθονες » οἱ δὲ Λιθουανοὶ « ἑτερόχθονες ¹⁾ ». Μετὰ τὴν κατοχὴν τῆς Πολότσκης, τῇ 15 Φεβρουαρίου 1563 ἤρξαντο ἀτελεύτητοι διαπραγματεύσεις, τῷ δὲ 1564 ἡττήθησαν κατὰ κράτος τὰ ρωσικὰ στρατεύματα, παρὰ τὸν ποταμὸν Οὐλαν. Ἐκ νότου ἡ Ρωσσία ἤτον ἐξησφαλισμένη, ἀλλ' ὁ γάνης τῆς Κριμαίας, ὠροκηθεὶς ὑπὸ τῶν Λιθουανῶν, ἐπετέθη κατὰ τῆς Ριζζάνης. Περὶ τὸ τέλος τοῦ 1565 ἤρξαντο διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης, τῷ δὲ 1566 συνήλθον ἐν Μόσχᾳ οἱ νομαρχιακοὶ βογιάροι, ἀποφασίσαντες νὰ μὴ παραχωρηθῶσιν αἱ ὑπὸ τῶν ρωσικῶν στρατευμάτων κατεχόμεναι πόλεις καὶ μόνον τῷ 1570 συνήφθη ἀνακωχὴ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ *Uti possidetis*. Ἐν καιρῷ τῶν διαπραγματεύσεων οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Λιθούης ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἔχωσι σλαῦον κυρίαρχον καὶ ὡς τοιοῦτον ἐπιθυμοῦσι τὸν Τσάρον. Ὁ Τσάρος ἡρνήθη τὴν ἐκλογὴν. Δι' αὐτὸν ἔχει σπουδαιότητα ἡ Λιβονία, ἀντὶ τῆς ὁποίας ἦτο πρόθυμος καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν Πολότσκην.

Ἐν ἔτει 1570 τὰ ρωσικὰ στρατεύματα ἦσαν ἐστρατοπεδευμένα παρὰ τὸν ποταμὸν Ὁκαν, ἔνθα δις ἐπεσκέφθη ταῦτα αὐτὸς ὁ Τσάρος. Τὸ ἔαρ τοῦ 1571 ὁ Χάνης, προειδοποιηθεὶς ὑπὸ ρώσων προδοτῶν διέβη τὸν Ὁκαν καὶ διέκοψε τὴν συγγκινωνίαν τοῦ

¹⁾ Αἱ ἀπάντησεις ἐγράφησαν πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Κεραυνοῦ.

Τσάρου εύρισκομένου ἐν Σερπουχόδη μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ. Ὁ μὲν Τσάρος ἀπῆλθεν εἰς Ροστόβην, οἱ δὲ βογιάροι εἰς Μόσχαν. Ὁ Χάνης κατώρθωσε νὰ λεηλατήσῃ τὰ προύστεια, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ κυριεύσῃ τὸ Κρεμλῖνον.

Μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Πολωνίας ἦτο καὶ ὁ Τσάρος τῆς Μόσχας. Τῷ 1573 ἀφίκετο εἰς Μόσχαν ὁ Βοραπάϊ, ἄγγελος ἐκ Λιθούης, ἀγγέλλων τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως. Οἱ Λιθουανοί, βλέποντες, ὅτι οἱ πολωνοὶ βραδύνουσι ν' ἀποστείλωσιν εἰς Μόσχαν ἀπεσταλμένους, ἀπέστειλαν ἀφ' ἑαυτῶν τὸν γραμματέα Γαράμπουρδαν. Ἐν ταῖς διαπραγματεύσεσιν ὁ Τσάρος παρεδέχθη νὰ γείνη βασιλεὺς τῆς Πολωνίας καὶ Λιθουανίας ἀλλὰ βασιλεὺς κληρονομικός, ὡς βασιλεὺς ἐξελέγη ὁ Ἐρρίκος Βαλουά, ὅστις κατόπιν ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Γαλλίας. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐπανελήφθησαν αἱ περὶ τοῦ στέμματος διαπραγματεύσεις, ἀλλ' εἰς οὐδὲν κατέληξαν ἀποτέλεσμα· τούτου ἕνεκα ἐξελέγη ὁ Στέφανος Μπατώριος ἐν ἔτει 1576. Βλέπων ὁ Τσάρος, ὅτι τὰ πράγματα ὀξύνονται μετὰ τῆς Σουηδίας, προσεκάλεσε τοὺς ἀπεσταλμένους αὐτῆς εἰς Νόβγοροδ, ἔνθα ἐδήλωσεν αὐτοῖς, ὅτι ὁ βασιλεὺς ὀφείλει ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν ἀνώτερόν του κύριον καὶ παραχωρήσῃ τὴν Λιβονίαν. Αἱ ἀπαιτήσεις αὗται δὲν ἐγένοντο δεκταὶ καὶ ἐπῆλθεν ἀλληλογραφία ἐκατέρωθεν προσβλητική. Τῷ 1572 αὐτὸς ὁ Τσάρος ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Ἑσθλανδίας καὶ ἐπολιόρκησε τὴν Πάιδαν, ἔνθα ἐφονεύθη ὁ Μαλιούτας-Σκουράτωβ τῇ 1 Ἰανουαρίου 1573. Οἱ Ρῶσοι ἐκυρίευσαν πόλεις τινάς, ἀλλ' ἐν Λόδη ἠττήθησαν. Τούτου ἕνεκα ἤρξαντο διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης τοσοῦτο μᾶλλον, καθόσον ἐπανεστήσαν καὶ οἱ Τσερέμισοι καὶ μόνον τὸν Ἰούλιον τοῦ 1575 συνήφθη διευτὴς ἀναχωρή, ἣς ὁ σκοπὸς ἦτο νὰ συγκεντρώσῃ ὁ Τσάρος πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις κατὰ τῆς Λιβονίας. Ἐν ἔτει 1577 τὰ ρωσικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὸν πρίγκηπα Μστισλάβσκην καὶ Σερεμέτεβ ἐπολιόρκησαν τὴν Ρεβέλην, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς.

Ἐν ἔτει 1576 ἀφίκοντο ἐν Μόσχᾳ ἀπεσταλμένοι παρὰ τοῦ

Μπατωρίου, ἀλλ' ἐν τοῖς γράμμασι δὲν ἐκαλεῖτο Τσάρος, ὁ ῥῶσ-
σος ἡγεμὼν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκαλεῖτο βασιλεὺς Λιφλανδίας ἐν Μό-
σχᾳ ἀπῆλθον τὴν διόρθωσιν τούτων, ἀλλὰ δὲν ὠνόμασαν τὸν
Μπατωρίον ἀδελφὸν τοῦ Τσάρου, διότι, ὡς πρίγκηψ σεμιγράδ-
σκης, ἦτο ὑπάρχους Οὐγγρος. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπῆλθον, ἀναγγεί-
λαντες, ὅτι θὰ πέμψωσι νέους. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1578 ἀφίχθη
εἰς Μόσχαν Πολωνικὴ πρεσβεία, ἣτις συνῆψεν ἀναχωρῆν ἐπὶ 3
ἔτη. Ὁ Στέφανος δυσηρεστήθη, διότι ἐκλήθη οὐχὶ βασιλεὺς ἀλλὰ
γείτων. Ἐν Βαρσάβα ἡ βουλὴ ἀπεφάσισε νὰ κηρύξῃ τὸν πόλε-
μοε κατὰ τῆς Ρωσσίας καὶ ἤρξαντο προετοιμασίαι. Ἐν τῷ με-
ταξὺ ἀπεστάλη εἰς Μόσχαν ὁ Γαράμπουρδας. Ἐν ἔτει 1579 ὁ
Τσάρος εὐρισκόμενος ἐν Νόβγοροδ, ἔμαθε παρὰ τῶν ἀπεσταλμέ-
νων τοῦ Μπατωρίου τὴν ἑναρξιν τοῦ πολέμου, συγχρόνως δὲ ἄγ-
γελος μετὰ γράμματος δριμυτάτου ἀνῆγγειλε τοῦτο. Ἐπὶ κεφα-
λῆς τῶν Σουηδῶν ἐτέθη ὁ Δελαγάρδης. Ἐν πολεμικῷ συμβουλίῳ
διηρέθησαν αἱ γνώμαι, οἱ μὲν προέτειναν νὰ ἐφορμήσωσι κατὰ
τοῦ Πσκώβ, ὁ δὲ Μπατωρίος νὰ κυριεύσωσι πρότερον τὴν Πο-
λότσκην, ἵνα μὴ καταληφθῇ κατόπιν ἐκ τῶν νώτων. Τὰ ἐξαπο-
σταλέντα ρωστικὰ στρατεύματα ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσω-
σιν εἰς Σόκολ, ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς Βίλναν· ἐν Βαρσάβα ὑπῆρχε
μεγάλῃ ἀντιπολίτευσις κατὰ τοῦ πολέμου, ἀλλ' ὁ Ζαμόσκης κα-
τέδειξε τὴν ἀνάγκην τοῦ πολέμου, ἐξάρας τὰς ἀρετὰς τοῦ βασι-
λέως. Ἐν Μόσχᾳ ἐπίσης παρεσκευάζοντο εἰς πόλεμον, ἀλλὰ δὲν
ἐγνώριζον, ποῦ θὰ διευθυνθῇ ὁ βασιλεὺς· ἐκτὸς δὲ τούτου ὤφει-
λον νὰ λάβωσι προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τῶν Σουηδῶν καὶ τοῦ
Χάνου. Κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1580 ὁ βασιλεὺς, ἐκστρατεύ-
σας, ἐδήλωσε τῷ Τσάρῳ, ὅτι ἔχει ἀπαιτήσεις οὐ μόνον ἐπὶ τῆς
Λιφλανδίας καὶ Πολότσκης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Νόβγοροδ καὶ Πσ-
κώβ. Εἶχε κυριεύσει τὴν Μεγάλην Λούκ, τὸ Ὁζέρισκε καὶ Ζα-
βολότσει. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς στρατείας, ὁ Μπατωρίος ἀπῆλθεν
εἰς Βαρσάβαν, ὁπόθεν ἐξηκολούθουν αἱ διαπραγματεύσεις. Ἀλλ'
ὅσον ἐνδοτικώτερος ἐδεικνύετο ὁ Τσάρος, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαιτητι-

κρότερος ἐφαίνετο ὁ Μπατώριος. Ἐπὶ τέλους ἐξοργισθεὶς ὁ Τσάρος ἔγραψε τὴν διάσημον ἐκείνην ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν Τσάρον. «Ἐλέω Θεοῦ, καὶ οὐχὶ βουλήσει πολυταράχων ἀνθρώπων», καθιστᾷ δὲ ὑπεύθυνον τὸν βασιλέα διὰ τὴν αἱματοχυσίαν. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη κατέφθασε τὸν Μπατώριον ἐν Πσκώβ, καὶ ἔξισταράτευσε τῷ 1381. Ἐκ Πσκώβ ὁ Μπατώριος ἀπήντησε τῷ Τσάρῳ ἐκτενῆ ἐπιστολήν, ἐν ᾗ περιεγέλα αὐτόν, διὰ τοὺς τίτλους του, ὅτι κατὰγεται ἐκ τοῦ Αὐγούστου, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ του εἶναι θυγάτηρ φυγάδος ἐκ Λιθουανίας. Ἦλεγγε τὰς τυραννίας αὐτοῦ, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐδικαιολόγει ἑαυτόν. Τῇ 23 Αὐγούστου μετὰ στρατοῦ 100,000 ἐπολιόρκησε τὴν Πσκώβ, ἔνθα ὑπῆρχον 7,000 ἱππικοῦ καὶ 30,000 πεζοῦ, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ι. Π. Σουΐσκης. Ἐνεκα δὲ διχονοιῶν ὁ Μπατώριος δὲν ἠδυνήθη νὰ κυριεύσῃ τὴν Πσκώβ. Εὐτυχέστεροι ἀνεδείχθησαν οἱ Σουηδοί, οἵτινες ἐκυρίευσαν τὴν Γαπσάλην, Νάρβην, Βεϊζεστέιν, Ἰάμ, Κοποριὲ καὶ Κορέλην. Πάντες οἱ ἐχθροὶ τοῦ Τσάρου συνηνώθησαν κατ' αὐτοῦ. Ἐπὶ τέλους ὁ Μπατώριος ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ εἰρήνην. Ὡς μετ' ἄλλον πρόσωπον ἀνεφάνη ὁ Ἰησουΐτης Ἀντώνιος Ποσσεβὶν ἐκ Ρώμης, ἔνθα ἐσχεδιάζετο ἡ ὑποδούλωσις τῆς Μοσχοβίας. Ὁ Ποσσεβὶν, ἀπερχόμενος ἐκ Ρώμης, ἔλαβεν ἐκτενεῖς ὁδηγίας, αἵτινες σκοπὸν εἶχον νὰ ἀποκατασταθῶσιν ἐμπορικαὶ σχέσεις μετὰ τὴν Ἑνετίαν καὶ Ρωσσίαν, νὰ συναρθῇ εἰρήνη μετὰ τὸν Τσάρον καὶ βασιλέως, συμμαχία κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τέλος νὰ γείνῃ ἔνωσις τῶν ἐκκλησιῶν, ἧς ἄνευ καὶ ἡ συμμαχία ἦτον ἀδύνατος. Ἴνα δὲ καταπεισθῇ ὁ Τσάρος, ὁ Ποσσεβὶν ὤφειλε νὰ καταδείξῃ αὐτῷ, ὅτι εἶναι αἰσχος εἰς αὐτὸν νὰ ὑπείκῃ εἰς τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅς τις ἐξαρτᾷται παρὰ τῶν Τούρκων, θὰ δοξασθῇ δέ, ἐὰν ἐνωθῇ μετὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ θὰ ἀνταμειφθῇ ἐν οὐρανοῖς. Ὁ μὲν βασιλεὺς ὑπόπτως ἐδέχθη τὸν Ποσσεβὶν, ἐν δὲ Μόσχῃ ἐγένετο δεκτός, ἀναδειχθεὶς ἱκανὸς διπλωμάτης. Περὶ τοῦ τουρκικοῦ πολέμου ὠμίλησεν ὀλίγον, περὶ τοῦ ὀρησκειτικοῦ οὐδόλως

καὶ μόνον ἐζήτησε νὰ ἔχωσιν οἱ ἔμποροι τῆς Ἑνετίας πλησίον των ἱερεῖς καθολικούς. Ἐκ Μόσχας ἀπῆλθε πρὸς τὸν Μπατώριον, μετὰ πολλὰς σκέψεις ὑπεγράφη δεκαετὴς ἀνακωχή, μεθ' ἧς ὁ Ποσσεδὶν ἀνεχώρησεν εἰς Μόσχαν, ἔνθα προσεπάθει νὰ καταπαύσῃ τὸν Τσάρον νὰ ὑπαχθῇ τῷ Πάπᾳ. Ἀλλ' εἰς μάτην, ὁ Τσάρος τῷ ἀπήντησε, «τὸ ἐμὸν ἔργον εἶνε νὰ διευθύνω τὰ τῆς πολιτείας καὶ οὐχὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας».

Ἡ ἀτυχὴς ἔκβασις τοῦ πολέμου ἠνάγκασε τὸν Τσάρον νὰ ζητήσῃ τὴν συμμαχίαν τῆς Εὐρώπης καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέστειλεν εἰς Ἀγγλίαν τὸν Θεόδωρον Πισέμσκην, εἰς ὃν ἀνετέθη νὰ συνάψῃ συμμαχίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Πολωνίας καὶ νὰ ζητήσῃ διὰ τὸν Τσάρον τὴν χεῖρα τῆς ἀνεψιάς τῆς βασιλίσσης, τῆς Μαρίας Ἀστιγας. Οἱ Ἀγγλοὶ οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἕτερον ἤθελον, ἐζήτουν μόνον ἐμπορικὰ προνόμια καὶ ἀσυδοσίαν ἐμπορίου. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀπεστάλη εἰς Μόσχαν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1583 ὁ Ἱερώνυμος Μπόους. Αἱ διαπραγματεύσεις παρετάθησαν ἐπὶ μακρόν. Ὅτε μὲν ὁ Τσάρος ἀπεδίωκεν αὐτόν, ὅτε δὲ ἐδέχετο, καὶ δὲν εἶχον εἰσέτι λήξει, ὅτε ἀπέβίωσεν ὁ Τσάρος.

Καὶ ἡ μὲν εἰδησις τῆς ὑποταγῆς τῆς Σιβηρίας ὑπὸ τοῦ Ἑρμὰκ ἐχαροποίησεν αὐτόν, ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ υἱοῦ του καὶ πολλὰ ἄλλα θλίψεις εἶχον καταβάλλει αὐτόν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1584 εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἐσωτερικὸν ἔλκος καὶ ἐξοίδημα ἐξωτερικόν. Εἰς τὰ διάφορα μοναστήρια ἐστάλη διαταγὴ νὰ εὐχωνται ὑπὲρ τῆς υἡγιᾶς του. Πρὸ τοῦ θανάτου του ἔδωκε διαταγὰς περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους. Ἐκείραν αὐτόν εἰς μοναχὸν ἐν ἡμιθανεῖ καταστάσει, τῇ 18 Μαρτίου 1584. Συζύγους ἔλαβεν ἑπτὰ· 1) τὴν Ἀναστασίαν Ρωμάνοβναν, 2) τὴν Μαρίαν Τεμεριουκόβναν, 3) τὴν Μάρθαν Βασίλειεβναν Σομπάκιναν, 4) τὴν Ἄνναν Ἀλεξέεβναν Κολτόβσκαν, 5) τὴν Ἄνναν Βασιλτσικόβναν, 6) τὴν Βασιλικὴν Μελέντιεβναν καὶ 7) τὴν Μαρίαν Θεοδωρόβναν

Ναγαΐαν. Διαδόχους κατέλιπε τὸν Θεόδωρον ἐκ τῆς Ἀναστασίας καὶ τὸν Δημήτριον ἐκ τῆς Μαρίας Ναγαΐας.

Τινὲς τῶν ἱστορικῶν θεωροῦσι τὸν Ἰωάννην ὡς τύραννον, ἑτεροὶ δὲ — ὡς φρενοβλάβῃ. Οἱ ἱατροὶ — ὁ καθηγητὴς Τσισπόβιτς καὶ Κοβαλέβσκη — ἀνευρίσκουσιν ἐν αὐτῷ διανοητικὴν διατάραξιν.

(Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἄρθρου τοῦ Β. Στορόζεβ).

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

Ἡ τραγωδία « Ὁ Θάνατος Ἰωάννου τοῦ Κεραυνοῦ » ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου « Μαρίας » τῇ 12 Ἰανουαρίου 1867, ὡς εὐεργετική τοῦ Α. Α. Νεῖλσκη. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἔργου τούτου κατέλειπεν ἐποχὴν ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ ἐθνικοῦ ρωσικοῦ θεάτρου.

Ἡ μεγάλη φιλολογικὴ φήμη, λέγει ὁ Α. Γ. Βόλφ, ὡς καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις τοῦ συγγραφέως ὑπεχρέωσαν τὴν διεύθυνσιν τοῦ θεάτρου νὰ καταβάλλῃ ἰδιαιτέραν ἐπιμέλειαν. Προσεκλήθη ὁ Πρόχορωβ, ἀρχαιολόγος καὶ εἰδήμων τῆς ρωσικῆς ἀρχαιολογίας, νὰ σχεδιάσῃ τὰς εἰκόνας τῶν θαλάμων τοῦ Τσάρου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὰ σκεύη, τὰς στολὰς κτλ. Τὴν σκηνογραφίαν, τὰς στολὰς καὶ τὰ παρόμοια ἀνέθηκεν εἰς τοὺς ἐξοχωτέρους καλλιτέχνας, τὸν Μ. Α. Σίσκωβ, Μποτσαρώβ, Πρόχορωβ καὶ Μπάχ. Αἱ στολαὶ ἐγένοντο κατὰ τὰς εἰκόνας τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Β. Γ. Σφάρτς· εἰς δὲ τὸν συγγραφέα ἀνετέθη ἡ ἐκλογὴ τῶν προσώπων.

Ἡ πρώτη παράστασις ἐνεῖχέ τι τὸ ἐπιβλητικόν. Ἀπασα ἡ Αὐτοκρατορικὴ Οἰκογένεια, ἡ Αὐλὴ, τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πάντες οἱ λογάδες τῆς κοινωνίας τῆς Πετροπόλεως, οἱ καλλιτέχναι, οἱ φιλόλογοι, παρῆσαν ἐν τῷ θεάτρῳ.

Κατὰ τὰς πρώτας παραστάσεις τὸ πρόσωπον τοῦ Τσάρου Ἰωάννου ἔπαιξε Βασίλειος ὁ Β', ὅστις ἀπέτυχε· εἶτα ὁ Β. Β. Σαμουήλωβ, ἀποτυχὼν καὶ οὗτος. Κατόπιν ὁ Α. Α. Νεῖλσκης, περὶ οὗ αὐτὸς ὁ ποιητὴς συγγραφεὺς ἔγραφεν ἐν τῇ « Φωνῇ » τῆς Πετροπόλεως τὰ ἐξῆς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Θ. Μ. Τολστόι.

Ὑμεῖς ἐδείξατε ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως τῆς τραγωδίας « Ὁ

Θάνατος Ἰωάννου τοῦ Κεραυνοῦ » ἰδιόζον ἐνδιαφέρον· τοῦτου ἕνεκα ἐπάναγκες λογίζομαι νὰ εἰπω ὑμῖν τὴν περὶ τοῦ Νεῖλσκη γνώμην μου ἐν τῷ προσώπῳ Ἰωάννου τοῦ Κεραυνοῦ. Παρ' ἐμοὶ κριτῇ, οὐδεὶς τῶν ρώσων ἡθοποιῶν ἐξετέλεσε τὸν χαρακτῆρα τοῦτον, ὡς ὁ κ. Νεῖλσκης. Γνωρίζω, ὅτι πολλοὶ δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὴν γνώμην μου, ὅτε προδιατεθειμένος ὑπὲρ τοῦ Νεῖλσκη, ὡς γινώσκοντος καλῶς τὸ μέρος του. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές τοῦτο· ἀλλ' ὅμως, ὡς λέγει γαλλικόν τι βιβλίον περὶ μαγειρικῆς, « διὰ νὰ κἄμῃ τις καλὸν « γλαχνὶ ἀπὸ λαγῶν, πρέπει νὰ ἔχῃ πρῶτον αὐτὸν τὸν λαγῶν ». Τοῦτο, μεθερμηνευόμενον, σημαίνει· Διὰ νὰ παίξῃ τις τὸ μέρος του, ὀφείλει πρῶτον νὰ ἐκμάθῃ τοῦτο καλῶς. Ὁ κ. Νεῖλσκης ἐξέμαθε καὶ τὰ δύο μέρη — τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Γοδουνῶδ — σχεδὸν ἀμέμπτως. Λέγων σχεδόν, δεικνύω τὴν ἀμεροληψίαν μου. Ἐκ πάντων τῶν ρώσων ἡθοποιῶν, ἐξαιρέσει τοῦ Λεωνίδωδ, μόνος ὁ Νεῖλσκης ἐγνώριζεν ἐκ στήθους τὸ μέρος του, ὅπερ εἶναι ὁ πρῶτος ὅρος, ὅστις ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ ἡθοποιοῦ. Καὶ δὲν ἠρκέσθη ἐν τούτῳ μόνῳ. Διεισέδυσεν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ διδασκομένου προσώπου, οὐδὲν παρέλειψε χαρακτηριστικὸν καὶ ἔλυσεν τὸ δυσχερὲς ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῆς ιδέας τῆς βασιλικῆς μεθ' ὅλων τῶν παντοειδῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. Μέρη τινὰ ἦσαν συγκινητικώτατα . . . Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λ. γ. τοῦ συνοδικοῦ ἐξαισίως ἀπήγγειλε.

« Δεκαπέντε; . . . ἦσαν περισσότεροι. Γράφον εἴκοσι! ». Τὸ μέρος τοῦτο οὐ μόνον τὸ μείδιμα τῶν θεατῶν δὲν προῦκάλεσεν, ὡς συνέβη ἀλλαχοῦ, ἐνθα ἐδιδάχθη ὁ « Θάνατος τοῦ Κεραυνοῦ » ἀλλὰ τοῦναντίον ἐνεποίησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἀκούων τὸν Νεῖλσκη, ἀνεμνήσθη τοῦ ἐν Βεῖμάρ ἡθοποιοῦ Λεφέλδ· ἐκ φόβου ἀποτυχίας, προέτεινα αὐτῷ νὰ παραλείψῃ τὸ μέρος τοῦτο· « οὐδέποτε, ὑπέλαβεν ὁ Λεφέλδ, ich werde ihnen schon das Lachen vertreiben ». Καὶ ὄντως οὐδεὶς ἐμειδίασε. — Θαυμασίως ὁ Νεῖλσκης ἐξέφρασεν ὅλην τὴν φρίκην τοῦ Ἰωάννου ἐν τοῖς ἐξῆς· « Ποῖος βρυγμὸς ἐν τοῖς καταχθονίοις; ». Θαυμασίως ἐγονυπέτησε πρὸ τῶν

Βογιάρων καὶ θαυμασιῶς διέκοψε τὸν Σούσκη· « Σίγα, ἀνδρῶ-
ποδον! », μεθ' ὃ ἀπήγγειλε τὰς πρώτας γραμμὰς τῆς μετανοίας
του διὰ φωνῆς ὀργίλης καὶ ἀπειλητικῆς. Ἡ ἐκ προμελέτης αὕτη
ἀντίφασις τῆς φωνῆς πρὸς τὴν σημασίαν τῶν λέξεων ἐνεποίησε
βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ψυχολογικῶς πιστὴν καὶ νέαν καθ' ὁλοκληρίαν.
Λεπτότατα ἐξέφρασεν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἰωάννου μετὰ τῶν μάγων
τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο, ὅπερ καταλαμβάνει τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ πα-
ρουσίᾳ τῆς κακῆς δυνάμεως. Αὐτὸς οὗτος προκαλεῖ ταύτην, ἀλλ'
ἀπαρνεῖται, φοβεῖται καὶ θέλει νὰ τιμωρήσῃ. Τοιαῦτα λεπτά
χαρακτηριστικὰ παρὰ τῷ Νείλσκῃ ὑπῆρχον πολλά, ἀλλ' ὑπῆρξαν
καὶ ἐλλείψεις. Ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἰωάννου καὶ Γαρδάρουμπα ὑπῆρ-
ξεν ὀλίγον μονότονος· ὅτε ὁ Γαρδάρουμπα ἔρριψεν αὐτῷ τὸ χει-
ρόκτιον, ὥφειλε, κατ' ἐμὲ κριτὴν, νὰ σιωπήσῃ ἐπὶ στιγμὴν τινα,
ν' ἀρχίσῃ ἡπίως καὶ νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτὸν, σχεδὸν μετὰ ψιθυρι-
σμοῦ· « Τίς ἐξ ὑμῶν τῶν δύο παρεφρόνησε; Σὺ ἢ ὁ βασιλεὺς;
Πρὸς τί δὲ τοῦτο τὸ χειρόκτιον; ». Καὶ εἶτα νὰ ἐκχειλίσῃ τὴν ὀρ-
γὴν του μέχρι παρανοίας. Ἐν τῇ πέμπτῃ πράξει, ὅτε φέρεται ἐπὶ
τῆς ἑδρας, παρουσιάζεται πολὺ ἰσχνὸς καὶ καταβεβλημένος. Κάλ-
λιον αὐτοῦ ὁ Λεφέλδ ἐπωφελήθη τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν εἶδε, κα-
τακείμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, τοὺς μίμους καὶ ἔρπει μετὰ φρίκης
μακρὰν αὐτῶν. — Κατ' ἐμὴν γνώμην ὁ Νείλσκης εἶναι ὁ ἄριστος
τῶν ρώσων τραγικῶν, οἵτινες ὑπεδύθησαν τὸ πρόσωπον τοῦ
Ἰωάννου καὶ ὡς τραγικὸς θὰ ἔχῃ λαμπρὸν μέλλον, ἐὰν διὰ τῶν
μέσων, ἅτινα διαθέτει, ἐκγυμνασθῇ ἐν τῇ σοβαρᾷ καὶ αὐστηρᾷ
σχολῇ, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν σοβαρὸν δρᾶμα. Ὅσον
καὶ ἂν ἔχῃ τὸ τάλαντον τοῦ ἡθοιοιοῦ, δὲν δύναται μεθ' ὅλην του
τὴν ἰδιοφυίαν νὰ τύχῃ τῆς θεούσης τελειότητος, ὡς καὶ ὁ αἰῶδης
μεθ' ὅλην του τὴν ὠραίαν φωνήν, ἄνευ σχολῆς καὶ μεθόδου. — Ἡ
φυσικότης, βεβαίως, ἐν τῇ τέχνῃ εἶναι ἀποχρῶσα. Πᾶσα αὐτῆς
ἐκφρασις ὀφείλει νὰ ᾔῃ φυσικὴ, ἥτοι ὀφείλει νὰ συνάδῃ πρὸς
τοὺς κανόνας τοῦ ἀληθοῦς. Ἀλλ' ἡ οὐσία τῆς τέχνης εἶναι τὸ
ὑψιστον καλὸν ἢ ἡ ὑψίστη ἀλήθεια (ὅπερ εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ)

καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ πᾶσα ἔκφρασις φυσικὴ δύναται νὰ προσαρμοσθῇ ἐν τῇ τέχνῃ, ἣτις ἀπορρίπτει πᾶν τὸ προστυχόν, πᾶν τὸ ἄχρηστον καὶ διατηρεῖ μόνον πᾶν ὅ,τι ἄγει εὐθὺ πρὸς τὸν σκοπόν, ἦτοι πρὸς τὴν ἔκφρασιν τῆς δεδομένης ιδέας. Ἡ φωτογραφία, ἣτις ἀναπαράγει πάντα τὰ τυχαίως ὑπάρχοντα τῆς φύσεως, οὐδέποτε θ' ἀποδῇ τέχνῃ. Ἡ ζωγραφικὴ ὅμως, ἣτις παραγνωρίζει τὰς λεπτομερείας καὶ ἀναγνωρίζει ἐκεῖνα μόνον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πρωτοτύπου, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, εἶναι ἡ ὑψίστη ἔκφρασις τῆς τέχνης. Ἐν τῇ σκηνικῇ ἀναπαραγωγῇ τῶν χαρακτήρων πολλῶ μᾶλλον ἢ ἀλλαχοῦ δεόν νὰ ἔχηται τις τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου μόνου, ὅπερ ἄγει εὐθὺ πρὸς τὸν σκοπόν. Ἡ σκηνικὴ τέχνη ἔλαττον παντὸς ἐπιτρέπει τὸ τυχαῖον· ἐκάστη περιττὴ κίνησις οὐ μόνον εἶναι ἄχρηστος, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβής. Τὸ πλαίσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀναστρέφεται ἡ δραματικὴ παράστασις τοσοῦτον εἶναι στενόν, ὁ χρόνος, ὃν διαθέτει, τοσοῦτον βραχύς, ὥστε ἐκάστη στιγμή εἶναι πολύτιμος εἰς τὸν ἡθοποιόν· ἐκάστη αὐτοῦ κίνησις ἔχει σημασίαν· ὁ ἡθοποιός, οὐ μόνον κιβδηλῶς, ἀλλὰ καὶ ἀπαθῶς νὰ φέρηται δὲν δικαιούται. Ἡ ἀπάθεια ἐν τῇ σκηνῇ εἶναι ἀπώλεια χρόνου, ἣτις οὐδαμῶς ἀναπληροῦται δι' ἐτέρου τινός. Τὰ μέρη, ἅτινα ἀπαγγέλει ὁ ἡθοποιὸς ἀπαθῶς, εἴτε ἐγείρεται, εἴτε κάθεται, εἴτε βηματίζει ἄνευ τινὸς ἀνάγκης, ἰσοδυναμοῦσι πρὸς μέρη, ἅτινα εἶναι διαγεγραμμένα ἐκ τῆς δικαιοδοσίας καὶ προκαλοῦσι τὴν στενοχωρίαν καὶ ἀδημονίαν τῶν θεατῶν. Δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ, ὅτι ὁ Νεῖλσκης ἔχει πλήρη συνειδήσιν τοῦ κανόνος τούτου, ἀλλ' ὅμως κάλλιον παντὸς σύνοιδε τοῦτο ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰωάννου. Τὸ νὰ βλέπω καὶ ἀκούω τὸν Νεῖλσκη, ὡς Ἰωάννην, ἡσθάνομην ἰδιάζουσιν καλλιτεχνικὴν ἡδονήν, λυποῦμαι δέ, ὅτι τὸ κοινὸν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰωάννου ἀπώλεσε τὸν Γοδουνῶδ.

Ἐκ τοῦ «Ἐνιαυσίου περιοδικοῦ τοῦ θεάτρου».

Σημῶναι 27. 1. 44

Κεραυνός

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Σελ. 1). *Κεραυνοῦ*. Προετιμήσαμεν τὴν μετάφρασιν ταύτην ἀντὶ τοῦ «Φοβεροῦ, Τρομεροῦ, Σκληροῦ» ὡς συνάδουσιν μᾶλλον καὶ πρὸς τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως (Γροζά = κεραυνός, Γρόζνι = κεραυνός = κεραυνοβόλος) καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἣτις ἀναφέρει ὀνόματα στρατηλατῶν καὶ κατακτητῶν διὰ τοῦ ἐπιθέτου τούτου, ὡς Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνός, ὁ ἀδελφὸς Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, Σέλευκος ὁ Γ' ὁ ἐπικληθεὶς Κεραυνός κτλ. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ κεραυνὸς διεδραμάτισε μέγα πρόσωπον ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἰωάννου.

(Σελ. 11). *Βοηθὸν καὶ Παραστάτην*. Ζνακόμτσοι καὶ Δερζάλνικοι ἐκαλοῦντο τὸ πάλαι πτωχοὶ παῖδες εὐγενῶν, οἵτινες ἔζων ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν πλουσίων βοεβοδῶν καὶ βογιάρων, τῶν ὁποίων ἐξετέλουν διαφόρους ὑπηρεσίας. Δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν ψυχογυιούς, πρωτοπαλλήκαρα.

(Σελ. 12). *Γαμήλιος ἄρτος*. Κοροβάϊ ρωσσιστὶ στρογγύλος ἄρτος, τὸ ἔθος τοῦτο τηρεῖται καὶ παρ' Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Καλυμνίοις. Ἐν τῇ πομπῇ τοῦ γάμου, τῇ καλουμένῃ «Κανίσια» (Κάνεα, Κάνιστρα) νεάνιδες ἐν ἀρχαϊκῇ ἀμφίεσει, ἔχουσαι ἐρριμένας ἐπὶ τῶν νώτων τὰς πλεξίδας, φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῇς, καθ' ὃν τρόπον ἔφερον τὰς ὑδρίας, ὡς ἀφηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος, κάνιστρον μετὰ ξυσμάτων, ἥτοι ἄρτων οἶονεὶ ἐξεσμένων καλλιτεχνικῶς καὶ στιλβόντων. Συνοδεύει δὲ ἐκάστην νεάνίδα ἀδελφὸς ἢ συγγενής, κρατῶν γα-

λόνιον ζωροῦ οἴνου, μέχρι τῆς οἰκίας τῆς νύμφης ἔνθα προσφέρουσι ταῦτα τοῖς νεονύμφοις. Ἡ γαμήλιος αὕτη πομπή, ἥτις παρὰ τοῖς Ἑλλήσι τοῦ Πόντου καλεῖται «γαμοστόλος» ἔχει τι τὸ ἀρχαϊκῶς θεαματικὸν καὶ πανηγυρικόν.

(Σελ. 14). *Αἰώνιον τὸ κράτος σου, Ρωσσία!* Ἐν τῷ ρωσικῷ κεῖται κατὰ λέξιν· «Νὰ μὴ σαπίσῃ ἡ Ρωσσία». Τὸ τοιοῦτον ἔχει ἱστορικὴν σημασίαν, καὶ εἶναι οἶονεὶ ἀπάντησις εἰς τὸ Πολωνικὸν ἐμβατήριον. Διὰ τὸν Ἑλληνα δὲν ἔχει σημασίαν. Ὡς ὑπάρχουσι συνώνυμα λέξεων, οὕτω ὑπάρχουσι καὶ συνώνυμα ἐννοιῶν. «Νὰ μὴ σαπίσῃ ἡ Ρωσσία» σημαίνει «Νὰ ζήσῃ ἡ Ρωσσία» καὶ κατ' ἑκτασιν· «Αἰώνιον τὸ κράτος σου, Ρωσσία» ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ «βασίλευε, κυβέerna Ῥωσσία» κατὰ τὸ «κυβέerna Βρετανία!»

(Σελ. 16). *Ὀπρίσνινα, Ὀπρίσνικοι.* Σατράπαι, τοπάρχαι, τοποτηρηταί, προνομιούχοι. Ἀντίθετον τοῦ Ζεμσκίνα=νομαρχίαι, νομαρχιακὰ συμβούλια.

Ὀπρίσνινα ἐκαλεῖτο ὡσαύτως καὶ ἰδιαίτερον στρατιωτικὸν τάγμα, ἰδρυθὲν ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Κεραυνοῦ.

(Σελ. 24). *Ἰδοὺ Μπατοῦρ ὁ βασιλεύς.* Πᾶσαι αἱ πρὸς δυσμὰς τοῦ Κιέβου χῶραι καλοῦνται γαῖαι ἡ Λίτβαι (Λιθουήν ἢ Λιθουανή γῆ), ὧν ἄρχουσι βασιλεῖς καὶ βασιλόπαιδες, αἱ δὲ πρὸς ἀνατολὰς κείμεναι καλοῦνται Ὀρδαί, ὧν ἄρχουσι Τσάροι καὶ Τσάρεβιτς.

(Σελ. 36). *Μπάρσα καὶ Τρεσκοτούχα.* Ὁ λαὸς συνειθίζει νὰ καλῇ θωπευτικῶς τὰ προσφιλῆ αὐτῷ ἀντικείμενα. «Δῶσε λιγάκι ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἀγίασμα ἢ ἅγιον μῦρον, ἥτοι οἶνον». Τὸ ἱστορικὸν κανόνιον τοῦ Ναυπλίου, ὅπερ ὁ στρατηγὸς Γονατᾶς ἔδειξε πρὸς τὸν βασιλέα Ὁθωνα ἐκαλεῖτο «Κοψαχείλα».

(Σελ. 46). *Ἡ ὑπερέχουσα ἀρχὴ ἀπὸ Θεοῦ ἐστὶ.* Κατὰ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποταστέσθω· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία, εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ»· τὴν τοιαύτην περὶ αὐταρχίας καὶ Τσαρισμοῦ ιδέαν, θεωρίαν ἀνέπτυξαν τοῖς Ἑλλήσι οἱ Ἑλλήνες καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται αὕτη «Θεωρία Ἑλληνική».

(Σελ. 52). *Μὲ πέτρας θὰ διώξωμεν. Μὲ τὰ λεμόνια θὰ τοὺς πάρωμεν.* Τοῦτο οἱ Ῥώσσοι λέγουσιν «μὲ τὰ καπέλλα, μὲ τὰ καλπάκια θὰ τοὺς πάρωμεν.

(Σελ. 70). *Μαλιούτας Σκουράτωβ ἢ Σκουρλατόβιτς.* Ἐν τῷ ρωσικῷ ἔπει. «Ἡ πρὸς τὸν Κεραυνὸν κατὰ τοῦ Τσάρεβιτς καταγγελία» περὶ οὗ ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ Α. Κ. Τολστόϊ ἐν τῷ «Πρίγκηπι Ἀργυρῷ (Σερεμπριάνι), ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κεραυνὸς ἐκάλεσεν εἰς συμπόσιον τοὺς πρίγκηπας καὶ βογιάρους. Ἐν μέσῳ τοῦ συμποσίου, ὅτε ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ οἴνου ἕκαστος τῶν συνδαιτυμόνων ἤρξατο ἐπαιρόμενος ἐπὶ ῥώμῃ καὶ πλούτῳ, ὁ Κεραυνὸς ἐγερθεὶς ἠλεγξεν αὐτούς.» Ἡ ῥώμη ὑμῶν, εἶπεν, παρὰ Κυρίου, τὰ δὲ πλούτη ὑμῶν παρ' ἐμοῦ ἐλάβετε. Ἐγὼ μόνος δύναμαι νὰ ἐπαίρωμαι, καθόσον ἔλαβον τὴν πορφύραν ἐκ τῆς Βασιλευούσης (Κωνσταντινουπόλεως)· ἐξεπόρθησα τὴν Καζάνην καὶ τὴν ἔνδοξον Ἀστραχάνην καὶ ἐξήλειψα τὴν προδοσίαν ἐκ Νοβγοροδίου, Πσκῶβ καὶ Μόσχας. Εἰς ταῦτα ὑπέλαβεν ὁ Μαλιούτας. Ἐκ τοῦ Νοβγοροδίου καὶ Πσκῶβ ἐξήλειψας τὴν προδοσίαν, καὶ ὅμως κήνηται ἐνταῦθα καὶ τρώγει καὶ πίνει μετὰ σοῦ! ὁ Τσάρος τότε ρίψας βλοσυρὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ Τσάρεβιτς εἶπεν· εἰς τί συνίσταται ἡ προδοσία; Ὁ κακοῦργος Μαλιούτας ἤρξατο τότε λέγων ὅτι ὁ Τσάρεβιτς προστατεύει τοὺς ἀποστάτας. Ὁ Κεραυνὸς ἔξω φρενῶν γενόμενος, ἐκάλεσε τοὺς δημίους καὶ διέταξεν αὐτοὺς ν' ἀποκεφαλίσωσι τὸν Τσάρεβιτς. Ἐπειδὴ ὅμως οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ἐμφανισθῇ, ἀνέλαβε τὸ ἔργον ὁ Μαλιούτας καὶ δεσμεύσας τὸν Τσάρεβιτς ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν λίμνην Ποτάεναν. Τοῦτο μαθοῦσα ἡ Τσαρίτσα Ἀναστασία, ἡ κατόπιν μοναχὴ Μάρθα, ἔσπευσεν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς Νικήταν Ρωμάνοβιτς Ζαχάριν καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ σώσῃ τὸν Τσάρεβιτς, τὸν βαπτιστικόν του, ὃν καὶ πράγματι σώζει, θυσιάσας τὸν ἵπποκόμον ἢ κλειδοῦχον αὐτοῦ, οὗτινος τὴν κεφαλὴν ἀποκόψας ὁ Μαλιούτας ἔφερε καθημαγμένην ἐνώπιον τοῦ Τσάρου.

(Σελ. 71). *Ἀρχόντισσα.* Ρωσιστὶ Μάτουσκα = Μητερίτσα,

κανούλα, κυρά, κυρούλα, δέσποινα καὶ ἰδιαιτέρως Παπαδιά. Κατ' ἑκτασιν = προσφιλής, σεβασμία. γοπτευτική.

(Σελ. 84). *Γερόντιον*. Ρωσσιστὶ κεῖται. Μικήτα (Νικήτα) ἠδύνατο νὰ μεταφρασθῇ. Νικηταρά! ἐμπαικτικῶς Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς συνειθίζει ν' ἀποδίδῃ ὀνόματα ἐνδόξων ἀνδρῶν εἰς ἀνθρώπους μηδαμινούς. Οὕτω τὸ «Ὑψηλάντης» μετέπλασεν εἰς «Ὑψηλάντην» ἥτοι «Ψεύστιν». Μιαούλης = δειλός. Τρικούπης = μικρόνους κτ. Ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ ἱστορικὸν καὶ ἐνδοξον ὄνομα «Νικηταράς» μετεφράσαμεν «Γερόντιον» ἥτοι Γέρω-ξεκουτιάρη, ὅπερ ἀποδίδει ἀκριβῶς τὸ «Μικήτα».

(Σελ. 97). *Ἀλάτιρ, λίθον λευκὸν πυρίπνουν*. Ἀλάτιρ ἢ Λάτιρ ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ ἡλεκτρος Λάτιρ λίθος ἢ λευκὸς πύρινος λίθος ἢ ἀπλῶς πυρίπνους λίθος κατὰ τὸ ρωσικὸν ἔπος εἶναι ἡλεκτρος, ὅστις ἐνέχει κατὰ τὰς δοξασίας τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ ἱερατικὴν καὶ θαυματουργὸν δύναμιν. Ἐξ αὐτοῦ ἦτο καὶ ὁ θαυματουργὸς σταυρὸς Λεβανίδοβ, πιθανῶς ἐκ τοῦ ἐπισκόπου Λεοντίου, τὸν ὁποῖον ἔλαβεν ὁ Βλαδήμυρος ἐκ τῆς Χερρονήσου (πλησίον τῆς Σεβαστουπόλεως), ἔνθα ἐβαπτίσθη καὶ μετέφερεν αὐτὸν εἰς Κιέβον. — Πρὸ τοῦ σταυροῦ τούτου ἀδελφopoιοῦνται οἱ Μπογατῆρες (ἡμίθεοι, τιτᾶνες) Εὐρίσκεται παρὰ τὰς διασταυρώσεις τριῶν δρόμων, ὁπόθεν ἐκκινοῦσιν οἱ Μπογατῆρες πρὸς τέλεσιν διαφόρων ἄθλων.

Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα καλεῖται Λάτιρ — θάλασσα, αἱ δὲ ἀκταὶ αὐτῆς — Λάτιρ-ὄρος. Κατὰ τὸ βιβλίον «Γολουμπίνα» ἡ Λάτιρ-θάλασσα εἶναι πατὴρ τῶν θαλασσῶν, ὁ δὲ Λάτιρ-λίθος πατὴρ τῶν λίθων. Ἡλεκτρος ἐπίσης εὐρίσκεται καὶ ἐν Κιέβῳ, ἐν τῇ δεξιᾷ ὁχθῇ τοῦ Δναίπρου (Βορυσθένους) εἰς τεμάχια πολλάκις δύο λιτρῶν ρωσσικῶν.

(Σελ. 99). *Τὴν λύραν μου τὴν λιγερόν*. Ἡ «Γούσλη» (ρωσσιστὶ) μετνέχθη εἰς Ρωσσίαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι τὸ ἀρχαῖον ψαλτήριον, Φόρμιγξ, κιθάρα, ἢ τὸ ἐβραϊκὸν Κίννορ (κινύρα) ὑπάρχουσι διάφορα εἶδη «Γούσλη» ὁμοιάζοντα

πρὸς τὴν λύραν, κιθάραν, λαοῦτον ἢ μανδολῖνον. Δι' αὐτῶν οἱ δοῖδοι καὶ ραψῶδοι (Ζαγουσέλτσικοι καὶ σκαζάτελοι) ἤδον τὰ κλέη τῶν ἀνδρῶν ἥτοι τῶν μπογατιήρων (ἡμιθέων, τιτάνων) καὶ Οὐδάλτσεβ ἥτοι τῶν ἡρώων. Ὁ Κικὶν καὶ Βιτιαγόβσκης εἶναι δύο τύποι τοῦ ἀρχαίου ἔπους, ἀλλὰ τῆς παρηκμακυίας ἐποχῆς τοῦ Νοβγοροδίου. Ὁ μὲν Κικὶν παρουνιάζεται ὡς ὁδοιπόρος ἔχων τὴν ὁμοιότητα πρὸς τοὺς ἀρχαίους Kaliki Perechojie, ὅτι καὶ αὐτός, ὡς λέγει, περιῆλθε τοὺς ἀγίους τόπους καὶ εἶδε πολλὰ θαύματα. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἀπαταιών. Ὁ δὲ Βιτιαγόβσκης εἶναι τύπος «Οὐδάλτσα» οὐδεμίαν ἔχοντος ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἀρχαῖα «Παλληκάρια». Εἶναι τύπος τοῦ σημερινοῦ «Παλληκαρᾶ» καὶ δι' αὐτὸ καλεῖ τὴν ταβέρναν «οὐδαλόι». Κυρίως ἔπρεπε νὰ μεταφρασθῇ.

Ἄπ' τὴν ταβέρναν ἔρχομαι, ποῦ πᾶν τὰ παλληκάρια.

(Σελ. 113). *Συνοδικόν* = Δίπλυχον ἐκκλησιαστικῶς.

(Σελ. 114). *Ἐν χειμῶνος ὥρᾳ*. Εἰς τὰ βόρεια μέρη δὲν πίπτει κεραυνὸς ἐν ὥρᾳ χειμῶνος.

(Σελ. 147). *Τὸ ἑλὸς του* = ἡ αὐθεντεία του, ἡ εὐγενεία του.

(Σελ. 149). *Ἀνθρωπος* = δοῦλος. Ὡς λέγομεν· θὰ βάλω τοὺς ἀνθρώπους μας (τοὺς δούλους μας, τοὺς ἐργάτας μας) νὰ τελειώσουν τὴν δουλειά.

(Σελ. 151). *Ἐξ Ἰνδιῶν*. Ἐνταῦθα ἐννοεῖται ὠρισμένη χώρα, ἀλλὰ χώρα μυθώδης, πολὺ μακρὰν κειμένη, κατὰ τὸ ῥωσικὸν ἔπος.

(Σελ. 152). *Ναγόι* — παίζει μὲ τὴν λέξιν. Ναγόι = Γυμνός.

(Σελ. 156). *Μὲ τὰ τοιγκέλια*. Παράδοξος σύμπτωσις ἐκφράσεως Τολστόϊ καὶ Βαβυλωνίας.

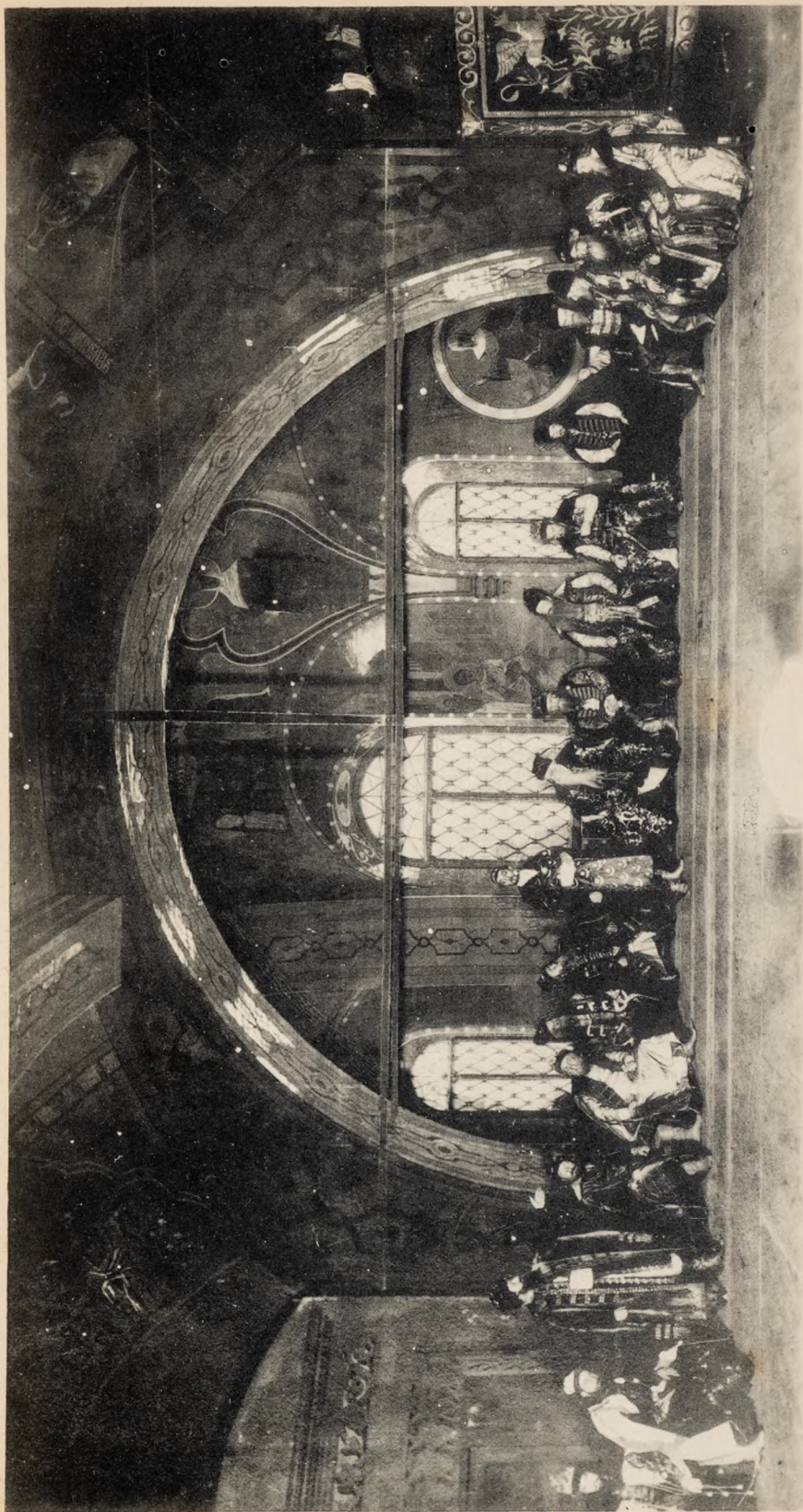
(Σελ. 156) *Τσάρε* — Ἡλιε. Ὡς ὁ Βλαδήμυρος ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἔπει καλεῖται «Ἡλιος» πέριξ τοῦ ὁποίου στρέφονται οἱ μπογατιῆρες, οὕτω καὶ ὁ Κεραυνὸς καλεῖται Ἡλιος, περὶ τοῦ ὁποίου στρέφονται οἱ βογιάροι.

(Σελ. 158). Οἱ ὄροι τοῦ Ζατρικίου παρὰ τοῖς Ῥώσσοις ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περσικοί. Οὕτω· Σάχης = ἀρχίζω,

ἐκκινῶ, προχωρῶ. βάλλω, ἐπιτίθεμαι. παίζω. Φέραζ = Φερετζές = ποδόγυρος = βασίλισσα. Τσάρος = βασιλεύς.

(Σελ. 158). *Τὴν βασίλισσάν σου ὁ βασιλεύς.* Καὶ ἐνταῦθα παίζει μὲ τὰς λέξεις. Κυρίως — ὁ Σάχης — τὸν φερετζέν σου = ὁ Τσάρος, ἥτοι ὁ βασιλεύς — τὴν βασίλισσαν.

(Σελ. 163). Τὸ τηλεβόλον τοῦτο κεῖται νῦν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Κρεμλίνου, ὡς καὶ ὁ Τσάρος — κώδων.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ. — Ἡ Σύγκλητος τῶν βογιάρων.

• ΣΥΤΕΚΗΣ (πρὸς τὸν Γοδουνοῦ),

• Εἶσαι μέλιττος, βογιάρε! Τὸ γνωρίζω!

• Ἡ δολοπλόκος γλώσσά σου εἰσέυρεי νὰ χερσῶνῃ

Πᾶν ὃ τι σοὶ εἶνε ἀρεστόν!

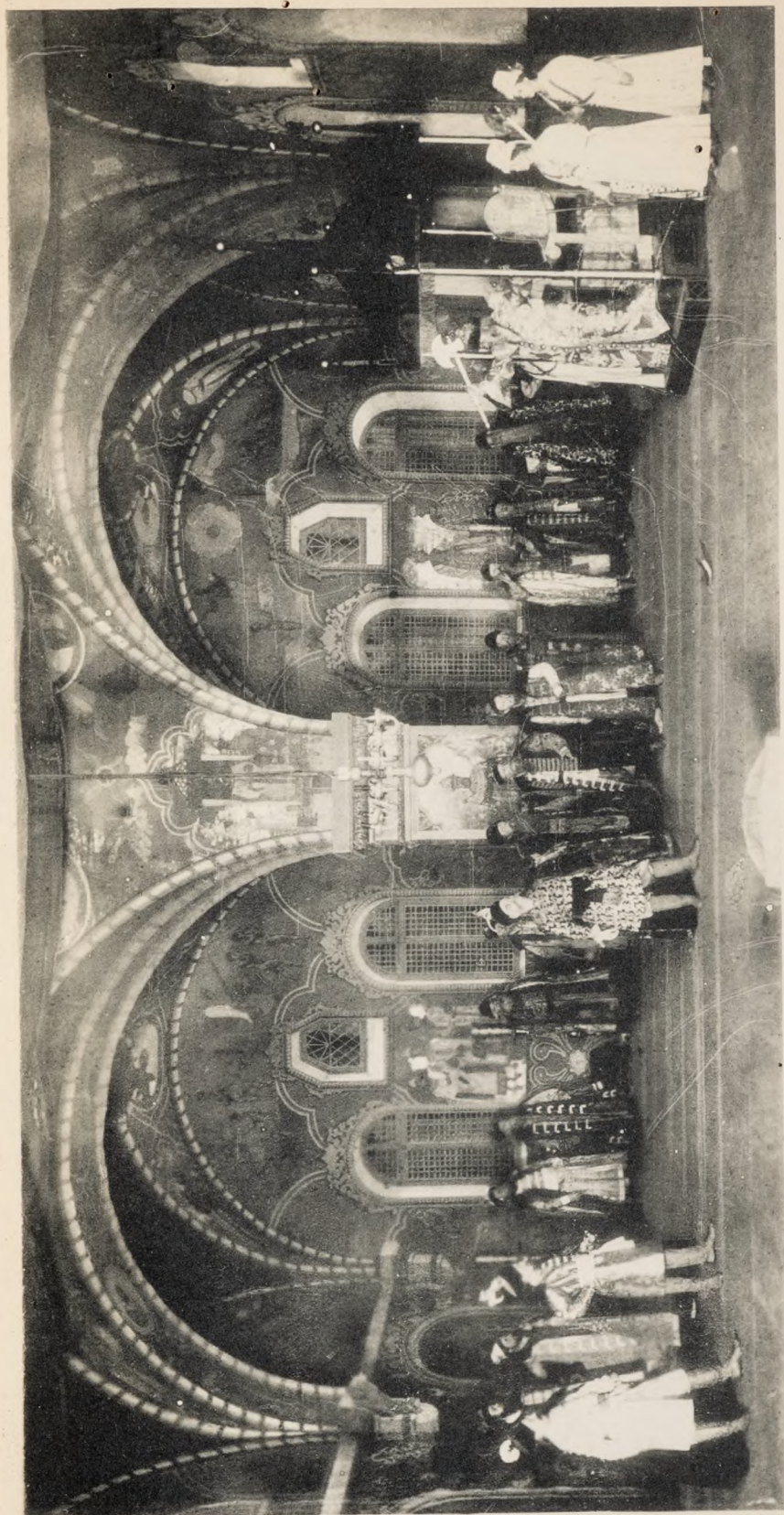
ΉΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ. — Ἀναπαυτήριον τοῦ Τύφου

ΓΟΛΟΥΝΑΝ (πρός τόν Ἰωάννην).

Σὺ μέχρ' αὐτὸς

ἦσο κύριος ἡμῶν καὶ τοῦ λοιποῦ ὁρμήσεις

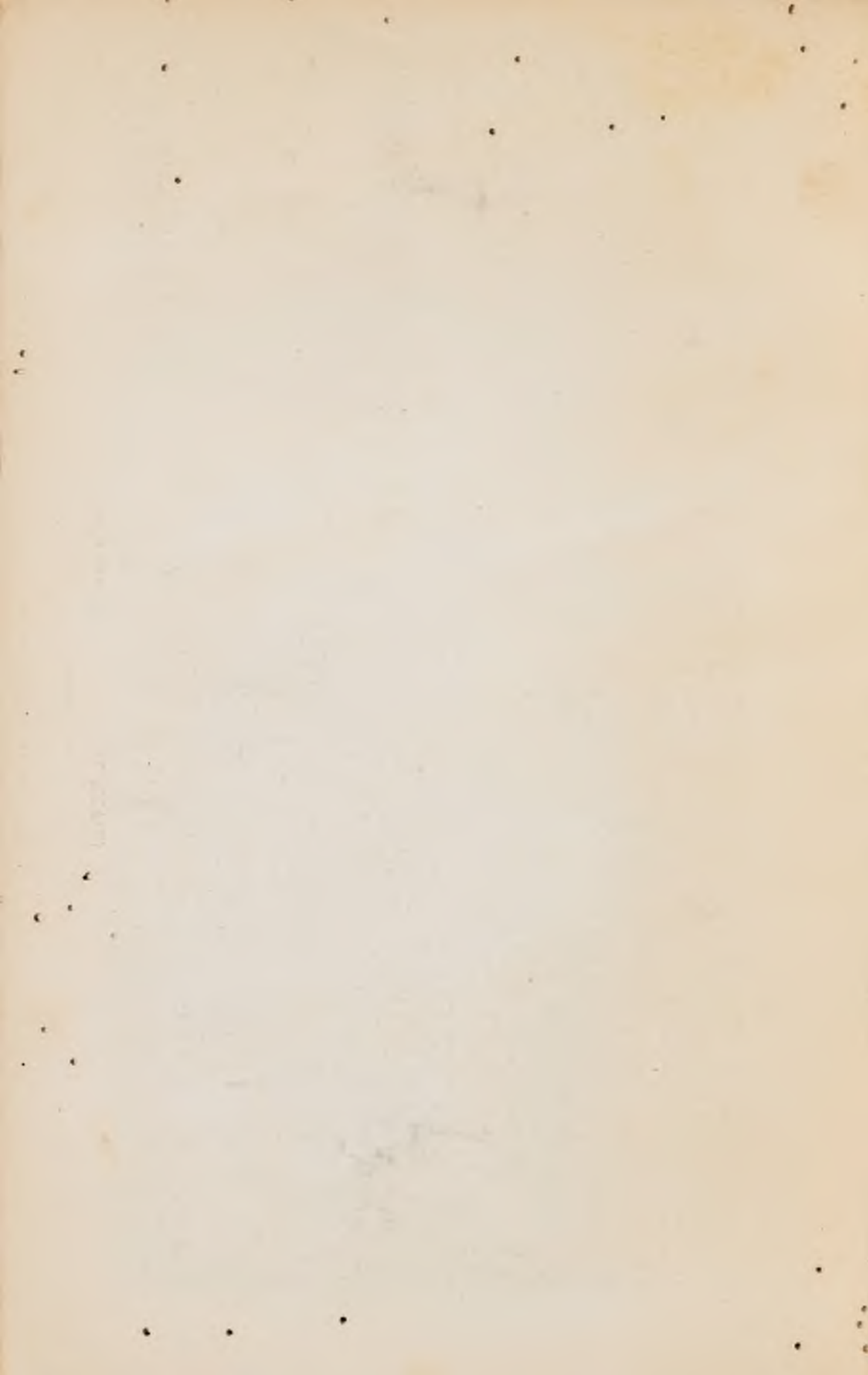

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ. — Ἀνάκτορα τοῦ Θρόνου.

ΓΑΡΑΠΟΥΡΔΑΣ.

Πρὸς τοῦτο δὲ ὁ βασιλεὺς σου ἔλπει τὸ χαρόκιον!

ΠΑΡΑΙΣ ΤΡΙΤΗ.—Θάλαμος τῆς Τσαρίτσας Μαρίας Θεοδορόβνας.

ΖΑΧΑΡΙΝ (πρὸς τὸν Ἰωάννην).

Τούτε—νίστε! Εὐδόκησον νὰ εἶπω ἓνα λόγον!

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ. — Μεγαλοπρεπὴς αἰθουὰ τῶν ἀνακτόρων.

ΓΟΔΟΥΝΑΒ (ἀνοίγει τὸ παράθυρον καὶ φωνάζει πρὸς τὴν πλατεῖαν).

Μόσχα!

Ὁ τσάρος Ἰωάννης Βασιλεὺς ἐτελεύτησεν!

